

Извършване на оценки на изпълнението на
оперативна програма „Околна среда 2014-2020г.“

Дейност 1:
Оценка на напредъка по
изпълнението на приоритетни оси
1, 2, 3, 4 и 6

Окончателен
ДОКЛАД ЗА ОЦЕНКА

Министерство на околната среда и водите

Изготвено от: Обединение „ЕКОСТИЛ“

София, 6 декември 2019 г.

Съдържание

Съдържание	1
Резюме	5
Списък на таблиците и фигурите.....	15
Списък на таблиците	15
Списък на фигурите.....	17
Списък на използваните съкращения.....	19
Речник на използваните термини	21
Въведение.....	23
I. Описание на оценяваните интервенции	25
Приоритетна ос 1 „Води“.....	25
Приоритетна ос 2 „Отпадъци“.....	26
Приоритетна ос 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“	27
Приоритетна ос 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“	27
Приоритетна ос 6 „Техническа помощ“	28
II. Цели на оценката и оценителни въпроси	29
II.1. Цели на оценката.....	29
II.2. Оценителни въпроси.....	29
III. Използвана методология за извършване на оценката	33
IV. Отговор на оценителните въпроси	36
1. УМЕСТНОСТ	36
Оценителен въпрос 1.1. Доколко стратегията на ОПОС 2014-2020 г. съответства на реалната ситуация в секторите, които програмата подпомага? Необходима ли е промяна в стратегията и ако да, какви са основанията за това?.....	36
Оценителен въпрос 1.2. Формите на подкрепа, прилагани по отделните приоритетни оси на ОПОС 2014- 2020 г., релевантни ли са към конкретните нужди на подпомаганите сектори и бенефициенти?	59
Оценителен въпрос 1.3. Кои са процедурите, към които има най-голям интерес от страна на потенциални бенефициенти? Има ли промени в нуждите на бенефициентите и какви са те?.....	62
Оценителен въпрос 1.4. Как обявените процедури за предоставяне на БФП допринасят за постигане на целите на програмата? Какво е съответствието на обявените процедури за предоставяне на БФП с постигането на целите на програмата?	68

2. ЕФЕКТИВНОСТ 82

Оценителен въпрос 2.1. Какъв е напредъкът в постигането на целите и приоритетите на програмата към средата на 2019 г.? Какво е изпълнението на програмата и на нейните приоритети по отношение на финансовите данни, общите и специфичните индикатори за резултат и количествени целеви стойности? Какви са промените в стойностите на индикаторите за резултат и етапните цели към средата на 2019 г.? ..82

Оценителен въпрос 2.2. Какво е финансовото изпълнение на ОПОС 2014- 2020 г. към средата на 2019 г.? Каква е степенята на усвояемост на средствата по ОПОС 2014-2020 г. и какви са нуждите от подобрене на процеса на усвояване? Необходимо ли е прехвърляне на средства между отделните приоритетни оси/по години и ако е наложително, какви са причините за това? Съществуват ли рискове от загуба на средства и загуба на резерва за изпълнение през 2019 г. 90

Оценителен въпрос 2.3. Ефективни ли са съществуващите приоритети и интервенции за изпълнение на поставените цели на ОПОС 2014-2020 г.? Съществуват ли критични фактори, които да оказват негативно влияние върху изпълнението и ефективността на ОПОС 2014- 2020 г.? 96

3. ЕФИКАСНОСТ 103

Оценителен въпрос 3.1. Доколко ефективно функционират системите за управление и контрол на ОПОС 2014-2020 г., в т.ч. правила, процедури, вътрешна координация между отделите в УО, взаимодействие с външните заинтересовани страни? 103

Оценителен въпрос 3.2. Какви са най-често срещаните грешки при кандидатстване за отпускане на безвъзмездна помощ, както и при изпълнението на проектите? Какви са най-често срещаните рискови фактори за изпълнението по типове операции? 107

Оценителен въпрос 3.3. Какви са качеството и ефективността на оценката на проектните предложения по процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ? 113

Оценителен въпрос 3.4. Ефективна и функционална ли е системата за събиране на данни за индикаторите на ОПОС 2014- 2020 г. с оглед регулярното отчитане на напредъка в изпълнението? 116

Оценителен въпрос 3.5. Каква е ефикасността на изпълняваните интервенции по ОПОС 2020 г. към средата на 2019 г.? 120

Оценителен въпрос 3.6. Какви са изводите и препоръките от прегледа на системата за предоставяне на БФП? 124

Оценителен въпрос 3.7. Какви са изводите и препоръките за оптимизиране на насоките за кандидатстване, указанията към бенефициентите и др. документи, разработени от УО? 124

4. ПРИЛАГАНЕ НА ФИНАНСОВИТЕ ИНСТРУМЕНТИ 129

Оценителен въпрос 4.1. Какво е изпълнението на финансовите инструменти по приоритетни оси 1 и 2 на ОПОС 2014-2020 г. към средата на 2019 г.? 130

Оценителен въпрос 4.2. Адекватни ли са финансовите инструменти спрямо потребностите по всяка от приоритетните оси на ОПОС 2014-2020 г.? 134

Оценителен въпрос 4.3. Какви са основните трудности при използването на финансови инструменти и да се дадат препоръки за подобрения?	141
5. ПРИЛАГАНЕ НА ХОРИЗОНТАЛНИТЕ ПОЛИТИКИ	146
Оценителен въпрос 5.1. До каква степен са интегрирани хоризонталните принципи (посочени в членове 5, 7 и 8 от Регламент (ЕС) № 1303/2013) и целите на политиката при усвояването на европейските структурни и инвестиционни фондове в инструментите/ документите за предоставяне на помощта?	146
Оценителен въпрос 5.2. Какъв е приносът на ОПОС към целите на макрорегионалната стратегия на ЕС за Дунавския регион и Морската стратегия на Република България?	149
6. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕДВАРИТЕЛНИТЕ УСЛОВИЯ	152
Оценителен въпрос 6.1. Какъв е напредъкът в изпълнението на предварителните условия, приложими към програмата?	152
Оценителен въпрос 6.2. Как изпълнението на предварителните условия се отразява на изпълнението на програмата?	157
V. Заключение и препоръки	159
Заключения	159
Уместност на подкрепата	159
Ефективност на изпълнение	161
Ефикасност	162
Прилагане на финансовите инструменти	164
Прилагане на хоризонталните политики и изпълнение на предварителните условия	165
Препоръки	166
VI. Приложения	173
Приложение 1. Списък на използваните документи	173
Приложение 2. Графики на логиката на интервенция на ПО1, ПО2, ПО3, ПО4 и ПО6 на ОПОС	178
Приложение 3. Основни данни за процедурите по ПО1, ПО2, ПО3, ПО4 и ПО6 на ОПОС	179
Приложение 4. Принос на процедурите по ПО1, ПО2, ПО3, ПО4 и ПО6 на ОПОС към индикаторите и целите на програмата	195
Приложение 5. Обобщени резултати от проучването сред общини и ВиК оператори, бенефициенти по ПО1, ПО2 и ПО4	213
Приложение 6. Обобщени резултати от проучването сред бенефициенти по ПО3	230
Приложение 7. Обобщени резултати от проучването сред служители на УО	241

Резюме

Настоящото резюме представя основните констатации в доклада за Оценка на напредъка по изпълнението на приоритетни оси 1, 2, 3, 4 и 6 на Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020. Докладът е изготвен от експерти на консорциум „Екостил“, съставен от Екорис Саут Ийст Юроп ЕООД и БИМ Консултинг ООД, съгласно договор Д-30-24/01.04.2019 с Министерство на околната среда и водите.

Оценката е осъществена в периода **април-декември 2019 г.** и представя резултатите към **30 септември 2019 г.**

Основната **цел на оценката** е да предостави независим анализ на изпълнението на пет от шестте приоритетни оси на Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020, като по този начин подпомогне Управляващия орган на програмата в ефективното и ефикасно провеждане на процесите по управление, наблюдение, оценка и контрол. Петте приоритетни оси на програмата, които попадат в обхвата на оценката са както следва:

- Приоритетна ос 1 „Води“;
- Приоритетна ос 2 „Отпадъци“;
- Приоритетна ос 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“;
- Приоритетна ос 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“;
- Приоритетна ос 6 „Техническа помощ“.

Оценката се осъществява съобразно изискванията на Регламент (ЕС) 1303/2013 и е включена в Плана за оценка на програмата. Тя спада към оценките, които се извършват по време на изпълнението и дава отговори на предварително дефинирани **оценителни въпроси**, структурирани в следните **теми за оценка**: уместност на подкрепата, ефективност на постигане на резултатите; ефикасност на изпълнение; прилагане на финансовите инструменти; прилагане на хоризонталните принципи и изпълнение на предварителните условия за предоставяне на подкрепа по Европейските структурни и инвестиционни фондове, приложими към Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020.

За осъществяване на оценката са използвани вече **налични данни** от системата за мониторинг на програмата, стратегически и нормативни документи, както и предходни анализи. **Първични данни** бяха набрани чрез следните методи: кабинетно проучване на документи, срещи-интервюта с ключови заинтересовани страни, три онлайн проучвания (две сред бенефициенти и потенциални бенефициенти и едно сред служители на Управляващия орган), както и фокус група с началници на отдели в Управляващия орган на програмата.

За осъществяване на оценката е използван набор от инструменти в зависимост от оценителните въпроси като: анализ на логиката на интервенция, анализ на заинтересованите страни, анализ на нуждите, анализ на индикатори, анализ на финансовото изпълнение, анализ за ефикасност (разходи/постигнати резултати).

Основните констатации на доклада за оценка са представени по-долу по всяка от темите за оценка.

Уместност на подкрепата

Подкрепата по Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 в разглежданите сектори: Води; Отпадъци; Натура 2000 и биоразнообразие; и направления „Наводнения и свлачища“ е уместна спрямо нуждите на страната и допринася за постигане на целите на националните секторни стратегически документи, както и за по-добро изпълнение на изискванията на европейски директиви в гореизброените сектори.

В сектор **„Води“** (приоритетна ос 1) се предоставя фокусирана и приоритизирана подкрепа за изграждане на инфраструктура за отвеждане и пречистване на отпадъчни води от населените места. Подкрепата се предоставя чрез интегрирани инвестиции за консолидирани обособени територии, обслужвани от един ВиК оператор, което дава възможност за по-пълно адресиране на нуждите. Предоставяне на подкрепа за съпътстващи дейности, като водоснабдителна инфраструктура и управление на утайките, създават условия за устойчивост на резултатите. Подкрепата, свързана с мониторинг на водите, също е уместна и е насочена към подобряване капацитета за осъществяване на мониторинг на водите (включително водите за питейни нужди) съобразно повишените изисквания на европейските директиви и националното законодателство.

Подкрепата в сектор **„Отпадъци“** (приоритетна ос 2) кореспондира с нуждите в областта на управление на битовите отпадъци, но заложената цел за изграждане на допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци би могла да бъде по-амбициозна предвид заделените за целта средства. Предложеното разширяване на обхвата на приоритетната ос към рециклиране на битови отпадъци, различни от биоразградимите, ще даде по-добри възможности за постигане на поставената специфична цел и ще отговори на специфични нужди на бенефициентите. Подкрепа е необходима и за провеждане на информационни кампании и работа с гражданите. С предложената промяна в обхвата на ПО2 се предвиждат инвестиции за подобряване управлението на строителни отпадъци и рекултивиране на депа, които са уместни по отношение на националните нужди. Принос към специфичната цел на ПО 2 би имало намаляването на дела на строителните отпадъци, депонирани на депа за битови отпадъци, докато рекултивацията на депа не е свързана със специфичната цел.

Подкрепата в сектор **„Натура 2000 и биоразнообразие“** (приоритетна ос 3) има за цел да допринесе за постигане на националните и европейски цели за опазване на биоразнообразието. Ключов резултат по тази ос - създаването на органи за управление на мрежата Натура 2000 - все още не е налице, тъй като все още не може да бъде постигнат консенсус между заинтересованите страни. За да не се отлага изпълнението на консервационни мерки, стратегията за подкрепа е променена така, че да се даде възможност за изпълнение на такива мерки, които не са обвързани със сформирването на органи за управление на мрежата Натура 2000. Това е единствената ос по Оперативната програма, в която се прилага подходът „Водено от общностите местно развитие“. Съобразно целите на подкрепа, подходът се използва основно за подпомагане изпълнението на консервационни мерки. Прилагането на този подход, съобразно целите на приоритетната ос за изпълнение на национални ангажименти, не е особено удачно, тъй като изпълнението на такива мерки затруднява бенефициентите, а приносът на проектите, финансирани чрез подхода BOMP, за постигане целите на

приоритетната ос е ограничен. Причината е, че консервационните мерки са насочени към малко на брой строго специфични видове, по-голямата част от които обитават характерни, ограничени по площ местообитания, предмет на опазване в защитени зони.

Подкрепата по Програмата за реализиране на целите в направления **„Наводнения и свлачища“** (приоритетна ос 4) е насочена към приоритетни нужди. В същото време се отчита слаб интерес от страна на общините за участие в дейности по превенция на риска от наводнения и свлачища. Причините за това са комплексни и включват липса на техническа готовност и експертиза и проблеми със собствеността на земята.

Стратегията за предоставяне на **техническа помощ** (приоритетна ос 6) съответства на реалната ситуация по отношение на административния капацитет на УО и на отговорните структури, свързани с управлението на ОПОС, както и на нуждите от предоставяне на информация за Програмата и нуждите от укрепване капацитета на бенефициентите.

Ефективност на постигане на целите

Заложените **етапни цели** по приоритетна ос 1 (Води) и приоритетна ос 2 (Отпадъци) са постигнати както по отношение на фактическото изпълнение, така и по отношение на разходване на средствата. По приоритетна ос 3 (Натура 2000 и биоразнообразие) две от трите етапни цели са постигнати, докато третата етапна цел е с нулево изпълнение. Финансовото изпълнение по оста към края на 2018 г. е много слабо – едва 14%. Непостигането на етапната цел, както и слабото финансово изпълнение, се дължи на забавянето във вземането на решение за създаване на органите за управление на мрежата Натура 2000. Този въпрос все още не е решен и влияе негативно върху цялостното изпълнение на приоритетната ос.

По приоритетна ос 4 (Наводнения и свлачища) едната етапна цел, свързана с укрепени свлачища е преизпълнена, а другата (брой жители, ползващи се от мерки за защита от наводнения) е с много слабо изпълнение (1%). Етапната цел за финансово изпълнение е значително преизпълнена (227%).

Към септември 2019 г. **напредъкът в постигането на целите и целевите стойности** на индикаторите за изпълнение е все още слаб. Това се дължи предимно на спецификата на изпълняваните проекти – големи инфраструктурни проекти и комплексни проекти за анализ и изграждане на управленски системи. Пълно постигане на целта се наблюдава при един индикатор по приоритетна ос 2 (Подписан договор за един голям проект) и при един индикатор по приоритетна ос 3 (Видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост). Един индикатор по приоритетна ос 1 (Нови/актуализирани аналитични/ програми/ стратегически документи) е близо до целта (изпълнен на 83%). Изпълнението на останалите общо 13 индикатора, за четирите приоритетни оси, е слабо.

Не е отчетен напредък при индикаторите за резултат. Само при един индикатор за резултат по приоритетна ос 4 (Население в риск от свлачища) е отчетен несъществен напредък от 12%. Останалите индикатори не отчитат напредък.

Основните фактори, които препятстват или създават риск за постигане на целите, са закъснения в подготовката и изпълнението, включително поради обжалване на обществени поръчки; липса на финансов капацитет и техническа експертиза сред повечето общини за изпълнение на големи инфраструктурни проекти; необходимост от

осигуряване на ефективно партньорство; и липсата на политически консенсус за създаването на управленски структури за мрежата Натура 2000.

Финансовото изпълнение по отношение на договаряне варира от 92% за приоритетна ос 2 (Отпадъци) до 35% за приоритетна ос 3 (Натура 2000 и биоразнообразие), но общо за програмата (като се вземе предвид и ПО5, която не се разглежда в настоящата оценка), е съобразно планираното и не се налага преразпределение на средства по години.

Процентът на **реално разплатените средства** все още е много нисък (между 6% и 24%), като се има предвид, че това включва и авансови плащания по проектите.

В областта на **водите и отпадъците** (приоритетна ос 1 и приоритетна ос 2), ако всички проекти по стартираните процедури завършат успешно в рамките на програмния период, заложените целеви стойности на индикаторите ще бъдат постигнати, а в много случаи и преизпълнени. При по-късно стартиралите инфраструктурни проекти по приоритетна ос 1, както и при проекта на Столична община за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF, има риск дейностите да не бъдат приключени до края на 2023 г.

В областта на **биоразнообразието** (приоритетна ос 3) и **наводнения и свлачища** (приоритетна ос 4) към момента на оценката приносът на процедурите към някои от индикаторите за изпълнение е все още малък, но се очаква да нарасне след сключване на договорите по процедурите, които към момента се търгуват или са в оценка. Постигането на един от индикаторите по приоритетна ос 3 зависи от установяването на управленската структура за мрежата Натура 2000 и е в риск, предвид, че все още не може да бъде постигнат консенсус по този въпрос между заинтересованите страни.

Съществува риск някои дейности от инвестиционните проекти в областта на ВиК и отпадъците да не бъдат приключени успешно в рамките на програмата, което води до риск от загуба на средства. Също така съществува риск за успешното усвояване на заделените средства за финансови инструменти в областта на отпадъците.

За да се смекчи риска от загуба на средства, Управляващият орган на програмата планира наддоговаряне на ресурса по всички приоритетни оси. Анализите засега не сочат нужда от преразпределение на средства между разглежданите приоритетни оси. Такава нужда обаче, не е изключено да възникне на по-късен етап, ако изпълнението на някои договори стане проблемно и средствата не могат да бъдат усвоени.

При успешно изпълнение на инвестициите по приоритетна ос 1 в областта на ВиК се очаква **съществен напредък в постигане на целите на директивата за градски отпадъчни води** (Директива 91/271/ЕИО). След приключване на Програмата нуждата от инвестиции за постигане на пълно съответствие с Директивата ще продължи да бъде налице.

По отношение на мониторинга на водите процедурите създават възможности за подобряване оценката на състоянието на водите. Следва да се отбележи, че постигането на целта зависи и от **изпълнение на планове за мониторинг**.

Програмата ще способства изграждането на **капацитет в общините за третиране на отпадъци**. В същото време намаляването на депонираните отпадъци зависи, освен от техническите възможности за третиране на отпадъци, и от количествата генерирани отпадъци, и в тази връзка от изпълнението на мерки за предотвратяване генерирането на отпадъци, разделно събиране, повторна употреба и рециклиране, които изискват

усилия за работа с гражданите и подобряване на организацията на управление на отпадъците като цяло.

Забавянето в установяването на управленски подход и структури за управление на мрежата **Натура 2000** има съществен негативен ефект върху цялостното изпълнение на специфичната цел на приоритетна ос 3, в това число върху изработването на планове за управление на защитени зони и за структура за управление на Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 и създаване на устойчива система за управление и инвестиции в областта на Натура 2000.

В областта на защитата от наводнения, **решаването на проблемите с малките общински водоеми се нуждае от нов подход**, предвид недостатъчния интерес и възможности на общините устойчиво да поддържат и управляват водните обекти. По оста все още не са подкрепени екосистемно-базирани решения за превенция и управление на риска от наводнения, но такава подкрепа е планирана. Чрез инвестициите в приоритетни свлачища ще се решат най-наболените проблеми при свлачищата, при които собственик на терените е държавата. Въпреки това приносът за укрепване и наблюдение на общинските свлачища е ограничен. Остава нуждата от укрепване и наблюдение на площи, застрашени от **ерозия и абразия**, както и от прилагане на съвременни методи за наблюдение на свлачищата.

Ефикасност на изпълнение

Ефикасността на изпълнение на програмата като цяло е добра, но в някои области има възможности за подобрения.

Насоките за кандидатстване са с добро качество и са ясни и разбираеми за бенефициентите. Възможност за подобряване има по отношение на опростяването на изискванията за доказване на капацитета на бенефициентите. В зависимост от процедурите е необходимо да се обърща по-голямо внимание на следните елементи: включване в процедурите на всички избираеми дейности, водещи до постигане на целта; осигуряване на ефективно партньорство; и залагане на най-подходящите за съответната процедура индикатори.

Системата за **предоставяне на БФП** работи добре. Процесите на оценка на проектни предложения протичат в законово определените срокове, а използването на Информационната система за управление и наблюдение (ИСУН 2020) за подаване и оценка на проектните предложения значително подобрява ефикасността. Наблюдаваните значителни забавяния при сключване на някои от договорите по процедури за директно предоставяне се дължат на преработване на проектните предложения съобразно отправени от Управляващият орган бележки, както и на забавяне при осигуряване на необходимите документи по териториално-устройствените процедури. Основните трудности, които изпитват бенефициентите при подаване на проектни предложения, са свързани с осигуряване на пълнота на проектната документация, включително подготовка на техническата част на проектите.

Основен хоризонтален **риск** при изпълнение на договорите са забавянията при провеждане на обществените поръчки. Други важни рискове са закъсненията при изпълнението на инфраструктурните проекти и осигуряване на ефективна координация при дейности за техническа помощ. Препоръчителни са по-интензивни комуникационни кампании и обучения за бенефициентите, за да се избегнат рисковете

от липса на интерес към процедурите, подаване на проектни предложения с недобро качество и затруднения при управление и отчитане.

Системата за **събиране на данни за индикаторите** дава възможност за отчитане на напредъка на ниво проект, процедура и програма. Осигурено е спазването на йерархията на индикаторите – заложените в програмата индикатори се включват в процедурите, а оттам се пренасят в отделните проекти. Тази последователност, както и подробното описание на Системата от индикатори в Процедурния наръчник, дават възможност за ефективно отчитане на постигнатия напредък. Въпреки това има възможности за подобрене в системата за събиране на данни, които биха оптимизирали процеса на мониторинг на Програмата. Те могат да бъдат условно разделени в три групи: поясняване на обхвата на отделни индикатори; прецизиране на методите на изчисление; и събиране на допълнителна информация от бенефициентите, извън отчитането на индикаторите в ИСУН 2020 с цел по-пълно обхващане на постигнатото по процедурите.

Анализите относно **ефикасността на изпълняваните интервенции** показват, че има процедури и проекти, които от гледна точка на съотношението разходи/резултати (лв./тон третиран отпадък; лв./жител с подобро водоснабдяване или е.ж. пречистен товар) са сравнително по-ефикасни от други. Разликите в ефикасността се дължат основно на спецификите на проектите и изгражданата инфраструктура, на технологичните решения, както и на икономия от мащаба.

Прилагат се ефективни подходи за диалог и **взаимодействие с външните заинтересовани страни**. В същото време се наблюдават затруднения при взаимодействието с някои от звената и структурите в Министерството на околната среда и водите. Подобряването на сътрудничеството с тези структури е ключово за ефективното изпълнение на Програмата и за програмиране на следващата оперативна програма.

Съществуват възможности за подобряване на **вътрешната координация** и екипната ефективност между отделите в Управляващия орган чрез по-добро планиране на работните процеси и разпределение на работата между отделите и чрез създаване на предпоставки за екипна работа.

Прилагане на финансови инструменти

По Програмата е предвидено прилагането на финансови инструменти в областта на подкрепата по приоритетна ос 1, що се касае до изграждане на ВиК инфраструктура и в областта на отпадъците (приоритетна ос 2). Инструментите все още не са приложени на практика. В областта на ВиК това се очаква да стане много скоро, докато изгледите за прилагане на финансови инструменти в областта на отпадъците са неясни.

Към финансовите инструменти има интерес от голяма част от ВиК операторите, които разчитат на тях, за да осигурят съфинансиране за изпълнение на инвестиционните си проекти. Поради големия обем на средствата, операторите трудно могат да ги осигурят от друго място. В областта на отпадъците интересът към финансови инструменти от страна на общините, които са основен бенефициент по стартираните до момента процедури, е много слаб и неопределен.

Идентифицираните трудности при прилагане на финансовите инструменти са както общи за двата сектора, така и специфични. Липсата на досегашен опит в прилагането на финансови инструменти в областта на подкрепа по програмата е основен фактор при

срещаните хоризонтални трудности. Предизвикателствата при прилагането на финансови инструменти в сектор „Отпадъци“ са свързани основно с липсата на ясна концепция за използването им в сектора и „конкурирането“ между безвъзмездната помощ и финансовите инструменти.

Прилагането на инструментите на практика ще изисква да се обърне внимание на важни елементи, като: насърчаване участието на инвеститори и финансови институции от частния сектор; намиране на най-подходящите и гъвкави форми за предоставяне на подкрепа; подходящо съчетаване на финансовите инструменти с безвъзмездна финансова помощ; както и изработване на процедури от страна на УО за наблюдение и контрол на прилагането на инструментите.

Прилагане на хоризонталните политики и изпълнение на предварителните условия

Хоризонталните принципи са интегрирани в процесите на подготовка и изпълнение на Оперативната програма и са част от текстовете на програмата и процедурите за предоставяне на подкрепа. Националното законодателство подкрепя прилагането на принципите за равенството и недопускане на дискриминация и опазване на околната среда. Предвид естеството на Програмата, голяма част от заложените в нея и в процедурите индикатори дават възможност за измерване на приноса ѝ към хоризонталния принцип за устойчиво развитие.

ОПОС се очаква да има принос към **стратегията на ЕС за Дунавския регион** в следните направления: опазване на водите; управление на рисковете за околната среда и опазване на биологичното разнообразие. Приносът на програмата към **Морската стратегия** е по-ограничен и касае само опазване качеството на морската вода чрез изграждане на инфраструктура за отвеждане и пречистване на отпадъчни води от агломерациите, граничещи с Черно море.

Всички **тематични и общи предварителни условия**, имащи отношение към ОПОС, са изпълнени. Забавянето в изпълнението на двете тематични условия, свързани с води и с наводнения и свлачища, води до по-късно от планираното изпълнение на мерки в тези области. От друга страна, изпълнението на условията дава възможност за по-добро фокусиране на подкрепата в областта на риска от наводнения и превенция на свлачищни процеси, както и подпомага реформата във ВиК сектора и създава предпоставки за по-добра устойчивост на инвестициите. Забавянето в изпълнението на общото предварително условие, свързано със Закона за обществени поръчки реално не оказва негативно въздействие върху изпълнението на Програмата, тъй като повечето от търговете стартират след приемане на промените в Закона. Въпреки промените в него, не се отчита подобряване в провеждането на процедурите, като обществените поръчки продължават да бъдат докладвани като ключова причина за затруднения и за забавяне при изпълнението на проектите, и са основна причина за голяма част от наложените финансови корекции.

Препоръки

Докладът отправя следните препоръки:

Препоръчва се прецизиране на стратегическия план за изпълнение на приоритетна ос 2 „Отпадъци“, за да се отразят предложените промени в Програмата, да се създадат условия за по-пълно съответствие на нуждите на бенефициентите и за по-ефективно

използване на финансовите инструменти. Новата стратегия трябва да включва планираните процедури до края на програмния период. Важни за постигане на целта на приоритетната ос са и дейности за информационни кампании и работа с гражданите, които към момента не се подкрепят от Програмата, но могат да бъдат включени като част от дейностите в рамките на предвидените, с последната промяна на Програмата, пилотни проекти за иновативни технологии за събиране на битови отпадъци с прилагане на финансови инструменти.

При подхода „Водено от общностите местно развитие“, за следващия програмен период, по-удачна би била подкрепа за изпълнение на „меки“ мерки за опазване на биологичното разнообразие, като изготвяне на планове за действие/опазване или организиране на форуми и семинари, което по-добре ще отговори на нуждите на местните общности и ще допринесе за укрепване на капацитета им за прилагане на мерки за опазване на биологичното разнообразие. Разширяване въздействието на проектите, подкрепени чрез BOMR, е възможно и чрез подкрепа за дейности, свързани с природни местообитания и видове, отбелязани като приоритетни за опазване в приложенията на Закона за биологичното разнообразие.

Подкрепа в областта на мониторинг на количеството на водите се предоставя основно по приоритетна ос 1, но също така и по проект в рамките на приоритетна ос 4, макар и от гледна точка на защита от наводнения. Аналогично, Информационната система на водостопанските системи и съоръжения, по която се работи в рамките на проект по приоритетна ос 1, ще бъде използвана и за целите на защита от наводнения, и вероятно ще бъде интегрирана в Националната система за управление на водите в реално време, по която се работи в рамките на проект по приоритетна ос 4. Препоръчва се мерките да се изпълняват съгласувано с цел оптимизиране на изпълнението и постигане на по-добри резултати.

Поради слабия интерес на общините и трудностите за реализиране на проекти за осигуряване безопасността на язовирите, за намаляване на риска от наводнение поради неизправност на водохранилищата, като потенциален бенефициент за следващата оперативна програма може да се разгледа създаденото през 2018 г. държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ при спазване на приложимите режими за предоставяне на държавни помощи, като се отчете и желанието на предприятието да бъде включено като потенциален бенефициент.

В областта на геозащитните дейности подкрепа е необходима за допълване на регистъра на свлачищата със застрашени от ерозия и абразия площи и за въвеждане на нови методи за наблюдение. Допълването и актуализирането на регистъра би способствало за програмиране на геозащитни дейности за следващата оперативна програма. При наличие на финансов ресурс, Управляващият орган, в координация с Министерство на регионалното развитие и благоустройството, може да предвиди нови процедури за (1) допълване на регистъра на свлачищата с площи, застрашени от ерозия и абразия и (2) изпълнение на демонстрационни проекти в областта на свлачищата с цел прилагане на нови методи за наблюдение. При липса на свободен ресурс в рамките на настоящия програмен период, Управляващият орган може да разгледа горните мерки като потенциални мерки, които да бъдат включени в новата оперативна програма.

Съществува риск за постигане на заложените целеви стойности на някои от индикаторите. В някои случаи този риск може да бъде намален. За смекчаване и управление на риска при ПОЗ се препоръчва проследяване на приноса на процедурите към изпълнението на индикаторите за площ на местообитанията след сключване на

договорите и, ако този принос е недостатъчен, е необходимо да се стартират нови процедури. Също така при приключване на проектите е препоръчително да се направи анализ на необходимостта от включване на нови видове в процедурите, които към 2019 г. са докладвани в неблагоприятно природозащитно състояние. Аналогично е необходимо проследяване на приноса на процедурите по приоритетна ос 4 към поставените цели в областта на свлачищата и стартиране на нови процедури, ако това е необходимо.

За подобряване на ефикасността на предоставяне на подкрепа се препоръчва да се провеждат интензивни информационни кампании при процедури за подбор на проекти, както и активна комуникация с директни бенефициенти с цел предоставяне на достатъчно информация и указания, които биха подобрили качеството на подаваните проектни предложения. Също така се препоръчва да се преразгледат изискванията за доказване капацитета на бенефициентите с цел тяхното опростяване.

В системата за мониторинг има възможности за промени, които биха довели до подобряване наблюдението на изпълнението на програмата. В тази връзка се препоръчва:

- поясняване на обхвата на отделни индикатори;
- прецизиране на методите на изчисление на отделни индикатори;
- събиране на допълнителна информация от бенефициентите, извън отчитането на индикаторите, с цел по-пълно обхващане на постигнатото по процедурите;

С цел улесняване прилагането на финансови инструменти се препоръчва:

- да се проведат обучения както за представителни на Управляващия орган, така и за бенефициентите относно: логиката и правилата за прилагане на финансови инструменти; разликите между финансови инструменти и безвъзмездна помощ; предимства на финансовите инструменти. Обученията могат да бъдат под различна форма, включително обмяна на опит.
- разработване на комуникационна стратегия за крайните получатели на финансови инструменти и провеждане на информационна кампания за потенциални бенефициенти относно прилагането на финансови инструменти в областта на отпадъците.
- разработване на процедури, касаещи осъществяването на наблюдение и контрол от страна на Управляващия орган при прилагане на финансови инструменти.

Списък на таблиците и фигурите

Списък на таблиците

Таблица 1. Оценителни теми и въпроси.....	30
Таблица 2. Респонденти от ПО1, ПО2 и ПО4 на ОПОС.....	34
Таблица 3. Респонденти по ПОЗ	34
Таблица 4. Респонденти от УО	35
Таблица 5. Наводнения: нужди и стратегия на ОПОС	51
Таблица 6. Свлачища: нужди и стратегия на ОПОС.....	53
Таблица 7. Обществена осведоменост: нужди и стратегия на ОПОС.....	57
Таблица 8. Укрепване на капацитета на бенефициентите: нужди и стратегия на ОПОС	58
Таблица 9. Принос на процедурите към постигане на целите на индикаторите на ПО1	69
Таблица 10. Принос на процедурите към постигане на целите на индикаторите на ПО2	71
Таблица 11. Принос на процедурите към постигане на целите на индикаторите за изпълнение на ПОЗ	73
Таблица 12. Принос на процедурите към постигане на целите на индикаторите за резултат на ПОЗ	74
Таблица 13. Принос на процедурите към постигане на целите на индикаторите на ПО4	77
Таблица 14. Прогнозиран принос на процедурите към постигане на целевите стойности на индикаторите на ПО6.....	79
Таблица 15. Показатели за изпълнение по ПО1 „Води“	83
Таблица 16. Показатели за резултат по ПО1 „Води“	84
Таблица 17. Показатели за изпълнение по ПО 2, „Отпадъци“	85
Таблица 18. Показатели за резултат, приоритетна ос 2, „Отпадъци“	86
Таблица 19. Показатели за изпълнение по ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“	86
Таблица 20. Показатели за резултат по ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“	87
Таблица 21. Показатели за изпълнение по ПО4	88
Таблица 22. Показатели за резултат по ПО4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“	89
Таблица 23. Финансово изпълнение на ПО1, 2, 3 и 4 на ОПОС към 30.09.2019	91
Таблица 24. Финансово изпълнение за програмата към октомври 2019.....	92
Таблица 25. Финансово изпълнение по някои от ключовите процедури към 30.09.2019	92
Таблица 26. Планирани процедури.....	94
Таблица 27. Очаквани максимални суми на договориране по приоритетните оси	94
Таблица 28. Финансово изпълнение на ПО6 към 30.09.2019 г.	95
Таблица 29. Основни рискове при изпълнение на проектите по ОПОС по типове операции... ..	111
Таблица 30. Осреднено време за оценка на проектни предложения по процедури.....	114
Таблица 31. Самооценка на служителите на УО относно ефективността и ефикасността на процеса на оценка на проектни предложения	115
Таблица 32. Договорена БФП за подготовка РПИП, ПО1	121
Таблица 33. Договорена БФП за техническа помощ, ПО1	121

Таблица 34. Договорена БФП оборудване и мониторинг на води, ПО1	122
Таблица 35. Индикатори, които могат да се използват за измерване на приноса на ОПОС към целите на устойчивото развитие	149
Таблица 36. Потенциален принос на ОПОС към приоритетите на Стратегията за Дунавския регион	150
Таблица 37. Потенциален принос на ОПОС към Морската стратегия на България	151
Таблица 38. Предварителни условия, отнасящи се до ОПОС	152
Таблица 39. Процедури по ПО1 „Води“	179
Таблица 40. Процедури по ПО2 „Отпадъци“	183
Таблица 41. Процедури по ПО3 „Натура 2000 и Биоразнообразие“	186
Таблица 42. Процедури по ПО4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“	190
Таблица 43. Процедури и бюджетни линии по ПО6 „Техническа помощ“	192
Таблица 44. Планиран принос на всяка от процедурите по ПО1 към целите и индикаторите на оста	195
Таблица 45. Планиран принос на всяка от процедурите по ПО2 към целите и индикаторите на оста	201
Таблица 46. Принос на всяка от процедурите по ПО3 към целите и индикаторите на оста (процедури в изпълнение)	203
Таблица 47. Принос на всяка от процедурите по ПО3 към целите и индикаторите на оста (отворени процедури или процедури в оценка)	205
Таблица 48. Общ принос на процедурите по ПО3 към целите и индикаторите на оста	206
Таблица 49. Принос на всяка от стартираните процедури по ПО4 към целите и индикаторите на оста	207
Таблица 50. Принос на процедурите по ПО6 към специфична цел 6.1	209
Таблица 51. Принос на процедурите по ПО6 към специфична цел 6.2	211
Таблица 52. Принос на процедурите по ПО6 към специфична цел 6.3	212

Списък на фигурите

Фигура 1. Дизайн на оценката.....	33
Фигура 2. Карта на напредъка в консолидирането на районите и изготвянето на РПИП.....	39
Фигура 3. Мнение на бенефициентите доколко подкрепата по ОПОС отговоря на нуждите в сектор „Води“	62
Фигура 4. Мнение на общините-бенефициенти доколко подкрепата по ОПОС отговоря на нуждите в сектор „Отпадъци“	64
Фигура 5. Мнение на бенефициентите доколко подкрепата по ОПОС отговоря на нуждите в сектор „Натура 2000 и биоразнообразие“	65
Фигура 6. Мнение на бенефициентите доколко подкрепата по ОПОС отговоря на нуждите в сектор „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“	67
Фигура 7. Мнение на служителите на УО доколко подкрепата по ОПОС отговоря на нуждите	68
Фигура 8. Мнение на бенефициентите относно постигане на целите на ПО1 и ПО4	97
Фигура 9. Мнение на бенефициентите относно постигане на целите на ПО2	97
Фигура 10. Мнение на бенефициентите относно постигане на целите на ПО3	97
Фигура 11. Мнение на бенефициентите относно основните фактори, които препятстват успешното изпълнение на проектите и реализирането на целите	99
Фигура 12. Самооценка на служители на УО за вътрешната координация и екипна работа	105
Фигура 13. Оценка на служители на УО за взаимодействието и координацията с външни заинтересовани страни.....	107
Фигура 14. Мнение на служители на УО за най-често срещаните грешки на бенефициентите при кандидатстване за БФП	108
Фигура 15. Мнение на служители на УО за най-често срещаните трудности на бенефициентите при изпълнението на проекти	110
Фигура 16. Мнение на служители на УО за относно системата за мониторинг	119
Фигура 17. Отговори на анкетираните на въпроса дали планират да ползват ФИ по ПО 1	135
Фигура 18. Отговор на анкетираните на въпроса дали ФИ по ПО1 отговарят на нуждите на проекта им.....	135
Фигура 19. Отговор на анкетираните на въпроса кои форми на подкрепа чрез ФИ са най-уместни (ПО1)	136
Фигура 20. Отговори на анкетираните на въпроса дали смятат да ползват ФИ по ПО 2	137
Фигура 21. Отговор на анкетираните на въпроса дали ФИ по ПО2 отговарят на нуждите на проекта им.....	138
Фигура 22. Отговор на анкетираните на въпроса кои форми на подкрепа чрез ФИ са най-уместни (ПО2)	139

Списък на използваните съкращения

АПИ	Агенция „Пътна инфраструктура“
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ГИС	Географска информационна система
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУСЕСИФ	Закон за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове
ИАОС	Изпълнителна агенция „Околна среда“
ИГРП	Индикативни годишни работни програми
ИСУН	Информационната система за управление и наблюдение
КИС	Контролно измервателна система
КН	Комитет за наблюдение
МВР	Министерство на вътрешните работи
МЗ	Министерство на здравеопазването
МИГ	Местна инициативна група
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
НИМХ	Национален институт по метрология и хидрология
НПРД	Национална приоритетна рамка за действие
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НКС	Националната комуникационна стратегия
НСИ	Национален статистически институт
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020
ПО	Приоритетна ос

ПУРБ	План за управление на речните басейни
ПУРН	План за управление на риска от наводнения
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
РЗИ	Регионални здравни инспекции
РПИП	Регионални прединвестиционни проучвания
СЦ	Специфична цел
УО	Управляващ орган
ФИ	Финансови инструменти
ФМФИБ	Фонд мениджър за финансовите инструменти в България ЕАД (Фонд на фондовете)
ЦКЗ	Централно координационно звено

Речник на използваните термини

Агломерация	Територия, в която населението и/или икономическите дейности са достатъчно концентрирани, за да бъдат отпадъчните води от населеното място събирани и отвеждани в селищна пречиствателна станция или в крайната точка на заустването им.
Биоразградими отпадъци	Всички отпадъци, годни да бъдат подложени на анаеробни или аеробно разлагане, като хранителни и градински отпадъци, хартия и картон.
Битови отпадъци	Отпадъците, които се получават в резултат на жизнената дейност на хората по домовете, административни, социални и обществени сгради. Към тях се приравняват и отпадъци от търговски обекти и съпътстващи производството занаятчийски дейности, обекти за отдих и забавления, когато нямат характер на опасни отпадъци и в същото време тяхното количество или състав няма да попречи за третирането им съвместно с битовите.
Вид	Група от морфологично сходни организми, имащи общ произход, които са потенциално способни да обменят помежду си генетичен материал в естествени условия.
Възстановяване	Пресъздаване в естествени условия на съобщества от организми, екосистеми и комплекси и от тях по модел на естествено съществуващите или създаване на условия за повторно възникване или увеличаване на числеността на природни популации.
Градски отпадъчни води	Битови отпадъчни води или смес от битови отпадъчни води и промишлени отпадъчни води и/или дъждовни води.
Депа	Места за депониране на отпадъци и за тяхното съхранение.
Депониране на отпадъци	Метод, при който не се предвижда последващо третиране на отпадъците.
Еквивалент жители (е.ж.)	Количествен израз на товара на замърсяване на отпадъчните води, който се равнява на „еквивалентния“ брой лица, които биха произвели отпадъци със същото ниво на замърсяване. Един е.ж. съответства на количеството замърсяване от отпадъчни води, произведени от един жител, и представлява биоразградими органични вещества, за които биохимичната потребност от кислород за пет дни е 60 грама дневно.
Местообитание	Районът, определен от абиотични и биотични фактори, в който даден вид се намира постоянно или временно в някои от етапите на своя жизнен цикъл.
Преработване на отпадъци	Дейност, която променя свойствата или състава на отпадъците, като ги превръща в суровини за производство на крайни продукти

	или в крайни продукти.
Рециклиране на отпадъци	Дейност за възстановяване или възобновяване на суровинните им свойства.
Третиране на отпадъци	Всички дейности по събиране, съхранение, оползотворяване или обезвреждане на отпадъците и всички междинни операции, както и повторното им използване, рециклиране и възстановяване или производство на енергия и материали от тях.
Утайки	Отпадъчните утайки, пречистени или не, произлизащи от пречиствателни станции на отпадъчни води.
Чувствителна зона	Понятието „чувствителна зона“ е въведено с Директива 91/271/ЕЕС и характеризира водоприемник, който се намира или има риск да достигне състояние на еутрофикация. Това състояние е свързано с ускорен растеж на водорасли и по-висши растителни видове, в резултат на което настъпва нежелано нарушаване в баланса на присъстващите във водите организми и влошаване на качеството на водите. Чувствителните зони на територията на България са определени със заповед на Министъра на околната среда и водите.

Въведение

Настоящият доклад представлява Оценка на напредъка по изпълнението на приоритетни оси 1, 2, 3, 4 и 6 на Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020. Той е изготвен от експерти на консорциум „Екостил“, съставен от Екорис Саут Ийст Юроп ЕООД и БИМ Консултинг ООД, съгласно договор Д-30-24/01.04.2019 г. сключен с Министерство на околната среда и водите (МОСВ).

Мнението изразено в настоящия доклад отразява вижданията на експертите, работили по доклада за оценка и с тях не могат да бъдат ангажирани трети страни, включително възложителя.

I. Описание на оценяваните интервенции

ОПОС 2014-2020 г. е една от оперативните програми, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) за Република България през програмен период 2014-2020 г.

Програмата се изпълнява на цялата територия на Република България и е пряко обвързана с постигането на ключови цели, свързани с опазване на околната среда, от стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж - Стратегия Европа 2020. Програмата се финансира със средства от Кохезионния фонд и Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз, както и с национални средства.

ОПОС 2014-2020 г. е одобрена от Европейската комисия (ЕК) през юни 2015 г. и след това е променена през 2016 г., 2017 г. и 2018 г. Промените са обусловени от закъснения в подготовката на проектите и усвояването на средства по Програмата, и включват изменение на финансовия план с прехвърляне на средства към следващи години, промяна в графика на изпълнение на планираните големи проекти и нанасяне на несъществени технически корекции.

През 2019 г. са предложени нови промени в Програмата, които касаят преразпределение на средства между приоритетните оси с цел прехвърляне на резерва за изпълнение на приоритетна ос (ПО) 3 към ПО2 и на резерва за изпълнение на ПО4 към ПО5. Освен това са направени следните промени в ПО1 и ПО2: ресурсът, заделен за финансови инструменти (ФИ) по ПО1 е увеличен от 10% на 11,4% от средствата за приоритетната ос. Обхватът на ПО2 е допълнен с дейности, които включват въвеждане на иновативни технологии за събиране на битови отпадъци; проектиране и строителство на инсталации за рециклиране на разделно събрани битови отпадъци, различни от биоразградими, включително и осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране; проектиране и изграждане на центрове за повторна употреба на строителни отпадъци, включително доставка на съоръжения и оборудване; дейности по рекултивация на депа. Предложените промени са изпратени за одобрение до ЕК. С Решение № С(2015) 4144 от 19 ноември 2019 г. Европейската комисия одобри предложените от Управляващия орган промени в Програмата.

ОПОС е структурирана в 6 приоритетни оси, от които 5¹ попадат в обхвата на настоящата оценка, както следва:

Приоритетна ос 1 „Води“

Приоритетна ос „Води“ е насочена към подкрепа на операции за събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води в агломерации с над 10 000 е.ж., за осигуряване на чиста и безопасна питейна вода за населението, както и за подобряване на водоснабдителната мрежа с оглед намаляване на течовете и загубите на вода, доизграждане на системите за мониторинг на водите и разработване на нови и

¹ ПО 5. „Подобряване качеството на атмосферния въздух“ ще бъде разглеждана в отделна оценка.

актуализация на съществуващи стратегически документи във връзка с прилагането на Рамковата директива за водите² и Рамковата директива за морска стратегия³.

Заделените средства по тази приоритетна ос са 67,57% от инвестициите по ОПОС 2014-2020 г. и възлизат общо на 2 339 795 805 лева.

Бенефициенти по приоритетната ос са както следва:

- за разработване на регионални прединвестиционни проучвания (РПИП) – Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) и Столична Община;
- за проекти, идентифицирани като приоритетни в РПИП - ВиК оператори и Столична община;
- за проекти, чието изпълнение може да стартира до приемането на РПИП и за фазирани проекти - общини;
- за мерки, свързани с подкрепа за реализиране на ВиК реформата – МРРБ;
- МОСВ и звена в структурата на министерството, Асоциации по ВиК (само за подкрепящи мерки);
- Органи на Държавния здравен контрол към Министерство на здравеопазването (за обновяване и модернизиране на лабораториите за целите на мониторинг на питейните води).

Финансови инструменти: При предоставяне на средствата по тази приоритетна ос е предвидено използването на финансови инструменти.

Големи проекти: Чрез прилагане на регионалния подход и разработване на РПИП е изготвен и се очаква финансиране на един голям проект за ОТ на „ВиК“ ЕАД гр. Бургас.

Приоритетна ос 2 „Отпадъци“

По приоритетна ос „Отпадъци“ се финансират мерки за подобряване управлението на битовите отпадъци, съгласно йерархията за управлението им: за центрове за подготовка за повторна употреба, поправка и повторна употреба, за рециклиране, предварително третиране и оползотворяване на битови отпадъци с производство на енергия, за изграждане на анаеробни и/или компостиращи инсталации, съоръжения и техника за разделно събиране на биоразградими и зелени отпадъци, с цел намаляване на депонираните битови отпадъци. Целта е да се подкрепи постигането на националните цели за ограничаване количеството на депонираните биоразградими отпадъци до 2020 г. до 35% от общото количество на същите отпадъци, образувани към 1995 г., и за увеличаване до края на 2020 г. на дела на разделно събрани и оползотворени битови биоотпадъци на ниво регион до не по-малко от 50% от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.

Първоначално *заделените средства* по тази приоритетна ос са 16,26% от инвестициите по ОПОС 2014-2020 г. и възлизат общо на 562 857 344 лева. След прехвърляне на

² Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 година за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите

³ Директива 2008/56/ЕО на европейския парламент и на съвета от 17 юни 2008 година за създаване на рамка за действие на Общността в областта на политиката за морска среда

резерва за изпълнение от ПО3 към ПО2, инвестициите по тази приоритетна ос са увеличени на 16,64% или общо на 576 196 836 лева.

Бенефициенти по приоритетната ос са: общини; юридически лица със стопанска цел; структури/звена в структурата на МОСВ. Потенциални бенефициенти за дейности, свързани с изпълнение на демонстрационни/пилотни проекти, са юридически лица с нестопанска цел.

Финансови инструменти: При предоставяне на средствата по тази приоритетна ос е предвидено използването на финансови инструменти.

Големи проекти: В процес на изпълнение е голям проект от Столична община - Трета фаза на интегрираната система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община.

Приоритетна ос 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“

По тази приоритетна ос се финансират мерки за управление, опазване, поддържане и възстановяване на видовете и местообитанията в защитените зони от мрежата Натура 2000.

Първоначално *заделените средства* са 5,73% от инвестициите по ОПОС 2014-2020 г. и възлизат общо на 198 301 604 лева. След предложеното прехвърляне на резерва по приоритетната ос към ПО2, средствата по ПО3 са намалени на 184 962 112 лева (5,34%).

Бенефициенти по приоритетната ос са: структури/звена в структурата на МОСВ и Министерство на земеделието, храните и горите, отговорни за формиране, прилагане и изпълнение на политиката в областта на Натура 2000 и политиката за екосистемни услуги, включително отговорни за изготвяне/актуализиране на планове за управление на защитените зони и планове за действие за видове; структури/звена в структурата на МОСВ, отговорни за събиране и поддържане на информация за състоянието на видове и природни местообитания и за докладването ѝ в ЕК, както и за обявяването на защитени зони; Структура за управление на Натура 2000; Национална структура за управление изпълнението на Националната приоритетна рамка за действие (НПРД) за Натура 2000; юридически лица с нестопанска цел, общини, научни институти.

Финансови инструменти: Не се планира използването на финансови инструменти.

Големи проекти: Не се предвиждат големи проекти.

Приоритетна ос 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“

Тази приоритетна ос е насочена към повишаване защитата на населението от наводнения и изпълнение на ангажиментите, произтичащи от Директива 2007/60/ЕС за оценка и управление на риска от наводнения, както и към повишаване защитата на населението от свлачищни процеси.

Първоначално *заделените средства* са 4,44% от инвестициите по ОПОС 2014-2020 г. и възлизат общо на 153 588 050 лева. След прехвърляне на резерва по оста към ПО5, средствата по ПО4 са намалени на 144 372 768 лева (4,17%).

Бенефициенти по приоритетната ос са: структури/звена в структурата на МОСВ; общини; Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ към Министерство на вътрешните работи; Агенция „Пътна инфраструктура“ (АПИ), МРРБ и юридически лица с нестопанска цел.

Финансови инструменти: Не се планира използването на финансови инструменти.

Големи проекти: Не се предвиждат големи проекти.

Приоритетна ос 6 „Техническа помощ“

Приоритетна ос „Техническа помощ“ има за цел да осигури необходимата подкрепа за управление и изпълнение на ОПОС 2014- 2020 г., включително за приключване на програмен период 2007–2013 г. и за подготовка на програмен период 2021-2027 г., за дейности, свързани с осигуряване комуникация и популяризиране на ОПОС 2014- 2020 г. и за дейности, свързани с укрепване и повишаване капацитета на бенефициентите.

Заделените средства са 2,69% от инвестициите по ОПОС 2014-2020 г. и възлизат общо на 92 973 319 лева.

Бенефициент по приоритетната ос е УО на ОПОС.

II. Цели на оценката и оценителни въпроси

II.1. Цели на оценката

Оценката има за **цел** да:

- Подпомогне УО в ефективното и ефикасно управление на процесите, свързани с управление, наблюдение, оценка и контрол на оперативната програма.
- Предостави независим анализ и оценка на изпълнението на логиката на интервенция, на целите и на системата от индикатори на ОПОС 2014- 2020 г.;
- Проследи постигнатите резултати с публичен ресурс от ЕС по Програмата в т.ч. доколко постигнатите резултати отговарят на заложените цели, на нуждите на бенефициентите и на целевите групи и доколко спомагат за постигане на очаквания социално-икономически ефект;
- Допринесе за подобряване качеството на изпълнение на ОПОС 2014-2020 г. чрез извършване на оценка на нейната ефективност и ефикасност;
- Идентифицира проблеми и рискове при изпълнение на Програмата, в т.ч. корективни мерки за постигане целевите стойности на индикаторите от рамката за изпълнение, както и за избягване на риска от загуба на средства от резерва по Програмата;
- Изготви препоръки за подобряване процеса на изпълнение на Програмата за програмен период 2014-2020 г., както и да формулира препоръки за следващия програмен период.

Оценката се осъществява съобразно изискванията на Регламент (ЕС) № 1303/2013 и е включена в Плана за оценка на ОПОС 2014-2020 г. Тя спада към оценките, които се извършват по **време на изпълнение на програмата** и обхваща следните аспекти - постигнати физически и финансови показатели, съответствие на процедурите по ОПОС 2014-2020 г. с целите на Програмата, изпълнение на предварителните условия за ЕСИФ 2014-2020 г. и прилагане на финансови инструменти.

Оценката е осъществена в **контекста** на приложимото европейско и национално законодателство и стратегически документи, както и съобразно насоките на ЕК за осъществяване на подобен вид оценки. Актуалността на данните в настоящия Доклад е към 30.09.2019 г.

II.2. Оценителни въпроси

В Техническата спецификация за осъществяване на оценката Възложителят е изброил оценителни въпроси, които (съгласно изискванията) са допълнени от изпълнителя с още четири оценителни въпроса (представени в таблицата по-долу със *син наклонен шрифт*) за по-пълно обхващане на темите на оценката.

Темите за оценка и оценителните въпроси са представени в таблицата по-долу.

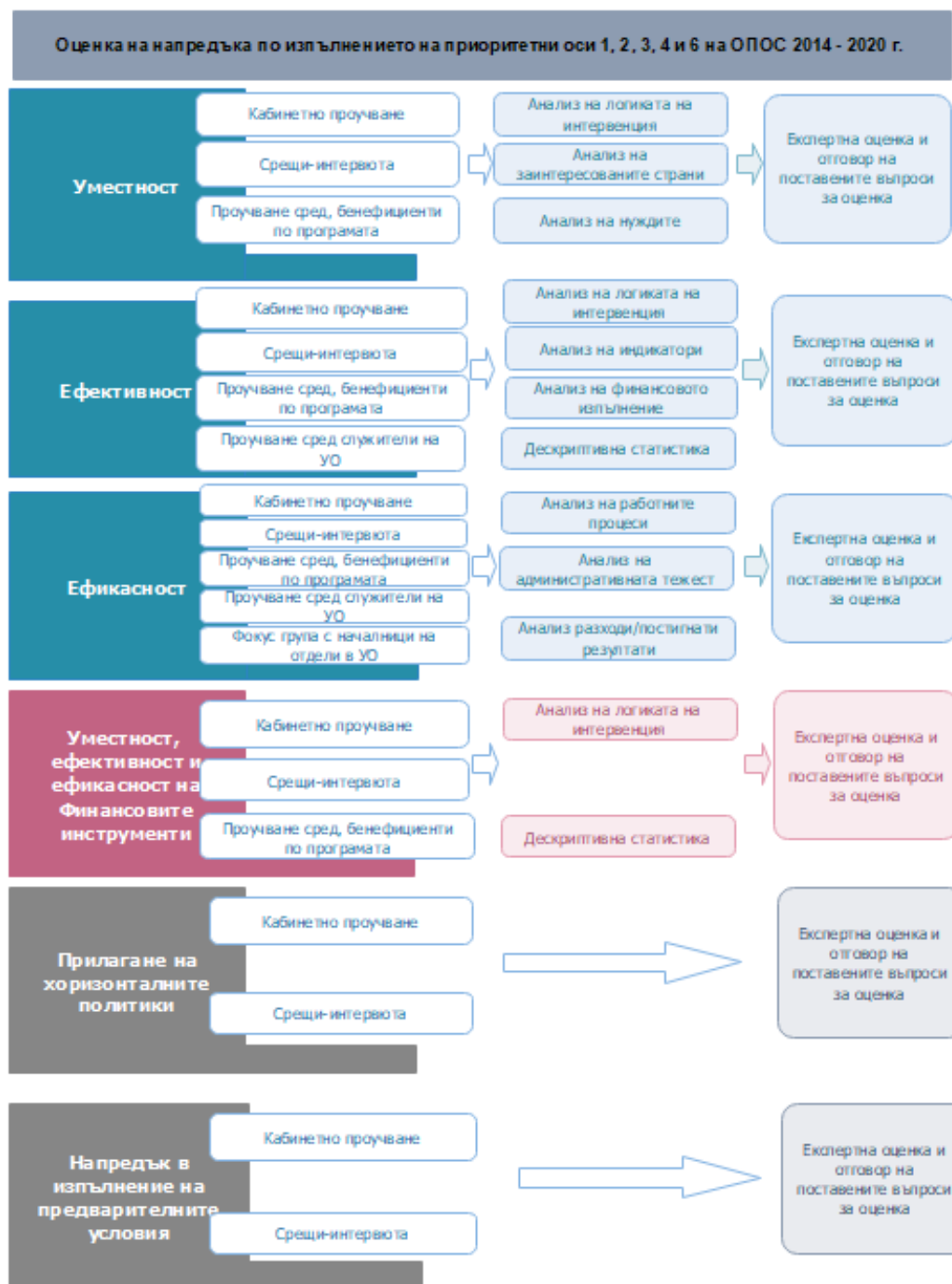
Таблица 1. Оценителни теми и въпроси

Оценителна тема	Оценителни въпроси
Уместност	• Доколко стратегията на ОПОС 2014-2020 г. съответства на реалната ситуация в секторите, които програмата подпомага? Необходима ли е промяна в стратегията и ако да, какви са основанията за това? • Формите на подкрепа, прилагани по отделните приоритетни оси на ОПОС 2014- 2020 г., релевантни ли са към конкретните нужди на подпомаганите сектори и бенефициенти? • Кои са процедурите, към които има най-голям интерес от страна на потенциални бенефициенти? Има ли промени в нуждите на бенефициентите и какви са те? • Как обявените процедури за предоставяне на БФП допринасят за постигане на целите на Програмата? Какво е съответствието на обявените процедури за предоставяне на БФП с постигането на целите на Програмата?
Ефективност	• Какъв е напредъкът в постигането на целите и приоритетите на Програмата към средата на 2019 г.? Какво е изпълнението на Програмата и на нейните приоритети по отношение на финансовите данни, общите и специфичните индикатори за резултат и количествени целеви стойности? Какви са промените в стойностите на индикаторите за резултат и етапните цели към средата на 2019 г.? • Какво е финансовото изпълнение на ОПОС 2014- 2020 г. към средата на 2019 г.? Каква е степеня на усвояемост на средствата по ОПОС 2014- 2020 г. и какви са нуждите от подобрене на процеса на усвояване? Необходимо ли е прехвърляне на средства между отделните приоритетни оси/по години и ако е наложително, какви са причините за това? Съществуват ли рискове от загуба на средства и загуба на резерва за изпълнение през 2019 г. • Ефективни ли са съществуващите приоритети и интервенции за изпълнение на поставените цели на ОПОС 2014-2020 г.? Съществуват ли критични фактори, които да оказват негативно влияние върху изпълнението и ефективността на ОПОС 2014- 2020 г.?
Ефикасност	• Доколко ефективно функционират системите за управление и контрол на ОПОС 2014-2020 г., в т.ч. правила, процедури, вътрешна координация между отделите в УО, взаимодействие с външните заинтересовани страни; • Какви са най-често срещаните грешки при кандидатстване за отпускане на безвъзмездна помощ, както и при изпълнението на проектите? Какви са най-често срещаните рискови фактори за изпълнението по типове операции? • Какви са качеството и ефективността на оценката на проектните предложения по процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ? • Ефективна и функционална ли е системата за събиране на данни за индикаторите на ОПОС 2014- 2020 г. с оглед регулярното отчитане на напредъка в изпълнението? • Каква е ефикасността на изпълняваните интервенции по ОПОС 2020 г. към средата на 2019 г.? • Какви са изводите и препоръките от прегледа на системата за предоставяне на БФП? • Какви са изводите и препоръките за оптимизиране на насоките за кандидатстване, указанията към бенефициентите и др. документи, разработени от УО?
Уместност, ефективност и ефикасност на финансовите	• Какво е изпълнението на финансовите инструменти по приоритетни оси 1 и 2 на ОПОС 2014-2020 г. към средата на 2019 г.? • Адекватни ли са те спрямо потребностите по всяка от тези приоритетни оси на

инструменти	ОПОС 2014-2020 г.? • Какви са основните трудности при използването на финансови инструменти и да се дадат препоръки за подобрения?
Прилагане на хоризонталните политики	• <i>До каква степен са интегрирани хоризонталните принципи (посочени в членове 5, 7 и 8 от Регламент (ЕС) № 1303/2013) и целите на политиката при усвояването на европейските структурни и инвестиционни фондове в инструментите/ документите за предоставяне на помощта?</i> • <i>Какъв е приносът на ОПОС към целите на макрорегионалната стратегия на ЕС за Дунавския регион и Морската стратегия на Република България?</i>
Напредък в изпълнение на предварителните условия, приложими към програмата	• <i>Какъв е напредъкът в изпълнението на предварителните условия, приложими към програмата?</i> • <i>Как това се отразява на изпълнението на програмата?</i>

III. Използвана методология за извършване на оценката

За осъществяване на оценката е използвана комбинация от методи за набиране на информация и анализ, както е посочено на фигурата по-долу:

Фигура 1. Дизайн на оценката

Оценката беше разделена на 6 теми: (1) Уместност; (2) Ефективност; (3) Ефикасност; (4) Финансови инструменти; (5) Хоризонтални политики; (6) Изпълнение на предварителните условия.

При всяка от темите оценката започна с **кабинетно проучване на документи**. Информацията от вторични източници беше допълнена от **първична информация**, набрана по време на провеждане на оценката.

Мнението на заинтересованите страни беше отразено чрез **срещи-интервюта** с ключови институционални бенефициенти на програмата, чрез три **онлайн проучвания** и една **фокус група** с началници на отдели на УО.

Бяха проведени **срещи** със следните институции: МОСВ, ИАОС, Министерство на здравеопазването, МРРБ, Столична община, Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ на Министерство на вътрешните работи, Агенция „Пътна инфраструктура“, Фонд мениджър за финансовите инструменти в България (ФМФИБ).

Първото онлайн проучване беше проведено сред общини, бенефициенти по ПО1, ПО2 и ПО4 и сред ВиК оператори, бенефициенти по ПО1. Да участват в проучването бяха поканени 72 потенциални респондента, от които на анкетата отговориха 44 от тях (61%), както е представено в таблицата по-долу:

Таблица 2. Респонденти от ПО1, ПО2 и ПО4 на ОПОС

Респонденти	Поканени (брой)	Отговорили (брой)	% на отговорите
Общини, бенефициенти по ПО1	16	11	68,8%
ВиК, бенефициенти по ПО1	2	2	100,0%
ВиК потенциални бенефициенти по ПО1	13	4	30,8%
Общини, бенефициенти по ПО2	34	23	67,6%
Общини, бенефициенти по ПО4	7	4	57,1%
Общо	72	44	61,1%

Както се вижда от таблицата при всички групи респонденти са отговорили повече от половината от поканените, което дава добра основа резултатите да се считат за представителни. Изключение са само потенциалните бенефициенти по ПО1, което е разбираемо, предвид това, че техните предложения са все още в процес на оценка. Обобщени резултати от проучването са представени в **Приложение 5**.

Второто проучване беше насочено към събиране на информация за оценката на ПО3 и включваше ИАОС и структури на МОСВ, Регионални инспекции по околна среда и води (РИОСВ), Местни инициативни групи (МИГ) и природни и национални паркове. Поканени бяха двадесет и девет потенциални респондента, от които на въпросника изцяло отговориха 17 (58,6%), + двама респонденти, които са отговорили частично (66% общо отговорили), както е представено в таблицата по-долу:

Таблица 3. Респонденти по ПО3

Респонденти	Поканени (брой)	Отговорили (брой)	% на отговорите
ИАОСВ и структури на МОСВ	2	2	100,0%
Национални и природни паркове	8	6	75,0%

Риосв	10	4	40,0%
МИГ	9	7	67,7%
Общо	29	19	66%

С Дирекция „Национална служба за защита на природата“ в МОСВ беше проведена и среща-интервю с оглед набиране на достатъчна информация. Обобщени резултати от проучването са представени в **Приложение 6**.

Третото проучване имаше за цел да отрази мнението на служителите от УО относно изпълнението на програмата и подкрепата, предоставена по ПОБ „Техническа помощ“. В проучването участваха всички служители на УО, които не са извън работа поради някаква причина (отпуск, майчинство, дългосрочен болничен, командировка в друга администрация и др.). Поканени бяха общо 105 служители, от които в цялост на анкетата отговориха 50 (48%). Допълнително 14 служители отговориха на част от въпросите. Така по някои от въпросите представителността на отговорите е 61%, както е представено в таблицата по-долу.

Таблица 4. Респонденти от УО

Поканени (брой)	Отговорили на целия въпросник (брой)	Отговорили на целия въпросник (брой)	Отговорили частично (брой)	Всички респонденти (брой)	Всички респонденти (%)
105	50	48 %	14	64	61%

От отговорилите 81% са на експертна позиция, 12% – на ръководна позиция, а останалите 7% са служители с технически функции и друг персонал. Обобщени резултати от проучването са представени в **Приложение 7**.

Анализите на ефикасността на Програмата бяха обсъдени и обобщени на **фокус група с началници на отдели в УО**.

За осъществяване на **анализите** беше използван набор от инструменти в зависимост от оценителните въпроси като: анализ на логиката на интервенция, анализ на заинтересованите страни, анализ на нуждите, анализ на индикатори, анализ на финансовото изпълнение, дескриптивна статистика, анализ на работните процеси, анализ на административната тежест, и анализ за ефикасността (разходи/постигнати резултати (ползи)).

IV. Отговор на оценителните въпроси

1. УМЕСТНОСТ

Този раздел разглежда доколко стратегията на ОПОС продължава да е уместна на нуждите в съответните сектори, както и за целевите групи, и доколко води до постигане на първоначално заложените стратегически цели на Програмата. Разглежда се доколко стартираните процедури водят по постигане на заложените цели.

По-долу са представени подробни отговори на поставените пет оценителни въпроса.

***Оценителен въпрос 1.1.** Доколко стратегията на ОПОС 2014-2020 г. съответства на реалната ситуация в секторите, които програмата подпомага? Необходима ли е промяна в стратегията и ако да, какви са основанията за това?*

ОПОС 2014-2020 адресира две от 11^{-те} тематични цели за програмен период 2014-2020⁴, а именно:

- Тематична цел 6 „Съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност” (92,87%⁵ от заделените по програмата финансови ресурси) и
- Тематична цел 5 „Насърчаване на адаптацията към изменението на климата и превенцията и управлението на риска” (4,44%⁶ от заделените по програмата финансови ресурси).

Подкрепата е насочена към пет основни сектора: води, отпадъци, биологично разнообразие, климатични промени и бедствия (наводнения и свлачища) и въздух (извън обхвата на настоящата оценка) чрез съответната приоритетна ос. За да се отговори на поставения оценителен въпрос, по-долу е направен преглед на нуждите във всеки от секторите и на изработената стратегия за адресиране на тези нужди (включително цели и дейности).

Коментирани са промени, ако има настъпили такива в секторите, в периода между изработване на Програмата и настоящия момент, и доколко тези промени изискват промени в стратегията на ОПОС 2014-2020. За по-голяма прегледност в началото на всеки сектор (приоритетна ос) или в началото на всеки оценителен въпрос в каре са изведени основните констатации. Логиката на интервенция на програмата за всяка от разглежданите приоритетни оси е представена в **Приложение 2**.

⁴ Регламент (ЕС) № 1303/2013.

⁵ 93,14% след реалокирането на средства между приоритетните оси.

⁶ 4,17% след реалокирането на средства между приоритетните оси.

ПО1 „Води“

Стратегическият подход на ОПОС в сектор „Води“ осигурява постигане на съответствие с нормативните изисквания на ЕС като адресира специфични за страната нужди. Подходът цели финансиране на приоритетни интервенции в областта на ВиК и създава условия за по-добра устойчивост на резултатите. В областта на мониторинг на водите също се подкрепят приоритетни нужди, които обаче по отношение на количествения мониторинг и мониторинг на химическото състояние на подземните води не са били достатъчно добре дефинирани в процеса на програмиране на ОПОС, което е затруднило програмирането на интервенциите. Не е идентифицирана нужда от промяна на стратегията на предоставяне на подкрепа. Необходимо е инвестициите в областта на мониторинга на водите да се разглеждат интегрирано, независимо по коя ос на ОПОС се предоставя подкрепа.

Интервенциите по ПО1 „Води“ са обособени в две специфични цели (СЦ):

СЦ1.1 Опазване и подобряване състоянието на водните ресурси;

СЦ1.2 Подобряване оценката на състоянието на водите.

Двете специфични цели адресират следните стратегически приоритети⁷: осигуряване събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води и постигане на съответствие с Директива 91/271/ЕИО; намаляване загубите на вода, осигуряване на устойчивост на ВиК услугите; осигуряване на надежден мониторинг на качеството на водите; постигане на съответствие с Директиви 2000/60/ЕО и 2008/56/ЕС; постигане на съответствие с Директива 98/83/ЕО и Директива 2013/51/ЕВРАТОМ.

Логиката на интервенция на ПО1 е представена в **Приложение 2**. От периода на одобрение на програмата до датата на актуалност на данните, ползвани в настоящия Доклад (30.09.2019 г.) не са правени промени в стратегията за предоставяне на подкрепа по ПО1.

По-долу е представен подробен анализ на логиката на интервенция по всяка от двете специфични цели на ПО1 и съответствието ѝ на реалните нужди и ситуация в областта на подкрепа.

СЦ 1.1. Опазване и подобряване състоянието на водните ресурси

Стратегията по СЦ 1 се гради около основното предизвикателство за страната, свързано с постигане на съответствие със законодателството на ЕС в областта на отвеждане и пречистване на отпадъчни води (Директива 91/271/ЕИО⁸).

⁷ План за опазване на водните ресурси на Европа до 2020 г. (Blueprint); Споразумение за партньорство; Морска стратегия за опазване на околната среда в морските води в България; Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор; Стратегия за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията в Република България за периода 2014-2023 г.; Национален стратегически план за управление на утайките от градски пречиствателни станции на отпадъчни води на територията на р. България за периода 2014-2020 г., 2014; Планове за управление на речните басейни.; Планове за управление на риска от наводнения; Националната програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Република България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие 2015-2020 г.

⁸ Директива на Съвета от 21 май 1991 година за пречистването на градските отпадъчни води

Въпреки поетите ангажименти с Договора за присъединяване от 2007 г.⁹, България все още е далеч от постигане на съответствие с изискванията на чл. 3, 4 и 5 на Директивата за пречистване на градски отпадъчни води. Към 2014 г. съответствието на страната с чл. 3 (отвеждане на отпадъчни води¹⁰), чл.4 (пречистване на отпадъчни води¹¹) и чл. 5 (отстраняване на азот и фосфор на водите, заустващи в чувствителни зони) на Директивата е съответно 26%, 20% и 7%¹². За сравнение, повечето страни членки са в съответствие, като средните нива на съответствие за ЕС по чл. 3 са 95%, по чл.4 - 89%, а по чл. 5 – 85%¹³.

Предвид ограничения финансов ресурс и на база на научените уроци от преходния програмен период, стратегията на ОПОС предвижда инвестиции в приоритетните агломерации (над 10 000 е.ж.). Инвестициите във ВиК инфраструктура, подкрепени по ОПОС (2007-2013 и 2014-2020) покриват само част от нуждите за постигане на съответствие. За постигане на съответствие, в допълнение на средствата по ОПОС от двата програмни периода, са необходими още около 5-6 милиарда лева¹⁴. Поради това, насочването на ограничения финансов ресурс към приоритетни агломерации, които причиняват най-голямо замърсяване е напълно обосновано. Изпълнението на ОПОС 2007-2013 показва, че липсата на фокус и приоритизация на инвестициите за постигане на съответствие с изискванията на Директива 91/271/ЕИО води до разпиляване на ресурс и слабо постигане на целите.

Особеност на предоставянето на подкрепата от ОПОС в областта на ВиК е прилагане на регионален подход. Регионалният подход е обвързан с реформата във ВиК сектора и цели по-пълно обхващане на нуждите и постигане на устойчиво предоставяне на ВиК услуги. Финансиране по Програмата се предвижда само за ВиК инфраструктура в консолидирани райони, които се обслужват от един ВиК оператор, въз основа на едно РПИП и една апликационна форма.

Консолидирането на районите, обслужвани от ВиК оператори, е заложено в Стратегията за развитие и управление на ВиК в Република България, 2014-2023 г. То се осъществява на доброволен принцип от страна на общините. Към момента на подготовка на програмата (април 2015 г.) са били консолидирани 15 района. Към септември 2019 г. са обособени 22 района от общо 28 предвидени в Стратегията (за всяка административна област). В областите Благоевград, Кюстендил, Ловеч, Монтана, Пазарджик и Разград консолидация към момента на настоящата оценка не е осъществена, тъй като има общини, които отказват да станат членове на областните асоциации по ВиК (виж фигурата по-долу). Това съответно изключва тези райони от списъка на потенциални бенефициенти по ОПОС 2014-2020 г.

⁹ България поема ангажимент за постигане на съответствие с директивата след 31 декември 2014 г. Постигане на съответствие за агломерации с над 10 000 е. ж. е предвидено след 31 декември 2010 г.

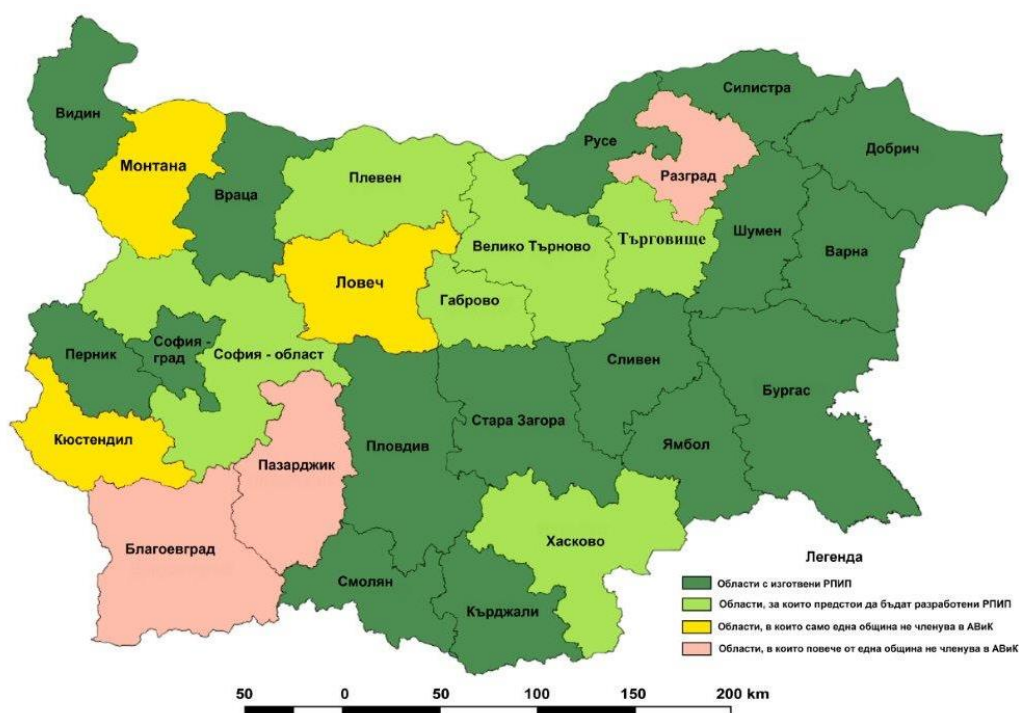
¹⁰ Държавите-членки следят всички агломерации да бъдат съоръжени с канализационни системи за градски отпадъчни води.

¹¹ Държавите-членки следят градските отпадъчни води, които влизат в канализационните системи, преди заустването им да бъдат подложени на вторично пречистване или на друга равностойна обработка.

¹² Таблица 5 на стр. 23 от следния доклад: [9th Technical assessment on UWWTD implementation, May 2017](#)

¹³ пак там

¹⁴ Стратегия за развитие и управление на ВиК в Република България, 2014-2023 г.

Фигура 2. Карта на напредъка в консолидирането на районите и изготвянето на РПИП

Източник: МРРБ

В този програмен период, финансиране за изграждане на ВиК инфраструктура се предоставя на 15 района, които са консолидирани на по-ранен етап и с които са сключени договори за предоставяне на подкрепа по ОПОС (Варна, Видин, Враца, Перник, Пловдив, Русе, Силистра, Сливен, Смолян и Ямбол) или чиито предложения са в процес на оценка (Бургас, Добрич, Кърджали, Стара Загора и Шумен). Първоначалните разчети са и Столична община да получи финансиране за изпълнение на част от мерките от РПИП¹⁵. Процедура за предоставяне на финансиране е включена в ИГПР за 2019 г. Такава процедура, обаче, към 30 септември 2019 г. все още не е стартирана.

Новоконсолидираните шест района се предвижда да получат подкрепа за подготовка на инвестиционни намерения¹⁶, докато изграждането на инфраструктура ще бъде подкрепено през следващия програмен период 2021-2027.

Незавършената консолидация на районите ограничава възможностите за подкрепа по ОПОС 2014-2020, но не оказва негативно въздействие за постигане на целите ѝ, тъй като предвиденият по ПО1 финансов ресурс се очаква да бъде усвоен от 15-те района, които ще бъдат финансирани по Програмата (към септември 2019 г. е договорен малко над половината от финансовия ресурс (1,69 милиарда), а очакваните инвестиции в 7-те

¹⁵ По данни на Столична община се предвижда инвестициите да бъде разделени на два етапа. Първият ще включва инвестиции в размер на около 400-500 млн. лв. в трите обособени агломерации над 10 000 е.ж. (София, Нови Искър и Кремиковци), а вторият в размер на около 1.5 милиарда лева – в останалите агломерации.

¹⁶ По процедура BG16M1OP002-1.018 - Подпомагане на регионалното инвестиционно планиране на отрасъл ВиК – етап 2.

района, за които още не са сключени договори¹⁷ почти ще изчерпят заделения по приоритетната ос бюджет от 2,4 милиарда лева).

Постигането на съответствие с изискванията на Директива 91/271/ЕИО се разглежда като един от аспектите на секторните нужди в областта на ВиК, като основната цел е постигане на устойчиви ВиК услуги. Поради това, наред с мерките за постигане на съответствие с изискванията на 91/271/ЕИО са предвидени мерки, допринасящи за цялостно подобряване на ВиК услугите и постигане на устойчивост в т.ч. съпътстващи инвестиции по водоснабдителната система за постигане на съответствие с Директивата за питейните води (осигуряване на достатъчно количество вода с добро качество), както и за намаляване на загубите на вода. Мерките за намаляване на загубите на вода във водопроводната мрежа имат директен принос към тематична цел 6 (ресурсна ефективност) на Регламент (ЕС) № 1303/2013.

Предвидените дейности по екологосъобразно управление и третиране на утайките от пречиствателните станции на отпадъчни води (ПСОВ) отговарят на реални нужди в сектора¹⁸. Те не допринасят пряко за дефинираните специфични цели, но чрез интегриране в мерките за изграждане на ВиК инфраструктура имат принос към постигане на целите на тематична цел 5 „Насърчаване на адаптацията към изменението на климата и превенцията и управлението на риска”. Поради това, подкрепата им по ОПОС 2014-2020 като съпътстващи мерки при изграждане на ПСОВ съответства на ръководните принципи за интегрираност и устойчивост на инвестициите. Съпътстващите мерки за третиране на утайките от ПСОВ и за инвестиции във водоснабдителните системи са обосновани и от гледна точка на подобряване на ефективността на ВиК услугите.

Предвид, това че подготовката на регионални прединвестиционни проучвания за финансиране на ВиК инфраструктура в консолидираните райони отнема време, до завършването на подготовката на регионалните проекти, стратегията на ОПОС предвижда инвестиции в проекти на общини в агломерации над 10 000 е.ж., които са били в готовност за финансиране през предходния програмен период и втора фаза на проекти, стартирали в програмния период 2007-2013 г.

Нуждата от значителни средства за съфинансиране на проектите от страна на ВиК операторите, както и извършването на услуги, които носят приходи, определя предоставянето на финансов ресурс чрез финансови инструменти като логично и удачно решение за реализиране на инвестициите.

Бенефициентите по първата специфична цел включват всички институции и организации, които е удачно да бъдат подкрепени за реализиране на поставените цели. РПИП се подготвят в сътрудничество между всички заинтересовани страни - МРРБ, МОСВ, ВиК операторите и JASPERS¹⁹. Асоциациите по ВиК и общините в тях, като собственици на бъдещите активи, са информирани за целите, напредъка на подготовка на РПИП и разработените инвестиционни предложения.

¹⁷ [По данни на МРРБ общите инвестиции в 14те консолидирани района се очаква да бъдат на стойност 1,9 милиарда лева, от които 1,2 милиарда подкрепа по ОПОС.](#)

¹⁸ Национален стратегически план за управление на утайките от градски пречиствателни станции.

¹⁹ Joint Assistance to Support Projects in European Regions - Инициатива на ЕК и Европейската инвестиционна банка за предоставяне на техническа помощ на страните-членки при разработване на инвестиционни проекти за европейско финансиране.

СЦ 1.2. Подобряване оценката на състоянието на водите

СЦ1.2 включва мерки за подобряване на мониторинга на водите, както и осигуряване на достатъчно информация за вземане на управленски решения и докладване, съгласно изискванията на европейските директиви (Директива 98/83/ЕО²⁰, Директива 2013/51/ЕВРАТОМ²¹, Директива 2000/60/ЕО²², Директива 2008/56/ЕС²³).

Нуждата от подобряване на системата за мониторинг на водите е посочена в Споразумението за партньорство и е спомената в Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор. Констатациите и в двата документа са общи и не дават подробности относно естеството и количеството на нуждите.

Предвидените мерки включват доизграждане и/или оптимизиране на мрежите за мониторинг на количеството на повърхностните води и химическия състав на подземните води, закупуване на оборудване, и обновяване и модернизиране на лабораториите на ИАОС и на органите за държавен здравен контрол с нови средства за измервания. Като съпътстващи мерки са предвидени изготвяне/осъвременяване и прилагане на методики за мониторинг на водите и обучение.

Изискванията към мониторинга на водите са посочени в основните директиви на ЕК – Рамковата директива за водите (2000/60/ЕО) и Директивата на питейните води (Директива 98/83/ЕО), но детайлни анализи на нуждите за целите на програмиране не са били налични, което е затруднило програмирането на процедурите за количествен мониторинг на водите и за мониторинг на техния химически състав. Като отправна точка за нуждите са използвани анализите в Плановите за управление на речните басейни (ПУРБ) 2014-2020. Допълнителни анализи са заложи в ПУРБ за следващия програмен период 2021-2027, както и в една от дейностите по процедурата за количествен мониторинг на водите.

ОПОС не предвижда подкрепа за мониторинг на морските води. Такава подкрепа е планирано да бъде предоставена от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и норвежкия финансов механизъм 2009-2014 по програма BG 02 “Интегрирано управление на морските и вътрешните води” и поради това не е включена в ОПОС.

Предвидени са мерки за актуализиране на съществуващи и разработване на нови стратегически документи, свързани с прилагането на Рамковата директива за водите (Директива 2000/60/ЕО) и Рамковата директива за морска стратегия (Директива 2008/56/ЕС). Тези дейности са от съществено значение за осигуряване на необходимите анализи и планови документи за прилагане на политиките по управление на водите в страната.

²⁰ Директива 98/83/ЕО на Съвета от 3 ноември 1998 година относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека.

²¹ Директива 2013/51/Евратом на Съвета от 22 октомври 2013 година за определяне на изисквания за защита на здравето на населението по отношение на радиоактивни вещества във водата, предназначена за консумация от човека.

²² Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 година за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите (Рамкова директива за водите).

²³ Директива 2008/56/ЕО на европейския парламент и на съвета от 17 юни 2008 година за създаване на рамка за действие на Общността в областта на политиката за морска среда (Рамкова директива за морска стратегия).

За **бенефициенти** по СЦ2 са определени структури/звена в структурата на МОСВ и органи на държавния здравен контрол към Министерство на здравеопазването (МЗ). При мониторинга на количеството на водите важна роля има Националният институт по метрология и хидрология (НИМХ), който стопанисва мрежата и осъществява измерванията. Мониторинг на качеството на питейните води при потребителя се осъществява от Регионалните здравни инспекции (РЗИ) към МЗ. Както НИМХ, така и РЗИ не са включени като потенциални партньори/асоциирани партньори. Въвличането им в изпълнението на дейностите е от съществено значение за ефективното реализиране на проектите. В случая с НИМХ, липсата на споразумение за партньорство в процеса на кандидатстване е създадо затруднения при изпълнението на проекта.

Ръководните принципи, на които се базира подкрепата по ПО1, са добре подбрани и допринасят за фокусиране и приоритизиране на подкрепата²⁴. Във връзка с прилагане на принципа за интегрираност на инвестициите при изграждане на мрежите за мониторинг на водите е важно да се разглеждат в цялост всички действия в тази посока, включително тези, предвидени в рамките на подкрепата по ПО4 при проекта за изграждане на Националната система за управление на водите в реално време.

ПО2 „Отпадъци“

Стратегическият подход по ПО2 кореспондира с нуждите в областта на управление на битовите отпадъци, но приносът му към постигане на националните цели е ограничен.

С предложените промени през май 2019 г. обхватът на приоритетната ос се разширява към рециклиране на битови отпадъци, различни от биоразградимите, което ще даде подобри възможности за постигане на поставената специфична цел. Също така се въвежда подкрепа за строителни отпадъци и рекултивиране на депа, които са уместни към националните нужди, но не отговарят на специфичната цел на ПО2.

Стратегията на приоритетната ос е необходимо да бъде променена, за да отрази предложените промени в програмата, както и да създаде условия за по-ефективното използване на финансовите инструменти (виж раздел 4 по-долу).

ПО2 има една специфична цел: *„Намаляване на количеството депонирани битови отпадъци“*.

Намаляването на депонираните битови отпадъци е приоритет в сектора. Към края на 2014 г. 72% от генерираните битови отпадъци се депонират като от тях 50% е делът на биоразградимите отпадъци. В страната функционират съоръжения за третиране на биоразградими битови отпадъци единствено на територията на Регионалните системи за управление на отпадъците (РСУО) Варна, Пловдив и Столична община²⁵.

Стратегическият план за изпълнение на приоритетна ос 2 „Отпадъци“ на ОПОС 2014-2020 г. се основава на цели заложи в националните нормативни и стратегически документи.

²⁴ Ръководните принципи по ПО1 са: изпълнение на законодателни ангажименти (изпълнението на изискванията на директиви 91/271/ЕИО и 98/83/ЕО; 2000/60/ЕО и 98/83/ЕО); регионален подход; интегрираност на инвестициите; устойчиво развитие и ресурсна ефективност; устойчивост на инвестициите; и борба с климатичните промени, адаптация и устойчивост при бедствия.

²⁵ ОПОС 2014-2020.

„Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло“, част от Националния план за управление на отпадъците, предвижда изграждането на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове с общ капацитет от 530 хил. т. на обща стойност 241,21 млн. лв.

„Програма за достигане на целите и изискванията за биоразградимите отпадъци в т.ч. за биоотпадъците“, също част от Националния план, предвижда изграждането на инсталации за компостиране и анаеробно разграждане с общ капацитет 654 000 тона на обща стойност – 287,7 млн. лв.

За постигане на тези цели Стратегията по ПО2 набелязва редица процедури, чрез които да се изгради необходимият допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци и за оползотворяване на битови отпадъци, с което да се постигне както целта на програмата (намаление на количеството депонирани битови отпадъци), така и целите и сроковете произтичащи от европейското и национално законодателство за намаляване на количеството на депонираните битови отпадъци, включително и за биоразградими отпадъци и рециклиране.

ОПОС е един от инструментите за постигане на заложената в Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и Националния план за управление на отпадъците (НПУО) цел: *„най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци*. Предприятието за управлението на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) финансира закриване на депа и доизграждане на депа (т.е. довършване на стратегическата цел на ОПОС 2007-2013). Макар ПУДООС да има взето решение от 2016 г., че средствата могат да се използват за съфинансиране на проекти за изпълнение със средства на ЕС, към момента такива проекти не са подкрепяни. Инвестиции в сектора, също така, се правят чрез механизма за разширена отговорност на производителя и чрез отчисления по чл.64 на ЗУО. В два случая, в управление на отпадъците, е приложено и публично-частно партньорство.

От друга страна, Националният стратегически план за поэтапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране (2010 – 2020 г.) поставя следните изисквания:

- 786 625 тона позволени за депониране биоразградими отпадъци към 2020 г. (35% спрямо генерираните през 1995);
- 828 214 тона биоразградими отпадъци за отклоняване от депониране (разлика между генерирани биоразградими отпадъци през 2020 г. и позволените за депониране).

Постигането на целите както за рециклиране (чл. 31 на ЗУО), така и за намаляване на количествата биоразградими отпадъци за депониране са заложили за изпълнение чрез процедурите по ПО2.

Стратегическият план на ПО2 предвижда намаляване на количеството депонирани отпадъци да се постигне чрез инвестиции за:

- изграждане на съоръжения за компостиране на зелени и/или биоразградими битови отпадъци; предварително третиране на смесено събрани битови отпадъци и анаеробни инсталации за разделно събрани биоразградими битови отпадъци (общо 105 хил. тона);
- изграждане на инсталация за оползотворяване на битови отпадъци за получаване на енергия (180 хил. тона – трета фаза на проекта на Столична община).

Изпълнението на мерки по ПО2 се очаква да допринесе за намаляване на количеството на депонираните битови отпадъци с 285 000 тона, или намаление с 12,27% спрямо базовата 2012 година.

Капацитетът на инсталациите, предвидени да бъдат изградени с подкрепата на ОПОС е бил съобразен с общата национална морфология, която е била налична към момента на изготвяне на оперативната програма. От сегашна гледна точка, обаче, заложените цели изглеждат недостатъчно амбициозни. Това се потвърждава и от очакванията за близо двойно преизпълнение на заложената целева стойност на индикатора за допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци (виж оценителни въпроси 1.4 и 2.1), поради което УО предвижда актуализирането му през 2020. Заделяните по ОПОС средства (576 млн. лева) са около 72% от общите средства, заложи в НПУО за рециклиране и оползотворяване на РДФ (малко над 800 млн. лева). НПУО предвижда необходимост от капацитет за рециклиране от 654 хил. тона като за целта са планирани 287 млн. лв. В същото време, в текста на ОПОС е заложена целева стойност на индикатора 105 хил. тона капацитет за рециклиране на отпадъци, като за целта разполага с около 320 млн. лв.

Следва да се отбележи, че от технологична гледна точка не би могло да се приеме, че капацитет за рециклиране от 105 000 тона е еднозначно на 105 000 тона рециклирани и отклонени от депониране отпадъци. В този смисъл Стратегическият план за изпълнение на ПО 2 „Отпадъци“ е следвало да отчете очакваните по-малко количества на отпадъци, отклонени за депониране, спрямо проектния капацитет и да заложи по-високи целеви стойности на необходимия допълнителен капацитет за рециклиране.

В съответствие с приетата през м. декември 2013 г. Наредба за разделно събиране на биоотпадъците, НПУО залага следната цел за постигане:

- увеличаване до края на 2020 г. на дела разделно събрани и оползотворени битови биоотпадъци на ниво регион до не по-малко от 50 % от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.

Във връзка с постигане на тази цел е предвидено изграждането на анаеробни инсталации за разделно събиране биоразградими отпадъци – подкрепа чрез процедура 2.004 на ОПОС. Горната цел отпада след 2017 г., когато е приета нова наредба²⁶. Следва да се отбележи, че анаеробните инсталации са значително по-скъпи като инвестиции и експлоатация от обикновените компостиращи инсталации и от гледна точка на ефикасност, за в бъдеще, изграждането на анаеробни инсталации трябва да се разглежда само при доказване на нуждата от тях и невъзможността от използване на друго по-ефикасно технологично решение.

През м. май 2019 г. е предложено изменение на ОПОС, с което се включват следните мерки за финансиране по ПО2:

²⁶ Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г. (Обн. ДВ, бр. 11 от 31.1.2017 г.)

- Пилотни проекти за проектиране и въвеждане на иновативни технологии за събиране на битови отпадъци;
- Пилотни проекти за проектиране и строителство на инсталации за рециклиране на разделно събрани битови отпадъци, различни от биоразградими, включително и осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране;
- Мерки за подобряване управлението на строителните отпадъци за изпълнение на законодателни изисквания;
- Мерки за рекултивация на депа, предмет на процедура по нарушение на правото на ЕС във връзка с постановено Решение на Съда на Европейския съюз от 16.07.2015 г. по дело C-145/14 за неизпълнение на задълженията от страна на Република България на член 14, букви а-в) от Директива 1999/31/ЕО на съвета от 26.04.1999 г. относно депонирането на отпадъци.

Мерките за пилотни проекти за битови отпадъци ще разширят предоставяната подкрепа по оста и ще дадат възможности за по-добро адресиране на проблема, целите на стратегическите документи и целта на приоритетната ос.

Подобряване на управлението на строителни отпадъци предполага предотвратяване на смесването на строителни отпадъци с битовите отпадъци и може разширено да се тълкува като намаляване на количеството депонирани отпадъци. Строителните отпадъци, доколкото не представляват битови отпадъци, не следва да се разглеждат непосредствено като предмет на интервенция на ПО2 на ОПОС. Въпреки това с планираното изменение на Програмата същите стават обект на финансова подкрепа по оста.

Мярката за рекултивация на депа, от друга страна, не би могла да допринесе за постигане на специфичната цел на приоритетната ос и не е в съответствие с йерархията при управлението на отпадъците, съгласно Директива 2008/98/ЕО.

Бенефициентите по ПО2 са уместни на предвидените дейности за подкрепа. Това са главно общините в страната. По процедурата за демонстрационни проекти за бенефициенти са определени също така и юридически лица със стопанска и нестопанска цел.

• **Ръководните принципи за предоставяне на подкрепа** създават база за приоритизиране на подкрепата²⁷ и са уместни към целите на ПО2. Принципът за ресурсна ефективност (спазване на йерархията за управление на отпадъците – от предотвратяване през рециклиране до крайно обезвреждане, с минимално количество на отпадъците, предназначени за крайно обезвреждане/депониране) не е прилаган в пълнота при всички процедури, тъй като самата Програма основно подкрепя дейности от по-ниските нива на йерархията за управление на отпадъци – третиране на отпадъците чрез компостиране, оползотворяване и рециклиране. Поради това, макар целите на обявените процедури да препращат към йерархията на дейностите по управление на отпадъците, седем от всички осем процедури за финансиране на проекти (изключение е само процедура 2.009²⁸) нямат като основна цел финансиране на

²⁷ Това са: законодателни ангажименти, устойчиво развитие, устойчивост на инвестициите; ресурсна ефективност; и борба с климатичните промени

²⁸ „BG16M1OP002-2.009 Изпълнение на демонстрационни проекти в областта на управлението на отпадъците“

дейности, свързани с предотвратяване образуването на отпадъци и подготовката им за повторна употреба, които стоят най-високо като приоритетен ред на дейностите по управление на отпадъците.

ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“

Подкрепата по ПОЗ е програмирана така, че да допринесе за постигане на целите на НПРД за Натура 2000 и стратегията на ЕС за биоразнообразието. Стратегията по оста е променена в началото на 2019, поради забавяне и неяснота кога ще се сформират органите за управление на мрежата Натура 2000, които се очаква да изпълняват консервационни мерки. Чрез промяна в стратегията се подкрепя изпълнението на консервационни мерки от други бенефициенти в рамките на програмен период 2014-2020 г., така че да се осигури постигане на целите на Програмата. Промяната е основателна и уместна.

Подкрепата, предоставяна чрез подхода BOMP, е по-добре да бъде насочена към „меки“ мерки за създаване на капацитет на местно ниво за опазване на биологичното разнообразие, отколкото към преки консервационни дейности. Консервационните мерки изискват специфична експертиза, което затруднява както МИГ, така и потенциалните бенефициенти. Освен това приносът на проектите на МИГ към целите на ПОЗ е ограничен, тъй като консервационните мерки са насочени към строго специфични видове, по-голямата част от които обитават характерни, ограничени по площ местообитания, предмет на опазване в защитени зони.

Приоритетната ос има само една специфична цел: *Подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000*. Основополагащите стратегически документи по отношение на ПОЗ и определената в нея Специфична цел са Стратегия за биоразнообразието в ЕС 2020 (цели 1 и 2), както и Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 (НПРД).

Мерките, които се финансират от ОПОС, подпомагат изпълнението на Цел 1 от Стратегията за биоразнообразието на ЕС 2020: Цялостно прилагане на директивата за птиците²⁹ и Директивата за местообитанията³⁰ и по конкретно на следните дейности, упоменати в Цел 1:

- *Дейност 1:* Завършване изграждането на мрежата „Натура 2000“ и осигуряване на доброто ѝ управление, където се подкрепят мерки, целящи завършване изграждането на Натура 2000 в морска среда, както и мерки, насочени към поддържане и подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания;
- *Дейност 3:* Повишаване осведомеността и участието на заинтересованите страни и подобряване прилагането на директивите, където се подкрепят мерки за по-висока информираност и ангажираност на заинтересованите страни чрез изпълнение на мерки от Националната информационна и комуникационна стратегия за Натура 2000;

²⁹ Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици

³⁰ Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна

- *Дейност 4:* Подобрене и рационализиране на мониторинга и докладването, където се подкрепят мерки, свързани с ангажиментите на страната за докладване по чл. 17 от Директива 92/43/ЕИО и чл. 12 от Директива 2009/147/ЕО.

Приоритетната ос предвижда подкрепа и за мерки, насочени към Цел 2 „Запазване и възстановяване на екосистемите и на услугите и ползите, които предоставят“ от Стратегията за биоразнообразието.

Посочените цели и дейности от Стратегията за биоразнообразието са декомпозирани в НПРД, като подкрепяните от ОПОС мерки изцяло кореспондират с ключовите мерки за постигане на приоритетите на НПРД. Налични са обаче и някои мерки от НПРД, изпълнението на които в настоящия програмен период е определено като нецелесъобразно, предвид тяхната специфика, както и невъзможността за изпълнението им от органите за управление на мрежата Натура 2000³¹, т.к. те все още не са създадени. Това са следните мерки:

- *мярка 97* „Изграждане на специфична инфраструктура за съществуващи обекти с цел намаляване на въздействието от тяхната експлоатация върху природозащитното състояние на видове и природни местообитания“ – например кариери, мини, ВЕЦ, пътища, сгради и др.;
- *мярка 99* „Изграждане и поддържане на инфраструктура за текущо наблюдение на местата от управленските органи, съобразно приетите планове за управление на защитените зони и/или други релевантни документи“;
- *мярка 74* „Създаване, организация и функциониране на виртуален офис за връзки с медиите за текущо обществено информироване по всички теми, свързани с НАТУРА 2000“.

Значима подкрепа за подобряване природозащитното състояние на видове и местообитания се предоставя от ОПОС. Нуждите в областта на Натура 2000³², не се финансират от други оперативни програми. Косвено, мярка 97 може да бъде финансирана чрез Стратегиите за Водено от общностите местно развитие, една от двете допустими дейности, в които е заложено „Изграждане/реконструкция/ рехабилитация на инфраструктура, пряко необходима за подобряване на природозащитното състояние на видове и/или местообитания, докладвани в неблагоприятно-незадоволително състояние“. Не се очаква неизпълнението на мерки 74, 99 и 97 да доведе до наказателни процедури за страната.

Част от мерките, съдържащи се в НПРД са включени и в други оперативни програми. Например дейности за борба с пожарите са включени в Оперативна програма „Региони в растеж“³³.

Стратегическият план (наричан по-долу Стратегията) на ПОЗ е изготвен така, че да отговаря на идентифицираните и дефинирани нужди, като се осигури последователност и взаимодопълняемост на отделните процедури. Например, заложено е информацията и резултатите от процедура „Определяне и допълване на мрежата от морски защитени

³¹ Обосновка за изменение на Стратегическия план по Приоритетна ос 3, м. февруари, 2019 г.

³² Мерки 97, 99 и 74 от НПРД

³³ Противопожарни дейности по 98 мярка от НПРД се финансират и от ПОЗ на ОПОС, но само за Дирекциите на Национални паркове. Дирекциите на природни паркове не получават финансиране за борба с пожарите, т.к. то е предвидено само за горски местообитания, намиращи се в земи, изключителна държавна собственост, каквито са националните паркове.

зони. *Анализи и проучвания на видове и природни местообитания, предмет на докладване по чл. 17 от Директивата за местообитанията и чл. 12 от Директивата за птиците*“ да даде възможност за планиране на адекватни консервационни мерки след 2019 г.

В Стратегията е залегнало и неколкостранно (в зависимост от договорените средства) обявяване на процедури чрез подхода ВОМР *„Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Натура 2000 чрез Подхода ВОМР“*. По тази процедура е предвидено да се финансират само преки консервационни мерки за видове, докладвани в неблагоприятно-незадоволително състояние. По този начин, съгласно Стратегията, се очаква принос от дейностите на МИГ върху индикаторите за резултат и за постигане на етапната цел на индикаторите за изпълнение и финансовия индикатор.

Подходът ВОМР не се разглежда в НПРД в светлината на преки консервационни мерки и включването му в ПОЗ не се очаква да има съществен принос към заложените по оста цели. Видно от одобрените стратегии за ВОМР заложените мерки за изпълнение на консервационни дейности са специфични и налагат специфична експертиза, предвид избраните от МИГ видове (предимно прилепи и земноводни), докладвани в неблагоприятно-лошо състояние. В тази връзка приносът на проектите, финансирани чрез подхода ВОМР, е ограничен, т.к. обявените процедури касаят изпълнение на консервационни мерки за строго специфични видове, по-голямата част от които обитават характерни, ограничени по площ местообитания, предмет на опазване в защитени зони. По-подходящи за ВОМР мерки биха били т.нар. „меки“ мерки, например изготвяне на планове за действие/опазване или организиране на форуми и семинари (мярка *„Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Натура 2000 в България“* от ОПОС). Препоръчително е при изготвяне на Указанията за ВОМР за следващия програмен период да се обърне внимание и на възможността за включване в стратегиите на ВОМР и на проекти, свързани с природни местообитания и местообитания на видове, отбелязани в приложенията на Закона за биологичното разнообразие като приоритетни за опазване, каквато е и логиката на НПРД³⁴.

Много важно за постигане на целите на ПОЗ е установяване на национален подход за управление на мрежата Натура 2000. Поради това в стратегията е предвидена процедура *„Развитие на управленски подход за мрежата НАТУРА 2000 и за управление на НПРД“*³⁵.

Въпреки, че процедурата няма пряко влияние върху постигането на определено природозащитно състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000, тя има основополагащо значение за цялостното изпълнение на специфичната цел на ПОЗ, т.к. в обхвата на проекта е разработен подход за управление на мрежата Натура 2000, който предвижда определяне на национален и регионални органи, които да определят и прилагат политиките в сектор „Биоразнообразие“. Въз основа на този подход се

³⁴ „Всички местообитания /видове определени в Приложение I и Приложение II на Директива за местообитанията с код „*“ са избрани като приоритетни независимо от оценката на природозащитното им състояние. По този начин приоритетни видове и типове природни местообитания, които са в благоприятно (FV) състояние също са включени в списъка. За тези видове и типове природни местообитания, мерките ще бъдат главно поддържащи“ НПРД, стр.70.

³⁵ Процедурата е приключила към настоящият момент.

планира нормативно и административно сформирание на органи за управление с осигурено финансиране в рамките на две процедури по техническа помощ по ПОЗ.

Освен това, в Стратегията по ПОЗ основното изпълнение на консервационни мерки за видове и местообитания от мрежата Натура 2000 е предвидено да се извърши от сформиранияте като резултат от проекта регионални органи за управление.

Забавянето в приемането на нормативните актове, свързани с формиране на упоменатите органи за управление и съответно забавянето в обявяването на процедурата за техническа помощ за тях, е наложило необходимостта от промяна на Стратегическия план по ПОЗ, с цел осигуряване на финансиране за консервационни мерки в рамките на програмния период 2014-2020 г. и постигане на целите на програмата към 2023 г. и в резултат от което, през м. февруари 2019 г. е предложено изменението му. Предвижда се (съгласно предложеното изменение) обявяване на процедури за изпълнение на консервационни мерки, независимо от забавянето във формирането на регионални органи и изготвяне на планове за управление на защитени зони по следните мерки:

- Процедура по изпълнение на консервационни мерки във влажни зони, ресурсът за които е недостатъчен за изпълнение на приоритетните мерки и следва да се допълни от ресурса по други мерки от НПРД с предвидено финансиране от ОПОС 2014 – 2020 г. Установена е възможност за финансиране за 8 броя влажни зони като органите, отговорни за управлението им, ще бъдат и конкретни бенефициенти по процедура за директно предоставяне;
- Процедура за изпълнение на консервационни дейности в подкрепа на птици, изведени от стратегически документи за опазване на биологичното разнообразие, необходимият ресурс за изпълнение на които е предвидено да се осигури от определения в НПРД индикативен ресурс по отпадналите като нецелесъобразни мерки 74, 97, 99 и остатъка от подхода BOMP. Предлага се провеждане на конкурентна процедура, т.к. са планирани дейности в рамките на защитени зони, които не се припокриват със защитени територии, т.е. към момента за тях няма нормативно определени структури за управление.

Изменението на Стратегията ще способства за по-добро постигане целевите стойности на индикатора за изпълнение: 3.4 *Площ на местообитания на видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост*, както и индикатора за резултат: 3.2 *Видове птици с подобро състояние*.

Освен промяна в Стратегията, през 2019 г. е предложено изменение на етапната цел за 2018 г. на индикатор „CO23 *Площ на местообитанията, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост*“ (282 135 ха), която е определена въз основа на гео-пространствен анализ на защитените зони от мрежата Натура 2000 с акватория в Черно море. В хода на планиране и съгласуване на насоки за кандидатстване за картиране на морските защитени зони, е установено, че е допусната техническа грешка при определяне на площта. Акваторията на предвидените за обследване зони от значение за общността в Черно море, съгласно Географската информационна система (ГИС) и базата данни за мрежата Натура 2000 на Министерство на околната среда и водите, реално възлиза на 247 723,962 ха. В тази връзка УО на ОПОС предлага коригиране на стойността на етапната цел на показателя за изпълнение CO23, за да се отстрани техническата грешка.

Поради неизпълнение на етапните цели по ПО3 е предложено прехвърляне на резерва за изпълнение на ПО3 в размер на 6 820 374 евро към ПО2. Неусвоеният ресурс по ВОМР (10 684 768,62 евро ЕС част) се предлага да се прехвърли към общата сума по ПО3.

Горните промени в етапната цел на индикатора за изпълнение и в разпределението на финансовия ресурс на практика няма да се отразят негативно на постигането на целите на ПО3.

Бенефициентите по предвидените интервенции са подбрани удачно. Дадена е възможност за участие на широк спектър потенциални бенефициенти, в т.ч. общини, НПО, структури на МОСВ, вкл. регионални инспекции и дирекции на национални паркове, дирекции на природни паркове, като структури към ИАГ и др., чрез обявяване на процедури за конкурентен подбор. Допуснато е и създаване на партньорства.

Ръководните принципи при предоставянето на безвъзмездна финансова помощ по приоритетна ос „Натура 2000 и биоразнообразие“, освен хоризонталните – законност, партньорство, прозрачност и публичност, равни възможности и равенство между половете, включват и принципите за:

- Финансиране, основано на законодателството;
- Устойчиво развитие и ресурсна ефективност;
- Интегрираност на инвестициите;
- Отчитане на нуждите на местните общности (ВОМР);
- Борба с изменението на климата и адаптация, устойчивост към бедствия.

Принципите са удачни и се спазват при програмиране на инвестициите, но прави впечатление, че принципът „Отчитане на нуждите на местните общности (ВОМР)“ предвижда финансиране на проекти, които „... да *гарантират устойчивост на местното развитие, отчитайки особеностите и нуждите на местната общност посредством включване на мерки от НППД в стратегиите за водено от общностите местно развитие*“. Този принцип на практика не отговаря на философията на заложените за финансиране проекти чрез подхода ВОМР, които се отнасят изцяло към преки консервационни мерки за подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания.

ПО 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“

Подходът за реализиране на целите в направления „наводнения“ и „свлачища“ отчита реалната ситуация в сектора и предоставя подкрепа за приоритетни нужди.

За по-добро адресиране на нуждите е възможно, при наличие на финансов ресурс, да се подкрепят дейности за картографиране и приоритизиране на застрашени от ерозия и абразия площи. Предвидените по оста демонстрационни проекти може да бъдат насочени към прилагане на нови методи за наблюдение на свлачища.

В областта на наводненията, като важен потенциален бенефициент за следващата оперативна програма може да се разглежда създаденото през 2018 г. държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“.

ПО 4 е структурирана в две специфични цели:

- СЦ4.1. Повишаване защитата и готовността за адекватна реакция на населението при наводнения;
- СЦ4.2. Повишаване защитата на населението от свлачищни процеси.

По-долу е представен подробен анализ по всяка от специфичните цели на ПО1.

СЦ 4.1. Повишаване защитата и готовността за адекватна реакция на населението при наводнения

Плановите на басейновите дирекции за управление на риска при наводнения 2016-2021, както и Националната програма за защита при бедствия 2014-2018 г. са основните стратегически документи, очертаващи нуждите и мерките за защита от наводнения. Стратегията за намаляване на риска от бедствия (2014-2020 г. и 2018-2030)³⁶ дава основната рамка на действие при бедствия (включително наводнения и свлачища): разбиране на риска; засилване на институционалното управление; намаляване на риска; финансово управление и повишаване на готовността за реакция.

При наводненията основната нужда, дефинирана в стратегическите документи, както и в стратегията на ОПОС, е осигуряване на адекватна защита и реакция в случай на наводнение (виж таблицата по-долу).

Таблица 5. Наводнения: нужди и стратегия на ОПОС

Планове за управление на риска при наводнения; Национална програма за защита при бедствия 2014-2018 г		ОПОС 2014-2020
Идентифицирани нужди/цели		
• Осигуряване на адекватна защита срещу наводнения		• Повишаване защитата и готовността за адекватна реакция на населението при наводнения
Мерки и дейности		
• Оценка на техническото състояние и риск от наводнения от язовири. Техничко-икономическа оценка на целесъобразността от ремонт или ликвидацията им; • Проектиране и изграждане на национален център за управление на водите в реално време и предупреждение при наводнения и засушаване; • Изграждане и рехабилитация на системи и съоръжения за защита от вредното въздействие на водите - предпазни диги на р. Дунав, корекции на вътрешни реки, съоръжения за отводняване и язовири. • Ремонтни дейности на язовирни стени; • Поддържане проводимостта на коригирани речни участъци, на речни корита в урбанизирани територии и на разстояние 500 м. след язовирни стени;		• Създаване на Национална система за управление на водите в реално време; • Мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения, в т.ч. екосистемно базирани решения; • Установяване на 6 центъра за повишаване готовността на населението за адекватна реакция при наводнения; • Изпълнение на проучвания и оценки във връзка с втори

³⁶ Стратегия за намаляване на риска от бедствия 2014-2020 г. и 2018-2030

• Създаване на инфраструктура за пространствени данни за хидротехническите съоръжения за нуждите на оценката на заплахата и риска от наводнения; • Доизграждане и модернизиране на мрежата за метеорологичен и хидрометричен мониторинг; • Подобряване на подготовеността и реакциите на населението; • Подобряване на координацията между институциите.	ПУРН за периода 2021-2027 г.; • Изпълнение на демонстрационни/пилотни проекти; • Информационни кампании за повишаване на общественото съзнание.
---	---

Източник: ОПОС и Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Република България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие 2015-2020 г.

ОПОС 2014-2020 финансира следните мерки, идентифицирани в стратегическите документи: създаване на национална система за управление на водите в реално време, която се очаква да подобри координацията между институциите, както и мерки за превенция и управление на риска от наводнения. Предвиденото финансиране за установяване на 6 центъра за повишаване на готовността на населението има за цел, чрез изграждане на центрове и провеждане на обучения, да подобри подготовеността и реакциите на населението. Мерките за превенция и управление на риска от наводнение са разнообразни и са разписани в Плановите за управление на риска от наводнения за четирите басейнови дирекции в идентифицираните райони със значителен потенциален риск от наводнения. По този начин подкрепата по Програмата се фокусира върху приоритетни мерки и се създават предпоставки за по-голяма ефикасност (по-голям ефект с ограничен ресурс от средства). Програмата, също така, подпомага разработването на вторите ПУРН за периода 2022-2027, което ще допринесе за бъдещо идентифициране на приоритетни мерки и фокусиране на подкрепата.

Стратегията на ОПОС предвижда, при наличие на свободен ресурс, провеждане на информационни кампании и изпълнение на демонстрационни проекти. Тези мерки ще имат принос към идентифицираните нужди за подобряване на подготовеността и реакциите на населението.

Нуждите за подобряване на метеорологичния и хидрометричен мониторинг са адресирани чрез разработването на Националната система за управление на водите в реално време, където се предвижда съществуващата хидроложка информационна система за получаване на данни в реално време, при необходимост да бъде оптимизирана и модернизирана с телеметрични автоматични устройства.

Нуждата от създаване на инфраструктура за пространствени данни ще бъде адресирана чрез разработване на информационната система за водостопанските системи и съоръжения, съгласно изискванията на Закона за водите (чл. 178 ал.1 т.2 от Закона за водите). По системата в момента се работи по проект на МРРБ, финансиран по ПО1 на ОПОС³⁷.

³⁷ BG16M1OP002-1.003 Подпомагане ефективността, управлението и институционалния капацитет във ВиК.

СЦ 4.2. Повишаване защитата на населението от свлачищни процеси

В областта на свлачищата основният стратегически документ е Националната програма за превенция и ограничаване на свлачищата³⁸ от 2015 г. Националната програма за защита при бедствия 2014-2018 г. също съдържа мерки в случай на свлачища, които са застъпени и доразвити в Националната програма за превенция и ограничаване на свлачищата. Идентифицираните нужди в областта на свлачищата са предотвратяване, ограничаване и ликвидиране на последствията и защита (виж таблицата по-долу).

Таблица 6. Свлачища: нужди и стратегия на ОПОС

Националната програма за превенция и ограничаване на свлачищата		ОПОС 2014-2020	
Идентифицирани нужди/цели			
• Предотвратяване и намаляване на степента на ерозионно-свлачищната опасност; • Ограничаване и бързо ликвидиране на последствията от тези процеси; • Защита и опазване на населението, материалните фондове и околната среда.		• Повишаване защитата на населението от свлачищни процеси.	
Мерки и дейности			
• Подобрения в нормативната уредба; • Създаване на база данни, ГИС и допълване на регистъра; • Подобряване на мониторинга на геодинамичните явления и абразионни и ерозионни процеси; • Превантивни мерки: информация и обучение; мерки за укрепване; мерки за намаляване на ерозията и абразията. • Мерки за намаляване на икономическите, социалните и екологични загуби и последствия от свлачищата, ерозията и абразията: локализиране на най-опасните свлачища и мерки за обезопасяването им; брегоукрепителни дейности; • Допълнителни изследвания и осигуряване на устойчива система за финансиране.		• Осъществяване на превантивни геозащитни мерки и дейности в регистрирани свлачищни райони; • Извършване на геозащитни мерки и дейности в регистрирани свлачищни райони за ограничаване на свлачищните процеси; • Изграждане/ възстановяване на контролно-измервателни системи в регистрирани свлачищни райони за мониторинг на свлачищните процеси; • Изпълнение на демонстрационни/пилотни проекти; • Информационни кампании за повишаване на общественото съзнание.	

Източник: ОПОС и Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Република България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие 2015-2020 г.

Стратегията на ОПОС е фокусирана върху защита на населението, макар предвидените дейности да включват и мерки, които имат принос към предотвратяване на свлачищни процеси, включително геозащитни мерки и мониторинг, както и подобряване на информираността.

³⁸ Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Република България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие 2015-2020 г.

От друга страна, Националната програма за превенция и ограничаване на свлачищата включва и мерки, като подобряване на нормативната уредба и информационната обезпеченост (ГИС, допълване на регистъра на свлачища), допълнителни изследвания и осигуряване на устойчива система за финансиране. МРРБ разполага с ГИС, която обслужва и управлението на свлачищата. Съществува нужда от допълване на регистъра с включване на площи, застрашени от ерозия и абразия, както и прилагане на съвременни методи за наблюдение на свлачищата (като дистанционно наблюдение). Имайки предвид, че след националния бюджет, ОПОС е основният източник на финансиране в областта на превенция от свлачищата, подкрепата от Програмата е особено важна за подобряване на геозащитните мерки и за намаляване на риска.

Демонстрационните проекти, свързани както с наводненията, така и със свлачищата имат за цел да допринесат за по-голямата информираност и прилагане на нови и добри практики, но тяхното включване в стратегията по ПО4 не е обосновано с конкретна нужда, посочена в стратегическите документи. При свлачищата тази планирана подкрепа от ОПОС може да се използва за осъществяване на пилотен проект за наблюдение на свлачища с прилагане на нови и съвременни методи за наблюдение.

По специфичния приоритет са дефинирани два, взаимно свързани **индикатора**: един за изпълнение (*площ на укрепените свлачища*) и един за резултат (*намаляване на населението в риск от свлачища*). Индикаторът за изпълнение дава възможност за измерване на постигнатото по СЦ 4.2. с изключение на предвидените дейности по възстановяване/изграждане на контролно-измервателни системи (КИС). С цел по-пълно измерване на постигнатото би било удачно и измерване на изградените КИС.

Поради неизпълнение на междинните цели, въпреки ограничения ресурс по оста, резервът за изпълнение по ПО4 е предложен³⁹ за прехвърляне към ПО5, като така подкрепата по ПО4 е намалена с 4 711 699 евро от 153 на 144 милиона лева. Не са правени други промени в стратегията за изпълнение на ПО4.

Бенефициенти по ПО4 са структури/звена в структурата на МОСВ и МРРБ, общини, Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ към МВР, неправителствени организации. Така определените бенефициенти отговорят на предвидената подкрепа.

С промяна в Закона за водите (юни 2018 г.) е предвидено създаване на държавно предприятие "Управление и стопанисване на язовири", което да поеме поддръжката на язовирите на общини, които нямат възможност да ги поддържат. За целта общините трябва да прехвърлят собствеността на водоемите към държавното предприятие. Правилникът на устройството и дейността на предприятието е приет в края на април 2019 г., с което на практика се дава възможност за неговото функциониране. По данни на Държавната агенция по метеорологичен и технически надзор към октомври 2018 г. 106 общини са прехвърлили близо половината (2318) от стопанисваните от тях язовири на държавата. Предвид на горното по отношение на осигуряване безопасността на водоемите, като потенциален бенефициент може да се разглежда и новосъздаденото предприятие "Управление и стопанисване на язовири". Предвид това, че предприятието ще осъществява стопанска дейност, подкрепата трябва да покрива само финансовия дефицит изчислен на базата на анализи „разходи-ползи“, да отчете приложимия режим на държавни помощи, както и нагласите и желанието на новосформираното

³⁹ Заседание на КН от май 2019 г.

предприятие да получава подкрепа по Програмата. Такава голяма промяна в стратегията на подкрепа, обаче изисква време, както и по-голям финансов ресурс от наличния. Поради това е по-удачно да бъде разглеждана като потенциална възможност за следващия програмен период.

Ръководните принципи за подбор на операции са удачни и включват финансиране на приоритетни проекти, проекти, които ще доведат до опазване на околната среда и водите, ресурсна ефективност, борба с климатичните промени и устойчивост при бедствия. Както беше коментирано при ПО1 „Води“, с цел постигане на по-дори резултати с по-малко средства, е необходимо да се осигури синергия между предвидените по двете оси действия за подобряване мониторинга на водите. Разработваната с подкрепата на ПО1 информационната система за водостопанските системи и съоръжения може да бъде ползвана и за целите на защита от наводнения.

ПО 6 „Техническа помощ“

Стратегията, приложена в рамките на ПО6 съответства на реалната ситуация по отношение на административния капацитет на УО и на отговорните структури, свързани с управлението на ОПОС, нуждите от предоставяне на информация за Програмата и укрепване капацитета на бенефициентите.

ПО 6 е структурирана в три специфични цели (логиката на интервенция е представена в Приложение 2):

- Укрепване на административния капацитет на отговорните структури с цел ефективно и ефикасно изпълнение на дейностите, свързани с програмирането, управлението, наблюдението, оценката и контрола на ОПОС.
- Повишаване на осведомеността сред широката общественост за Програмата и за приноса на ЕСИФ и осигуряване на прозрачност и информация от практическо значение за всички идентифицирани целеви групи.
- Укрепване капацитета на бенефициентите на ОПОС за успешно реализиране на проекти по Програмата.

Конкретен бенефициент по приоритетна ос “Техническа помощ” е УО на ОПОС, а целевите групи, към които е насочена подкрепата, са бенефициенти, идентифицирани в рамките на приоритетни оси 1, 2, 3, 4 и 5 на ОПОС, звена, отговорни за формиране и прилагане на политиките по околна среда и изменение на климата в структурата на МОСВ, членове на Комитета за наблюдение (КН), служители на УО на ОПОС, както и широката общественост.

Разработен е Стратегически план за техническа помощ на ОПОС 2014-2020 г., съгласно който е възприет стратегически, а не проектно-ориентиран подход за тази приоритетна ос. По този начин е осигурено съответствие между стратегията за изпълнение на ПО 6 и идентифицираните нужди по отношение на повишаване на капацитета на управляващите структури и на бенефициентите на ОПОС, както и на нуждите, свързани с популяризиране на Програмата сред обществото. По-долу е представен кратък анализ по всяка от специфичните цели на ПО 6.

СЦ 6.1. Укрепване на административния капацитет на отговорните структури с цел ефективно и ефикасно изпълнение на дейностите, свързани с програмирането, управлението, наблюдението, оценката и контрола на ОПОС

Специфична цел 6.1 адресира нуждите от укрепване на капацитета на УО и на членовете на КН, свързани с управлението на ОПОС през програмен период 2014-2020 г., приключването на програмен период 2007-2013 г. и подготовката на програмен период 2021-2027 г. Също така е адресирана нуждата от надграждане на добрите практики и подходи в програмирането, изпълнението, мониторинга, контрола и оценката на програмата, както и нуждата от намаляване на административната тежест.

Нуждата от **укрепване на капацитета** на УО и КН е адекватно адресирана, като са предвидени обучения, работни посещения, обмяна на опит и други дейности за повишаване на квалификацията на служителите. Предвидено е подсилване на експертизата в специфични области като държавни помощи, обществени поръчки и прилагане на електронни търгове. Планирано е провеждане на обучения за членовете на КН през целия програмен период, в зависимост от етапа на изпълнение на Програмата.

Необходимостта от **ефективно управление на ОПОС** през програмен период 2014-2020 г. е адресирана чрез широк кръг от допустими дейности, осигуряващи външна експертна и техническа помощ в изпълнение на Програмата. В Стратегическия план за техническа помощ на ОПОС 2014-2020 г. е предвидено привличане на външна експертиза за оценка на проектни предложения предвид сложността, спецификата и мащабите на тези проекти. Също така, в рамките на ПО 6, е осигурено наемането на външни експерти, които да подпомагат УО в подготовката на процедури за кандидатстване, провеждане на обучения на бенефициенти, както и за осъществяване на последващ контрол на проведените обществени поръчки. Външна експертна и техническа помощ е предвидена и за осигуряване на юридически услуги, устен и писмен превод, както и за издаване, разпространение и архивиране на документи. По приоритетната ос се финансират и дейности, свързани с осигуряване на специфична външна експертиза (финансова, инженерна, експертиза в сектор биоразнообразие и др.), която допринася за изготвяне на анализи, становища, както и за конкретни практически действия при възникване на казуси в съответните специфични области. Може да се очаква, че използването на външна експертиза ще увеличи трансфера на ноу-хау от частния сектор към държавната администрация и по този начин допълнително ще повиши капацитета на управляващите структури на ОПОС.

Тъй като през периода 2007-2013 г. на национално ниво са идентифицирани слабости в процедурите, свързани с обществените поръчки, **борбата с измамите и прилагането на антикорупционни мерки**, тази нужда е адресирана и в рамките на ОПОС. Предвидени са дейности по контрол на изпълнението на ОПОС, както и предприемане на ефективни мерки за превенция на измамите и корупционните практики. През октомври 2018 г. са разработени и подробни Вътрешни правила за администриране на нередности в ГД „ОПОС“.

В Стратегията за развитие на държавната администрация 2014-2020 г. е отбелязано, че липсата на анализ на очакваното **текучество** вследствие на големия брой служители, които предстои да се пенсионира в периода до 2020 г., може да затрудни приемствеността в работата на администрацията на национално ниво. Предвидените дейности в рамките на ОПОС по финансиране на разходите за възнаграждения на човешките ресурси, ангажирани с управлението на ОПОС, както и обученията за повишаване на капацитета, адресират тази нужда и целят да повишат мотивацията на служителите.

Специфична цел 6.2. Повишаване на осведомеността сред широката общественост за програмата и за приноса на ЕСИФ и осигуряване на прозрачност и информация от практическо значение за всички идентифицирани целеви групи

Специфична цел 6.2 адресира нуждата от по-висока осведоменост на обществеността както за напредъка по изпълнението на Програмата, така и за постигнатите резултати в отделните сектори: води, отпадъци, биоразнообразие и въздух. Също така е адресирана нуждата от популяризиране на ЕСИФ и повишаване на информираността на потенциалните бенефициенти за възможностите за финансиране, предлагани от оперативната програма.

Тези нужди са в съответствие с предизвикателствата, идентифицирани в Националната комуникационна стратегия 2014-2020 г. на Споразумението за партньорство (Националната комуникационна стратегия (НКС) на Споразумението). Основните цели, формулирани в НКС 2014-2020 г., са три:

- Популяризиране ролята на Европейския съюз и информиране за възможностите за финансиране по програмите;
- Осигуряване на максимална прозрачност в процеса на изпълнение и управление на програмите;
- Изграждане и поддържане на високо обществено доверие към процесите по изпълнение и управление на Споразумението за партньорство и програмите.

Постигането на тези цели е осигурено чрез разработване на годишни планове за действие. Таблицата по-долу съпоставя идентифицираните нужди и допустимите дейности в областта на информацията и комуникацията по ОПОС.

Таблица 7. Обществена осведоменост: нужди и стратегия на ОПОС

Идентифицирани нужди	Допустими дейности
• Осведомяване на широката общественост за обхвата, целите и постигнатите резултати от изпълнението на програмата; • Информирание на потенциални бенефициенти, партньорски организации и други заинтересовани групи за възможностите за финансиране, които ОПОС предоставя за целия програмен период, с фокус върху процедурите в ИГРП за всяка конкретна година; • Текущо предоставяне на актуална информация на бенефициентите по ОПОС; • Формиране на екологично съзнание като гаранция за устойчивост на предприеманите мерки.	• Подготовка, организиране и изпълнение на Годишни планове за действие, съгласно Националната комуникационна стратегия, вкл. материално-техническо обезпечаване на предвидените дейности; • Разработване и администриране на интернет страница на ОПОС, информираща потенциалните бенефициенти за наличната помощ по програмата и резултатите от нейното изпълнение.

Източник: ОПОС и Стратегически план за техническа помощ на ОПОС 2014-2020 г.

Годишните планове за действие, изготвени съгласно НКС 2014-2020 г., включват широк кръг от дейности и мерки за информация и публичност за повишаване информираността на различните целеви групи:

- Производство и разпространение на печатни и рекламни материали;

- Провеждане на информационни кампании в медиите;
- Провеждане на образователни кампании и събития сред ученици (напр. Национална детска „Зелена олимпиада“);
- Провеждане на различни информационни събития (мероприятия, конференции, семинари за журналисти, пресконференции и др.);
- Изработване на аудио и телевизионни клипове;
- Публикуване на материали в печатни (национални и регионални) и интернет издания;
- Администриране на интернет страницата на ОПОС 2014-2020 г.

С цел проследяване и анализ на ефективността на мерките за информация и публичност са предвидени медиен мониторинг, контент анализ и провеждане на социологически проучвания, измерващи степента на информираност на аудиторията и постигането на заложените комуникационни цели.

Специфична цел 6.3. Укрепване капацитета на бенефициентите на ОПОС за успешно реализиране на проекти по програмата

Специфична цел 6.3 адресира нуждата от повишаване капацитета на бенефициентите на ОПОС за подготовка и изпълнение на проекти, както и за последващо устойчиво управление на придобитите резултати. Предвидени са обучения с практическа насоченост, като УО ще осигурява и външни обучители при необходимост от специфична експертиза. Нуждите и допустимите дейности са представени в таблицата по-долу.

Таблица 8. Укрепване на капацитета на бенефициентите: нужди и стратегия на ОПОС

Идентифицирани нужди	Допустими дейности
• Нужда от повишаване капацитета на бенефициентите по ОПОС за подготовка и изпълнение на проекти; • Нужда от усъвършенстване на уменията на бенефициентите за устойчиво управление и поддръжка на придобитите активи.	• Подготовка организиране и провеждане на семинари, обучения, информационни дни, и срещи за потенциални бенефициенти и бенефициенти по приоритетни оси 1, 2, 3, 4 и 5, в подкрепа на подготовката и изпълнението на проекти; • Подготовка, организиране и провеждане на обучения, информационни дни, семинари, срещи и др. за звената за управление на проекти по съответната приоритетна ос, с оглед укрепване и/или повишаване на капацитета им за провеждане на процедури за избор на изпълнители, договаряне, точно изпълнение и управление на одобрените проекти, както и по-нататъшна правилна експлоатация и поддръжка на придобитите активи.

Източник: ОПОС и Стратегически план за техническа помощ на ОПОС 2014-2020 г.

В Стратегическия план за техническа помощ на ОПОС 2014-2020 г. е уточнено, че ще бъдат проведени обучения по специфични теми, като ще бъдат представени добри практики, научени уроци, често срещани грешки и неясноти в процесите на подготовка и изпълнение на проекти. Отбелязано е, че при констатиране на повтарящи се въпроси или пропуски ще бъдат организирани своевременни обучения по идентифицираните проблематични теми, което демонстрира гъвкавост в адресирането на нуждите на

бенефициентите. В дейностите, предвидени в Стратегическия план, са включени и участия в посещения за обмяна на опит в страната и в други държави членки на ЕС.

Оценителен въпрос 1.2. *Формите на подкрепа, прилагани по отделните приоритетни оси на ОПОС 2014- 2020 г., релевантни ли са към конкретните нужди на подпомаганите сектори и бенефициенти?*

Формите на подкрепа по всички разглеждани приоритетни оси са релевантни на нуждите. В случая на една процедура по ПО4 алтернативна възможност, с цел по-добро усвояване на заделените средства, е била прилагането на конкурентен подбор, вместо директно договаряне. В този случай приоритизиране е възможно в процеса на оценка, като приоритетните интервенции получат повече точки.

ПО1 „Води“

По ПО1 „Води“, в периода от началото на изпълнение на програмата до края на септември 2019 г., са стартирани 18 процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. Всички процедури са чрез директно предоставяне на подкрепа с конкретни бенефициенти.

По **СЦ 1.1** (Опазване и подобряване състоянието на водните ресурси) предвид на възприетия подход, а именно финансиране на приоритетни проекти за агломерации над 10 000 е.ж., подготвени на базата на РПИП, формата на предоставяне на подкрепа – покана за директно предоставяне на БФП, е уместна. Подкрепата включва процедури: (1.001;1.003; 1.007; 1.014;1.016 и 1.018).

Същото се отнася и за процедурите, които предоставят финансиране за проекти на общини, имащи готовност за осъществяване на проекти във ВиК инфраструктура в агломерации над 10 000 еж. Това са процедури: (1.005, 1.006 и 1.009).

Директното предоставяне на БФП на Дирекция „Управление на водите“ за изготвяне на екологични оценки на Плановите за управление на речните басейни и на Морската стратегия и програмата от мерки (1.002) е обосновано предвид отговорностите на дирекцията за прилагане на националните политики в областта на водите и необходимостта от прилагане на единен национален подход за четирите ПУРБ. Същото се отнася и за процедурата за подготовка и разработване на трети цикъл планове за управление на речните басейни за периода 2022- 2027 г. (1.017).

Предоставянето на подкрепа по **СЦ 1.2** (Подобряване на оценката на състоянието на водите) също става чрез процедури за директно предоставяне на БФП. Основанията за това са, че задълженията за осъществяване на мониторинг на водите и изработването на политики и свързаните с това стратегически документи е законово регламентирано с посочени отговорности на институциите и организациите.

ПО2 „Отпадъци“

Повечето процедури по ПО2 са с директно предоставяне на БФП. Процедурите за директно предоставяне се обуславят от инвестиционните мерки, включени в НПУО, който определя и регионите, включващи общини, които ползват общо регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци. Насоките за кандидатстване по обявените по ПО2 процедури сочат за дълъг и широко-обхванат процес на консултации

с общините за определяне на преките бенефициенти по отделните процедури. Такъв е случаят с Процедура 2.004⁴⁰.

Две процедури предвиждат подбор на проекти. Едната е прекратена (2.001) и след това стартирана като процедура за директно предоставяне на БФП, а другата е в процес на оценка. С промяната на подхода за предоставяне на подкрепа по първата процедура е осигурена по-добра приоритизация на подкрепата. Процедурата за подбор на проекти (2.009) предвижда подкрепа за изпълнение на демонстрационни проекти и е уместна към поставените цели и потенциални бенефициенти.

ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“

По ПОЗ в периода от началото на изпълнение на Програмата до края на м. септември 2019 г. са стартирани 15 процедури за предоставяне на БФП, а една процедура е със статус „чернова“. От тези, общо 16 процедури, две са прекратени, 6 са чрез директно предоставяне на подкрепа с конкретни бенефициенти и 8 – чрез подбор на проекти.

Бенефициенти по процедурите за директно предоставяне са Министерство на околната среда и неговите подразделения – ИАОС, РИОСВ и Дирекции на национални паркове, както и подразделения в системата на Министерство на земеделието, храните и горите – Дирекции на природни паркове.

Формата на директно предоставяне на подкрепа е удачна, т.к. се касае за проекти, засягащи местообитания, разположени в границите на територии, защитени по реда на Закона за защитените територии – национални и природни паркове и резервати.

Директно предоставяне на средства е предвидено и за проекти, отнасящи се за изпълнение на ангажиментите на държавата по отношение доизграждане на мрежата Натура 2000, както и по отношение на задълженията, произтичащи от чл.17 от Директивата за местообитанията и чл.12 от Директивата за птиците, а именно - анализи и проучвания на природни местообитания и видове, предмет на докладване по двете директиви.

Процедурите на **конкурентен подбор** на проектни предложения касаят изпълнение на мерки, произтичащи от Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000⁴¹ за подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания в защитени зони от Натура 2000. Бенефициенти по тези процедури са юридически лица с нестопанска цел, научни институти, общини. Прилагането на конкурентен подбор при предоставяне на подкрепата е логично и обосновано.

ПО 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“

От стартираните шест процедури по ПО4 пет прилагат директно предоставяне на БФП чрез предварително определени бенефициенти, а една е за конкурентен подбор на проектни предложения.

Директно предоставяне на БФП е приложено при процедури, при които мерките са на национално ниво и касаят изграждане на центрове за реакция при наводнения и

⁴⁰ BG16M1OP002-2.004 Проектиране и изграждане на анаеробни инсталации за разделно събрани биоразградими отпадъци

⁴¹ НПРД, мярка 109 – Инвестиции в консервационни дейности за поддържане/ подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания

национална информационна платформа за анализиране и оценка на рисковете от бедствия, Национална система за управление на водите в реално време (НСУВРВ) и проучвания и оценки във връзка с вторите ПУРН (2022-2027). При тези процедури бенефициентите са нормативно определени и поради това прилагането на процедурите за директно договаряне е адекватно на нуждите. Прилагането на директно договаряне дава възможност за по-голямо участие на бенефициентите в процеса на разработване на насоките за кандидатстване, съобразно техните нужди, както и възможност да подобряват проектните си предложения в процеса на оценка.

Директно договаряне е приложено и при процедурата за противодействие на свлачищните процеси (BG16M1OP002-4.003), където бенефициенти са МРРБ, АПИ и 11 общини, които са определени като такива на базата на приоритизация на свлачищата. Прилагането на процедурата сочи, че поради трудности за общините да подготвят и изпълнят проектите, усвояването на заделения бюджет е слабо. Поради това, при бъдещи такива процедури, удачно би било да се направи анализ относно предимствата и недостатъците от прилагане и на алтернативния подход – чрез подбор на проекти. При процедура чрез подбор на проекти отново е възможно приоритизиране, като се заложат такива критерии за оценка, които ще гарантират, че при добро качество на проектното предложение, приоритетните проекти ще получат предимство.

Процедурата на конкурентен подбор на проектни предложения касае изпълнение на мерки за превенция на риска от наводнения при язовири⁴². Бенефициенти могат да бъдат всички общини, които имат водоеми, в 116 района със значителен потенциален риск от наводнения, идентифицирани в ПУРН, които са общинска собственост и не са отдадени на концесия. Предвид че общините стопанисват около 4523⁴³ малки водоема и голяма част са в лошо техническо състояние и са потенциално опасни, както и това, че УО няма информация за това кои общини какви проблеми имат с малките водоеми - общинска собственост, конкурентния подход за подбор на проекти е логично и обосновано решение.

ПО 6 „Техническа помощ“

Безвъзмездната финансова помощ по ПО6 „Техническа помощ“ се предоставя чрез процедури на директно предоставяне и изготвяне на финансов план за бюджетна линия. Предоставянето на БФП чрез финансов план за бюджетна линия е регламентирано в чл. 43, ал. 2, т. 3 от Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЗУСЕСИФ).

Актуалната към момента процедура по Приоритетна ос 6⁴⁴ е с краен срок за кандидатстване 1 септември 2023 г., като в рамките на този срок могат да се подават отделни бюджетни линии според нуждите на конкретния бенефициент – ГД ОПОС. Поради спецификата на операциите, подкрепени по ПО6, кандидатстването чрез финансов план за бюджетна линия е най-уместният подход за предоставяне на БФП на

⁴² BG16M1OP002-4.004 Мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения.

⁴³ [Формуляр за частична предварителна оценка на въздействието](#): ПМС за приемане на Правилник за устройството и дейността на Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“.

⁴⁴ BG16M1OP002-6.002 „Техническа помощ за управление и изпълнение на оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“

УО. Този подход осигурява гъвкавост и навременност при адресиране на нуждите на УО.

Оценителен въпрос 1.3. *Кои са процедурите, към които има най-голям интерес от страна на потенциални бенефициенти? Има ли промени в нуждите на бенефициентите и какви са те?*

За да се отговори на поставения оценителен въпрос са разгледани процедурите, планирания и усвоен бюджет, подадените проектни предложения и сключени договори (виж **Приложение 3**). В допълнение са изследвани нуждите на бенефициенти и на потенциални бенефициенти.

ПО1 „Води“

Интересът към процедурите по ПО1 е в рамките на очакваното – при всички успешни процедури поканените бенефициенти са подали проектни предложения.

Като цяло, няма промяна в нуждите на бенефициентите. Отчетени са нужди в областта на мониторинг на водите, които не са подкрепени по Програмата като: ремонт на помещенията, където ще бъде разположено оборудването; сертифициране на лабораториите и повишаване квалификацията на специалистите. Тези нужди се покриват със собствени средства на бенефициентите. Съществуват и нужди за по-пълна подкрепа за прилагане на мерките от ПУРБ, за чието изпълнение основния финансов ресурс се осигурява от оперативните програми.

Интересът на бенефициентите по стартираните процедури за подкрепа по ПО1 е в рамките на очакваното. За всички стартирани процедури, без две, са подадени проектни предложения от поканените да участват в процедурите потенциални бенефициенти.

Две процедури, свързани с мониторинг на водите, са прекратени поради липса на подадено проектно предложение (процедури .08 и .10). Проектните предложения не са подадени не защото няма интерес към предоставяната подкрепа, а тъй като не е била налична достатъчно информация за определянето на обхвата на интервенциите поради липсата на детайлни анализи на нуждите (виж оценителни въпроси 1.1 и 6.2).

Не са настъпили промени в нуждите на бенефициентите. Както ВиК дружествата, така и общините, които са участвали в на анкетното проучване, смятат че стартираните процедури напълно или донякъде отговарят на нуждите, като само 6% от тях смятат, че процедурите отговарят на нуждите на сектора в малка степен (виж фигурата по-долу).

Фигура 3. Мнение на бенефициентите доколко подкрепата по ОПОС отговаря на нуждите в сектор „Води“

Като допълнителни нужди са посочени оползотворяването на утайките от ПСОВ, изграждане на канализация в специфичен район и корекции на реки и дерета в агломерациите. Първите две дейности са избираеми по ОПОС, а корекциите на реки и дерета са свързани с риска от наводнения, който е обект на интервенция по ПО4. Мерките, които анкетираните бенефициенти (общини и ВиК дружества) считат за най-уместни на нуждите са „изграждане на канализация“ (94% от анкетираните) и „изграждане на пречиствателни станции на отпадъчни води „(89%). Инвестициите във водоснабдяване и намаляване загубите на вода също така се считат за много уместни (82%). Разбираемо голяма част от респондентите нямат мнение относно мерките за мониторинг на водите и реформата във ВиК сектора, тъй като тези мерки не ги касаят, а се изпълняват от държавната администрация.

Допълнителни нужди, свързани с подобряване на мониторинга на водите и посочени от бенефициентите, които не са подкрепени по ОПОС, са ремонт на помещенията, където ще бъде разположено оборудването, сертифициране на лабораториите и повишаване квалификацията на специалистите.

Съществуват и нужди от финансов ресурс за по-пълна подкрепа на изпълнението на мерките в ПУРБ. Част мерките се подкрепят по ОПОС – например изграждане на пречиствателни станции и ВиК инфраструктура и подобряване на мониторинга на водите, но други (като например специфични анализи и оценки, отстраняване на стари замърсявания) - не. Липсата на финансиране съответно води до неизпълнение на мерките и по-слабо постигане на целите на ПУРБ, а от тук и на целите за опазване на водите.

ПО2 „Отпадъци“

Повечето от процедурите по оста са процедури чрез директно предоставяне на подкрепа с предварително определени бенефициенти. Интересът към тези процедури е в рамките на очакваното, като само по две процедури за изграждане на компостиращи инсталации за биоразградими отпадъци са участвали около половината от поканените.

Като цяло нуждите остават същите, но бенефициентите се интересуват и от подкрепа с по-широк обхват. Съпътстващите мерки, свързани с информационни кампании и работа с обществеността се считат за важни за успешно управление на битовите отпадъци.

Стартираните процедури с директно договаряне са привлекли очаквания брой кандидати. По-слаб е интересът към процедура 2.002⁴⁵ където от 26 РСУО, 17 подават проектни предложения и са сключени 16 договора, като бюджетът на процедурата е усвоен на 77%. Също така по-малко от половината потенциални бенефициенти по процедура 2.005⁴⁶ подават проектно предложение (избираеми са 39 общини, а са подадени 19 проектни предложения). Но при тази процедура усвояването на бюджетна е сравнително добро – 86%.

По отношение на съответствието между мерките, финансирани по ОПОС, и нуждите на сектор „Отпадъци“, по-долу са обобщени резултатите от извършеното електронно проучване сред общини-бенефициенти.

⁴⁵ „BG16M1OP002-2.002 Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци“.

⁴⁶ „BG16M1OP002-2.005 Проектиране и изграждане на компостиращи инсталации за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци“.

Смятате ли, че подкрепата по ОПОС отговаря на реалните нужди в сектор „Отпадъци“?

Фигура 4. Мнение на общините-бенефициенти доколко подкрепата по ОПОС отговаря на нуждите в сектор „Отпадъци“

Повечето от респондентите считат че подкрепата по ОПОС напълно отговаря на нуждите им, докато 43% са на мнение, че подкрепата в сектор отпадъци може да бъде по-подходяща. Проектирането и изграждането на площадки и инсталации за предварително третиране на битови отпадъци се смята от мнозинството респонденти като отговарящо на нуждите (95%). Същият процент одобрение намира и подкрепата за осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране на биоразградими и зелени отпадъци, с тази разлика, че 4% от отговорилите не са сигурни, че това е приоритет. С голямо одобрение са и дейностите за проектиране и изграждане на анаеробни и/или компостиращи инсталации за разделно събрани биоразградими и/или зелени отпадъци (91%). С най-малко одобрение (61%) е подкрепата за инвестициите в допълнителен капацитет за повторна употреба.

Нагласите на бенефициентите за евентуални нови мерки и процедури, които биха могли да се подкрепят чрез ОПОС са неясни. Една трета от отговорилите на електронното запитване бенефициенти смята, че промени са необходими, друга една трета са на обратното мнение, а останалите не могат да преценят. Предложени са следните мерки:

- Частична или пълна забрана за използване на пластмасови опаковки;
- Провеждане на национална кампания за насърчаване на разделното събиране, за повторната употреба, за отговорно използване на инфраструктурата за отпадъци, включително контейнерите за сметосъбиране;
- По-масова работа с обществеността за необходимостта от разделно събиране и най-вече разумно потребление;
- Разширение на съществуващи депа;
- Оползотворяване на отпадъците и получаване на енергия от тях;
- Рециклиране;
- Намаляване количеството депонирани отпадъци от гражданите.

ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“

Процедурите за подбор на проекти все още са на етап „подаване на проектни предложения“ и анализ на интереса на бенефициентите към процедурите е възможно да се коментира само след като изтече срокът за подаване на предложения. Към момента се отчита слаб интерес към процедурите на МИГ, поради спецификата на подкрепяните дейности. Не се отчита промяна в нуждите на бенефициентите.

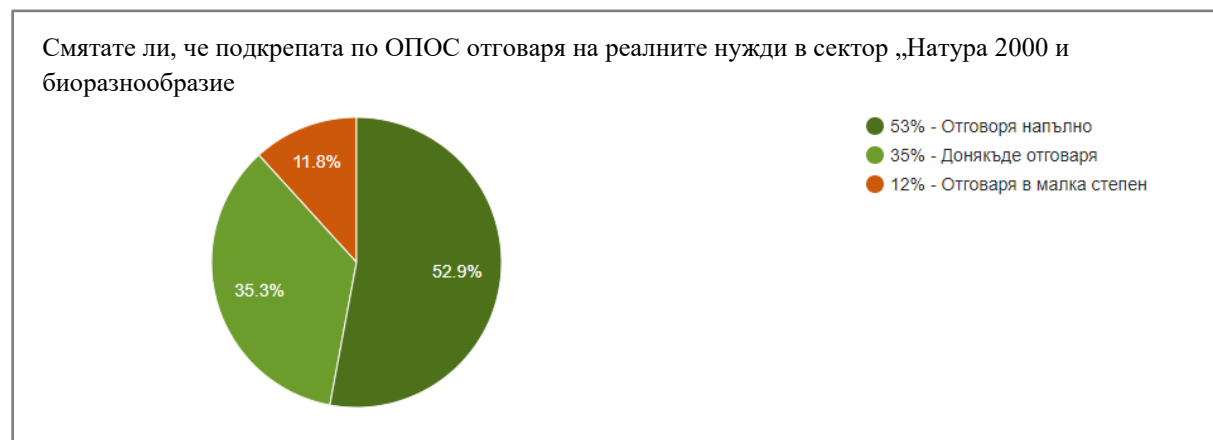
По ПОЗ има стартирани общо 16 процедури, две от които са прекратени поради липса на подадено проектно предложение (3,002 и 3,004). Впоследствие процедурите са стартирани отново и в момента са в изпълнение.

Процедурите за подбор на проекти са все още на етап „подаване на проектни предложения“ и интереса на бенефициентите към процедурите е възможно да се коментира само след като изтече срокът за подаване на предложения.

За процедурите на пряко договаряне са подадени проекти предложения от поканените да участват потенциални бенефициенти.

Като резултат от проведената процедура 3.012⁴⁷ е подадено само едно проектно предложение, от община Кърджали, за "Подобряване на природозащитното състояние на три вида прилепи на територията на МИГ "Стамболово-Кърджали 54". Освен община Кърджали, като бенефициенти по тази процедура са били поканени и община Стамболово, както и юридически лица с нестопанска цел. Фактът, че е подадено само едно предложение показва, че интересът към тази процедура е незначителен, което може да се обясни със строго ограничените и специфични видове (в случая прилепи) включени в насоките за кандидатстване.

В отговор на анкета, проведена сред бенефициентите по приоритетната ос, анкетираните ведомства и организации, които са отговорили на анкетното проучване, смятат че стартираните процедури напълно или донякъде отговарят на нуждите, като само 12% от тях смятат, че процедурите отговарят на нуждите на сектора в малка степен.

Фигура 5. Мнение на бенефициентите доколко подкрепата по ОПОС отговаря на нуждите в сектор „Натура 2000 и биоразнообразие“

Според анкетираните бенефициенти мерките, които се финансират по ОПОС и отговарят най-пълно на нуждите в сектор „Натура 2000 и биоразнообразие“, са следните:

- Определяне и провеждане на охранителни мерки за опазване на природни местообитания;
- Подобряване природозащитното състояние на горски природни местообитания;

⁴⁷ BG16M1OP002-3.012 - МИГ „Стамболово – Кърджали 54 "Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Натура 2000 чрез подхода BOMP в територията на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“.

- Изпълнение на конзервационни дейности, пряко свързани с опазването и възстановяването на целевите природни местообитания;
- Инвестиции с цел намаляване на загубите на природни местообитания и местообитания на видове от Натура 2000.

Като допълнителна е посочена необходимостта от въвеждане на активно управление на защитените зони от мрежата Натура 2000, вкл. изготвяне на планове им за управление. Изготвянето на планове за управление на защитените зони е залегнало в процедурата за директно предоставяне на БФП „Техническа помощ за подпомагане Регионалните органи за управление на мрежата Натура 2000“, която все още не може да се осъществи т.к не са определени органите за управление.

ПО 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“

Отчита се слаб интерес от страна на общините за участие в дейности по превенция на риска от наводнения и свлачища. Причините за това са комплексни и включват липса на капацитет, на техническа готовност и проблеми със собствеността на земята. Половината от общините, бенефициенти по ПО4 не са сигурни, че подкрепата по ОПОС напълно отговоря на нуждите, но не посочват допълнителни нужди, които, според тях, могат да бъдат подкрепени от Програмата. В областта на геозащитните дейности подкрепа е необходима за допълване на регистъра на свлачищата и въвеждане на нови методи за наблюдение.

Интересът към единствената по оста процедура на конкурентен подбор (4.004⁴⁸) е бил малък. Само 12% от заделените по процедурата средства са усвоени чрез сключени 3 договора от общо 7 подадени проектни предложения. При аналогична процедура, която касае свлачищата и която е изпълнена чрез директна покана (4.003), усвояването на бюджета също е слабо (26%), като две от деветте поканени общини не са подали проектно предложение.

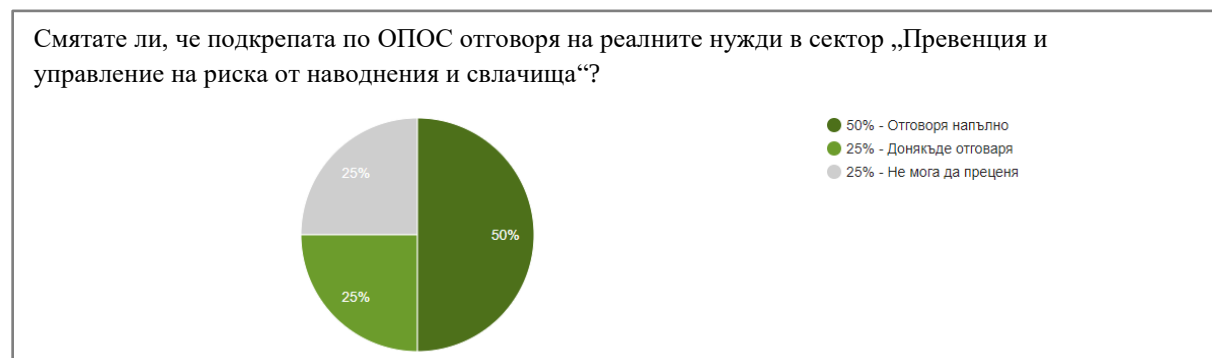
Слабият интерес от страна на общините и към двете процедури се дължи на комбинация от следните фактори:

- липсата на технически капацитет и поради това и на интерес от страна на общините да поддържат язовирите и да укрепват свлачищата;
- трудността да се подготви и осъществи проект от такъв тип предвид необходимостта от изготвяне на предпроектни проучвания и техническа документация;
- липсата на технически документи за някои от язовирите и съоръженията към тях;
- проблеми със собствеността на земята при укрепване на свлачищата, тъй като в обхвата на свлачището попадат и терени, които са частна собственост.

Половината бенефициенти по ПО4 не са сигурни, че подкрепата по ОПОС напълно отговоря на нуждите, но не посочват допълнителни нужди, които, според тях, могат да бъдат подкрепени от ОПОС.

⁴⁸ BG16M1OP002-4.004 Мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения.

От безспорен интерес общините считат подкрепата за геозащитните дейности, защитата от наводнения и създаването на националната система за управление на водите в реално време. С по-малка, но също така голяма подкрепа (50%) са дейностите за информация, подкрепа за пилотни проекти и изграждането на 6 центъра за повишаване готовността на населението за адекватна реакция при бедствия.

Фигура 6. Мнение на бенефициентите доколко подкрепата по ОПОС отговаря на нуждите в сектор „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“

Институционалните бенефициенти в областта на защитата от риск от наводнение – МОСВ и МВР считат подкрепата по ОПОС за уместна и важна и разчитат на нея да изпълнят стратегически нужди – създаване на национална система за управление на водите в реално време, разработване на новите ПУРН (МОСВ) и укрепване на капацитета за реагиране при бедствия както на отговорните служби, така и на населението (МВР).

Подкрепата отговаря изцяло на нуждите на АПИ и МРРБ по отношение на укрепване на приоритетни свлачища. С реализирането на втора фаза на проекта на АПИ ще бъдат укрепени свлачищата по републиканската пътна мрежа с най-висок рисков потенциал. МРРБ разчита на подкрепата по ОПОС за подобряване на контрола на свлачищните процеси, както и на подкрепа в бъдеще за допълване на регистъра и въвеждане на нови методи за наблюдение.

ПО 6 „Техническа помощ“

Процедурите по ПО6 „Техническа помощ“ се разглеждат като полезни от бенефициента – УО на ОПОС. Макар да се отчитат някои промени спрямо началото на Програмата, нуждите като цяло остават същите и процедурите и бюджетните линии по тях отговарят на тези нужди.

По отношение на приоритетна ос „Техническа помощ“ не са настъпили особени промени в нуждите на конкретния бенефициент, УО на ОПОС. Целите и програмираните интервенции се разглеждат като уместни и отговарящи на нуждите. Мнозинството от служителите на УО, които са отговорили на анкетното проучване, смятат че предвидените дейности по оста в голяма или в известна степен отговарят на нуждите на УО, а 15% от тях смятат, че мерките напълно отговарят на нуждите (виж фигурата по-долу).

20. Според Вас до каква степен нуждите на Управляващия орган (УО) са отразени в целите и предвидените дейности по ПО 6 „Техническа помощ“ на ОПОС 2014-2020 г.?

Фигура 7. Мнение на служителите на УО доколко подкрепата по ОПОС отговаря на нуждите

Значителен дял от респондентите (77%) смятат, че не са настъпили промени в нуждите на УО от етапа на програмиране на ОПОС 2014-2020 г. до настоящия момент, а 23% са на обратното мнение. Сред настъпилите промени, посочени от респондентите, са:

- Увеличен обем на работа във връзка с голям брой проекти в изпълнение, както и увеличен брой на задължителните проверки на място;
- Нужда от специфични компетенции във връзка с разнообразието от изпълнявани проекти по програмата;
- Недостиг на човешки ресурси спрямо големия брой процедури и проектни предложения, подавани по тях;
- Нужда от подобряване на ИСУН;
- Нужда от допълнителни обучения, семинари и тиймбилдинг събития.

По въпроса към служителите в УО за евентуални нови мерки, които биха могли да бъдат подкрепени по ПО6 в отговор на възникналите нови нужди, само 12 служители на УО са изразили мнение, като половината от отговорилите смятат, че промяна в обхвата на дейностите не е необходима, а другата половина са на обратното мнение, но не са предложили конкретни промени, освен, че обхватът на новите дейности е необходимо да бъде прецизиран.

Оценителен въпрос 1.4. *Как обявените процедури за предоставяне на БФП допринасят за постигане на целите на програмата? Какво е съответствието на обявените процедури за предоставяне на БФП с постигането на целите на програмата?*

За да се отговори на поставения оценителен въпрос е разгледано доколко процедурите адресират всички цели на Програмата по съответната приоритетна ос и какъв ще бъде техният принос за постигане на целевите стойности на индикаторите. Подробен анализ по приоритетни оси е представен по-долу както и в **Приложение 4** към настоящия доклад.

ПО1 „Води“

Обявените процедури допринасят за постигане на двете специфични цели по ПО1. Ако всички проекти по стартираните процедури завършат успешно в рамките на програмния период, заложените целеви стойности на индикаторите ще бъдат

постигнати, а в повечето случаи и преизпълнени. При инфраструктурните проекти съществува значителен риск от това проектите да не бъдат приключени до края на 2023. Поради това значително наддоговаряне на индикаторите със стартираните процедури дава по-голяма сигурност за постигане на заложените цели.

Подкрепените интервенции по ПО1 адресират поставените две специфични цели на приоритетната ос. От успешно проведените 15 процедури, десет са насочени към ВиК сектора и съответно първата специфична цел на ПО1 – опазване и подобряване състоянието на водните ресурси, а пет към втората специфична цел – подобряване оценката на състоянието на водите. По ПО1 няма приоритети и индикатори, които да не са били адресирани със стартираните процедури.

Петте инвестиционни процедури имат пряк принос към индикаторите, измерващи напредъка в отвеждане и пречистване на градските отпадъчни води. Останалите процедури нямат директен принос към индикаторите, но спомагат за изпълнение на инвестиционните процедури.

При процедурите, насочени към втората специфична цел, три подпомагат подобряване мониторинга на водите, а две са свързани с разработване на планови документи – ПУРБ 2022-2027 и екологични оценки на планови документи за настоящия период (ПУРБ 2016-2021 и Морската стратегия).

Принос към индикатора за изпълнение, касаещ изработването на стратегически документи, имат процедури както от обхвата на СЦ 1, така и от обхвата на СЦ 2.

Таблицата по-долу представя приноса на процедурите към заложените индикатори за изпълнение и резултат.

Таблица 9. Принос на процедурите към постигане на целите на индикаторите на ПО1

Индикатор	Базова стойност	Целева стойност	Прогнозиран принос от процедурите	
			Реален	(%)
За изпълнение				
СО18. Водоснабдяване: Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване (брой)	0	220 000	1 597 917*	726%
Пречистване на отпадъчните води: Допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчните води (е.ж.)	0	1 473 384	2 042 000	139%
Изградени/ рехабилитирани/ реконструирани ПСОВ (брой)	0	16	23	144%
Нови/Актуализирани аналитични/ програмни/ стратегически документи (брой)	0	18	24	133%
За резултат				
Товар на замърсяване, който се събира и третира в пълно съответствие с приложимото законодателство (е.ж.)	196 271	1 669 655	2 238 271 (2 042 000)	134%
Водни тела с подобрен мониторинг на количественото състояние (брой)	90	140	50 (140)	100%
Водни тела с подобрен мониторинг на химичното състояние (брой)	153	173	20 (153)	100%

Източник: Собствени изчисления по данни от ИСУН за заложените индикатори по проектите и процедурите. При приключените проекти за взети предвид действително отчетените стойности. За останалите проекти са използвани

договорените стойности. * Агломерации Враца, Ямбол и Пловдив са с повече от един проект, поради което е възможно едни и същи жители да се възползват от различни мерки за подобряване на водоснабдяването

Стартираните процедури ще допринесат за постигане на заложените индикатори и цели, които в някои случаи се очаква да бъдат значително преизпълнени. Трябва да се има предвид, че се очаква сключване на още 5 договора по процедура 1.016⁴⁹.

Потенциален индиректен принос към индикатора за „подобряване мониторинга на количественото състояние на водните тела“ би могъл да отчете проектът за изграждане на национална система за управление на водите в реално време, финансиран по ПО4 (пилотния проект за р. Искър и евентуално разширяването на проекта за останалите поречия в страната), тъй като по този проект са възможни инвестиции за разширяване, оптимизиране и модернизиране на хидроложката информационна система с телеметрични автоматични устройства.

Не са дефинирани индикатори, които да мерят специфичния принос на мерките за подобряване мониторинга на качеството на питейните води. Допълнителният принос, който се очаква от процедурите и който не е отразен в индикаторите, е както следва:

- Разработени РПИП и проектни предложения за финансиране по ОПОС, на базата на които ще бъдат осъществени инвестиции във ВиК инфраструктура (изпълнено);
- Разработени анализи и стратегически документи, включително ПУРБ 2022-2027 като база за бъдещо планиране и политики;
- Намаляване загубите на вода;
- Разработване на информационна система за ВиК услугите (чл. 198 от Закона за водите);
- Разработване на информационна система на водостопанските системи и съоръжения (чл. 178 ал.1 т.2 от Закона за водите);
- Създаване на регистър на ВиК операторите;
- Укрепен административен капацитет, включително на ВиК операторите;
- Създадена възможност за мониторинг на всички задължителни приоритетни и специфични вещества, посочени в Рамковата директива за водите. Възможност за мониторинг на седименти и биота (изпълнено);
- Създадена възможност за спазване на задълженията за мониторинг по Транснационалната мониторингова мрежа в рамките на конвенцията за опазване на р. Дунав (изпълнено);
- Осъществяване на мониторинг на качеството на питейните води в пълно съответствие с изискванията на европейското и националното законодателство (изпълнено);
- Предложения за нови/актуализирани програми за мониторинг на подземни водни тела.

ПО2 „Отпадъци“

Финансираните към настоящия момент проекти допринасят за изграждане на допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци. Очаква се след успешното реализиране на процедурите заложените целеви стойности на индикаторите да бъдат

⁴⁹ BG161M1OP002-1.016 Изграждане на ВиК инфраструктура.

постигнати, а по отношение на допълнителния капацитет за рециклиране - и значително надминати. Към момента в риск е изпълнението на проекта на Столична община за изгаряне на отпадъци, което може да застраши постигането на целевата стойност на един от индикаторите.

Планираните мерки, свързани с подобряване на управлението на строителните отпадъци и рекултивация на депа, не съответстват на целите на ПО2 и поради това тези мерки не биха могли да допринесат за постигане на специфичната цел на приоритетната ос, а именно намаляване на количеството депонирани битови отпадъци.

Финансираните към настоящия момент проекти допринасят за изграждане на допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци, както и за изграждане на капацитети за предварително третиране на битови отпадъци, с което допълнително да се намали общото количество на депонираните битови отпадъци. По процедурите се финансира изграждане на мощности с капацитет:

- 278 086 тона на година за предварително третиране;
- 222 225 тона на година за рециклиране на биоотпадъци.

Индикаторите по ПО2 измерват намаляване количеството на депонираните битови отпадъци (индикатор за резултат) и допълнителен капацитет за оползотворяване и рециклиране на битови отпадъци (индикатори за изпълнение). Залагането на специфичен индикатор само за биоразградимите отпадъци би позволило по-точно измерване на приноса на програмата предвид, че подкрепата по оста е насочена основно към биоразградимите отпадъци.

Таблицата по-долу представя приноса на процедурите към индикаторите за изпълнение и резултат на ПО2.

Таблица 10. Принос на процедурите към постигане на целите на индикаторите на ПО2

Индикатор	Базова стойност	Целева стойност	Прогнозиран принос от процедурите	
			Реален	%
За изпълнение				
Допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци (тон/година)	0	105 000	222 225	212%
Подписан договор за БФП за един голям проект (брой)	0	1	1	100%
Допълнителен капацитет за оползотворяване на битови отпадъци (за получаване на енергия) (тон/година)	0	180 000	180 000	100%
За резултат				
Количество на депонираните битови отпадъци (тон)	2 323 000	2 038 000	Не може да се определи, тъй като индикаторът за резултат е за цялата страна и не се отчитат генерираните отпадъци.	

Източник: Собствени изчисления на база информация от ИСУН 2020 за заложените индикатори по проектите

Изпълнението на финансираните проекти по горепосочените процедури е предвидено да приключи най-късно 2022 година. Изключение е единствено процедура 2.008⁵⁰, при която изграждането на трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община е предвидено да приключи до средата на 2023 г. По този начин, при успешна реализация на проектите, целевите стойности по ПО2 на ОПОС ще бъдат постигнати.

Обхванатото население от всички финансирани до момента проекти по различните процедури е 2 494 729 души, което не включва населението на Столична община.

В резултат на изпълнението на финансираните проекти:

- Количествата на депонирани битови отпадъци от финансираните РСУО по ОПОС е заложено да бъде 497 030 тона през 2023 г.
- От тях количествата на депонирани биоразградими отпадъци е заложено да бъде 186 386 тона през 2023 г.

Предвид обхвата на населението от финансираните процедури и наличните капацитети за предварително третиране в останалите РСУО в страната, може да се направи предположението, че специфичната цел на ПО2 ще бъде постигната.

На този етап може, също така, да се предположи, че успешната реализация на финансираните проекти ще постигне и изискването на Националния стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране (2010–2020 г.) за депониране на не-повече от 786 625 тона биоразградими отпадъци. Като тази цел може да се постигне към 2023 г. за разлика от целевата 2020 г.

Планираните в резултат на предложената през 2019 г. промяна в стратегията на ПО2 процедури за мерки, свързани с подобряване управлението на строителните отпадъци и рекултивация на депа не съответстват на целите на ПО2 и поради това тези мерки не биха могли да допринесат за постигане на специфичната цел на приоритетната ос, а именно намаляване количеството депонирани битови отпадъци.

ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“

Стартираните по ПОЗ процедури напълно се съотнасят към поставената по оста специфична цел и се очаква да допринесат за постигане на индикаторите за резултат. Към момента на оценката приносът на процедурите към два от индикаторите за изпълнение е все още малък, но се очаква значително да нарасне след сключване на договорите по процедурите, които към момента се търгуват или са в оценка. Постигане на индикаторите за площ на местообитанията е необходимо да се анализира след сключване на договорите, за да се стартират нови процедури, ако приносът на сегашните процедури е недостатъчен. Също така, при приключване на проектите е препоръчително да се направи анализ за необходимостта от включване на нови видове в процедурите, които към 2019 г. са докладвани в неблагоприятно природозащитно състояние.

⁵⁰ „BG16M1OP002-2.008 Проектиране и изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF“.

Всички стартирани процедури по ПОЗ пряко или косвено са насочени към постигане на специфичната цел на оста „Подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000“.

Стартиралите процедури за директно финансиране ще допринесат за подобряване на природозащитното състояние на природни местообитания и видове в 3 национални, 5 природни парка, 9 поддържани резервата и 7 влажни зони (Рамсарски места). Те ще допринесат за допълване на мрежата Натура 2000 с морски защитени зони и за развитие на управленския подход към Натура 2000.

Със стартиралите процедури за подбор на проекти се очаква подобряване на природозащитното състояние на местообитания и видове в 22 защитени зони от Натура 2000.

Процедурите съдържат един или няколко индикатора, съотнесими към Стратегията за изпълнение на мерките по ПОЗ. Единствената процедура, която няма директен принос към индикаторите за резултат и изпълнение на мерките по ПОЗ, а само за постигане на етапната цел на финансовия индикатор по оста е 3.003-0001-C02⁵¹. Резултатите от проекта имат важно значение за изпълнение на ангажиментите на България по двете директиви, а и ще допринесат за съставяне на актуална база данни за състоянието на видове и местообитания, предмет на опазване в мрежата Натура 2000.

Стартираните процедури се очаква да допринесат за постигане на целевите стойности на заложените индикатори за изпълнение и резултат (виж таблиците по-долу).

Таблица 11. Принос на процедурите към постигане на целите на индикаторите за изпълнение на ПОЗ

Индикатор	Базова стойност	Целева стойност	Прогнозиран принос от процедурите	
			Реален	%
CO23 Площ на <u>местообитанията</u> , подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост (ха)	0	1 565 668,00	248 389,5*	16%
3.4 Площ на <u>местообитания на видове</u> , подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост (ха)	0	2 878 749,00	73 514*	3%
3.5 Инвентаризирани защитени зони, включващи в границите си акваторията на Черно море (брой)	0	17	17	100%
3.6 Проведени национални информационни кампании (брой)	0	3	3	100%
3.7 Площ от територията на мрежата Натура 2000 с изградена управленска структура (ха)	0	4 104 320,00	0	0%

Източник: Собствени изчисления на база на заложените индикатори по процедурите, както и на база информация от подадените проектни предложения и/или указания за участие * Стойността включва освен договореното изпълнение и заложените цели в стратегиите на МИГ по подхода BOMP.

От посоченото е видно, че към настоящия момент се изпълняват процедури, основно свързани с природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000, която кореспондира с Цел 1 от Стратегията за биоразнообразието в ЕС 2020. Съгласно Индикативна годишна работна програма за 2019 г., от четвъртото тримесечие

⁵¹ BG16M1OP002-3.003-0001-C02 Анализи и проучвания на видове и природни местообитания, предмет на докладване по чл. 17 от Директивата за местообитанията и чл. 12 от Директивата за птиците.

на годината се откриват процедури, които се съотнасят към изпълнение на Цел 2 „Запазване и възстановяване на екосистемите и на услугите и ползите, които предоставят“ от Стратегията, а именно „Подкрепа за развитие и управление на екосистемните услуги и оценка на състоянието на елементите на зелената инфраструктура чрез директно предоставяне“, както и процедури за Техническа помощ.

Индикатор 3.7 „Площ от територията на мрежата Натура 2000 с изградена управленска структура“ се предвижда да бъде реализиран чрез планираната техническа помощ за подпомагане Националния орган за управление на мрежата Натура 2000, когато последният бъде установен. Предвид трудностите за вземане на решение за установяване на управленската структура за Натура 2000, постигането на този индикатор е в риск.

Другите два индикатора за изпълнение, които към момента на оценката не са обезпечени с достатъчен принос от стартирани процедури се очаква да бъдат постигнати чрез процедури за изпълнение на преки и косвени мерки в подкрепа на природни местообитания, както и чрез изпълнение на преки и косвени мерки в подкрепа на видове и видове птици от мрежата Натура 2000, голяма част от които в момента са стартирани, но на етап „набиране на проектни предложения“ и за тях все още няма данни и не могат да бъдат отчетени. След сключване на договорите по отворените към момента на оценката процедури, УО на ОПОС трябва да направи разчети, доколко процедурите ще допринесат за постигане на целевите стойности на индикаторите.

Таблица 12. Принос на процедурите към постигане на целите на индикаторите за резултат на ПОЗ

Индикатор	Базова стойност	Целева стойност	Прогнозиран принос от процедурите	
			Реален	%
3.1 Видове с подобро природозащитно състояние	48,36% от видовете са в благоприятно състояние към 2013 г.	49,18 % от видовете са с подобрени или запазени благоприятни оценки на природозащитното състояние към 2020 г. или подобро състояние на минимум 1 вид	19 вида	100%
3.2 Видове птици с подобро състояние	82,50% от птиците са в благоприятно състояние към 2013 г.	83,33% от птиците са с подобро или запазено сигурно състояние към 2020 г. или подобро състояние на минимум 1 вид	20 вида	100%
3.3 Местообитания с подобро природозащитно състояние	5,56% от местообитанията са в благоприятно състояние към 2013 г.	7,78% от местообитанията са с подобрени или запазени благоприятни оценки на природозащитното състояние към 2020 г. или подобро състояние на минимум 2 местообитания	31 местообитания	100%

Източник: Собствени изчисления на база информация от подадените проектни предложения и/или указания за участие

Целевата стойност на индикатора „3.1 Видове с подобро природозащитно състояние“ (%) към 2023 г. е 60 вида (59 вида, докладвани в благоприятно състояние през 2013г. + 1 вид), което представлява 49,18% (60/122 вида). Този индикатор означава, че ОПОС

2014-2020 г. трябва да подобри състоянието на минимум 1 бр. вид⁵². Това изискване ще бъде изпълнено, т.к. към настоящия момент се изпълняват дейности, които се очаква да подобрят състоянието на 19 вида. Доколко процедурите ще имат принос към запазване и/или подобряване на останалите 59 вида ще може да се прецени при приключване на проект BG16M1OP002-3.003 *Анализи и проучвания на видове и природни местообитания, предмет на докладване по чл. 17 от Директивата за местообитанията и чл. 12 от Директивата за птиците*, който ще покаже какво е състоянието им към 2019 г. Препоръчително е при приключване на проекта да се направи анализ за необходимостта от включване на нови видове в процедурите, които към 2019 г. са докладвани в неблагоприятно състояние.

Целевата стойност на индикатора „3.2 Видове птици с подобро състояние“ е с финансовата подкрепа от Програмата да се подобри състоянието на минимум един вид (6,39% от 5 вида птици). Целевата стойност на индикатора е 83,33% (99 вида птици, докладвани в благоприятно състояние към 2013г. + 1 вид = 100 вида птици, което е 83,33% от 120 вида птици, докладвани през 2013г.). Това изискване ще бъде изпълнено, т.к. към настоящия момент се изпълняват дейности, които се очаква да подобрят състоянието на 20 вида. Доколко процедурите ще имат принос към запазване и/или подобряване на останалите 99 вида птици също ще може да се прецени след приключване на проект BG16M1OP002-3.003 *Анализи и проучвания на видове и природни местообитания, предмет на докладване по чл. 17 от Директивата за местообитанията и чл. 12 от Директивата за птиците*, който ще покаже какво е състоянието им към 2019 г. Препоръчително е при приключване на проекта да се направи анализ за необходимостта от включване на нови видове птици в процедурите, които към 2019 г. са докладвани в неблагоприятно природозащитно състояние.

Целевата стойност на индикатора „3.3 „Местообитания с подобро природозащитно състояние“ (%) е с финансовата подкрепа на ОПОС да се подобри състоянието на минимум 2 местообитания. Следователно, целевата стойност на индикатора по програмата е 7,78% (5 местообитания, докладвани в благоприятно състояние през 2013 г. + 2 местообитания = 7 местообитания, което е 7,78% от общо 90 природни местообитания, докладвани през 2013 г.). Това изискване ще бъде изпълнено, т.к. към настоящия момент се изпълняват дейности, от които се очаква да се подобри състоянието на 31 местообитания.

В четири процедури (3.003, 3.005, 3.006 и 3.007) има заложи и индивидуални индикатори⁵³. Индивидуалните индикатори измерват разработени методики, изготвени оценки на природозащитното състояние, проведени форуми, брой подкрепени видове и местообитания.

ПО 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“

Процедурите по ПО4 са насочени към постигане на двете специфични цели на оста, а именно защита от наводнения и свлачища. Анализите показват, че по отношение на постигане на заложените целеви стойности на индикаторите, с изключение на един индикатор за изпълнение, стартираните до момента процедури имат недостатъчен принос. Това се отнася особено за индикаторите, свързани със защита от свлачища.

⁵² Източник: Система от индикатори по оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“

⁵³ В процедура 3.003 са заложи само индивидуални индикатори.

Четири от шестте стартирани процедури по ПО4 имат принос към повишаване на защитата и готовността за реакция при наводнения, една е с принос към повишаване на защитата при свлачищни процеси, и една процедура адресира и двете специфични цели.

В **областта на защитата от наводнения**, стартираните процедури адресират всички планирани в ОПОС мерки с изключение на екосистемните решения за превенция и управление на риска от наводнения. Такава процедура е планирана в ИГРП на 2019 г.

Изграждането на 6^{-те} центъра за реакция при бедствия и наводнения (гр. Враца, с. Гергини, гр. Шумен, гр. Бургас, с. Бошуля, гр. София) е по процедура като по този начин ще бъде изпълнена заложената целева стойност на индикатора.

Планираният принос на процедурите към повишаване на готовността на населението за реакция при наводнения е около 53% от целта на ОПОС, като основна част идва от пилотния проект за създаване на Национална система за управление на водите в реално време за р. Искър (около 47%). Планираната процедура за създаване на Национална система за управление на водите в реално време се очаква да допринесе за пълно постигане на заложената целева стойност на този индикатор (още 1 450 000 лица). Принос към този индикатор е предвиден и от процедурата за създаване на информационна платформа за анализиране и оценка на рисковете от бедствия (4.006), макар към момента да не е ясно как точно ще се мери този принос, предвид че става въпрос за национална система.

Стартираните процедури се очаква да имат принос и към намаляване броя на районите (от 116 на 65) със значителен потенциален риск от наводнения, в които населението няма готовност за адекватна реакция. Принос към този индикатор за резултат се очаква отново основно от процедурата за изграждане на 6^{-те} центъра (47 района).

Приносът на процедурата, насочена към общините, за изпълнение на мерки за намаляване на риска от наводнения от язовири (4.004) е малък (66 426 лица (2%)), поради малкия интерес към процедурата, по която са сключени само три договора.

Процедурата, подпомагаща разработването на вторите ПУРН (4.005) няма директен принос към индикаторите на приоритетната ос, но спомага за по-доброто идентифициране на нужди и планиране на мерки.

В **областта на защитата от свлачища**, единствената стартирана процедура предполага изпълнение на комбинирани мерки включващи всички типове основни мерки, заложиени в програмата, а именно: превантивни мерки, мерки за защита и мерки за наблюдение на свлачищни процеси.

Процедурата обаче, към септември 2019 г., има слаб принос към укрепване на свлачищата и за намаляване на населението в риск от свлачища: съответно 38% и 37% спрямо заложените целеви стойности. Очаква се сключването на нови договори с АПИ и общини, които потенциално ще имат допълнителен принос. Очакванията на УО, след сключване на договорите, са за още 30 ха укрепени свлачища и 100 000 лица с намален риск от свлачища, което ще повиши прогнозната стойност за изпълнение на индикаторите съответно на 75% и 185%. Принос към тези два индикатора е планиран и от процедурата за създаване на информационна платформа за анализиране и оценка на рисковете от бедствия (4.006), но аналогично на наводненията приносът на мерките, които ще се изпълняват по тази процедура към намаляването на населението в риск от

свлачища за сега е неясен. Не е предвидена нова процедура в областта на свлачищата. Без допълнителни мерки няма да бъде възможно постигане на заложените в Програмата целеви стойности на индикатора за укрепени свлачища.

Таблица 13. Принос на процедурите към постигане на целите на индикаторите на ПО4

Индикатор	Базова стойност	Целева стойност	Прогнозиран принос от процедурите	Прогнозирана степен на изпълнение
За изпълнение				
Брой жители, които се ползват от мерки за защита от наводнения (брой)	0	2 750 000	1 457 539	53%
Установени центрове за повишаване готовността на населението за адекватна реакция при наводнения (брой)	0	6	6	100%
Укрепени свлачища (ха)	0	80	30,26	38%
За резултат				
Райони със значителен потенциален риск от наводнения, в които населението няма готовност за адекватна реакция при наводнения (брой)	116	26	51	57%
Намаление на населението в риск от свлачища (лица)	520 000	460 000	22 348	37%

Източник: Собствени изчисления на база на данни от ИСУН 2020 за заложените индикатори по сключените договори

В допълнение, стартираните процедури ще допринесат и за постигане на следните резултати, които не се измерват с индикатори по Програмата:

- В областта на **защита от наводнения се очаква** да бъде създаден технически и административен капацитет за реакция при наводнения: разработени учебни методики, обучени специалисти, възрастни и ученици; подобрена информационна база за наблюдение и прогнозиране на наводнения; подобрена координация между институциите. Очаква се да бъде подобро техническото състояние на три язовира; повишена защита на социална, критична, техническа инфраструктура. Процедурите ще имат принос и към подобряване на стратегическата база за планиране на мерки за защита от наводнения.
- В областта на **защитата от свлачища** ще бъде установен контрол на състоянието на свлачищата чрез контролно измервателни системи на свлачища с площ 658,10 ха.

ПО 6 „Техническа помощ“

Стартираните до този момент процедури (и бюджетните линии финансирани по тях), покриват всички дейности, предвидени в трите области на интервенция на ПО 6: подготовка, изпълнение, наблюдение и контрол; оценка и проучвания; и информация и комуникация. Очаква се процедурите да доведат до постигане на заложените по оста цели и целеви стойности на индикаторите.

От началото на изпълнението на ОПОС по приоритетна ос „Техническа помощ“ са обявени общо две процедури с директно предоставяне на БФП чрез отделни бюджетни

линии. Първата процедура е обявена през ноември 2015 г. и е прекратена през август 2017 г. поради влизането в сила на ЗУСЕСИФ, съгласно който е утвърден нов образец на финансов план за бюджетна линия. Това налага изменение на Стратегическия план за техническа помощ на ОПОС 2014-2020 г., както и на методологията и критериите за оценка на финансов план за бюджетна линия по ПО6⁵⁴. Към момента на прекратяване на процедурата по нея са стартирали общо шест бюджетни линии, като три от тях са били приключили, а дейностите по останалите три са довършени по прилагания до този момент ред.

Втората процедура по ПО6 е обявена през август 2017 г. с краен срок за кандидатстване 1 септември 2023 г., като в рамките на този срок могат да се подават отделни бюджетни линии според нуждите от техническа помощ на Главна дирекция „ОПОС“. Максималната продължителност на изпълнение на бюджетните линии е до 31 декември 2023 г., когато е и периодът на допустимост на разходите по оперативните програми. Към 30.09.2019 г. по процедурата са финансирани десет бюджетни линии, като две от тях са приключили, а останалите осем са в изпълнение.

В Стратегическия план за техническа помощ на ОПОС 2014-2020 г. финансовите средства, предвидени по ПО6, са разпределени в три области на интервенции по следния начин:

- Подготовка, изпълнение, наблюдение и контрол – 75.2% от бюджета на ПО 6;
- Оценка и проучвания – 12.4% от бюджета;
- Информация и комуникация – 12.4%.

Първата област на интервенции – „Подготовка, изпълнение, наблюдение и контрол“, обединява както дейности, насочени към укрепване на капацитета на УО (допустими по Специфична цел 6.1), така и дейности по укрепване на капацитета на бенефициентите (допустими по Специфична цел 6.3). Втората област на интервенции включва дейности, свързани с подготовка на проучвания, становища, доклади, изследвания и оценки на ОПОС (допустими по Специфична цел 6.1), а третата област е насочена изцяло към дейности по информиране на обществеността и популяризиране на ОПОС (допустими по Специфична цел 6.2).

Стартираните до този момент процедури (и бюджетните линии, финансирани по тях) адресират всички дейности, предвидени в трите области на интервенция на ПО 6. Всички специфични цели по оста, както и всички индикатори за изпълнение и резултат, са застъпени в обявените досега бюджетни линии.

От всички 16 бюджетни линии, финансирани чрез двете обявени процедури, 10 са в област на интервенции „Подготовка, изпълнение, наблюдение и контрол“, 3 попадат в област „Оценка и проучвания“, а други 3 – в област „Информация и комуникация“.

Предвидено е постигането на целите на бюджетните линии, финансирани чрез процедурите, да се измерва с четирите индикатора за резултат и седемте индикатора за изпълнение, дефинирани в текста на ОПОС. Поради спецификата на ПО 6 „Техническа помощ“, постигнатият напредък по изпълнението на индикаторите ще бъде докладван

⁵⁴ Измененията са одобрени с решение на Комитета за наблюдение на ОПОС от 06.06.2017 г. след провеждане на писмена процедура за неприсъствено вземане на решения на КН в периода 10.04 - 05.06.2017 г.

към края на програмния период, когато операциите ще са изцяло приключили и ще могат да бъдат обхванати отчетените резултати по всички бюджетни линии. Този подход за отчитане на напредъка по оста е съгласуван между УО и ЕК. Таблицата по-долу представя прогнозирания принос на процедурите (и финансираните по тях бюджетни линии) към заложените индикатори за изпълнение и резултат.

Таблица 14. Прогнозиран принос на процедурите към постигане на целевите стойности на индикаторите на ПОБ

Индикатор	Базова стойност	Целева стойност	Прогнозиран принос от процедурите	Прогнозирана степен на изпълнение
За изпълнение				
Обучени служители на УО (брой)	-	123	123 ⁵⁵	100%
Обучения за служители на УО (брой)	-	24	24 ⁵⁶	100%
Заети лица (на пълно работно време), чиито заплати се съфинансират по ТП (брой)	-	123	123 ⁵⁷	100%
Извършени оценки по програмата (брой)	-	5	5	100%
Информационни кампании (брой)	-	7	9	129%
Обучения за служители на бенефициентите (брой)	-	40	68	150%
Обучени служители на бенефициентите (брой)	-	1400	1041	74%
За резултат				
Средно време за одобряване на проектно предложение (брой дни)	155	147	152 ⁵⁸	98%
Средно време за верификация на искане за средства (брой дни)	90	85	88 ⁵⁹	97%
Ниво на обществена осведоменост за ОПОС (%)	40%	60%	76% ⁶⁰	127%
Степен на удовлетвореност на бенефициентите от мерки по техническа помощ и проведени обучения (%)	35%	60%	40% ⁶¹	67%

Източник: ИСУН и собствени изчисления

⁵⁵ В края на програмния период всеки обучен служител от списъчния състав на УО ще бъде отчетен по веднъж, независимо от броя обучения, които е преминал.

⁵⁶ Обученията за служители на УО са групирани в 24 тематични области, като в края на програмния период ще бъде отчетен общият брой тематични области, по които са проведени обучения.

⁵⁷ Броят на служителите на УО е вариал през годините, но към 30.09.2019 г. броят им е 123, колкото е бил и в началото на програмния период, когато е заложена крайната целева стойност на индикатора.

⁵⁸ Целева стойност в последната стартирана бюджетна линия, по която е заложен индикаторът – BG16M1OP002-6.002-0004-C02 „Предоставяне на външна експертна и техническа помощ в подкрепа на управлението и изпълнението на ОПОС 2014-2020 г.“.

⁵⁹ Целева стойност в последната стартирана бюджетна линия, по която е заложен индикаторът – „Предоставяне на експертна подкрепа от ЕИБ при изпълнение на проекти за изграждане на ВиК инфраструктура по ОПОС 2014- 2020 г. в обособените територии на 16 ВиК оператори“.

⁶⁰ В таблицата е посочена стойността на индикатора, отчетена в рамките на последното социологическо проучване за нивото на обществена осведоменост, извършено през 2018 г.

⁶¹ Целева стойност в последната стартирана бюджетна линия, по която е заложен индикаторът – BG16M1OP002-6.002-0009-C01 – „Материално-техническо обезпечаване на дейностите по управление, оценка и контрол на ОПОС“.

Общо 12 бюджетни линии имат пряк принос към индикаторите, измерващи напредъка в **укрепването на капацитета на УО** и другите структури, отговорни за управлението на програмата (виж Приложение 4). При успешно изпълнение на всички бюджетни линии се очаква целевите стойности на индикаторите за изпълнение в рамките на Специфична цел 6.1 да бъдат постигнати.

Общо 3 бюджетни линии имат принос към индикаторите, измерващи напредъка в **повишаването на осведомеността на обществото** за програмата. При успешно изпълнение и на последната бюджетна линия с дейности за популяризиране на ОПОС в периода 2019 - 2020 г. се очаква целевата стойност на индикатора за изпълнение *„Брой информационни кампании“* да бъде постигната и преизпълнена – при предвиден брой от 7 информационни кампании, се очаква да бъдат проведени общо 9. По отношение на индикатора за резултат *„Ниво на обществена осведоменост за ОПОС“* постигнатата към момента стойност от 76%, отчетена в рамките на проведеното социологическо проучване през 2018 г., вече надхвърля крайната целева стойност. Съответно може да се заключи, че обявените до този момент бюджетни линии, свързани с дейности по популяризиране, ще осигурят постигането на индикаторите по Специфична цел 6.2 от Програмата.

Общо 4 бюджетни линии имат принос към индикаторите, измерващи напредъка в **укрепването на капацитета на бенефициентите** на ОПОС. При успешното им изпълнение се очаква целевата стойност на индикатора *„Обучения за служители на бенефициентите“* да бъде постигната и преизпълнена. По отношение на индикатора за изпълнение *„Обучени служители на бенефициентите“* – при целева стойност от 1400 обучени служители на бенефициентите са обучени 1041 лица. В периода 2020-2023 са предвидени още 359 обучения (по предстояща бюджетна линия). Така заложеният индикатор ще бъде постигнат на 100%.

При индикатора за резултат *„Степен на удовлетвореност на бенефициентите от мерки по техническа помощ и проведени обучения“* прогнозираният към момента резултат е 40% удовлетвореност на бенефициентите, докато крайната целева стойност е 60%. По данни на УО, принос към този индикатор за резултат имат няколко бюджетни линии, макар индикаторът да е заложен само по една бюджетна линия⁶². Освен това УО задължително провежда въвеждащи обучения за бенефициентите за изпълнение на проектите в срок до 30 дни от датата на сключване на административен договор за БФП/издаване на Заповедта за БФП (съгласно чл. 29 на Постановление 162/05.06.2016), които се включват при отчитане на индикатора.

В допълнение, финансираните до този момент бюджетни линии по Приоритетна ос 6, ще допринесат и за постигане на следните резултати, които не се измерват пряко чрез системата от индикатори на ОПОС 2014-2020 г.:

- Подобрена материална база и техническо оборудване: осигурено аудио, визуално и конферентно оборудване в залите за провеждане на срещи и обучения с бенефициенти; закупен софтуер, компютърна техника и специализирана литература за нуждите на УО;

⁶² BG16M1OP002-6.002-0009-C01 - „Материално-техническо обезпечаване на дейностите по управление, оценка и контрол на ОПОС“

- Улеснени процеси на управление, изпълнение, наблюдение и контрол на ОПОС: осигурени устни и писмени преводи, външна финансова и инженерна експертиза, юридически услуги; обезпечаване на заседанията на КН; наемане на външни експерти за участие в оценка на проекти, провеждане на обучения на бенефициенти, последващ контрол на проведени обществени поръчки;
- Специфичен принос към отделните приоритетни оси на ОПОС: разработена методика за изчисляване на опростени разходи по ПО 3; изготвени насоки за подготовка и обосновка на анализи от бенефициенти по ПО 2, свързани с управлението на отпадъците на регионално и общинско ниво; определяне на базови и целеви стойности на индикаторите за резултат по ПО 5; разработване на Национална програма за качество на атмосферния въздух и Национална програма за намаляване на общите годишни емисии на серен диоксид, азотни оксиди, летливи органични съединения, фини прахови частици и амоняк в атмосферния въздух.
- Изградено архивохранилище за съхранение на документи по ОПОС;
- Осигурена експертна подкрепа за ефективно изпълнение на стратегическите инвестиции във водния сектор по ОПОС 2014-2020 г. чрез прилагане на регионален подход в 16 консолидирани области, обслужвани от по 1 ВиК оператор: Смолян, Бургас, Варна, Видин, Враца, Добрич, Кърджали, Перник, Пловдив, Русе, Силистра, Сливен, Стара Загора, Шумен, Ямбол и София.

2. ЕФЕКТИВНОСТ

Този раздел изследва какъв е напредъкът на постигане на целите на ОПОС, включително по отношение на заложените междинни и крайни цели на индикаторите и финансовото изпълнение. По-долу са представени подробни отговори на поставените въпроси за оценка.

Оценителен въпрос 2.1. *Какъв е напредъкът в постигането на целите и приоритетите на програмата към средата на 2019 г.? Какво е изпълнението на програмата и на нейните приоритети по отношение на финансовите данни, общите и специфичните индикатори за резултат и количествени целеви стойности? Какви са промените в стойностите на индикаторите за резултат и етапните цели към средата на 2019 г.?*

Етапните цели (към края на 2018 г.) по ПО1 и ПО2 са постигнати. По ПО3 две от трите етапни цели са постигнати, докато третата етапна цел е с нулево изпълнение. По ПО4 една етапна цел е преизпълнена, а другата е с много слабо изпълнение (1%).

Към септември 2019 г. напредъкът в постигането на целите и целевите стойности на индикаторите за изпълнение по ПО1, 2, 3 и 4 варира от пълно постигане на целта до незначителен напредък. Пълно постигане на целта се наблюдава при един индикатор по ПО2, и един индикатор по ПО3. Един индикатор по ПО1 е близо до целта. Изпълнението на останалите общо 13 индикатора, за четирите приоритетни оси, е слабо. Няма съществен напредък при индикаторите за резултат. Само при един индикатор за резултат по ПО4 е отчетен несъществен напредък – 12%. Останалите индикатори не отчитат напредък.

Целите на ОПОС и показателите за резултат и за изпълнение не са променени от началото на изпълнението на Програмата. Единствено е коригирана техническа грешка при определяне на етапната стойност на един индикатор за изпълнение по ПО3⁶³.

Фактическото изпълнение на индикаторите за изпълнение и резултат към 30.09.2019 г. е представено в таблиците по-долу за всяка приоритетна ос. При индикаторите за изпълнение е анализирано постигането на етапните цели (за 2018 г.) на база на реално отчетените стойности на индикаторите към края на 2018 г., както и вероятността за постигане на крайните цели на базата на постигнатото до момента и договорено изпълнение. При индикаторите за резултат е анализирана вероятността за постигане на крайните целеви стойности на база на договореното изпълнение към края на септември 2019 г.

Финансовото изпълнение по приоритетни оси е разгледано в следващия оценителен въпрос.

ПО1 „Води“

Към края на септември 2019 г. по ПО1 „Води“ са обявени 19 процедури, от които 3 са прекратени.

⁶³ СО23 Площ на местообитанията, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост

Напредъкът на постигане на етапните и крайните целеви стойности на индикаторите за изпълнение по ПО1 е представен в таблицата по-долу.

Таблица 15. Показатели за изпълнение по ПО1 „Води“

Показател	ЕЦС (2018)	Изпълнение към 31.12.2018	% спрямо ЕЦС	Изпълнение към 30/09/2019				
				КЦС (2023)	Изпълнение към 30.09.2019	% спрямо КЦС	Договорено изпълнение	% спрямо КЦС
Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване (лица)	89 000	95720	108%	220 000	95 720 ⁶⁴	44%	1 597 917	726%
Допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчни води (е.ж.)	100 000	140 643	141%	1 473 384	148 713 ⁶⁵	10%	2 042 000	139%
Изградени/реhabилитирани/реконструирани ПСОВ (брой)	-	-	-	16	5	20%	23	144%
Нови/актуализирани аналитични/ програми/ стратегически документи (брой)	10	14	140%	18	15	83%	24	133%

ЕЦС: Етапна целева стойност; КЦС: Крайна целева стойност; Източници: Данни на УО на ОПОС, Годишен доклад за изпълнение на ОПОС за 2018г., Собствени изчисления на база информация от ИСУН за сключени договори

Към края на 2018 г. са постигнати и са надминати поставените **етапни цели** на индикаторите по първата приоритетна ос.

Постигнатото към 30.09.2019 г. като процент на изпълнение от крайната целева стойност варира. Добър е напредъкът на изпълнение на индикатора за нови и актуализирани програми и стратегически документи (83% от крайната цел) и все още малък на индикатора за допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчни води (10%).

Договореното към края на септември 2019 г. изпълнение предполага значително преизпълнение на целевите стойности на индикаторите за изпълнение. Очаква се, че ще бъдат сключени още 5 договора с ВиК оператори по процедура 1.016 (Изграждане на ВиК инфраструктура). Също така е възможно предоставяне на финансиране и на Столична община за изграждане на ВиК инфраструктура, което предполага още по-голямо надхвърляне на целевите стойности по сключените договори спрямо заложените целеви стойности на индикаторите за изпълнение.

Независимо от този напредък, постигането на крайните целеви стойности все още е несигурно, защото по-голяма част от проектите се очаква да бъдат приключени към края на програмния период. С по-голяма вероятност за навременно приключване са по-рано стартираните инвестиционни процедури: 1.005, 1.006 и 1.009. Те биха имали следния принос към индикаторите за изпълнение:

- 257 005 допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване, 117% от КЦС;

⁶⁴ Отчетено от Ямбол - 16233, Банско - 29784, Асеновград 5567, Враца – 41045, Плевен-Д. Митрополия – 3091.

⁶⁵ Отчетено от Раднево – 16317, Враца – 87642, Шумен – 3800, Плевен – Д. Митрополия – 3091, Тервел – 8079.

- 1 219 395 е.ж. с подобро пречистване на отпадъчни води, 83% от КЦС;
- 17 ПСОВ, 106% от КЦС.

По специфична цел 2 на ПО1 не се дефинирани индикатори за изпълнение. Съществуват само специфични за процедурите и проектите индикатори за изпълнение, които не са част от системата за индикатори по ПО1⁶⁶.

Към края на септември 2019 г. няма отчетен напредък в постигането на целевите стойности на **индикаторите за резултат**, както е видно от таблицата по-долу.

Таблица 16. Показатели за резултат по ПО1 „Води“

Показател	Базова стойност	КПС (2023)	Изпълнение към 30/09/2019			
			Фактически изпълнение	% спрямо КПС	Договорено изпълнение	% спрямо КПС
Товар на замърсяване, събиран и третиран съгласно законодателството (е.ж)	196 271	1 669 655	196 271 ⁶⁷	0%	2 238 271	134%
Водни тела с подобрен мониторинг на количественото състояние (брой)	90	140	0	0%	50	100%
Водни тела с подобрен мониторинг на химичното състояние (брой)	153	173	0	0%	20	100%

КПС: Крайна целева стойност; ЕПС: Етапна целева стойност; КПС: Крайна целева стойност; Източници: Данни на УО на ОПОС, Собствени изчисления на база информация от ИСУН за сключени договори

Договореното изпълнение предполага постигане на крайните цели.

По отношение на индикатора „Товар на замърсяване, събиран и третиран съгласно законодателството“ съществува значителен риск от закъснения в изпълнението, и затова на този етап не може да се твърди, че целевата стойност ще бъде постигната. Както бе споменато по-горе, по-вероятно е успешно да бъдат приключени по-ранните процедури, което ще доведе до постигане на заложения индикатор на 85%.

ПО2 „Отпадъци“

Към края на септември 2019 г. по ПО2 „Отпадъци“ са обявени 9 процедури, една от които е прекратена.

По ПО2 е заложена само една етапна цел (СО17 Допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци (тон./год.)), която към края на 2018 г. е постигната на 87%. Напредъкът на постигане на етапните и крайните целеви стойности на индикаторите за изпълнение по ПО2 са представени в таблицата по-долу.

⁶⁶ Като например оборудвани лаборатории или лаборатории с подобрен капацитет за осъществяване на определен вид анализи.

⁶⁷ В ИСУН няма докладвано изпълнение на този показател. 3 са приключилите проекти към 30 септември 2019: Банско, Раднево и Тервел, но за тях този индикатор не е включен като целева стойност.

Таблица 17. Показатели за изпълнение по ПО 2, „Отпадъци“

Показател	ЕЦС (2018)	Изпълнение към 31.12.2018	% спрямо ЕЦС	Изпълнение към 30/09/2019				
				КЦС (2023)	Фактическо изпълнение	% спрямо КЦС	Договорено изпълнение	% спрямо КЦС
СО17 Допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци (тон./год.)	20 000	17 316	87%	105 000	17 316 ⁶⁸	17%	222 225	212%
2.2 Допълнителен капацитет за оползотворяване на битови отпадъци (за получаване на енергия) (тон./год.)	-	-	-	180 000	-	0%	180 000	100%
2.3 Подписан договор за БФП за един голям проект (брой)	1	1	100%	1	1	100%	1	100%

ЕЦС: Етапна целева стойност; КЦС: Крайна целева стойност; Източници: Данни на УО на ОПОС, Собствени изчисления на база информация от ИСУН за сключени договори

Изпълнението на финансираните проекти за изграждане на допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци е предвидено да приключи най-късно през 2022 г. Договорът по процедурата⁶⁹ за изграждане на трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община е сключен на 30.11.2018 г., продължителността на проекта е 65 месеца и е предвиден да приключи на 30.04.2024 г. Въпреки това, към настоящия момент изпълнението на проекта не е стартирало, тъй като е в процедура по нотификация от ЕК за допустима държавна помощ. Изпълнението на проекта към момента е в риск, което ще доведе до непостигане на заложения индикатор за резултат.

В обобщение могат да се направят следните прогнози:

- Целта за изграждане на допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци към 30.09.2019 г. е постигната на 17%. Крайната цел би била значително надхвърлена при успешно изпълнение на договорените проекти;
- Проектът на Столична община за изграждане на допълнителен капацитет от 180 000 тона на година за оползотворяване на битови отпадъци (за получаване на енергия) е одобрен за финансиране, но изпълнението му все още не е започнало, поради което съществува риск за постигането на този индикатор към края на 2023 г.
- Тъй като договорът за изпълнение на проекта е сключен през 2018 г., индикаторът за „Подписан договор за БФП за един голям проект“ е вече постигнат.

Таблицата по-долу показва изпълнението на индикаторите за резултат.

⁶⁸ Отчетено от Пазарджик – 12598 т, Сандански, 2623, Мадан – 2095.

⁶⁹ BG16M1OP002-2.008 Проектиране и изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF.

Таблица 18. Показатели за резултат, приоритетна ос 2, „Отпадъци“

Показател	Базова стойност (2012 г.)	КЦС (2023 г.)	Изпълнение към 30/09/2019			
			Фактическо изпълнение	% спрямо КЦС	Договорено изпълнение	% спрямо КЦС
2.1 Количество на депонираните битови отпадъци (тонове)	2 323 000	2 038 000	0	0%	Не може да се определи, тъй като индикаторът е за цялата страна и няма информация за генерираните отпадъци	

КЦС: Крайна целева стойност; Източници: Данни на УО на ОПОС, ИСУН, Собствени изчисления на база информация от подадените проектни предложения и/или указания за участие

Всички стартирани процедури са в изпълнение на специфична цел, а именно „намаляване на количеството депонирани битови отпадъци“. В резултат на договорените проекти се очаква количеството депонирани отпадъци да бъде около 497 хил. тона.

При определяне на индикатора за резултат трябва да се има предвид, че предвиденото отклоняване на 285 хил. тона битови отпадъци от депониране е изчислено на основата на предвиден капацитет за рециклиране от 105 хил. тона и капацитет за оползотворяване на RDF от 180 хил. тона. Изграждането на тези капацитети за третиране на битови отпадъци не гарантира същите количества да бъдат отклонени от депониране. Количествата фактически отклонени от депониране отпадъци в резултат от интервенцията по ПО2 ще се определят от мониторинга на МОСВ.

Също така е важно да се отбележи, че целевата стойност от 2 038 000 тона на индикатора за резултат се отнася за цялата страна. В тази връзка абсолютната стойност на индикатора може да бъде постигната или непостигната, дори ако не се постигне или се преизпълни планирания принос от ОПОС. Като цяло НСИ наблюдава драстично намаление на отчитаните депонирани отпадъци, дължащо се на множество външни фактори, без да се отчита намесата по ПО2 (1 141 814 тона през 2017 г. или 50% намаление спрямо 2012 г.). Поради това, най-вероятно като абсолютна стойност, целта на индикатора за резултат към 2023 ще бъде значително преизпълнена.

ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“

Към края на септември 2019 г. по ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“ са обявени 16 процедури, една от които е прекратена и една е в чернова.

Напредъкът на постигане на етапните и крайните целеви стойности на индикаторите за изпълнение по ПОЗ са представени в таблицата по-долу.

Таблица 19. Показатели за изпълнение по ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“

Показател	ЕЦС (2018)	Изпълнение към 31.12.2018	% спрямо ЕЦС	Изпълнение към 30/09/2019				
				КЦС (2023)	Фактическо изпълнение	% спрямо КЦС	Договорено изпълнение	% спрямо КЦС
СО23 Площ на местообитанията, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост	282 135	0	0%	1 565 668	0	0%	247 724	16%

(хектари)								
3.4 Площ на местообитания на видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост (хектари)	-	-	-	2 878 749	0	0%	0	0%
3.6 Проведени национални информационни кампании ⁷⁰ (брой)	1	1	100%	3	1	33%	3	100%
3.5 Инвентаризирани защитени зони, акваторията на Черно море (брой)	-	-	-	17	0	0%	17	100%
3.7 Площ от територията на мрежата Натура 2000 с изградена управленска структура (хектари)	-	-	-	4 104 320	0	0%	0	0%
3.8 Видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост (брой)	1	1	100%	1	1	100%	1	100%

ЕЦС: Етапна целева стойност; КЦС: Крайна целева стойност; Източници: ИСУН; данни на УО на ОПОС; Годишен доклад за изпълнение на ОПОС за 2018г.; Собствени изчисления на база информация от ИСУН за сключени договори.

По приоритетната ос са заложили три етапни цели. Две от тях са постигнати на 100%, а по едната няма никакъв напредък. Липсата на напредък по индикатора за „Площ на местообитанията, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост (хектари)“ се дължи на ненавременното изпълнение на проекта за картиране на морските Натура 2000 зони⁷¹. Етапните цели за индикатори 3.6 и 3.8 са постигнати с процедура 3.007⁷².

Към края на септември 2019 г. индикатор 3.8 вече е постигнат, а индикатор 3.6 е постигнат на 33%. По останалите индикатори няма напредък в постигане на крайните целеви стойности на индикаторите за изпълнение. Прогнозното изпълнение показва риск от непостигане на три индикатора (СО23 и 3.4 и 3.7). Към момента в процес на търгуване са редица процедури, които имат принос към първите два индикатора и се очаква значително да подобрят прогнозното изпълнение. Изпълнението на индикатор 3.7 е в риск тъй като зависи от установяването на управленската структура на мрежата Натура 2000. Вземането на решение за установяване на управленската структура се бави, тъй като все още не може да се постигне консенсус между заинтересованите страни.

Не се отбелязва напредък при изпълнение на индикаторите за резултат (виж таблицата по-долу).

Таблица 20. Показатели за резултат по ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“

Показател	Базова стойност (2012 г.)	КЦС (2023 г.)	Изпълнение към 30/09/2019			
			Фактическо изпълнение	% спрямо КЦС	Прогнозно изпълнение*	% спрямо КЦС
Видове с подобро природозащитно	48,36% от видовете са в благоприятно	49,18 % с подобрени или запазени благоприятни оценки на	48,36	0%	19 вида	100%

⁷⁰ Етапното и крайното изпълнение е по проект “Знания за Натура 2000”.

⁷¹ Процедура „Определяне и допълване на мрежата от морски защитени зони“ е провалена и стартирана отново.

⁷² BG16M1OP002-3.007 „Подобряване на природозащитното състояние на видове и типове природни местообитания на територията на мрежата Натура 2000, попадащи в национални паркове, природни паркове и поддържани резервати“.

Показател	Базова стойност (2012 г.)	КЦС (2023 г.)	Изпълнение към 30/09/2019			
			Фактическо изпълнение	% спрямо КЦС	Прогнозно изпълнение*	% спрямо КЦС
състояние (%)	състояние	природозащитното състояние към 2020 г.				
Видове птици с подобро състояние (%)	82,50% от птиците са в благоприятно състояние	83,33% от птиците са с подобро или запазено сигурно състояние към 2020г.	82,50	0%	20 вида	100%
Местообитания с подобро природозащитно състояние (%)	5,56% от местообитанията са в благоприятно състояние	7,78% с подобрени или запазени благоприятни оценки на природозащитното състояние към 2020 г.	5,56	0%	31 местооби тания	100%

КЦС: Крайна целева стойност; Източници: Данни на УО на ОПОС; Годишен доклад за изпълнение на ОПОС 2018г., ИСУН, Собствени изчисления на база информация от подадените проектни предложения и/или указания за участие

* сключени договори и заложените целеви стойности в отворени процедури или процедури в оценка

В същото време прогнозите за постигане на крайните целеви стойности на индикаторите за резултат са оптимистични. Очаква се стартираните процедури, при успешно изпълнение на проектите, да доведат до постигане на заложените целеви стойности на индикаторите за резултат (виж Оценителен въпрос 1.4).

ПО 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“

По приоритетна ос 4 са обявени 6 процедури. По тази ос няма прекратени процедури.

Напредъкът на постигане на етапните и крайните целеви стойности на индикаторите за изпълнение по ПО4 са представени в таблицата по-долу.

Таблица 21. Показатели за изпълнение по ПО4

Показател	ЕЦС (2018)	Изпълнение към 31.12.2018	% спрямо ЕЦС	Изпълнение към 30/09/2019				
				КЦС (2023)	Фактическо изпълнение	% спрямо КЦС	Договорено изпълнение	% спрямо КЦС
Предотвратяване и управление на риска: Брой жители, които се ползват от мерки за защита от наводнения (брой)	1 300 000	15050	1	2 750 000	53 833 ⁷³	2%	1 457 539 ⁷⁴	53%
Установени центрове за повишаване готовността на населението за адекватна реакция при наводнения (брой)	-	-	-	6	1	17%	6 ⁷⁵	100%
Укрепени свлачища (хектари)	2	3,47	174	80	3,47	4%	30,26	38%

ЕЦС: Етапна целева стойност; КЦС: Крайна целева стойност; Източници: ИСУН; данни на УО на ОПОС, Годишен доклад за изпълнение на ОПОС за 2018г.; Собствени изчисления на база информация от ИСУН за сключени договори

⁷³ Проект “Центрове за повишаване готовността на населението за реакция при наводнения“ от ГД „Пожарна безопасност и защита на населението“ в МВР.

⁷⁴ “Центрове за повишаване готовността на населението за реакция при наводнения“ - 91114 , „Създаване на Система за управление на водите в басейна на р. Искър “– 1 300 000, укрепване яз. Синкевица – 53063, на яз. Хайдушко кладенче – 11844, и яз. Келанджика – 1518.

⁷⁵ Проект “Центрове за повишаване готовността на населението за реакция при наводнения“.

По приоритетната ос са заложили две **етапни цели**, едната от които (укрепени свлачища) е преизпълнена (174%), а другата бележи незначително изпълнение (1%). Етапната цел, свързана с броя жители, които се ползват от мерки за защита от наводнения, не е постигната поради забавяне в изпълнението на проекта за създаване на Система за управление на водите в басейна на река Искър.

Поради същата причина се наблюдава и несъществено изпълнение на същия индикатор към септември 2019 г. За този индикатор потенциален принос би имала една отворена процедура, както и планираната процедура за създаване на Национална система за управление на водите в реално време, но този принос към момента е неясен.

Напредъкът на индикатора за укрепени свлачища към края на септември 2019 г. също е много малък – едва 4%. Постигането на целевата стойност към 2023 г. е в риск. Потенциален принос към индикатора е планиран по процедурата за интегриране, надграждане и оптимизация на процесите по превенция, готовност и реагиране на рискове от природен характер (4.006), но тъй като процедурата е отворена все още, приносът към момента е неясен.

Таблицата по-долу показва изпълнението на индикаторите за резултат.

Таблица 22. Показатели за резултат по ПО4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“

Показател	Базова стойност	КЦС (2023)	Изпълнение към 30/09/2019			
			Фактическо изпълнение	% спрямо КЦС	Договорено изпълнение	% спрямо КЦС
Райони със значителен потенциален риск от наводнения, в които населението няма готовност за адекватна реакция при наводнения (брой)	116	26	116	0%	53 ⁷⁶	59%
Население в риск от свлачища (брой)	520 000	460 000	512 937	12%	497652	37%

Източници: ИСУН, данни на УО на ОПОС; Годишен доклад за изпълнение на ОПОС за 2018г.; Собствени изчисления на база информация от ИСУН за сключени договори

Изпълнението на индикаторите за резултат към септември 2019 г. също е слабо. Причините са аналогични на тези при индикаторите за изпълнение: забавяне в изпълнението на проектите (главно проекта за създаване на Национална система за управление на водите в реално време), както и все още малкият принос от процедурата за укрепване на свлачища (4.003). Успешното приключване на проектите за създаване на Национална система за управление на водите в реално време⁷⁷ би трябвало да доведе до постигане на целевата стойност на индикатора за резултат, свързан с райони с потенциален риск от наводнения. Постигането на индикатора за население в риск от свлачища за сега е в риск, но УО очаква значителен принос към този индикатор от бъдещ договор на АПИ по процедура 4.003.

⁷⁶ Проект „Създаване на Система за управление на водите в басейна на река Искър“ (СУВ-БРИ) като първа фаза на Национална система за управление на водите в реално време (НСУВРВ) - 4 района; проект за създаване на шест центъра за повишаване на готовността на населението при наводнения – 47 района; Община Габрово – 1 район и Община Свиленград – 1 район.

⁷⁷ Процедурата за Националната система все още не е стартирана, изпълнява се само пилотният проект за р. Искър.

ПО 6 „Техническа помощ“

Напредъкът на изпълнение на индикаторите по ПО6 не се отчита на годишна база. Постигнатият напредък по изпълнението на индикаторите ще бъде докладван към края на програмния период, когато операцията е изцяло приключила и ще обхваща отчетените резултати по всички бюджетни линии. УО поддържа база данни с оглед изчисляване на индикаторите по ПО6 „Техническа помощ“.

Направените анализи и прогнози за приноса на процедурите към постигане на целевите стойности на индикаторите към 2023 г. в рамките на оценителен въпрос 1.4 сочат, че към момента по-слабо е изпълнението на операциите за укрепване капацитета на бенефициентите, но с изпълнение на предвидените мерки се очаква заложената целева стойност към 2023 г. да бъде постигната.

Оценителен въпрос 2.2. *Какво е финансовото изпълнение на ОПОС 2014- 2020 г. към средата на 2019 г.? Каква е степента на усвояемост на средствата по ОПОС 2014-2020 г. и какви са нуждите от подобрене на процеса на усвояване? Необходимо ли е прехвърляне на средства между отделните приоритетни оси/по години и ако е наложително, какви са причините за това? Съществуват ли рискове от загуба на средства и загуба на резерва за изпълнение през 2019 г.*

Етапните цели на финансово изпълнение към края на 2018 г. са значително преизпълнени по ПО2 и ПО4. ПО1 е постигнала целта си, а изпълнението на ПО3 спрямо заложената етапна цел е много слабо (14%).

Договарянето варира от 92% за ПО2 до 35% за ПО3. Финансовото изпълнение по отношение на договаряне на ресурса като цяло за Програмата е съобразно планираното и не се налага преразпределение на средства по години.

Процентът на реално разплатените средства все още е много нисък (между 6% и 24%), като се има предвид, че това включва и авансови плащания по проектите. Съществува риск големи инвестиционни проекти по ПО1 и ПО2 да не бъдат приключени успешно в рамките на Програмата, което крие риск от загуба на средства. За да се смекчи този риск УО планира наддоговаряне на ресурса по всички приоритетни оси.

Анализите за сега не сочат нужда от преразпределение на средства между приоритетните оси. Такава нужда, обаче, не е изключено да възникне на по-късен етап, ако изпълнението на някои договори стане проблемно и средствата не могат да бъдат усвоени, особено що се касае за големите инвестиционни проекти по ПО1 и ПО2.

Таблицата по-долу дава в обобщен вид степента на усвояване на средствата по ОПОС 2014-2020 г. по основните приоритетни оси 1, 2, 3 и 4. Разгледани са договорените средства по сключени договори, както и реално разплатените средства към 30.09.2019 г.

Предложената през 2019 г. промяна в бюджета на Програмата за прехвърляне на средства от резерва между приоритетните оси е разгледана в края на анализите по оценителния въпрос, тъй като тя не води до съществена промяна в изводите, а в същото време обременява прегледа на информацията.

Таблица 23. Финансово изпълнение на ПО1, 2, 3 и 4 на ОПОС към 30.09.2019

Приоритетна ос	ПО1	ПО2	ПО3	ПО4
Ресурс по приоритетната ос, вкл. резерв (лв.)	2 339 795 805	562 857 343	198 301 604	153 588 050
Обявени процедури (лв.)	2 582 189 537	589 624 864	119 833 336	164 835 799
Договорирани средства (лв.)	1 694 288 392	516 594 168	69 314 274	78 612 821
от тях за финансови инструменти	282 736 722	52 431 82		
Реално разплатени средства (лв.)	476 670 108	111 724 065	11 780 088	36 202 244
Верифицирани разходи	401,591,912	100,815,049	5,564,385	27,015,099
Договорирани средства, % от ресурса	72%	92%	35%	51%
от тях за финансови инструменти	12%	9%		
Реално разплатени средства, % от ресурса	20%	20%	6%	24%
Верифицирани разходи, % от ресурса	17%	18%	3%	18%
Етапна цел, на сертифицираните разходи, 2018, лв.	332 030 905	39 400 013	13 881 112	8 801 235
Сертифицирани разходи към края на 2018, лв.	323 725 166	88 680 282	1 897 165	19 941 525
Финансов показател-етапно изпълнение, %	97%	225%	14%	227%

Източник: УО на ОПОС

Финансовото изпълнение на **етапните цели** относно сертифицирани разходи към 31.12.2018 г. показва, че целта по ПО1 е постигната на 97%, целите по ПО2 и ПО4 са значително преизпълнени, а сертифицираните средства по ПО3 са едва 14% от планираните по оста. Слабият резултат при ПО3 отново се дължи на забавяне на изпълнението на стратегията по оста и последващата ѝ промяна поради проточилите се процеси на обсъждане и вземане на политическо решение⁷⁸ за установяване на национален и регионални органи за управление на мрежата Натура 2000. Това съответно води по последващо преразпределение на резерва за изпълнение в предложението за промяна на ОПОС от 2019 г., а именно прехвърляне на резерва на ПО3 в ПО2.

Въпреки доброто финансово изпълнение по ПО4 резервът по оста е прехвърлен към ПО5, поради неизпълнение на етапната цел на единия от индикаторите за изпълнение (виж оценителен въпрос 2.1.).

Обявените процедури към 30 септември 2019 г. надхвърлят средствата по всички оси с изключение на ПО3, където обявените процедури са на стойност около 60% от бюджета на програмата.

Договарянето на средствата по приоритетни оси варира. Най-добро е по ПО2 „Отпадъци“ (над 90%), а най-слабо - по ПО3 „Натура 2000 и биоразнообразие“ – едва 35%. Тези цифри отразяват затрудненията, които се изпитват по ПО3 за установяване на национален и регионални органи за управление на мрежата Натура 2000 и съответно разходването на заложените средства за последващи дейности. След промяната на

⁷⁸ Все още не са приключили.

подхода за изпълнение на ПОЗ с включване на нови процедури за консервационни мерки, се очаква договорирането по оста да нарасне.

Макар по някои приоритетни оси договарянето на средства да е по-слабо, това е компенсирано с по-добро договаряне по други приоритетни оси⁷⁹, което средно за програмата води до добро ниво на усвояване на средствата по години спрямо планираното в оперативната програма (виж таблиците по-долу). Поради това не се налага прехвърляне на средства по години.

Таблица 24. Финансово изпълнение за програмата към октомври 2019

Период	2014-2019	2020	Общо
Планирано изпълнение по години, ЕС финансиране	1 264 435 350	240 388 791	1 504 824 141
Договорени средства общо, ОПОС ЕС финансиране	1 278 452 730		

Източник: ИСУН и ОПОС

Процентът на **реално разплатените средства** е нисък, като включва и авансови плащания по проектите. По разплатените средства може да се съди и за степента на изпълнение на проектите по процедурите. Ниският процент на разплащане съответства на начален етап на изпълнение на интервенциите или закъснения в изпълнението. Таблица по-долу обобщава информацията за договорените и разплатени средства по инвестиционните процедури и по по-големите процедури, по-които има договорени средства в размер на над 10 млн. лв.:

Таблица 25. Финансово изпълнение по някои от ключовите процедури към 30.09.2019

Наименование на процедурата	Дата на процедура*	Договорена сума (лв.)	Платени суми от ОПОС (лв.)	Разплатени средства (%)
Инвестиционни процедури по ПО1		1 279 572 598	327 785 479	26%
Втора фаза на проекти за изграждане на ВиК инфраструктура, чието изпълнение е стартирало по ОПОС 2007-2013 г.	01.02.2016	197 493 502	108 354 776	55%
Изпълнение на ранни ВиК проекти	01.03.2016	334 853 497	195 660 087	58%
Изпълнение на ранни ВиК проекти - компонент 2	30.09.2016	77 751 343	23 088 255	30%
Регионален инвестиционен ВиК проект за обособената територия на „ВиК“ ЕООД Смолян	22.05.2018	68 236 106	682 361	1%
Изграждане на ВиК инфраструктура	23.04.2019	601 238 150	0	0%
Инвестиционни процедури по ПО2		462 329 866	97 700 845	21%
Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци	21.04.2017	130 687 239	17 740 734	14%
Проектиране и изграждане на анаеробни инсталации за разделно събрани биоразградими отпадъци	30.04.2018	85 539 939	913 973	1%

⁷⁹ Договарянето по ПО5, която не попада в обхвата на настоящата оценка е 320%.

Наименование на процедурата	Дата на процедура*	Договорена сума (лв.)	Платени суми от ОПОС (лв.)	Разплатени средства (%)
Проектиране и изграждане на компостиращи инсталации за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци	28.05.2018	42 855 108	6 141 465	14%
Втора комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци	02.01.2018	23 676 661	1 499 849	6%
Проектиране и изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF – трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община	17.07.2018	179 570 919	71 404 824	40%
По-големи процедури по ПОЗ		64 203 911	8 885 461	14%
Анализи и проучвания на видове и природни местообитания, предмет на докладване по чл. 17 от Директивата за местообитанията и чл.12 от Директивата за птиците	30.06.2016	18 122 412	1 903 021	11%
Определяне и допълване на мрежата от морски защитени зони	30.12.2016	11 734 980	1 404 562	12%
Подобряване на природозащитното състояние на видове и типове природни местообитания на територията на мрежата Натура 2000, попадащи в национални паркове, природни паркове и поддържани резервати	31.05.2018	34 346 519	5 577 878	16%
По-големи процедури по ПО4		69 299 246	35 136 472	51%
Установяване на шест центъра за повишаване готовността на населението за адекватна реакция при наводнения и последващи кризи	05.02.2016	39 057 824	20 978 398	54%
Превенция и противодействие на свлачищните процеси за ограничаване на риска от тях (вкл. по републиканска пътна мрежа)	28.06.2018	17 041 422	5 708 137	33%
Изпълнение на проучвания и оценки във връзка с втори ПУРН за периода 2022-2027 г.	18.07.2018	13 200 000	8 449 937	64%

* Дата на подаване на проектни предложения; Източник: УО на ОПОС

Нивото на **реално усвояване на средствата** е ниско по всички разглеждани основни приоритетни оси. Забавянето в изпълнението на проектите и ниските нива на разплащане крият риск от загуба на средства. Опитът от ОПОС 2007-2013 г. сочи, че е необходимо договорените средства да надхвърлят бюджета по програмата, за да се постигне 100% усвояване на средствата, поради реализирани икономии в процеса на изпълнение.

Закъснения в изпълнението на проекти и съответно риск от усвояването на средства са възможни най-вече по ПО1 и ПО2, както следва:

- По ПО1: Регионален инвестиционен ВиК проект за обособената територия на „ВиК“ ЕООД Смолян“ и процедурата за изграждане на ВиК проекти – общо 669 млн. лв.
- По ПО2: Изграждане на анаеробните инсталации за биоразградими отпадъци - проектът на Столична община за оползотворяване RDF – общо около 260 млн. лв.

Предвид сроковете на изпълнение на проектите в сектор „Води“, съществува висок риск средствата по приоритетна ос „Води“ да не бъдат използвани напълно, като се има предвид, че в така договорените средства е включен и дялът за финансови инструменти.

При ПО3 и ПО4, предвид по-краткия срок на изпълнение на проектите, свързани с подобряване състоянието на биоразнообразието и предотвратяване на наводнения и свлачища, изоставането в усвояването на предвидения ресурс може да бъде преодоляно.

Планираните процедури са представени в таблицата по-долу. Те дават представа за планираното усвояване на средства по приоритетните оси.

Таблица 26. Планирани процедури

ПО	Наименование на процедурата	Прогнозна стойност
ПО1	Изграждане на ВиК инфраструктура в Столична община	Не е посочена
ПО2	Рекултивация на депа, предмет на процедура по нарушение на правото на ЕС по дело C-145/14	120 000 000
ПО3	Техническа помощ за подпомагане Националния орган за управление на мрежата Натура 2000	9 969 564
ПО3	Техническа помощ за подпомагане Регионалните органи за управление на мрежата Натура 2000	36 694 946
ПО3	Подкрепа за развитие и управление на екосистемните услуги и оценка на състоянието на елементите на зелената инфраструктура	16 272 608
ПО3	Изготвяне/актуализиране на планове за действие за видове	3 912 000
ПО3	Изпълнение на приоритетни мерки във влажни зони	25 562 765
ПО4	Екосистемно-базирани решения за превенция и управление на риска от наводнения	9 000 000
ПО4	Втора фаза за създаване на Национална система за управление на водите в реално време (НСУВРВ) - територията на цялата страна	24 126 449
ПО4	Интегриране, надграждане и оптимизация на процесите по превенция, готовност и реагиране на рискове от природен характер	20 000 000

Източник: Индикативни годишни работни програми, УО на ОПОС

С така предвижданите процедури, договорираните суми ще надхвърлят ресурса по всяка от приоритетните оси, както се вижда от следната таблица:

Таблица 27. Очаквани максимални суми на договориране по приоритетните оси

№	Приоритетна ос/ Показатели	ПО1	ПО2	ПО3	ПО4
1	Ресурс по приоритетната ос, вкл. резерв (лв.)	2 339 795 805	562 857 343	198 301 604	153 588 050

2	Ресурс по приоритетната ос, вкл. резерв (лв.) след предвидената промяна в ОПОС	2 339 795 805	576 196 836	184 962 112	144 372 768
3	Обща стойност на обявени процедури към 30.09.2019 (лв.)	2 582 189 537	589 624 864	119 833 336	164 835 799
4	Обща стойност на очаквани процедури (лв.)	200 000 000 ⁸⁰	120 000 000	92 411 883	53 126 449
5	Обща стойност на процедурите (лв.) (3+4)	2 862 189 537	709 624 864	212 245 219	217 962 248
6	Усвояване на ресурса на база стойност на процедурите, (5/1), %	122%	126%	107%	142%
7	Обща стойност на договорени суми и прогнозни договорни суми по обявени процедури към 30.09.2019, лв.	2 397 726 402 ⁸¹	539 591 224 ⁸²	112 910 200 ⁸³	142 635 774 ⁸⁴
8	Обща стойност на договорени, прогнозни договори и очаквани процедури (7+4) (лв.)	2 597 726 402	659 591 224	205 322 083	175 762 223
9	Прогнозна усвояемост на ресурса след предвидената промяна(8/2), %	111%	114%	111%	122%

Източник: Индикативни годишни работни програми, УО на ОПОС

Финансовото изпълнение по ПО6 (виж таблицата по-долу) е съгласно планираното и очакванията. Усвояването и разходването на средствата е добро и не се очаква риск от загуба на средства, нито риск от недостиг на такива до края на изпълнение на Програмата.

Таблица 28. Финансово изпълнение на ПО6 към 30.09.2019 г.

Приоритетна ос	ПО6
Ресурс по приоритетната ос, вкл. резерв (лв.)	92 973 319
Обявени процедури (лв.)	92 973 317
Договорирани средства, септември 2019 (лв.)	53 371 045
Реално разплатени средства, септември 2019 (лв.)	40 568 312
Договорирани средства, септември 2019 (% към бюджета)	57%
Реално разплатени средства, септември 2019 (% към договорените)	76%
Реално разплатени средства, септември 2019 (% към бюджета)	44%

Източници: ОПОС, Годишен доклад за изпълнението за 2018 г. и ИСУН

⁸⁰ По данни на Столична община планираните инвестиции за този програмен период са около 400-500 млн. лв., като БФП ще се определи съгласно АРП, очакванията са за около 70% БФП. Посочената стойност е съгласно разчетите на УО.

⁸¹ Включва договорените суми по процедури 1.007,009,011,013,014,015, както и разчети на УО относно очакваните договори по процедурите в оценка.

⁸² Включва договорените суми по процедури от 2.002 до 2.008 както и разчетите на УО относно договарянето по процедура 2.009 (демонстрационни проекти).

⁸³ Договорените суми по приключилите процедури (3.001,3.003,3.005,3.006 и 3.007) и пълната стойност на обявените процедури, по които няма сключени договори (3.008 до 3.016).

⁸⁴ Договорените суми по процедури от 4.001 до 4.005 и очаквано договаряне според разчети на УО.

Анализите засега не сочат нужда от преразпределение на средства между приоритетните оси. Такава нужда, обаче, не е изключено да възникне на по-късен етап, ако изпълнението на някои договори стане проблемно и средствата не могат да бъдат усвоени, особено що се касае за големите инвестиционни проекти по ПО1 и ПО2, както и средствата, предвидени за финансови инструменти по ПО2 (виж анализите в раздел 4 – Прилагане на финансовите инструменти).

Оценителен въпрос 2.3. *Ефективни ли са съществуващите приоритети и интервенции за изпълнение на поставените цели на ОПОС 2014-2020 г.? Съществуват ли критични фактори, които да оказват негативно влияние върху изпълнението и ефективността на ОПОС 2014- 2020 г.?*

Подкрепените интервенции по разглежданите приоритетни оси отговарят на поставените специфични цели на ОПОС 2014-2020 г. и по този начин допринасят за тяхното постигане. Изключение са само планираните мерки за рекултивация на депа, които нямат принос към специфичната цел на ПО2, а именно: Намаляване на количеството депонирани битови отпадъци. Изпълнението, особено по някои мерки, е все още в начален етап и в някои случаи има риск за постигане на целите.

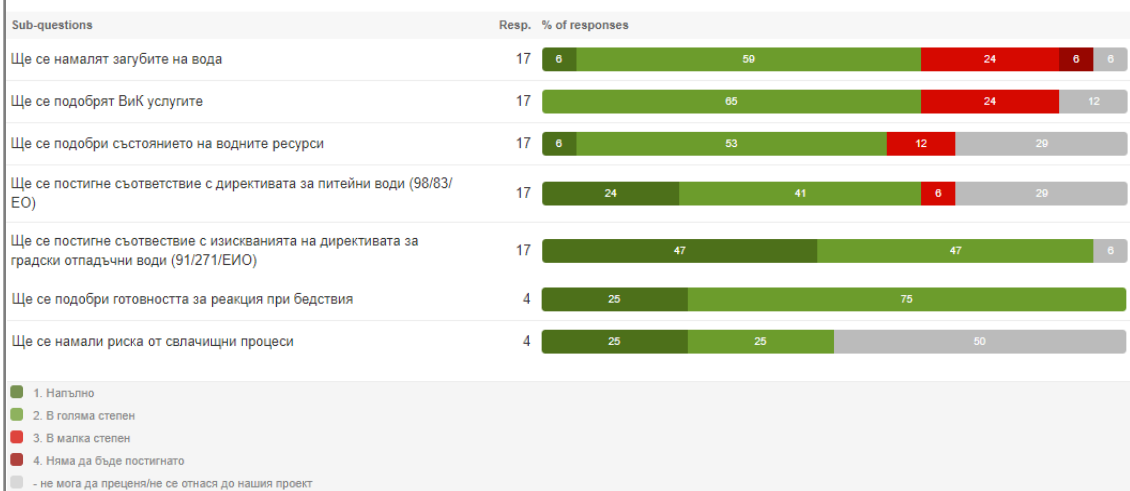
Съществуват редица критични фактори, които пречат или създават риск за постигане на целите, като: липса на финансов и технически капацитет сред повечето общини за изпълнение на големи инфраструктурни проекти; липса на готовност за подаване на проектно предложение; закъснения в подготовката и изпълнението, включително поради обжалване на обществени поръчки; необходимост от осигуряване на ефективно партньорство; липсата на политически консенсус за създаване на управленски структури за мрежата Натура 2000; рискове, свързани с бъдещо използване на резултатите от подкрепата.

В оценителен въпрос 1.4 по-горе беше разгледано как обявените процедури за предоставяне на БФП допринасят за постигане на целите на програмата. Беше констатирано, че като цяло, подкрепените интервенции отговарят на поставените специфични цели на ОПОС 2014-2020 г. и по този начин допринасят за тяхното постигане. Изключение прави само включената през юни в Индикативната годишна програма за 2019 г. процедура за „Рекултивация на депа, предмет на процедура по нарушение на правото на ЕС по дело С-145/14“, която няма принос към специфичната цел на ПО2 „Отпадъци“, а именно „Намаляване на количеството депонирани битови отпадъци“.

Както е констатирано по-горе в оценителни въпроси 2.1 и 2.2, напредъкът на изпълнение на интервенциите е все още слаб и в някои случаи има риск от непостигане или по-слабо постигане на целите.

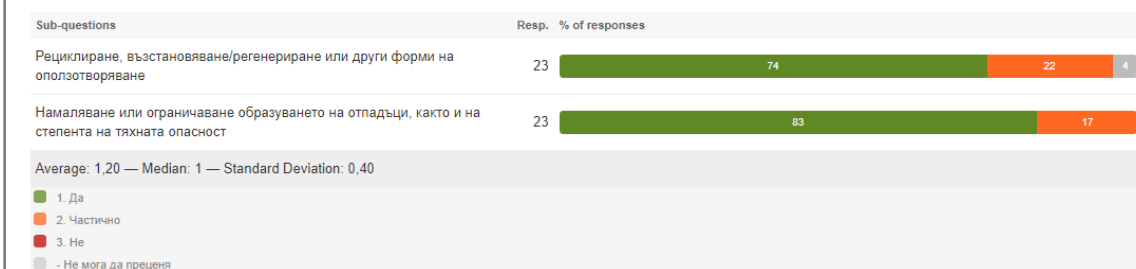
Бенефициентите по програмата: общини (ПО1, ПО2 и ПО4), ВиК оператори (ПО1), РИОСВ, национални и природни паркове и МИГ (ПО3) считат, че проектите, които изпълняват ще имат принос за решаване на съществуващите проблеми и поставените в ОПОС цели. В същото време те не смятат, че проблемите ще бъдат напълно решени. Мнението на бенефициентите за постигане на целите на приоритетни оси 1, 2, 3 и 4 е представено на фигурите по-долу:

В каква степен, според Вас, след изпълнението на проекта ще бъдат постигнати следните цели ?

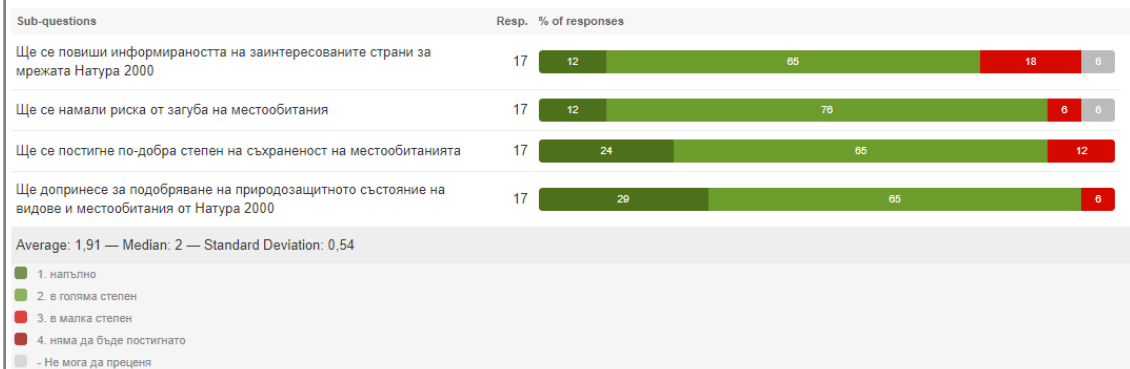
Фигура 8. Мнение на бенефициентите относно постигане на целите на ПО1 и ПО4

С изпълненото на одобрения проект, считате ли че общината(ите) ще успеят постигне(нат) следните цели?

Фигура 9. Мнение на бенефициентите относно постигане на целите на ПО2

В каква степен, според Вас, след изпълнението на проекта ще бъдат постигнати следните цели ?

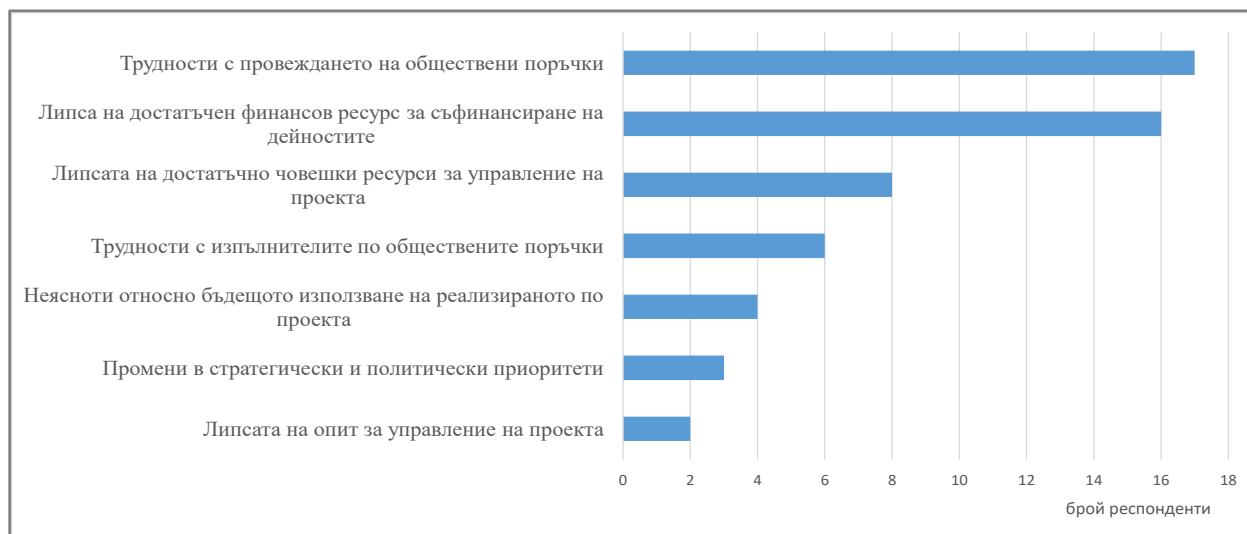

Фигура 10. Мнение на бенефициентите относно постигане на целите на ПО3

Относно това, доколко интервенциите ще доведат до постигане на целите по разглежданите приоритетни оси, трябва да се има предвид следното:

- При успешно изпълнение на инвестициите по ПО1 в областта на ВиК ще бъде направен съществен напредък в постигане на целите на директивата за градски отпадъчни води (Директива 91/271/ЕИО). След приключване на Програмата нуждата от инвестиции за постигане на пълно съответствие с директивата ще продължи да бъде налице.
- По отношение на мониторинга на водите процедурите създават възможности за подобряване оценката на състоянието на водите, но те не водят автоматично до постигане на целта. Това е така, защото подобреният капацитет на лабораториите, както и подобрената мрежа за мониторинг, не води автоматично до по-добра оценка на състоянието на водите. Последното зависи и от изпълнение на планове за мониторинг.
- Интервенциите по ПО2 са насочени към намаляване количеството на депонираните битови отпадъци. Постигането на целта зависи както от създадения техническия капацитет в общините за третиране на отпадъци, така и от количествата генерирани отпадъци и в тази връзка – и от мерките за предотвратяване генерирането на отпадъци, разделното събиране, повторна употреба и рециклиране, които изискват усилия за работа с гражданите и подобряване на организацията на управление на отпадъците като цяло.
- Забавянето в установяването на управленски подход и структури за управление на мрежата Натура 2000 има съществен негативен ефект върху цялостното изпълнение на специфичната цел на ПО3, в това число върху изработването на планове за управление на защитени зони и за структура за управление на Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 и създаване на устойчива система за управление и инвестиции в областта на Натура 2000.
- При ПО4 решаването на проблемите с малките общински водоеми се нуждае от нов подход, предвид недостатъчния интерес и възможности на общините устойчиво да поддържат и управляват водните обекти. По оста все още не са подкрепени екосистеми решения за намаляване риска от наводнения, но такава подкрепа е планирана в ИГРП за 2019 г. Чрез инвестициите в приоритетни свлачища, ще се решат най-наболелите проблеми при свлачища, при които собственик на терените е държавата. Въпреки това, приносът за укрепване и наблюдение на общинските свлачища е ограничен. Остава нуждата от укрепване и наблюдение на площи, застрашени от ерозия и абразия, както и прилагане на съвременни методи за наблюдение на свлачищата.

Респондентите, участващи в онлайн проучванията, посочиха **следните фактори**, които според тях са **препятствали постигането на целите на проектите**:

Фактори, които пречат постигането на целите	ПО1	ПО2	ПО3	ПО4	Общо
Трудности с провеждането на обществени поръчки	4	6	5	2	17
Липса на достатъчен финансов ресурс за съфинансиране на дейностите	3	9	3	1	16
Липсата на достатъчно човешки ресурси за управление на проекта	1	4	3	0	8
Трудности с изпълнителите по обществените поръчки	3	2	0	1	6
Неясноти относно бъдещото използване на реализираното по проекта	1	2	1	0	4
Промени в стратегически и политически приоритети	1	1	1	0	3
Липсата на опит за управление на проекта	0	1	1	0	2

Фигура 11. Мнение на бенефициентите относно основните фактори, които пречат успешното изпълнение на проектите и реализирането на целите

Основна трудност на бенефициентите и по четирите приоритетни оси е провеждането на обществените поръчки. На второ място са посочени затруднения за осигуряване на съ-финансиране на проектите, особено по ПО2. При тази приоритетна ос се изпитват и най-големи затруднения за осигуряване на достатъчно човешки ресурси за управление на проектите. Като фактори за успешно изпълнение на проектите и за реализиране на целите им са посочени и неясноти относно бъдещото използване на реализираното по проекта и промени в стратегически и политически приоритети (ПО1, ПО2, и ПО3), което е индикация за проблеми с бъдещата устойчивост на резултатите.

По-долу са анализирани основните **критични фактори**, които пречат постигането на целите:

Недостатъчният финансов и технически капацитет води до слаб интерес към предоставяната от ОПОС подкрепа и/или до трудности при реализиране на проектите от страна на общините. Този фактор е основен при по-големите и технически сложни проекти на финансово по-слаби общини. Общините срещат редица трудности при реализиране на инфраструктурни проекти, включително такива свързани със собствеността върху земята, с осигуряване на предпроектни проучвания и техническа документация с необходимото качество. Общините изпитват финансови затруднения да осигурят финансиране както на собствения принос, така и на недопустимите разходи, които не могат да си възстановят.

Забавяне в стартирането на процедури и изпълнението на договори. Наблюдава се забавяне в стартирането на процедури и изпълнението на договори. То е породено от следните причини:

- **Липса на достатъчна информация и анализи** за изпълнение на интервенциите и закъснение в изпълнението на предварителните условия по отношение на приемане на ПУРБ и ПУРН и оценка и картографиране на геоложкия риск. Това е довело до забавяне в стартирането на общо четири процедури: две по ПО1 (1.010⁸⁵ и 1.08⁸⁶) и две процедури по ПО4 (4.003⁸⁷ и 4.004⁸⁸).
- **Обжалванията на обществени поръчки** са сред основните причини за закъснения в изпълнението на проектите. Два пъти се обжалват тръжните процедури по ключови мерки като „Създаване на Единна информационна система за ВиК услугите“ и „регистър на ВиК операторите и асоциациите по ВиК“⁸⁹ (ПО1) и процедурата за „Създаване на система за управление на водите в басейна на р. Искър“⁹⁰ (ПО4). Обжалвани са процедурите по проекти на общини по ПО2 (Пазарджик, Троян и Харманли) и на ИАОС, като бенефициент по ПО3 и ПО1.
- **Закъснения в подготовката на инвестиционни проекти.** По причини от различен характер (като например представяне на окончателно становище на инициативата Джаспърс) неколкратно е отлагана началната дата за финансиране на проекта за изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия от RDF⁹¹ от ИГРП 2016 за ИГРП 2018. Реалната работа по изграждане на инсталацията още не е стартирала. Аналогично закъсненията в подготовката на Регионален инвестиционен ВиК проект за обособената територия на „ВиК“ ЕООД Смолян“ по ОПОС отлага предоставянето на подкрепа от 2016 за 2018 г. Подготовката на РПИП за 14 обособени територии също закъснява с около 6 месеца и е отворена през юли 2018 г. вместо в края на 2017 г., като е първоначално планирана. Процедурата за подкрепа на Столична община за изграждане на ВиК инфраструктура все още не е отворена, поради липсата на проектна готовност.
- **Значителни закъснения** (повече от година) в изпълнението на **строително-монтажни работи** по повечето проекти за изграждане на ВиК инфраструктура по ПО1.

Необходимост от осигуряване на ефективно партньорство. НИМХ, като институция, натоварена с осъществяване на количествения мониторинг на водите, има съществена роля при доизграждане на мрежите за мониторинг на количеството на водите (1.013).

⁸⁵ BG16M1OP002-1.010 Доизграждане на системите за мониторинг на количеството на водите

⁸⁶ BG16M1OP002-1.008 Доизграждане и/или оптимизиране на мрежите за контролен и оперативен мониторинг на химичното състояние на подземните води

⁸⁷ BG16M1OP002-4.003 Превенция и противодействие на свлачищните процеси за ограничаване на риска от тях (вкл. по републиканска пътна мрежа)

⁸⁸ BG16M1OP002-4.004 Мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения

⁸⁹ BG16M1OP002-1.003 Подпомагане на ефективността, управлението и институционалния капацитет в отрасъл ВиК

⁹⁰ BG16M1OP002-4.002 Пилотен проект по създаване на Национална система за управление на водите в реално време (НСУВРВ) - р. Искър

⁹¹ Refuse Derived Fuel – твърдо гориво получено от отпадъци.

НИМХ не е предвиден като партньор/асоцииран партньор на бенефициента – МОСВ, но сътрудничеството с Института е наложително за успешно изпълнение на проекта. Изпълнението на проекта е забавено поради трудности с подписване на споразумение с НИМХ. Процедурата за интегриране на процесите по превенция, готовност и реагиране на рискове от природен характер с бенефициент МВР (4.006) също не предвижда партньори/асоциирани партньори, което може да се окаже проблем при изпълнението или за постигане на целите, предвид това, че се очаква създаване на национална система, която да използва данни от други системи и ведомства и да бъде съвместима с Националната система за управление на водите в реално време.

Проточилите се обсъждания и неясноти относно приемане на управленския подход за мрежата Натура 2000. Управленският подход за мрежата Натура 2000 е представен в началото на 2018 г. От тогава до настоящия момент (септември 2019 г.) не е постигнат консенсус между заинтересованите страни и подходът не е официално приет, което спъва подкрепата по ОПОС в рамките на ПОЗ.

Прекратяване на стартирани процедури поради различни причини. До 30.09.2019 г. са прекратени общо 6 процедури: три по ПО1, една по ПО2 и две по ПОЗ. Причините за невъзможността за реализирането на процедурите са основно липсата на готовност (достатъчно информация) за подготовка на проектно предложение, технически проблеми с подаване на предложението в ИСУН, недобра координация и припокриване на планирани дейности с такива, вече заложи в друг проект. Всички тези фактори е възможно да бъдат контролирани от УО, в процеса на планиране на процедурите, при осъществяване на координация, контрол на качеството на насоките за кандидатстване и предоставяне на подкрепа и информация на потенциалните бенефициенти.

Необходимост от координация при изпълнението на проекти, в които се съдържат сходни дейности или чиито резултати ще бъдат използвани за различни цели. Такива са проектите за мониторинг на повърхностните води на (ПО1) и проекта за изграждане на национална система за мониторинг на водите на (ПО4). И при двете процедури се предвижда доизграждане на мрежата за хидрологичен мониторинг, което налага добра координация при изпълнението. Информационната система за водостопанските системи и съоръжения, която се изработва по проект на МРРБ, подкрепен по ПО1 на ОПОС⁹², ще бъде използвана и за осигуряване на пространствени данни за целите на защитата от наводнения и съответно нейното разработване трябва да бъде координирано с изработването на националната система за мониторинг на водите и на Информационната система за интегриране, надграждане и оптимизация на процесите по превенция, готовност и реагиране на рискове от природен характер (по проект на МВР, подкрепен по ПО4 на ОПОС).

Рискове относно ефективното бъдещо използване на реализираното. Тези рискове са свързани с няколко аспекта:

- **Необходимост от законодателни и организационни промени**, с които да се установи рамката на работа, включително сътрудничеството между институциите, обмена на данни и осигуряването на оперативни разходи за функциониране на Националната система за мониторинг на водите в реално време и на Информационната система за интегриране, надграждане и

⁹² BG16M1OP002-1.003 Подпомагане ефективността, управлението и институционалния капацитет във ВиК.

оптимизация на процесите по превенция, готовност и реагиране на рискове от природен характер.

- **Осигуряване на устойчиви ВиК услуги** за покриване на разходите и обслужване на кредитите от ВиК операторите чрез цената на водата. Устойчивостта на предоставяне на ВиК услугите зависи от подобряване и оптимизиране на работата на ВиК дружествата, финансовото им оздравяване и възможността за изплащане на кредитите, които ще осигурят средства за покриване на собствения принос при осъществяване на инвестициите. Предвид това, че инвестициите са значителни, собственият принос също е голям. Изплащането на кредитите е обвързано с таксите за предоставяната услуга, което освен икономически, на много места е социален, а поради това и в голямата си част политически въпрос.
- **Осигуряване на финансов ресурс за целите на опериране на съвместно изградените инсталации за третиране на битови отпадъци.** Предвид ограничените бюджети, особено на по-малките общини, съществува риск от това не всички да имат възможност да осигурят финансиране на работата на съвместните инсталации.
- Експлоатацията и поддръжката на доставеното лабораторно оборудване в ИАОС и РЗИ изисква значителен ресурс. В рамките на 5 години оборудването не може да бъде ползвано за извършване на услуги срещу заплащане, което да осигури средства за част от издръжката. Това е така, защото подкрепата по ОПОС е 100% безвъзмездна помощ и не е допустимо използване на оборудването за стопанска дейност, тъй като в този случай подкрепата би се разглеждала като държавна помощ. При подобрен тип подкрепа в рамките на следващия програмен период би било удачно да се разгледа и вариант за самоучастие от страна на бенефициентите на базата на анализи „разходи-ползи“, в рамките на някои от режимите за съвместима държавна помощ. Нашите разговори с бенефициентите показват, че финансиране със самоучастие също би било приемливо за тях, а това би дало възможност за пълноценно използване на доставеното оборудване. Друг риск е свързан с недостатъчния човешки ресурс в лабораториите за осъществяване на изследванията и необходимостта от надграждащо обучение за лаборантите.

3. ЕФИКАСНОСТ

Този раздел разглежда системите за управление и създадените условия за изпълнение на програмата, ефикасността на действията на УО и на бенефициентите, както и ефикасността на подкрепените мерки от гледна точка на разходи/постигнати или очаквани резултати. Анализите са представени в общо седем оценителни въпроса, изложени по-долу.

Оценителен въпрос 3.1. *Доколко ефективно функционират системите за управление и контрол на ОПОС 2014-2020 г., в т.ч. правила, процедури, вътрешна координация между отделите в УО, взаимодействие с външните заинтересовани страни?*

Системите за управление и контрол на ОПОС 2014-2020 г. функционират ефективно. Правилата и процедурите за работа на УО са разписани ясно и изчерпателно, което осигурява предвидимост по отношение на работните процеси, задълженията и отговорностите. Съществуват възможности за подобрене по отношение на вътрешната координация и екипната ефективност между отделите в УО.

Прилагат се ефективни подходи за диалог и взаимодействие с външните заинтересовани страни, но се наблюдават слабости при взаимодействието с някои от звената и структурите в МОСВ. Наличието на ефективно сътрудничество с тези звена е от особена важност за ефективно изпълнение на Програмата.

Системи за управление и контрол

Системата за вътрешен контрол и процесът по управление на риска по ОПОС 2014-2020 г. са описани в Процедурния наръчник на Програмата. Регламентирани са детайлни писмени правила и процедури, които се актуализират при промени в българското или в европейското законодателство, както и при възникнали трудности или идентифицирани добри практики в изпълнението на Програмата.

Важен елемент от системата за **вътрешен контрол** на ОПОС е осигуряването на проследимост на всеки документ и всяка дейност в УО. Този процес е гарантиран чрез одитна пътека. Също така в рамките на ПО 6 е финансирана отделна бюджетна линия, насочена към изграждане и оборудване на архивохранилище за нуждите на УО, което да съхранява цялата налична документация от предходния, настоящия и следващия програмен период.

Основното предназначение на контролните дейности, извършвани от УО, е да гарантират, че рисковете за изпълнение на ОПОС са ограничени в допустимите граници, определени в процеса на управление на риска. За тази цел УО извършва следните контролни дейности:

- Анализ и оценка на риска, съгласно Методология за оценка на риска по ОПОС и Методология за оценка на риска от измами;
- Контрол за законосъобразност на проведените процедури по оценка на проектни предложения от страна на наблюдател в оценителните комисии;
- Проверка за липса на конфликт на интереси на членовете на комисиите за оценка на проектни предложения/експертни работни групи за оценка;

- Съгласуване по законосъобразност на административни договори за предоставяне на БФП/решения за отказ за предоставяне на БФП по чл. 38 от ЗУСЕСИФ/решения (заповеди) за прекратяване на процедура чрез директно предоставяне по отношение на конкретен бенефициент по чл. 46, ал. 2 от ЗУСЕСИФ/решения, свързани с процеса на верификация на искания за средства;
- Извършване на периодичен преглед на одитни препоръки и препоръки от други проверки.

Процедурата за **управление на риска**, прилагана от УО, съдържа правила за извършване на оценка на риска от измами, както и мерки за борба с измамите в рамките на ОПОС 2014-2020 г. Чрез прилагане на инструмента АРАХНЕ, предоставен от ЕК за мониторинг на риска от нередности и измами, УО идентифицира потенциални ситуации, които могат да се характеризират като индикатори за измами („червени флагове“). В тази връзка е необходимо да се отбележи, че сред тематичните области, в които е предвидено укрепване на капацитета на служителите на УО, е засилен фокусът върху мерките за борба с корупция и измами, както и върху работата с инструмента АРАХНЕ. От общо 24 тематични области в Годишния план за обучения за служителите на УО за 2018 г. в първото тримесечие са предвидени по 2 бр. обучения в Тематична област 6: „Одит на средствата от ЕСИФ. Мерки за борба с корупция и измами. Нередности и финансови корекции“⁹³.

Повечето от служителите, участвали в проведеното онлайн анкетно проучване, считат, че **Процедурният наръчник** и другите документи, описващи работните процеси в УО, са в голяма степен ясни и изчерпателни. Мнозинството от респондентите заявяват, че не се нуждаят от допълнителни правила и процедури за изпълнение на отговорностите си. Едва 10% заявяват, че имат нужда от допълнителни указания поради следните трудности:

- Липса на съгласуваност между отделни процедури в ПН, свързани с работата на различни отдели в УО;
- Недостатъчно ясно и детайлно разписани правила и указания;
- Липса на яснота относно последователността от действия, които следва да се извършат, което налага допълнително изясняване и ad-hoc действия.

Горните анализи сочат, че е създадена добра процедурна база за изпълнение и контрол на Програмата, което не изключва нейното подобряване, допълване и прецизиране според нуждите, което е практика в работата на управляващите органи. Освен горепосочените нужди за прецизиране на някои процедури, в рамките на настоящата оценка е идентифицирана нужда от специфициране на процедурите и правилата при управление на финансовите инструменти (виж Раздел 4 по-долу).

⁹³ Източник: Данни на УО за брой обучения за служители на УО за 2018 г.

Вътрешна координация и взаимодействие

Малък дял от служителите на УО са критични към екипната ефективност в УО (17%). 43% считат вътрешната координация между отделите за задоволителна, докато останалите - като много добра (близо 30%) и отлична (10%).

Фигура 12. Самооценка на служители на УО за вътрешната координация и екипна работа

Мерките за подобряването ѝ, които са най-популярни сред служителите на УО, са: дейности за сплотяване на екипа, редовни срещи на ръководителите на отдели и създаване на съвместни групи за извършване на определени задачи.

Недостатъчно добрата екипна работа е посочена и като втори по въздействие фактор според респондентите, който влияе негативно върху ефективността и ефикасността на работата на УО. Други неблагоприятни фактори са голямата натовареност на служителите, качеството на подаваните проектни предложения, както и текучеството на човешките ресурси. В допълнение, следните фактори създават най-голяма трудност и административна тежест в изпълнението на задълженията на респондентите от УО:

- Липса на яснота в разделението на задълженията и отговорностите между отделите;
- Недостатъчно добро планиране на работните процеси в УО;
- Неравномерно разпределяне на работата между различни отдели и служители.

Взаимодействие с външни заинтересовани страни

Диалогът и сътрудничеството с основните външни заинтересовани страни са осигурени още в ранния етап на подготовка и изготвяне на ОПОС 2014-2020 г. За целта е сформирана Тематична работна група, в която са включени представители на следните групи партньори:

- Публични органи на национално ниво;
- Регионални мрежи и асоциации;
- Социални партньори;
- Икономически партньори;
- Представители на неправителствения сектор.

Също така в състава на КН на ОПОС са включени представители на всички заинтересовани страни: държавна администрация, бизнес организации и неправителствени организации.

В процеса на изпълнение на Програмата е засилено сътрудничеството с определени партньори, които имат ключова роля в специфични тематични области. За целта по определени проекти се създават координационни органи и работни групи⁹⁴.

Друг ефективен метод за осигуряване на диалог и комуникация с външните заинтересовани страни е провеждането на **тематични срещи**. През 2018 г. са проведени 4 работни срещи с представители на ВиК операторите и на асоциациите по ВиК във връзка с подготовката на проектни предложения по процедура „Изграждане на ВиК инфраструктура“, както и 10 бр. срещи с общини-кандидати по обявени процедури. Също така през 2018 г. са проведени и срещи с консултанти от JASPERS и представители на Европейска инвестиционна банка, на които са обсъждани възникнали проблеми в хода на подготовка на два големи проекта на Столична община⁹⁵.

Партньорството с външни заинтересовани страни е гарантирано и чрез регулярни работни процеси от управлението и изпълнението на програмата, например в процеса на оценка на риска. Съгласно Процедурния наръчник, в работната група за оценка на риска може да участва представител от Сертифициращия орган на програмата – дирекция „Национален фонд“ към Министерство на финансите, а представители на Одитния орган – Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз“, могат да присъстват при провеждане на срещите на екипа за оценка в качеството си на наблюдатели.

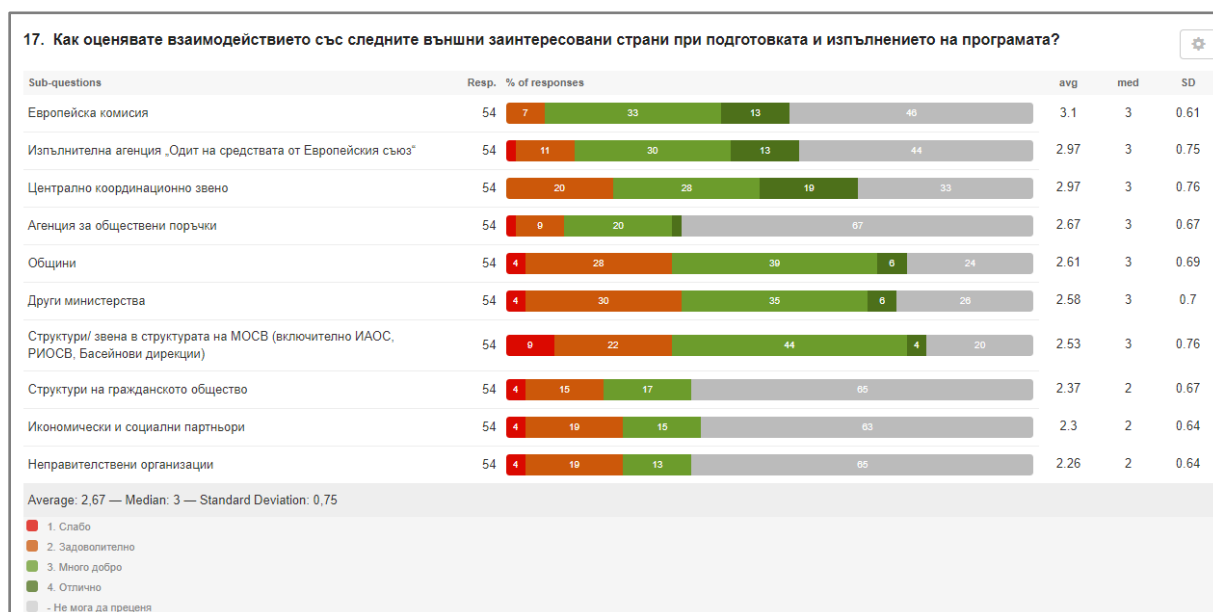
В допълнение, чрез **мерките за информираност и публичност**, и най-вече при провеждане на различни информационни събития, се поддържа контакт с други управляващи и контролни органи на оперативни програми, представители на местната и изпълнителната власт, общини, медии, работодателски и стопански организации.

Чрез **интернет секцията на ОПОС** на Единния информационен портал на Европейските структурни и инвестиционни фондове (<https://www.eufunds.bg/bg>) е осигурен достъп и на широката общественост до основни моменти от процеса на изпълнение на оперативната програма. Публикувани са протоколи от заседания и писмени процедури на КН на ОПОС, презентации и приети документи, както и Годишните доклади за изпълнение на програмата. Тези стъпки допринасят за осигуряване на откритост и прозрачност на процеса на управление на програмата.

В проведеното анкетно проучване сред служители на УО респондентите оценяват най-високо взаимодействието на УО с Европейската комисия и с Централното координационно звено. Значително по-критична е оценката за партньорството с други министерства и общини, както и със звена в структурата на МОСВ като ИАОС, РИОСВ и басейновите дирекции (виж фигурата по-долу).

⁹⁴ Например по проект „Подпомагане регионалното инвестиционно планиране на отрасъл ВиК“ е създаден Управителен комитет и Работна група. По проект „Подготовка на трети цикъл ПУРБ 2022-2027“ са създадени Техническа консултативна група и Експертна работна група.

⁹⁵ Източник: Годишен доклад за изпълнение на ОПОС за 2018 г.

Фигура 13. Оценка на служители на УО за взаимодействието и координацията с външни заинтересовани страни

Според мнозинството от респондентите основните трудности при взаимодействието с външни заинтересовани страни са забавяне и липса на изчерпателност при предоставянето на информация.

Координацията и взаимодействието със звена в структурата на МОСВ са особено важни за ефективността на ОПОС, тъй като Програмата предоставя подкрепа за изпълнение на ключови секторни политики. Наличието на такива трудности е нелогично и е много важно да бъдат отстранени.

Сред посочените мерки за подобряване на сътрудничеството с външни страни са: оптимизиране на комуникацията, провеждане на по-голям брой срещи, както и ясно дефиниране на задълженията и отговорностите на всяка една страна в процеса на взаимодействие.

Оценителен въпрос 3.2. Какви са най-често срещаните грешки при кандидатстване за отпускане на безвъзмездна помощ, както и при изпълнението на проектите? Какви са най-често срещаните рискови фактори за изпълнението по типове операции?

Основните трудности, които се изпитват при подаване на проектни предложения, са свързани с осигуряване на пълнота на проектната документация, включително подготовката на техническата част на проектите.

Основните трудности при изпълнение са свързани с осигуряване на финансови ресурси за покриване на първоначалните допустими разходи, провеждане на обществени поръчки и осигуряване на достатъчен човешки ресурс за управление на проектите.

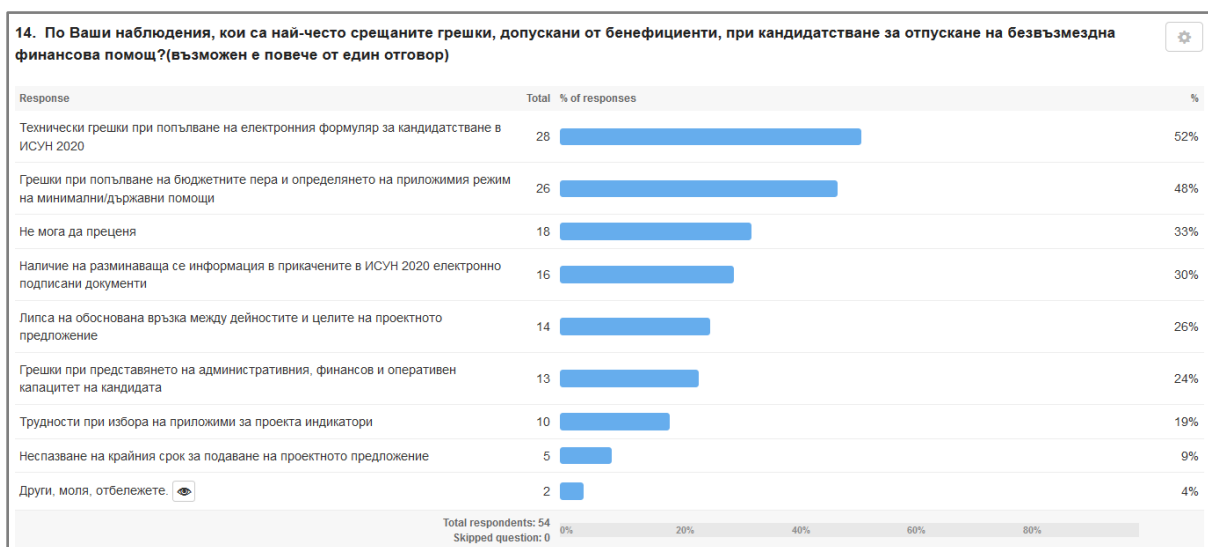
Основните рискови фактори зависят от вида на дейностите. Освен хоризонталния риск от неуспешно провеждане на обществените поръчки съществуват редица други рискове. Само някои от тях обаче се проявяват при проектите, финансирани от ОПОС. Това са основно закъснения при изпълнението на инфраструктурните проекти, осигуряване на ефективна координация и вземане на навременни управленски решения

при дейности за техническа помощ. По-интензивни комуникационни кампании и обучения за бенефициентите също са препоръчителни, за да се избегнат рисковете от липса на интерес към процедурите, подаване на проектни предложения с недобро качество и затрудненията при управление и отчитане.

Грешки при кандидатстване

Въпреки значителния натрупан опит от предходния програмен период все още най-често срещаните грешки при кандидатстване за отпускане на безвъзмездна помощ са свързани с **пропуски в проектната документация**. В Годишния доклад за изпълнението на ОПОС за 2018 г. е отбелязано, че при оценката на проектните предложения се наблюдават известни слабости и несъответствия в проектната документация на кандидатите⁹⁶.

Това наблюдение се потвърждава и от проведеното анкетно проучване сред служителите на УО. Значителен дял от респондентите (52%) отбелязват, че кандидатите най-често допускат технически грешки при попълване на електронния формуляр за кандидатстване в ИСУН 2020. По-конкретно, често се допускат грешки при попълване на бюджетните пера и определяне на приложимия режим на минимални/държавни помощи. Също така често е налице разминаваща се информация в прикачените в ИСУН 2020 електронно подписани документи, докато според УО сравнително по-рядко се наблюдават грешки свързани с избора на приложими за проекта индикатори (виж фигурата по-долу).

Фигура 14. Мнение на служители на УО за най-често срещаните грешки на бенефициентите при кандидатстване за БФП

Мнението, изразено от бенефициентите, участвали в проведените онлайн проучвания, е сходно. Както бенефициентите по ПО1, ПО2 и ПО4, така и бенефициентите по ПО3 са единодушни, че най-големи трудности при кандидатстване за БФП са изпитали по отношение на подготовката на техническата част от проектите, както и при осигуряването на съпътстващите документи.

⁹⁶ Източник: Годишен доклад за изпълнението на ОПОС за 2018 г., Проблеми, свързани с изпълнението на програмата, и приетите мерки – Рамка на изпълнението

Друг пропуск, идентифициран в Годишния доклад за изпълнението на ОПОС за 2018 г., се наблюдава при подаването на проектни предложения, които включват изграждане на екологична инфраструктура. В тези случаи кандидатите често пренебрегват нерешени **имууществено-правни взаимоотношения**, свързани с терените, предвидени за строителни дейности. Проблеми, свързани с придобиването на земя или учредяването на право на строеж, водят до отхвърляне на проектното предложение или трудности и забавяне при сключването на договори за предоставяне на БФП на по-късен етап. Подобен пропуск⁹⁷, се наблюдава в част от отхвърлените проектни предложения по процедура 4.004⁹⁸ в рамките на която собствеността върху язовирите и имотите, на които ще бъдат изпълнявани дейности по ремонт и реконструкция, се доказва с представянето на акт за публична общинска собственост, придружен от скица на имота. Част от кандидатите, чиито проектни предложения не са допуснати до техническа и финансова оценка, не са представили акт за собственост или алтернативно – документи за учредени вещни права.

Част от другите пропуски, допускани при подаването на проектни предложения, са свързани с **погрешно тълкуване или пренебрегване на различни изисквания от Насоките за кандидатстване**. Някои от кандидатите не правят разграничение между максималния срок за изпълнение на проекта и срока за физическо изпълнение на проекта, което води до грешки при попълването на т. 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта“ от ФК. Наблюдават се пропуски и при попълване на информацията относно партньорите по проекта, когато има такива.

Също така част от кандидатите не предоставят **преработена версия на проектното предложение** в указания за това срок, поради което не може да бъде установено съответствие с изискванията на критериите за избор на проекти по съответната процедура. Съгласно чл. 46 ал. 2 от ЗУСЕСИФ, ако кандидатът не отстрани в срок нередовност, непълнота и/или несъответствие с изискванията, по отношение на него процедурата се прекратява. Това е причината за отхвърляне на 3 от общо 19 проектни предложения, подадени по процедура BG16M1OP002-2.005 „Проектиране и изграждане на компостиращи инсталации за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци“⁹⁹, както и на 3 от общо 17 проектни предложения, подадени по BG16M1OP002-3.007 „Подобряване на природозащитното състояние на видове и типове природни местообитания на територията на мрежата Натура 2000, попадащи в национални паркове, природни паркове и поддържани резервати“¹⁰⁰.

Грешки при изпълнение

В Годишния доклад за изпълнението на ОПОС за 2018 г. са посочени няколко основни проблемни области при изпълнението на проекти по програмата. Най-съществена трудност за бенефициентите продължава да бъде **подготовката и провеждането на обществени поръчки**, което води до различни нарушения при провеждането на

⁹⁷ Източник: Списък на проектите предложения по процедура BG16M1OP002-4.004, които не се допускат до техническа и финансова оценка

⁹⁸ Мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения

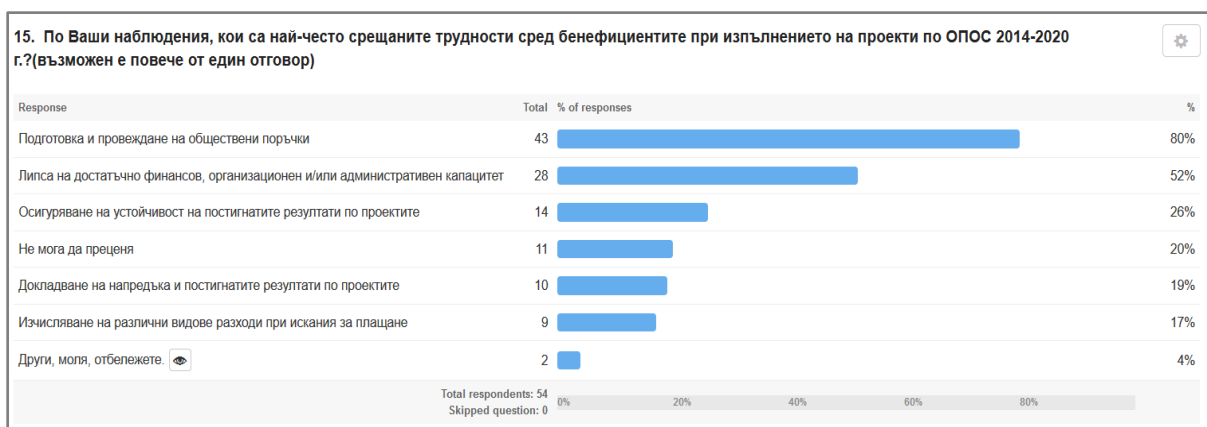
⁹⁹ Източник: Заповеди за прекратяване на процедура BG16M1OP002-2.005 по отношение на следните конкретни бенефициенти: община Раковски, община Кричим, община Сливен

¹⁰⁰ Източник: Заповеди за прекратяване на процедура BG16M1OP002-3.007 по отношение на следните конкретни бенефициенти: Дирекция на Природен парк „Сините камъни“ Сливен, РИОСВ - гр. Бургас, Дирекция на Природен парк „Българка“

процедури за избор на изпълнители по реда на Закона за обществените поръчки (ЗОП). Големият брой обжалвания са основна причина за закъснения при изпълнението на дейностите по проектите и представляват заплаха за постигането на физическите и финансовите показатели за изпълнение на програмата.

Сред най-често допусканите от бенефициентите грешки при провеждане на обществени поръчки, са: слабости, свързани с подготовката и откриването на процедурите за възлагане (незаконосъобразни критерии за подбор, незаконосъобразни показатели в методиките за оценка), пропуски при оценяването на получените оферти (незаконосъобразно допускане до участие и/или отстраняване на участници в процедурата), както и нарушения, свързани с изпълнението/изменението на договори за обществени поръчки.

Това наблюдение се потвърждава и от проведеното онлайн анкетно проучване сред служители на УО. Значителен дял от респондентите (80%) са на мнение, че най-често срещаните трудности сред бенефициентите при изпълнението на проекти по ОПОС 2014-2020 г. са подготовката и провеждането на обществени поръчки. Като фактор с негативно въздействие е посочена липсата на достатъчно финансов, организационен и/или административен капацитет на бенефициентите (виж фигурата по-долу).

Фигура 15. Мнение на служители на УО за най-често срещаните трудности на бенефициентите при изпълнението на проекти

Аналогично, служителите на УО са почти единодушни в мненията си за областите, в които бенефициентите се нуждаят от допълнително укрепване на капацитета. Най-остра нужда е идентифицирана по отношение на прилагането на ЗОП и провеждането на обществени поръчки и процедури за избор на изпълнител.

Мнението, изразено от респондентите в УО, само до известна степен съвпада с мненията на бенефициентите, участвали в проведените онлайн проучвания. В проучването сред общини, бенефициенти по ПО1, ПО2 и ПО4 и ВиК оператори, бенефициенти по ПО1, мнозинството от респондентите отбелязват, че са изпитали най-голямо затруднение с осигуряването на финансови ресурси за покриване на първоначалните допустими разходи по проекта, преди средствата да бъдат възстановени от ОПОС. В проучването сред бенефициентите по ПО3 (ИАОС и структури на МОСВ, РИОСВ, представители на МИГ и природни и национални паркове) като най-голямо затруднение е посочено осигуряването на достатъчно вътрешен човешки ресурс за управление на проекта. Въпреки това, макар и в по-малък

процент отговори, се споменават и затруднения с провеждането на обществени поръчки.

С цел намаляване броя на нарушенията, свързани с обществените поръчки, през 2018 г. от УО са изготвени стандартизирани документи и изисквания за възлагане на обществени поръчки по ОПОС, които да подпомогнат най-вече бенефициентите по проекти, включващи строителни дейности. Документите включват стандартизирани образци и изисквания за възлагане на обществени поръчки за проектиране и строителство на пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) и ВиК мрежи и строителен надзор по FIDIC¹⁰¹.

Друга често срещана трудност при изпълнението на проекти, идентифицирана от УО, е свързана с предоставянето от бенефициентите на изчерпателна **документация при подготовката на искания за плащане**. Мерките, предприети от УО с цел адресиране на тази слабост, включват обучения за бенефициентите, както и разяснения на въпроси, свързани с всички етапи на подготовка, окомплектоване и подаване за проверка на документацията, необходима за верификацията на разходи. Разработени са и практически указания за подаване и отчитане на разходите в ИСУН 2020. Също така се провеждат и срещи между УО и бенефициентите, на които се предлагат решения на казуси, възникнали при изпълнение на проектните дейности.

Необходимо е да се отбележи, че едно от често срещаните затруднения в изпълнението на оперативните програми в предходния програмен период – отчитането на работата на екипите за управление на проектите, е преодоляно в рамките на ОПОС 2014-2020 г. В предходния програмен период механизмите на национално ниво предвиждат попълване на времеви лист за изпълнение на дейностите и доказателства за извършената работа, което създава допълнителна административна тежест. За процедурите по ОПОС, стартирани след 3 май 2017 г., се прилага Национална методология за определяне на размерите на единна ставка за финансиране на дейности за организация и управление на проекти, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове. В съответствие с нея са изчислени 7 конкретни процента на единна ставка, които варират в зависимост от общата стойност на проекта и определят размера на разходите за организация и управление¹⁰².

Рискови фактори за изпълнението по типове операции

При изпълнението на различните видове дейности и операции съществуват рискове както за успешното им изпълнение, така и за устойчивост на резултатите. Някои от рисковете са хоризонтални (като успешното и навременно провеждане на обществените поръчки), а други са специфични за даден тип операция. Таблицата по-долу обобщава основните идентифицирани рискове при изпълнението на проектите по ОПОС по типове операции.

Таблица 29. Основни рискове при изпълнение на проектите по ОПОС по типове операции

Типове операции	Рискови фактори
Изграждане на	• Неуредени имуществено-правни взаимоотношения

¹⁰¹ Източник: Годишен доклад за изпълнението на ОПОС за 2018 г., Проблеми, свързани с изпълнението на програмата, и приетите мерки – Рамка на изпълнението

¹⁰² Източник: Актуализирана методология за определяне на размерите на единна ставка за финансиране на дейности за организация и управление по ОПОС 2014-2020 г., одобрена от УО на 04.02.2019 г.

инфраструктура	• Закъснения при изпълнение на дейностите • Провеждане на обществени поръчки • Осигуряване на съфинансиране (включително за съпътстващи дейности, които не са допустими за финансиране по ОПОС) • Осигуряване на финансиране за поддръжка и експлоатация на съоръженията
Доставка на оборудване	• Провеждане на обществени поръчки • Изготвяне на добра техническа спецификация • Координация с всички заинтересовани страни • Осигуряване на финансиране за съпътстващи дейности като ремонт на помещения и обучение на персонала • Осигуряване на финансиране за поддръжка и консумативи
Техническа помощ и анализи	• Осигуряване на данни • Осигуряване на координация с всички заинтересовани страни • Провеждане на обществени поръчки
Изграждане на капацитет	• Предоставяне на подкрепа, която отговаря на нуждите • Предоставяне на навременна подкрепа • Текучество на персонала
Информация и комуникация	• Определяне на целевите групи • Избор на подходящи канали за комуникация • Подходящо съдържание и обхват на комуникираната информация • Навременно идентифициране на нуждите от информация и нейното предоставяне

Източник: Собствени анализи

При дейностите за **изграждане на инфраструктура** основен рисков фактор е закъснението на изпълнението на строително монтажните работи, което е често срещано при проектите, финансирани по ОПОС, особено в областта на ВиК. Осигуряването на съфинансиране при проектите от ВиК операторите се очаква да бъде осъществено чрез финансови инструменти. При проектите за изграждане на инфраструктура за отпадъци, общините осигуряват съфинансиране чрез собствени средства, банкови кредити или чрез събираните отчисления по чл. 64 от ЗУО, така че рисковете свързани със осигуряване на съфинансиране съществуват, но в голяма степен са под контрол. Осигуряване на финансиране за поддръжка и експлоатация на съоръженията също е необходимо и може да се окаже рисков фактор за осигуряване устойчивост на инвестициите.

Специфичните рискови фактори при **доставка на оборудване** са свързани с подготовката на техническа спецификация, координация със заинтересованите страни и осигуряване на финансиране на съпътстващи дейности и консумативи. В рамките на настоящата оценка не са идентифицирани проблеми с подготовката на техническата спецификация и координацията със заинтересованите страни, както и финансирането на дейности по ремонт на помещения. Осигуряването на консумативи за оборудването и обучение за лаборантите също се очаква да бъде налице, но там е възможен риск, в зависимост от финансирането за съответната институция и лаборатория.

Основните специфични рискове при предоставяне на **техническа помощ и анализи** са свързани със създаване на предпоставки за ефективна координация със заинтересованите страни, наличност на достатъчно данни и вземане на навременни управленски решения. При изпълнението на проектите по ОПОС тези рискове се проявяват в различна степен в зависимост от сложността на проектите и конкретните заинтересовани страни (виж по-горе оценителен въпрос 2.3).

При дейностите за **изграждане на капацитет** рисковете са свързани с определяне на нуждите, така че те да бъдат адресирани по най-добрия начин. По отношение на нуждите от изграждане на капацитет на УО с водещо значение са вътрешните анализи, на базата на които се разработва Годишен план за обучение на ГД ОПОС. При определянето на нуждите от обучения на бенефициентите от ключово значение е анализът на попълнените въпросници за обратна връзка. В тях бенефициентите посочват необходимост от допълнителна информация и консултации, както и предложения и препоръки за подобряване на обученията. Когато е необходимо, е препоръчително провеждане на специфични дейности по укрепване на капацитета на даден бенефициент, в зависимост от конкретните му нужди. Важен аспект при такава подкрепа е нейното навременно идентифициране и предоставяне.

Рисковете при дейностите за **информация и комуникация** са свързани с правилно определяне на целевите групи, каналите за комуникация и обхвата и съдържанието на информацията. Навременното идентифициране и предоставяне на информацията на целевите групи също е от особена важност. При проектите за информация и комуникация на ОПОС не са забелязвани специфични трудности. Препоръчителна по-активна комуникационна работа с потенциални бенефициенти с цел привличане на достатъчно интерес към процедурите на конкурентен подбор и подобряване качеството на подаваните проектни предложения.

Оценителен въпрос 3.3. *Какви са качеството и ефективността на оценката на проектните предложения по процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ?*

Качеството и ефективността на оценката на проектни предложения като цяло е добро, но има възможности за подобрения. Нормативно установените изисквания в ЗУСЕСИФ и ПМС 162 по отношение на оценка на проектни предложения, както и подаването и оценката на предложенията по електронен път в ИСУН 2020 е съществен фактор за качество и ефикасност на процеса на оценка. Въпреки това, при някои процедури за директно договаряне се наблюдават съществени закъснения, поради необходимост от подобрене на проектните предложения.

Оценката на проектни предложения е нормативно установена в ЗУСЕСИФ и в ПМС № 162/05.07.2016 г.¹⁰³ Процедурите за оценка на проектни предложения от страна на УО на ОПОС са разписани в процедурния наръчник на програмата за двата вида оценка – процедури за директно предоставяне на БФП и процедури чрез подбор на проекти.

Нормативните документи уреждат важни елементи от процеса на оценка, включително срокове за сформирание на оценителни комисии и срокове за оценка на подадените проектни предложения, които са пренесени в процедурите на УО.

В настоящия програмен период, оценката на проектните предложения се осъществява по електронен път, чрез ИСУН 2020. Електронното подаване на документи и електронната оценка, както и нормативно установените изисквания значително подобрява качеството и бързината на оценката.

¹⁰³ ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 162 на МС от 05.07.2016 г. за определяне на детайлни правила за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмите, финансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014 - 2020 г.

Бенефициенти на УО, с които бяха проведени срещи и които отговориха на анкетните проучванията, нямат съществени бележки по отношение на процеса на оценка на проектните им предложения. Единствено институционалните бенефициенти изразиха мнение, че предоставянето на документи за доказване на административен капацитет за структури като техните е твърде утежнено. В тази връзка около 23% от респондентите посочват, че изпитват трудности при подготовката на административните документи, включително и документите по въпросника за оценка на административния капацитет.

Прегледът на въпросниците за оценка на капацитета на бенефициентите (ползват се различни въпросници в зависимост от вида на бенефициента - общини, публични институции, научни институти, търговски дружества и неправителствени организации) показва, че някои изисквания биха могли да бъдат опростени, като например:

- Изискването за предоставяне на длъжностните характеристики на служителите
- Изискването за предоставяне на сертификати за проведените обучения на служителите
- Изискването за представяне на документи за различни видове процедури при НПО и др.

Нормативно установените срокове за оценка създават предвидимост относно времетраенето на оценката при процедурите за подбор на проекти. Установените 90 дни за работа на оценителните комисии се спазват при повечето оценки. Само две процедури са превишили този срок (3.007 – 116 дни и 4.004 – 127 дни).

При процедурите за директно договаряне, бенефициентите имат възможност да отразяват коментари на възложителя и тогава съответно сроковете за оценка се разтеглят, тъй като времето за преработка на проектното предложение не се включва в сроковете за оценка. Въпреки това, като цяло, не се наблюдават особено големи забавяния (виж таблицата по-долу).

Таблица 30. Осреднено време за оценка на проектни предложения по процедури.

Приоритетни оси	Брой дни за оценка (чисти)*	Брой дни за оценка (общо с преработка)**
ПО1 Води	58	121
ПО2 Отпадъци	76	няма данни
ПО3 Натура 2000 и биоразнообразие	74	88
ПО4 Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища	87	105
ПО6 Техническа помощ	15	няма данни

Източник: По данни на УО; *от датата на подаване на проекта до датата на одобряване на доклада от проведена оценка, без дните за преработка от кандидата

** от дата на регистриране на проекта до дата на предаване на доклада, вкл. дните за преработка от страна на кандидата

Изключение са две процедури по ПО1 за изпълнение на ранни ВиК проекти (1.006 и 1.009), където оценката се е проточила съответно до 394 дни и 238 дни. Други процедури с директно предоставяне на подкрепа, които са се проточили са процедурата за доизграждане на системите за мониторинг на водите – 158 дни (1.013), Натура в Черно море – 160 дни (3.005) и установяване на шест центъра за повишаване готовността на населението за адекватна реакция при наводнения -143 дни (4.001).

При оценката на отделни проектни предложения също има големи разлики. Значително

забавяне е регистрирано при оценката на инфраструктурни проекти по ПО1 при проектите на общини Пловдив (752 дни), Тутракан (543) и Чирпан (396), поради времето, необходимо за преработка на проектното предложение от страна на бенефициента.

При тези проекти основна трудност е осигуряването на необходимите документи по териториално-устройствените процедури.

Няма съществени разлики в оценката на проектни предложения по отделните процедури с изключение на ПО6 „Техническа помощ“ където оценката отнема най-малко време. Това е така тъй като, съгласно ЗУСЕСИФ (чл. 44 ал.3), сроковете за оценка на финансов план за бюджетна линия са по-малки (до един месец от датата на подаване на проектното предложение).

Самооценката на служителите на УО относно ефективността и ефикасността на процеса на оценка на проектни предложения е представена в таблицата по-долу.

Таблица 31. Самооценка на служителите на УО относно ефективността и ефикасността на процеса на оценка на проектни предложения

Позиция/Самооценка	Отлично	Много добро	Задоволително	Слабо
Ръководна длъжност	29%	43%	29%	0
Експертна позиция	16%	55%	25%	5%
Общо	17%	54%	26%	4%

Източник: Онлайн анкетно проучване сред всички служители на УО

Както ръководният състав, така и служителите считат, че процесът на оценка е ефективен и ефикасен, но са възможни подобрения. По-критични са служителите, вероятно поради по-задълбочен непосредствен опит в процеса на оценка.

На въпроса „Възможни ли са подобрения в процеса на оценка на проектни предложения“ респондентите нямат еднозначно мнение – половината смятат, че подобрение е възможно, докато другата половина са на обратното мнение. Респондентите посочват следните възможности за оптимизиране на процесите на оценка на проектни предложения:

- Прецизиране на критериите за оценка в насоките за кандидатстване, като последните бъдат доколкото се може по-обективни. Когато това е невъзможно да се въведат ясни и еднозначни правила, за оценка, които не допускат различно тълкуване от оценителите.
- Предлагат се възможности за гарантиране по-добро качество на проектните предложения чрез:
 - провеждане на разяснителни кампании и обучения на бенефициентите по отношение на основните правила и изисквания на ОПОС за подготовка на проектни предложения – при конкурентен подбор на проектни предложения
 - провеждане на работни срещи с бенефициентите по процедурите за директно предоставяне на БФП, за да се поясни подробно начинът на изготвяне на проектите и начинът на процедиране на оценката.

- Назначаване на експерти със специфична експертиза в оценителните комисии и профилиране на експертния състав по тематични области на подкрепа.
- По-добро планиране на процедурите и крайните срокове, така че да не се струпва работа по оценка на проектни предложения.
- Наемане на повече външни оценители, като наличният експертен състав поеме основно администрирането на процеса на оценка.
- По-добър контрол и налагане на санкции при некачествено изпълнена работа от външните оценители.

***Оценителен въпрос 3.4.** Ефективна и функционална ли е системата за събиране на данни за индикаторите на ОПОС 2014- 2020 г. с оглед регулярното отчитане на напредъка в изпълнението?*

Системата за събиране на данни за индикаторите на ОПОС дава възможност за отчитане на напредъка на ниво проект, процедура и програма. Осигурено е спазването на йерархията на индикаторите – заложените в програмата индикатори се включват в процедурите, а оттам се пренасят в отделните проекти. Тази последователност, както и подробното описание на Системата от индикатори в Процедурния наръчник, дават възможност за ефективно отчитане на постигнатия напредък. Възможни са подобрения при отделни индикатори, свързани с поясняване на индикаторите, прецизиране на метода на изчисление, както и събиране на допълнителна информация с цел по-пълно обхващане на постигнатото по процедурите.

По ОПОС, съобразно изискванията на регламентите на ЕС за настоящия програмен период, са предвидени следните видове индикатори:

- Индикатори на ниво програма
- Специфични индикатори на ниво процедура и проект.

Индикаторите на ниво програма са разделени на: (1) индикатори за резултат; (2) индикатори за изпълнение и (3) финансови индикатори. Някои от индикаторите за изпълнение ползват общите индикатори за изпълнение, посочени в Приложение 1 на Регламент (ЕС) 1301/2013 г.

За набиране на данни за индикаторите и тяхното отчитане, както на ниво проект, така и на ниво процедура и програма, се използват функционалностите на ИСУН. УО на ОПОС не разполага с отделна система за набиране, складиране на информацията, обработване и отчитане на индикаторите.

Събиране на данни за индикаторите на ниво проект

Задълженията и **отговорностите на бенефициентите** в процеса на събиране на данни за индикаторите на ОПОС са описани в Ръководството за бенефициенти¹⁰⁴ и по-конкретно в приложената към него Инструкция за отчитане на АДБФП и ЗБФП в ИСУН 2020¹⁰⁵. При подаване на искане за междинно и окончателно плащане

¹⁰⁴ Ръководство за изпълнение на договори/ заповеди за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОПОС 2014-2020 г. (Версия 2, юли 2018 г.)

¹⁰⁵ Инструкция за бенефициентите по ОПОС 2014-2020 г., относно отчитането на ДБФП/АДБФП/ЗБФП в Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020 (ИСУН 2020)

бенефициентите изпращат към УО чрез ИСУН 2020 пакет отчетни документи, съдържащ искане за плащане, технически и финансов отчет. Предвидена е и възможност за периодично докладване за напредъка по проект при поискване от УО.

В техническия отчет бенефициентите попълват информация за постигнатия физически напредък по проекта. В секция 3 „Индикатори“ за всички индикатори по проекта се въвежда постигнатата стойност за периода на отчета (в случай че има напредък) и коментар (ако е приложимо). Постигането и отчитането на напредък по индикаторите следва да бъде подкрепено със съответните документи и доказателства, които се представят от бенефициентите в т. 8 Опис на документи към Техническия отчет.

В Ръководството за бенефициенти е уточнено, че бенефициентът е длъжен да постигне целевите стойности на всички индикатори за изпълнение и/или резултат, включени в проектното предложение, до изтичане на срока за изпълнение на дейностите по проекта. При неизпълнение на индикатори, които са свързани с постигането на целите на ОПОС 2014-2020 г. на бенефициента се налагат финансови корекции в размери, определени в съответната наредба¹⁰⁶. Това условие гарантира фокусираност на проектите върху принос към постигане на индикаторите на ОПОС.

Събиране на данни за индикаторите на ниво програма

Системата от индикатори на ОПОС 2014-2020 г. е представена в отделен раздел от Процедурния наръчник на програмата, като за всяка приоритетна ос са описани заложените индикатори, обосновка за техния избор, тип процедури за набиране на проектни предложения, чрез които да бъдат постигнати, и начин на отчитането им на ниво проект. Също така за всеки индикатор са посочени базова и целева стойност, мерна единица, източник на информация за постигнат напредък и, при необходимост, уточнения за специфики при събирането на данни. Посочени са формули за изчисление на някои по-специфични индикатори. Системата от индикатори на ниво програма като цяло кореспондира с поставените цели и в голяма степен осигурява яснота, изчерпателност и прозрачност в процеса на мониторинг. Идентифицирани са няколко възможности за подобрене на събирането на данни, като те могат да бъдат условно разделени в три групи: поясняване на обхвата на отделни индикатори, прецизиране на методите на изчисление, и събиране на допълнителна информация от бенефициентите, извън отчитането на индикаторите в ИСУН 2020, с цел по-пълно обхващане на постигнатото по процедурите.

Поясняване на обхвата на някои индикатори

За някои от индикаторите е необходимо **допълване на информацията за обхвата им**, с цел улесняване на тяхното отчитане и анализ на приноса им за постигане на заложените по програмата цели. По-долу са представени коментари по някои от индикаторите, за които считаме че има възможност за поясняване на информацията за обхвата им, представена в Системата от индикатори.

¹⁰⁶ Наредба за посочване на нередности, представляващи основания за извършване на финансови корекции, и процентните показатели за определяне размера на финансовите корекции по реда на Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове (приета с ПМС № 57 от 28.03.2017 г., обн., ДВ, бр. 27 от 2017 г., посл. изм. бр. 67 от 23.08.2019 г.)

Два индикатора за резултат по **СЦ2 на ПО1** мерят водни тела с „подобрен мониторинг“, което включва водни тела, които вече се наблюдават, но за чието наблюдение чрез интервенциите по ОПОС е закупено ново оборудване и/или водни тела, при които се наблюдават нови вещества, и/или водни тела, които преди проектите не са обхванати от системата за наблюдение, а за тях за изградени нови мониторингови пунктове. Тази формулировка на индикаторите е твърде широка и затруднява предоставянето на конкретна информация в какво точно се изразява подобрението. В този случай е препоръчително в Системата от индикатори да се специфицират всички отделни случаи, които ще се измерват чрез индикаторите, като тази информация бъде пренесена надолу към процедурите и проектите и бенефициентите бъдат запознати как да измерват и отчитат отделните случаи.

В рамките на **ПО4**, въпреки че формално измерването на индикатора за резултат *Райони със значителен потенциален риск от наводнения, в които населението няма готовност за адекватна реакция при наводнения* е възможно, информацията, която той носи относно постигане на специфичната цел, е неясна. Не е уточнен смисълът на „адекватна готовност“. Към момента индикаторът се отчита по проекти с разнородни мерки, които водят до повишаване на готовността на населението в определените 116 района със значителен потенциален риск от наводнения. Също така, както е отбелязано в поясненията към Системата от индикатори на ОПОС, е възможно двойно отчитане на един и същи район. За да се избегне това, е необходимо всеки район да бъде отчетен само по веднъж, независимо колко проекта са изпълнени в него. За адекватно представяне на постигнатото, както и с цел определяне на обхвата на бъдеща подкрепа, би било добре да се събере информация за това в кой район какви мерки (някъде може да са повече от една) са осъществени.

Прецизиране на метода на изчисление

По отношение на **ПО2** е препоръчително да се прецизира методът на изчисление на индикатора за резултат *„Количество на депонираните отпадъци“*, тъй като изграждането на предвидения по процедурите капацитет за третиране на битови отпадъци не гарантира същите количества да бъдат отклонени от депониране. В Системата от индикатори е необходимо да се уточни, че реалният принос на процедурите за постигането на индикатора за резултат ще може да бъде отчетен едва след приключване на проектите и отчитане на работата на построените инсталации. Целевата стойност на индикатора за резултат – 2 038 000 тона, се отнася за цялата страна. Във връзка с това е необходимо в Системата от индикатори да се специфицира как към 2023 г. ще бъде изчислен индикаторът за резултат, отчитайки, че същият реферира към територията на цялата страна. Прецизирането на метода няма да създаде трудности за приключилите вече процедури, тъй като при всяка от тях по проектите е набрана информация за базова и целева стойност.

По отношение на **ПО6**, по време на среща-интервю с представители на УО беше уточнено, че отчитането на индикаторите за изпълнение *„Обучени служители на УО“* и *„Обучения за служители на УО“* няма да е кумулативно. В края на програмния период всеки обучен служител от списъчния състав на УО ще бъде отчетен по веднъж, независимо от броя обучения, които е преминал. Това е важна подробност и е препоръчително да бъде уточнена в Системата от индикатори на ОПОС.

В системата от индикатори на ОПОС е посочено, че при индикатора „Средно време за одобряване на проектно предложение (брой дни)“ под „средно време“ се има предвид периодът от подаване на проектното предложение до датата на предаване на доклада от оценка за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. Ако това е така, тогава е наложително да се коригира целевата стойност на индикатора, предвид това, че към момента тя е 147 дни, а съгласно изискванията на ЗУСЕСИФ, оценката трябва да приключи в рамките на 3 месеца (90 дни).

Събиране на допълнителна информация

По някои от осите и специфичните цели, набирането и анализът на допълнителна информация, извън отчитането на индикатори в ИСУН 2020, би било полезно за по-пълно представяне на постигнатото.

Например, за по-пълно обхващане на постигнатото по **СЦ 1 на ПО1** на ОПОС е възможно, извън индикаторите на програмата, да се отчита новоизградена канализационна мрежа (км), както и намаляване на загубите на вода в обособените територии, обслужвани от ВиК операторите, които са подкрепени по програмата. Такава информация е предвидено да се предостави от бенефициентите.

Същото е необходимо и при **СЦ 2 на ПО1**, където са дефинирани само индикатори за резултат. Това накъсва логическата връзка между операциите и постигнатите резултати. В този случай е наложително да се събере и анализира информация за непосредствените постижения по процедурите, като оборудвани лаборатории, изградени/реhabилитирани мониторингови пунктове/доставено оборудване.

Обобщаване на данни за индикаторите на ниво програма

Съгласно чл. 50, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г., в годишните доклади и в окончателния доклад за изпълнението на програмата УО представя **обобщена информация** за постигнатия напредък по отношение на общите и специфичните за програмата индикатори и количествени целеви стойности. Данните за индикаторите се представят за изцяло изпълнени операции и, където е възможно, като се взема предвид етапът на изпълнение на избраните операции. Прегледът на годишните доклади по програмата показва, че УО ежегодно представя информация за напредъка на

индикаторите по всяка от осите. Изключение прави единствено ПОБ, по която отчитането ще бъде в края на програмния период, като този подход е съгласуван между УО и ЕК.

Резултатите от проведеното онлайн анкетно проучване сред служители на УО сочат, че мнозинството от респондентите

Фигура 16. Мнение на служители на УО за относно системата за мониторинг

(53%) смятат, че системата за мониторинг изцяло (13%) или голяма степен (40%) дава информация за целите на управление на програмата и за регулярното отчитане на напредъка на изпълнение, като едва 7% проявяват критичност (виж фигурата вляво).

Отправени са следните препоръки за оптимизиране на системата на мониторинг:

- Усъвършенстване на модулите от ИСУН 2020, които агрегират данни за индикаторите;
- Разработване на допълнителна информационна система за мониторинг и събиране на данни за индикаторите, различна от ИСУН 2020, която да отчита спецификите на програмата и заложените индикатори;
- Дефиниране на ясно проследими базови и целеви стойности на индикатори на етап програмиране;
- Поставяне на ясни изисквания към кандидатите по отношение на индикаторите;
- Провеждане на по-голям брой проверки на място.

Оценителен въпрос 3.5. *Каква е ефикасността на изпълняваните интервенции по ОПОС 2020 г. към средата на 2019 г.?*

Ефикасността на изпълняваните интервенции е трудно да се оцени, тъй като подкрепените мерки са различни и специфични. Това се отнася особено за мерките по ПОЗ.

Ефикасността на интервенциите основно е разгледана по отношение на еднотипни инвестиционни процедури и проекти по ПО1, ПО2 и ПО4. Анализите показват, че има процедури и проекти, които от гледна точка на разходи/резултати (тон третиран отпадък; жители с подобро водоснабдяване или е.ж пречистен товар) са по-ефикасни от други. Разликите в ефикасността се дължат основно на спецификите на проектите и изгражданата инфраструктура, както и на икономия от мащаба. Много по-неефикасни са малките по мащаб инвестиции, където вероятно е възможно да се търсят други решения, включително технически, с цел подобряване на ефикасността.

Оценката на ефикасност разглежда съотношението на разходите спрямо резултатите по всяка от приоритетните оси.

ПО1 „Води“

По първата приоритетна ос на ОПОС са финансирани дейности за техническа помощ, подобряване на мониторинга на водите и инвестиции във ВиК инфраструктура. Анализите на ефикасност са направени по тези три компонента.

Ефикасност на разходите за техническа помощ:

За изготвянето на РПИП са инвестирани средно около 4 милиона лева на едно проучване, както е представено в таблицата по-долу.

Таблица 32. Договорена БФП за подготовка РПИП, ПО1

Процедура	БФП, договорена, лв.	Резултат	Разход на 1 РПИП, лв.
1.001Подпомагане регионалното инвестиционно планиране	58 414 264	14 РПИП	4 172 447
1.007 Подготовка на регионално прединвестиционно проучване за водоснабдяване и канализация за територията на Столична община	4 434 000	1 РПИП	4 434 000
1.018 Подпомагане планиране на ВиК – етап 2	23 000 000*	6 РПИП	3 833 333

Източник УО на ОПОС; ИСУН 2020 *бюджет по процедурата, процедурата е в оценка

С изготвените 14 РПИП се кандидатства за финансиране с общ заделен ресурс за БФП 1 350 млн. лева¹⁰⁷, което означава, че разходите за РПИП представляват около 4% от инвестиционния разход. Предвид това, че РПИП са насочени към цялостно регионално проучване, включително по-малките агломерации, които не се финансират от програмата и че заделените средства включват разходи по управление и контрол на качеството, подготовка на РПИП е в рамките на обичайните разходи за такъв тип дейност.

Освен подготовката на РПИП е предоставена и друга техническа помощ, както е представено в таблицата по-долу.

Таблица 33. Договорена БФП за техническа помощ, ПО1

Процедура	БФП, договорена, лв.	Резултат
1.002 Екологични оценки на ПУРБ 2016 - 2021 г. и Морската стратегия	341 532	Изработени екологични оценки
1.003 Подпомагане ефективността, управлението и институционалния капацитет във ВиК	15 378 161	Информационна система за ВиК услугите; Информационна система на водостопанските системи и съоръжения Регистър на ВиК операторите; Анализи и подкрепа за продължаване на реформите и законодателни промени; Укрепен административен капацитет на ВиК
1.017 Трети цикъл планове за ПУРБ 2022- 2027 г.	24 000 000	4 ПУРБ, заедно с разработените екологични оценки към тях

Източник УО на ОПОС; ИСУН 2020

Подкрепата е разностранна и не може да се направи сравнение, за да се оцени ефикасността. Прави впечатление, че подготовката на третия цикъл ПУРБ е значително по-скъпа от предвидените за това средства в Средносрочния план за действие към Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор от 2012 г. (6 млн. лв.), както и средствата похарчени за същата цел в предходния програмен период (9 млн. лв.). Това се дължи на заложените повече и по-специфични изисквания към изработването на новите ПУРБ, включително набиране на данни чрез теренни проучвания и изработване на методики. Екологичната оценка на планове също влиза

¹⁰⁷ По процедура BG16M1OP002-1.016 - Изграждане на ВиК инфраструктура

в стойността на процедурата. От друга страна, централизираното изпълнение предполага, че могат да се направят икономии от мащаба.

Ефикасност на подкрепа за подобряване мониторинга на водите

Трудно е да се анализира ефикасността на процедурите за подобряване на мониторинга на водите на база на данните за предвидените средства и очаквани резултати (виж таблицата по-долу).

Таблица 34. Договорена БФП оборудване и мониторинг на води, ПО1

Процедура	БФП, договорена, лв.	Резултат
1.004 Методи за анализ на води, седименти и биота и дооборудване на лаборатории на ИАОС	4 411 215	9 лаборатории с подобрен капацитет за мониторинг на химическото състояние на повърхностните води. 7 метода за определяне на приоритетни и специфични замърсители във води, седименти и биота.
1.011 Подобряване мониторинга на качеството на питейните води	10 000 000	10 оборудвани лаборатории
1.013 Доизграждане на системите за мониторинг на количеството на водите	14 999 898	50 водни тела с подобрен мониторинг 8 броя програми за мониторинг
1.019 - Доизграждане и оборудване на мрежите за контролен и оперативен мониторинг на химичното състояние на подземните води	15 000 000*	20 водни тела с подобрен мониторинг

Източник УО на ОПОС; ИСУН 2020 *бюджет по процедурата, процедурата е в оценка

Поради спецификата на дейностите, методите за мониторинг и разликите в доставеното оборудване или разходите за изграждане/реабилитиране на пункт за мониторинг не е възможно да се направят анализи за това кои процедури са по-ефикасни и кои по-слабо ефикасни.

Ефикасност на инвестиционните разходи:

Ефикасността на инвестиционните разходи, също е трудно да се определи, предвид различните видове инвестиции и специфики на проектите. От гледна точка на разходи/постигнати резултати измервани чрез допълнителен брой жители с подобро водоснабдяване и подобро пречистване на водите (е.ж.) някои инвестиции биха могли да се разглеждат като по-ефикасни от други. Разликите идват от спецификите на проектите и различната по мащаб и обем инфраструктура, която се изгражда – например наличие или не на пречиствателни станции, дължина на мрежата и други технически параметри.

ПО2 „Отпадъци“

Наблюдават се разлики в ефикасността на процедурите от гледна точка на разходи/постигнати или очаквани резултати, въпреки че насоките за кандидатстване за компостиращи инсталации и за комбинираните процедури, както и за изграждане на анаеробни инсталации са зададени финансови рамки в зависимост от капацитетите на инсталациите и тези финансови рамки са спазени при всички проекти.

Определянето на максимална допустима стойност на БФП спрямо широки граници на капацитети на инсталациите за предварително третиране има за цел да отчете спецификите и разликите от икономия на мащаба (или липсата на такава икономия). Но заложените широки граници, в този случай 6 милиона лева за инсталации до 20 хиляди тона на година, би могло да постави под риск ефикасното разходване на средства.

Използването на различни технологии оказва значително влияние върху ефикасността на мерките. Резултатът от процедура 2.004 е същият като този от процедура 2.005 (около 64 хил. тона/година капацитет за рециклиране на отпадъци), но на два пъти по-висока инвестиционна стойност. Това е така, тъй като технологията, прилагана при анаеробните инсталации (процедура 2.004), е различна от тази на компостиращите инсталации (процедура 2.005). Анаеробните инсталации са по-скъпи както за изграждане, така и за експлоатация. Подкрепата по ОПОС за изграждане на анаеробни инсталации е аргументирана с предвидените мерки в НПУО, но за в бъдеще, поради високата им инвестиционна стойност, изграждането на анаеробни инсталации е препоръчително само след доказана необходимост и невъзможност за използване на други по-ефикасни решения.

По-ниската ефикасност на използването на средствата идва освен от спецификите в проектите и от изграждането на инсталации с малък капацитет, където не може да се направи икономия от мащаба. Процедура 2.005 допуска изграждането на компостиращи инсталации с капацитет 2 000 тона на година, а Процедури 2.002 и 2.006 допускат изграждането на инсталации за предварително третиране дори и с по-малък капацитет.

Изграждането на подобни малки инсталации, е обусловено от нормативните изисквания в страната. ЗУО постановява, че целите за рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци се изпълняват съвместно от всички общини в региона, а Наредба № 6 (чл. 38, ал. 1) постановява, че всички отпадъци, които се приемат на депа трябва да бъдат предварително третирани (изключения се допускат за инертните отпадъци).

В същото време, малките общини са затруднени в постигане на целите и в самостоятелното финансиране на инвестиции в областта на отпадъците и насочването на БФП към тях е аргументирано, но технологичните решения трябва да са различни от тези при по-големите общини.

Въпреки, че при Столична община обемът отпадък е най-голям, съответно се очаква най-голям ефект по отношение на обем преработен отпадък, стои въпросът дали е възможно по-ефикасно използване на средствата от гледна точка на добавената стойност на подкрепата. Столична община е една от малкото общини, които имат сравнително добър финансов капацитет да осъществяват инвестиции. Предвид на това, добавената стойност на подкрепата по програмата е много по-малка в сравнение с подкрепа за проекти, които без безвъзмездната помощ от ОПОС не биха се случили.

ПОЗ „Натура 2000 и биоразнообразие“

Подкрепените процедури и проекти по ПОЗ са разнородни и трудно могат да бъдат сравнявани помежду им. Единствено при процедура 3.007 имаме повече на брой сравнително еднотипни договори, но отново дейностите са твърде специфични и зависят от твърде много параметри, като защитени видове, вид и мястото на местообитанията. Поради това е напълно възможно стойността за подобряване на природозащитното състояние на видове или местообитания да се различава значително,

без да е възможно в такъв случай да се направи оценка, къде мерките са по ефикасни – т.е с по-малко разходи се постигат едни и същи цели.

ПО 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“

При ПО 4, отново, поради различното естество на подкрепените процедури, е невъзможно да се направи сравнение между процедурите, за да се оцени къде се постигат резултати с по-малко средства, т.е къде подкрепата е най-ефикасна. Единствено по две процедури може да се направи сравнение между някои от проектите, където обаче, отново интервенциите имат своите специфики и поради това, макар мерките да са еднотипни, разходите се различават значително.

При укрепване на свлачищата очевидно се наблюдава ефект от мащаба – т.е единичните разходи значително намаляват при укрепване на по-големи свлачища. Същото може да се каже и за язовири, които застрашават по-големи селища: очевидно ефектът, измерен, чрез защитено население при тях е най-голям.

Оценителен въпрос 3.6. Какви са изводите и препоръките от прегледа на системата за предоставяне на БФП?

Системата за предоставяне на БФП, като цяло, работи добре. Начините на предоставяне на подкрепа (директно предоставяне на БФП или подбор на проекти) са правилно определени. Предоставянето на подкрепа чрез директно договаряне е обусловено от това, че бенефициентите са определени или от изискване на законодателството или при приоритизация на интервенциите.

Процесите на оценка на проектни предложения протичат в законово определените срокове, а използването на ИСУН за подаване и оценка на проектните предложения значително подобрява ефикасността на процесите. Възможности за подобряване на процесите на оценка са свързани с подобряване на критериите за оценка с цел гарантиране на тяхната обективност и като база за подбор на качествени проектни предложения, както и за намаляване на административната тежест за бенефициентите, чрез редуциране на някои от изискванията за подаване на документи, като например доказване на административен капацитет. Подобряване на ефикасността на оценка също е възможно чрез по-добро планиране на процедурите, така че да се избегне струпване на проекти за оценка и осигуряване на достатъчен човешки ресурс и експертиза за оценка на специфични проекти.

Наблюдаваните значителни забавяния в предоставяне на БФП по някои проекти и процедури се дължат на недоброто качество на проектните предложения. Възможностите за подобрения са свързани с повишаване на капацитета на бенефициентите и предоставяната информация към тях с цел да бъдат подпомогнати да подготвят качествени проектни предложения.

Оценителен въпрос 3.7. Какви са изводите и препоръките за оптимизиране на насоките за кандидатстване, указанията към бенефициентите и др. документи, разработени от УО?

Насоките за кандидатстване са с добро качество и са ясни и разбираеми за бенефициентите. Възможност за подобряване има само по отношение на опростяване на изискванията за доказване на капацитета на бенефициентите. В зависимост от

процедурите е необходимо да се обръща и по-голяма внимание на следните елементи: включване в процедурите на всички избираеми дейности, водещи до постигане на целта; осигуряване на ефективно партньорство; и залагане на най-подходящите за съответната процедура индикатори.

За улеснение работата на бенефициентите са разработени редица насоки и указания. Бенефициентите намират указанията и насоките за ясни, полезни и достатъчни, а сътрудничеството и комуникацията с представители на УО за ефективни.

Насоки за кандидатстване

Прегледът на насоките за кандидатстване по отделните приоритетни оси показва високо ниво на **съгласуваност** с текста на оперативната програма и заложените в нея цели, приоритети и очаквани резултати. Осигурена е и външна съгласуваност с нормативната база на национално ниво и на нивото на Европейския съюз, като са изброени съответните регламенти, с чиито изисквания трябва да бъдат съобразени разходите, допустими за финансиране в рамките на съответната процедура.

Обхватът на изброените допустими дейности по всяка процедура се припокрива и при необходимост допълва допустимите дейности, заложи в текста на ОПОС 2014-2020 г. Също така има **яснота и изчерпателност** при изброяването на допустимите кандидати, партньори (ако е приложимо) и категории допустими разходи. В насоките за кандидатстване, по повечето процедури, са представени особено подробни указания за изготвяне на бюджета, както и пояснения за приложимия режим на минимални/държавни помощи.

Положителен е ефектът от **съвместното разработване** на насоки за кандидатстване между УО и институционалните бенефициенти. По този начин основните заинтересовани страни са активно въввлечени и допринасят със специфична експертиза в отделни тематични области, финансирани от ОПОС. Като особено полезни могат да бъдат оценени и провежданите **обществените обсъждания**¹⁰⁸ на процедурите за подбор на проекти, които предоставят на заинтересованите страни възможност да дискутират и коментират заложените изисквания, предвидени цели, дейности и резултати.

Резултатите от анкетните проучвания, проведени сред бенефициенти, сочат, че в повечето случаи насоките за кандидатстване са били ясни и разбираеми за тях. Едва 25% от бенефициентите по ПО1, ПО2 и ПО4 са изпитали трудност да разберат изискванията на насоките за кандидатстване по процедурата, в която са участвали, а сред бенефициентите по ПО3 този дял е още по-нисък – 12%.

Идентифицирани са няколко **възможности за оптимизиране** на насоките за кандидатстване:

Първата от тях е свързана с намаляване на излишната **административна тежест** по отношение на изискваните от бенефициентите документи. Изискванията за доказване на административния, финансов и оперативен капацитет на кандидатите са твърде детайлни, особено за институционални бенефициенти с предходен опит в изпълнението на проекти по ОПОС. В този смисъл, би могло да се обмисли облекчаване на оценката,

¹⁰⁸ Съгласно изискванията на ЗУСЕСИФ

като възможностите за това са опростяване на съдържанието на въпросника за капацитета и/или намаляване на исканията за допълнителни документи и разяснения.

Също така е препоръчително, с цел осигуряване на по-добри перспективи за **устойчивост** на резултатите обхватът на подкрепа да включва всички необходими и избираеми по програмата дейности, които ще доведат до постигане на крайната цел. Например при проекта на Министерство на здравеопазването за оборудване за лаборатории за мониторинг на качеството на питейните води в обхвата на допустимите дейности по процедурата не е заложено обучение за лаборантите както и ремонти дейности за помещенията, където ще се разположи оборудването, предвид това, че оборудването е изключително чувствително към влажността и температурата на помещенията, в които се намира.

При подкрепата чрез подхода ВОМР по ПОЗ има разминаване между насоките за кандидатстване и указанията за общите изисквания към стратегиите **по отношение на индикаторите**. В Указанията за общите изисквания към стратегиите за ВОМР за мерки, финансирани по ПОЗ, в т. 9.2. „Индикатори по мерки“, се изисква попълване на следната информация:

- Площ на местообитания на видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост (хектара);
- Площ на местообитания, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост (хектара);
- Видове, за чието опазване се изпълняват дейности (брой);
- Местообитания, за чието опазване се изпълняват дейности (брой).

Тези указания обаче се разминават с индикаторите от „Насоки за участие“, публикувани на страниците на МИГ, които изискват задължително включване на поне един от следните индикатори за изпълнение, в зависимост от обхвата на проектите:

- Видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост (брой);
- Местообитания, подкрепени с цел поддържане/възстановяване на благоприятен природозащитен статус (брой).

Подобно разминаване може да доведе до затруднения за участниците в процедурата и при отчитането на напредъка и резултатите от проекта.

Друга възможност за оптимизиране на насоките за кандидатстване е в случаите, когато е необходимо, да се предвидят изисквания за осигуряването на ефективни **механизми за партньорство**. Това е от особена важност за процедурите, които изискват взаимодействие с широк кръг от институции или с ключови заинтересовани страни. Примери за подобни процедури има в ПО1 и ПО4. По ПО1 за количествения мониторинг на водите е от ключово значение партньорството между НИМХ и МОСВ. Аналогично, в процедура по ПО4 за интегриране на процесите по превенция, готовност и реагиране на рискове от природен характер е необходимо партньорство между МВР и други ведомства, които разполагат със сходни системи и бази данни.

Указания към бенефициенти и други документи

Основният документ, разработен от УО в полза на бенефициентите, е Ръководството за изпълнение на договори/ заповеди за предоставяне на БФП по ОПОС 2014-2020 г. То съдържа подробна информация по всяка от следните теми: кореспонденция с УО,

техническо и финансово изпълнение и отчитане, проверки на място, приложими срокове, информация и комуникация, съхранение на документите, индикатори, изменение и/или допълнение на договор.

Към Ръководството има няколко приложения, като от съществена важност е Инструкцията относно отчитането на АДФП/ЗБФП¹⁰⁹ в ИСУН 2020. Подробното описание на всяка стъпка от процеса на отчитане, както и приложенияте скрийншотовете, са предпоставка за улеснено докладване на постигнатия напредък от страна на бенефициентите.

Също така в края на Ръководството е поместен и линк към Единния наръчник на бенефициента за прилагане на правилата за информация и комуникация 2014-2020 г. По този начин се гарантира информиране на бенефициентите за задълженията и отговорностите им по отношение публичността на изпълняваните от тях проекти.

На интернет страницата на програмата е публикувана връзка към видео ръководство в YouTube за работа с ИСУН 2020. След сключване на договор за БФП, всички бенефициенти преминават през въвеждащо обучение за изпълнение на проект по ОПОС, както и обучение за работа с ИСУН 2020. Също така е осигурено звено за техническа поддръжка (Helpdesk) с данни за контакт при възникнали въпроси или проблеми, свързани със системата. Може да се обобщи, че разработените документи по отношение на ИСУН 2020 са изчерпателни и полезни, а предоставената на бенефициентите подкрепа от страна на УО е със значителна добавена стойност.

В помощ на бенефициентите са разработени и следните документи, достъпни на интернет страницата на ОПОС:

- Общи условия за изпълнение на проекти по ОПОС 2014-2020 г. (последно изменени на 08.03.2018 г.)
- Указания за качване на досие на обществена поръчка в ИСУН 2020;
- Указания за окомплектоване на документации за обществени поръчки, подлежащи на контрол за законосъобразност;
- Различни образци и декларации.

Разработени са и някои специфични документи, насочени конкретно към бенефициенти по отделните приоритетни оси:

- ПО1:
 - Стандартизирани документи и изисквания за възлагане на обществени поръчки за инженеринг (проектиране и строителство) на пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) и ВиК мрежи
 - Стандартизирани документи за възлагане на обществени поръчки за строителство на ВиК мрежи
 - Стандартизирани документи за възлагане на обществени поръчки за строителен надзор по FIDIC

¹⁰⁹ Административен Договор за безвъзмездна финансова помощ/ Договор за безвъзмездна финансова помощ

- ПО2: Указания за изготвяне на анализ за ефективност на централизиран или децентрализиран подход за изграждане на инфраструктура за управление на отпадъците
- ПО3: Методика за изчисляване на опростени разходи по ПО3 на ОПОС¹¹⁰.

Бенефициентите намират указанията и насоките за ясни, полезни и достатъчни, а сътрудничеството и комуникацията с представители на УО за ефективни. В проучването сред общини (бенефициенти по ПО1, ПО2 и ПО4) и ВиК оператори (бенефициенти по ПО1) са отправени само няколко препоръки, свързани с подкрепата, предоставяна от УО. Посочена е нужда от точни и ясни методики за изготвяне на обществени поръчки. Също така е поставен акцент върху подобряване на комуникацията и приемствеността при смяна на експерти от УО, с цел съгласуваност на изискванията и препоръките, отправяни към бенефициенти.

¹¹⁰ Разработена по BG16M1OP002-6.001-0001-C02 „Бюджетна линия 2016 за подготовка, изпълнение, наблюдение и контрол на ОПОС 2014-2020 г.“ поради спецификата на разходите по ПО3

4. ПРИЛАГАНЕ НА ФИНАНСОВИТЕ ИНСТРУМЕНТИ

Съгласно чл. 2 (Определения) ал.29 на Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046¹¹¹ „*финансов инструмент*“ означава мярка на Съюза за финансова подкрепа, предоставяна от бюджета с цел постигане на една или повече конкретни цели на политиките на Съюза, която може да бъде под формата на *капиталови или квазикапиталови инвестиции, заеми или гаранции или други инструменти за поделение на риска*, като, когато е целесъобразно, може да бъде комбинирана с други форми на финансова подкрепа.

Съгласно Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046¹¹² финансовите инструменти могат да имат голямо значение за увеличаване на ефекта от средствата на Съюза, когато тези средства са обединени с други средства и включват *ефект на лоста*. Тъй като тези финансови инструменти не могат да бъдат приравнени към услугите или безвъзмездната финансова помощ, следва да се установи нов вид финансова подкрепа. Финансовите инструменти следва да бъдат прилагани само при строги условия, за да няма рискове за бюджета и риск от изкривяване на пазара, което е в несъответствие с правилата за държавна помощ.

Съгласно чл. 209 на Регламент 2018/1046 финансовите инструменти се използват в съответствие с принципите на добро финансово управление, прозрачност, пропорционалност, недискриминация, равно третиране и субсидиарност, както и съобразно своите цели и трябва да отговарят на следните условия:

- а) служат за преодоляване на неефективност на пазара или неоптимални инвестиционни ситуации и предоставят подкрепа по пропорционален начин само за крайните получатели, които се считат за икономически жизнеспособни съгласно международно приетите стандарти към момента на предоставяне на финансовата помощ от Съюза;
- б) постигат допълняемост, като предотвратяват замяната на потенциална подкрепа и инвестиции от други публични или частни източници;
- в) не нарушават конкуренцията на вътрешния пазар и са съвместими с правилата за държавна помощ;
- г) постигат ефект на лоста и мултиплициращ ефект с целеви обхват на стойностите, основаващ са на предварителна оценка за съответния финансов инструмент или бюджетна гаранция, чрез мобилизиране на обща инвестиция, чийто размер е по-голям от размера на участието или гаранцията на Съюза, включително, когато е целесъобразно, максимално използване на частни инвестиции;
- д) изпълняват се по начин, който гарантира, че е налице общ интерес от това изпълнителните субекти или контрагенти, участващи в изпълнението, да постигнат целите на политиката, определени в съответния основен акт, с разпоредби по въпроси

¹¹¹ Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2018 за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза

¹¹² Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2018 година за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, за изменение на регламенти (ЕС) № 1296/2013, (ЕС) № 1301/2013, (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) № 1304/2013, (ЕС) № 1309/2013, (ЕС) № 1316/2013, (ЕС) № 223/2014 и (ЕС) № 283/2014 и на Решение № 541/2014/ЕС и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) № 966/2012

като например съвместни инвестиции, изисквания за поделение на риска или финансови стимули, като същевременно се предотвратяват конфликти на интереси с други дейности на субектите или контрагентите;

Европейската комисия гарантира хармонизирано управление на финансовите инструменти, по-специално в областта на счетоводството, отчетността, наблюдението и управлението на финансовия риск. На Комисията се предоставят правомощия да приема делегирани актове относно подробните правила за изпълнението на финансовите инструменти, в това число условията за тяхното използване, ефекта на лоста, предварителната оценка, наблюдението и обработката на вноските от фондовете.

Според Регламент (ЕС) 1303/2013 финансовите инструменти, подкрепяни от Европейските структурни и инвестиционни фондове, следва да се използват за *разходоефективен отговор на специални пазарни нужди в съответствие с целите на програмите* и следва да не изместват частното финансиране. Поради това решението за финансиране на мерки за подкрепа чрез финансови инструменти следва да се взема на базата на предварителна оценка, в която са констатирани *пазарна неефективност* или *неоптимална инвестиционна ситуация* и са определени очакваното ниво и обхват на нуждите от публични инвестиции.

Предвидена е възможност за извършването на предварителна оценка на етапи, а също и за преразглеждане и актуализация на предварителната оценка по време на изпълнението.

Оценителен въпрос 4.1. *Какво е изпълнението на финансовите инструменти по приоритетни оси 1 и 2 на ОПОС 2014-2020 г. към средата на 2019 г.?*

Към септември 2019 г. са сключени финансови споразумения между УО на ОПОС и ФМФИБ ЕАД за предоставяне на подкрепа чрез финансови инструменти в сектор "Води" (ПО1) и в сектор „Отпадъци“ (ПО2). В сектор „Води“ е избран финансов посредник (ЕБВР), който е обявил процедура за избор на търговски банки, които да отпускат на ВиК операторите заеми срещу издадена гаранция от ЕБВР. Процесът на подбор е в напреднала фаза, като са избрани 2 банки, с които предстои подписване на споразумения. Процедурата се очаква да приключи най-късно до края на 2019 г. Предстои реалното прилагане на инструмента предвид факта, че изборът на посредници е пред приключване, а проектите, които ще се възползват от финансови инструменти чрез Фонд на фондовете, са със сключени договори за БФП от месец юли 2019 г. или се очаква да започнат към края на 2019 г. В сектор „Отпадъци“ към 30.09.2019 г. на практика все още не се прилагат финансови инструменти. Изгледите за това кога и как ще се прилагат за сега са неясни.

Актуализацията на инвестиционната стратегия за прилагане на финансови инструменти по ОПОС е изготвена през 2018 във връзка с промяна в инвестиционната среда. Идентифицираните през 2014г. пазарни неуспехи в двата сектора, са обследвани отново, с оглед преценка дали все още съществуват, дали са смекчени последствията от тях или пък са се появили нови пазарни неуспехи.

Заключението на актуализираната оценка е, че се наблюдават някои положителни промени, най-вече във връзка с прилагането на реформата в сектор „ВиК“. В сектор „Отпадъци“ ситуацията е оценена като по-статична, като отново е констатирано наличието на пазарни провали в сектора, чието преодоляване е една от целите на

прилагането на финансови инструменти. Отчитайки стабилността на банковия сектор към момента на изготвяне на актуализацията, интересът на търговските банки в разглежданите сектори е оценен като слаб. Търговските банки потвърждават потенциално участие при наличието на жизнеспособни проекти и подходящи финансови инструменти¹¹³.

ПО1 „Води“

В резултат от анализите в рамките на предварителната оценка, размерът на необходимия бюджет на финансовите инструменти в сектор „Води“ е изчислен на 266 млн. лв., в комбинация със средства в размер на 22 млн. лв. за техническа помощ в полза на бенефициентите. Предлага се структуриране на два вида ФИ:

- Гаранции с бюджет, възлизащ на 140 млн. лв. общо ресурси на ФИ, от които принос на ОПОС 2014–2020 г. 93 млн. лв.; очакван ефект на лоста: 1.52x
- Заеми с бюджет от 235 млн. лв. общо ресурси на ФИ, от които принос на ОПОС 2014–2020 г. 173 млн. лв. и очакван ефект на лоста: 1.36x.

Общият ресурс на ФИ е 375 млн. лв., като приносът на ОПОС 2014–2020 г. в бюджета на ФИ е 266 млн. лв. а ефектът на лоста за целия ФИ е 1.41x.

Актуализираната Инвестиционна стратегия подкрепя прилагане на ФИ чрез специализиран фонд на фондовете, както е посочено и в първоначалната оценка, но с участието на международна финансова институция (МФИ), за да се мотивират допълнително частните съфинансиращи институции. По-конкретно е предложено МФИ да служи като финансов посредник за заемите и издател на гаранциите при отпускане на заем от търговски банки.

В изпълнение на процедура BG16M1OP002-1.015 „Предоставяне на финансиране по ПО 1 „Води“ на ОПОС 2014-2020 г. за финансови инструменти“ на 20.07.2018 г. е сключено финансово споразумение между УО на ОПОС и ФМФИБ ЕАД за предоставяне на подкрепа чрез финансови инструменти в сектор "Води" с бюджет от 234 млн. лева. На 12.12.2018 г. е подписан анекс към споразумението, с който ресурсът за ФИ се увеличава на 282 млн. лв. За финансов посредник е избрана Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), с която ФМФИБ ЕАД подписва споразумение на 04.10.2018г¹¹⁴. Споразумението е за общ ресурс от ЕСИФ в размер от 233 млн. лв. или приблизително 115 млн. евро, от които УО е поел ангажимент за 63.4 млн. евро плюс 5 милиона евро за техническа помощ. До момента на изготвяне на настоящия доклад, сумата не е предоговорена по отношение на увеличения бюджет, за който са се споразумели УО на ОПОС и ФМФИБ. ЕБВР е обявила процедура за избор на търговски банки, които да отпускат на ВиК операторите заеми срещу издадена от ЕБВР гаранция. Избрани са две банки от общо три кандидатствали. Процедурата се очаква да приключи най-късно до края на 2019 г.

¹¹³ Актуализирана предварителна оценка на финансови инструменти и инвестиционна стратегия за финансови инструменти по Оперативна програма „Околна среда 2014–2020 г.“, декември 2018.

¹¹⁴ https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/07_Nicolas_Tritaris_EBRD_financing_and_Financial_Instruments_for_water_infrastructure_in_Bulgaria.pdf

В сектор „Води“ с осъществяване на реформите ситуацията се е подобрила по отношение на възможностите на ВиК операторите да изплащат заеми. Първите договори с ВиК оператори са подписани през февруари 2019 (ВиК Смолян) и август и септември 2019 г. (още 9 ВиК оператора). Това закъснялото стартиране на ФИ в сектор „Води“ засега не оказва негативно въздействие върху изпълнението на проектите и може да бъде компенсирано. С направените промени в предварителната оценка на ФИ са детайлизирани условията за отпускане на заеми на операторите на ВиК, като същите са категоризирани според възможностите им да изплащат средства по отпуснатите заеми. Настоящият етап от процеса по структуриране на ФИ е ключов за навременното им прилагане. В тази връзка е важно ФМФИБ и ЕБВР да актуализират споразумението за целия размер на ресурса, осигурен от УО на ОПОС.

ПО2 „Отпадъци“

Съгласно първоначалната предварителна оценка за прилагане на ФИ по **ПО2 „Отпадъци“** е предвидено предоставяне на гаранции за следните видове проекти:

- проектиране и изграждане на центрове за повторна употреба, за поправка и подготовка за повторна употреба, вкл. осигуряване на съоръжения и техника за целите на дейността;
- други финансово жизнеспособни проекти, изпълнени на ниво допустими получатели в съответствие с целите на ОП „Околна среда 2014-2020 г.“

В рамките на актуализацията на инвестиционната стратегия за ФИ в сектор „Отпадъци“ са установени ограничен брой готови проекти, които се очаква да генерират достатъчно приходи за изплащането на заем, като е предложено същите да бъдат финансирани като пилотни, за да може опитът по тях да се ползва за програмирането на следващия програмен период. Такива са проектите за изграждане на центрове за повторна употреба и инсталации за рециклиране на отпадъци, различни от биоразградимите. Въпреки че според 39% от всички анкетирани по ПО2, липсата на достатъчен финансов ресурс за съфинансиране на дейностите по проектите представлява основна трудност, анализът за актуализация на предварителната оценка е идентифицирал слаба проектна готовност в сектор „Отпадъци“ в граници от 26 млн. лв. до около 62 млн. лв. Очакваният ефект на лоста чрез предложените ФИ е много ограничен (1,1x). Това е компромис, който според анализа е необходимо да бъде направен с цел финансирането на сектора, тъй като трудно ще бъде привлечено търговско съфинансиране. Благоприятна възможност е съществуващата вероятност избраният посредник да бъде в състояние да получи достъп до други форми на финансиране, като финансиране от МФИ или да набира други частни средства.

Поради недостатъчното ниво на търсене, както и във връзка с липсата на опит във финансирането на подобни проекти от страна на банките, е направено предложение за структуриране на директни заеми, вместо първоначално предложените гаранции. Предложенията се отнасят най-вече до финансиране на общините, тъй като не са идентифицирани конкретни потенциални бенефициенти сред бизнеса, въпреки, че фирмите не се изключват като получатели. Препоръчано е да се направят паралелни механизми за финансиране - на общините чрез ФЛАГ, а на фирмите от друг посредник. Причината за това, е че фонд ФЛАГ имат опит в предоставянето на финансиране на общини. В проучването са идентифицирани нужди от инвестиции за следните мерки:

- инвестиране на ФИ в проекти, финансирани главно с безвъзмездна финансова помощ, за инсталации за предварително третиране, разделяне и компостиране на отпадъци;
- проектиране и изграждане на инсталации за рециклиране (не само за биоразградими отпадъци, но и други видове инсталации, като например за пластмаса, метал, опаковки, хартия, стъкло, дървени опаковки);
- проектиране и изграждане на центрове за повторна употреба на строителни отпадъци;
- проектиране и въвеждане на иновативни технологии за събиране на отпадъци.

Последните три мерки не са в обхвата на ОПОС 2014–2020 г., което означава, че за да бъдат финансирани с ФИ, е необходимо програмата да претърпи изменения в тази посока. В тази връзка в предложеното през м. май 2019 г. изменение по ПО2 са включени дейности за:

- Пилотни проекти за проектиране и въвеждане на иновативни технологии за събиране на битови отпадъци;
- Пилотни проекти за проектиране и строителство на инсталации за рециклиране на разделно събрани битови отпадъци, различни от биоразградими, включително и осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране;
- Проектиране и изграждане на центрове за повторна употреба на строителни отпадъци, включително доставка на съоръжения и оборудване.

На 10 януари 2017 г. в изпълнение на процедура BG16M1OP002-2.003 „Предоставяне на финансиране по ПО 2 „Отпадъци“ на ОПОС 2014-2020 г. за финансови инструменти“ е подписано Финансово споразумение между МОСВ като УО на програмата и ФМФИБ ЕАД. Със споразумението е възложено на ФМФИБ ЕАД да управлява 52,43 млн. лв. от ОПОС 2014-2020 г. за предоставяне на подкрепа чрез финансови инструменти в сектор "Отпадъци". Чрез финансовите инструменти се цели да се постигне устойчиво управление на отпадъците от бита, като се подобрят условията за финансиране на икономическите субекти, осъществяващи дейност в сектора. През април 2018 г. е подписано допълнително споразумение, с което е направена промяна по отношение на срока за избор на финансови посредници. Действието на споразумението е отложено във времето до приемане на актуализацията на инвестиционната стратегия за прилагане на ФИ от КН на ОПОС. Последната е приета на заседание на КН на ОПОС на 11.12.2018 г. Както беше посочено, по-горе, с актуализацията на инвестиционната стратегия е предложено вместо гаранции да бъдат отпуснати заеми на потенциалните получатели. Едва след като бъде одобрено изменението на програмата по ПО2 и УО възложи на ФМФИБ да избере финансови посредници, ще бъде направен пазарен тест и стартирани процедурите за избор. Към 30.09.2019 г. усвояването на финансовите инструменти не е стартирало.

Забавянето в прилагането на ФИ в сектора е значително. Липсата на напредък в структурирането на ФИ в сектора поставя под въпрос прилагането им изобщо в рамките на настоящия програмен период. Въпреки това niskият бюджет за ФИ по ПО2 дава възможност за реализирането на прогнозите в рамките на изпълнението по програмата. Една от пропуснатите възможности за прилагане на ФИ е структурирането им преди публикуването на поканата за финансиране на демонстрационни проекти,

която е обявена в третото тримесечие на 2019 г. Това е единствената процедура, по която могат да се финансират мерки, които се очаква да генерират нетни приходи, които биха могли да се ползват за изплащане на вноските по ФИ.

От друга страна положението е неблагоприятно по отношение напредъка на финансовите инструменти в сектор „Отпадъци“ и поради факта, че актуализацията на предварителната оценка предвижда изменения в програмата, които изискват време за одобрение от ЕК. В допълнение процесът на провеждане на пазарен тест и избор на посредници изисква технологично време от около 6 месеца, без да се отчита рискът от обжалване на процедурата. Това означава, че посредниците ще бъдат избрани не по-рано от средата на 2020 г. Една от възможностите за прилагане на ФИ е обявяване на втора процедура за финансиране на демонстрационни проекти. Друга възможност е да бъде обявена отделна процедура за финансиране на проекти с ФИ, която да включва и препоръчаните от актуализацията на инвестиционната стратегия мерки за рециклиране на отпадъци, различни от биоразградимите, като например пластмаса, метал, стъкло, или строителни отпадъци др.. Последното изисква същите да бъдат обвързани с целите на програмата.

***Оценителен въпрос 4.2.** Адекватни ли са финансовите инструменти спрямо потребностите по всяка от приоритетните оси на ОПОС 2014-2020 г.?*

Предвидените финансови инструменти могат да се разглеждат както адекватни на нуждите за голяма част от ВиК операторите, доколкото ще задоволят потребности в областта на осигуряване на съфинансиране за изпълнение на инвестиционните им проекти, което трудно могат да осигурят от друго място. Потребности за финансови инструменти в областта на отпадъците също са налични, но интересът към финансови инструменти от страна на общините, които са основен бенефициент по ПО2 е много слаб. Финансовите инструменти в областта на отпадъците могат да станат атрактивни само при промяна на обхватна на подкрепа и основна насоченост към икономически оператори. Дизайнът на финансовите инструменти е адекватен на пазарните условия и нормативите изисквания. В същото време има елементи, на които трябва да се обърне внимание в процеса на прилагането им, с цел успешната им реализация. Такива са укрепване на капацитета и финансовата дисциплина на ВиК операторите, насърчаване участието на инвеститори и финансови институции от частния сектор; намиране на най-подходящите и гъвкави форми за предоставяне на подкрепа и подходящо съчетаване на финансовите инструменти с БФП.

В процеса на подготовка на настоящия доклад е проведено проучване, което цели да установи потребностите и нагласите за (бъдещо) ползване на ФИ от страна на бенефициентите по ПО1 и ПО2 на ОПОС. Анкетата е разпространена сред общини и ВиК оператори. Повече информация за нея (като брой респонденти и профил на отговорилите) е представена в т. III Използвана методология на настоящия доклад.

Резултати от проучване мнението на потенциалните бенефициенти по ПО1.

Отговорите на анкетираните потенциални и настоящи бенефициенти по ПО1 (виж фигурата по-долу) сочат, че 25% вече ползват ФИ, а 69% възнамеряват да направят това. Само 6% не мислят да ползват ФИ, тъй като проектите са в изпълнение и дейностите им в по-голямата си част са приключили.

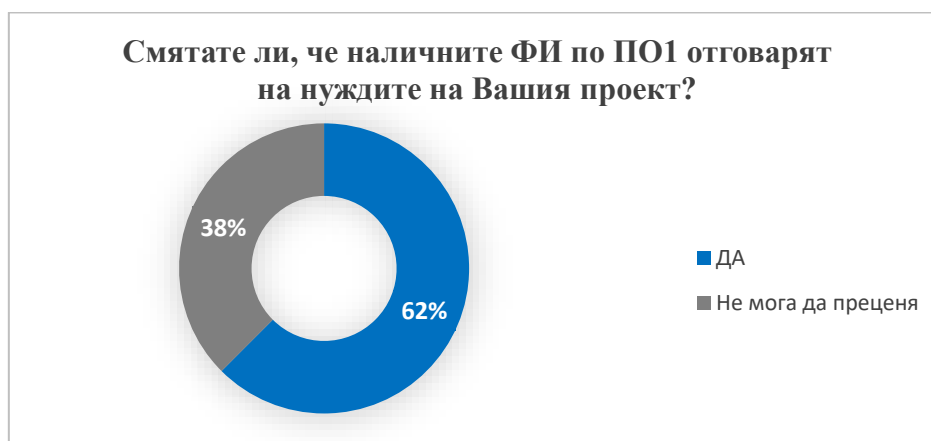

Фигура 17. Отговори на анкетираните на въпроса дали планират да ползват ФИ по ПО 1

Всички ВиК оператори, които мислят да ползват ФИ заявяват, че ще вземат заем, като уточняват, че това ще стане със средства от ЕБВР. Последното показва, че ВиК операторите са запознати с условията за финансиране на собствения им принос по проектите.

Сред заявителите, че ще ползват финансови инструменти за изпълнението на проекти по ПО 1 има и общини, които представляват почти половината от всички респонденти (69%). По-голямата част от общините уточняват, че мислят да ползват средства от фонд ФЛАГ. Тази информация потвърждава очакването, че общините имат опит в ползването на ФИ от този фонд от предходния програмен период и по тази причина свързват концепцията за ФИ с него. Всички, които вече ползват ФИ, са общини и посочват като източник фонд ФЛАГ, кредити или средства по ДДС¹¹⁵.

Според по-голямата част от бенефициентите по ПО1, ФИ отговарят на нуждите на техните проекти (виж фигурата по-долу), докато останалите не могат да преценят дали това е така.

Фигура 18. Отговор на анкетираните на въпроса дали ФИ по ПО1 отговарят на нуждите на проекта им

Наблюдава се малка разлика между процента на заявителите намерение да ползват ФИ – 69% и тези, които считат, че ФИ отговарят на нуждите им – 62%. Този факт може да се тълкува като приемане на изискването за ползване на ФИ като единствен вариант за

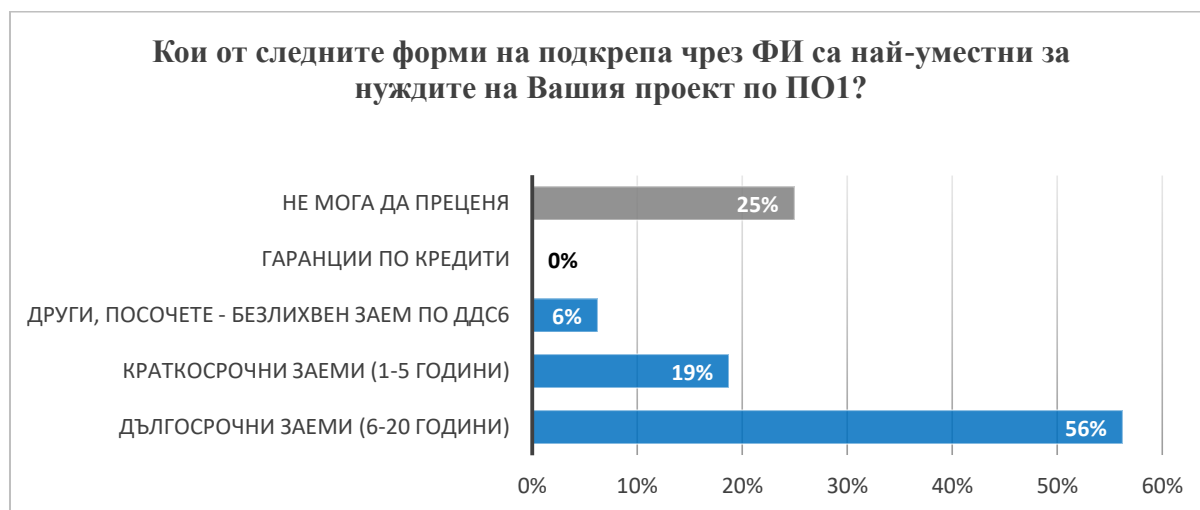
¹¹⁵ [ДДС06/03.09.2011.](#)

осигуряване на собствения принос по проектите. От подробните данни става ясно, че тези, които оценяват ФИ като подходящи за нуждите имат намерение да ползват или вече ползват ФИ. Само 6% са тези, които не смятат ползват ФИ и не могат да преценят дали отговарят на нуждите на проекта им. Поради малкия брой на анкетираните в тази категория, статистическата значимост е малка и не може да бъде направена връзка между невъзможността да се оцени адекватността на ФИ и отказа от ползването им по ПО1. Въпреки това, може да се твърди, че отношението към ползата от ФИ е положително.

Инструментите в сектор „Води“ е предвидено да бъдат отпускани под формата на гаранции в полза на търговски банки съгласни да отпуснат заеми на ВиК операторите, които според прогнозите ще имат възможност да изплащат задълженията си. От другата страна постигането на целите на програмата изисква финансирането и на ВиК оператори, които не са в достатъчно стабилно финансово състояние и рискът за кредитирането на които е по-висок. По отношение на тях ЕБВР ще структурира директни заеми, без участието на търговски банки.

Според предварителната оценка, по-високият риск следва да бъде неутрализиран, чрез предоставянето на техническа помощ на операторите, както и чрез мониторинг на финансовата им дисциплина. Техническа помощ, финансирана със средства от ЕСИФ обаче, може да се предостави само по отношение на подготовката и изпълнението на финансираните чрез ФИ проекти, но не и за подобряване на финансовата дисциплина на операторите. Лошото финансово състояние на операторите може да окаже негативно влияние върху обслужването на заемите им. В този смисъл техническата помощ, която може да бъде предоставена със средствата от ЕСИФ, заделени за ФИ, няма да отговори в достатъчна степен на нуждите на бенефициентите. Този недостатък може частично да бъде неутрализиран в резултат на техническата помощ на бенефициентите по ПО6 на програмата или в рамките на проекти по процедури, свързани с подкрепа за изпълнение на ВиК реформата по ПО1.

Запитани кои конкретни форми на ФИ считат за подходящи за нуждите на проектите си (виж фигурата по-долу), най- голяма част от бенефициентите по ПО1 – 56% - посочват дългосрочните заеми за срок от 6 до 20 години.

Фигура 19. Отговор на анкетираните на въпроса кои форми на подкрепа чрез ФИ са най-уместни (ПО1)

Значително по-нисък е процентът на бенефициентите, които считат краткосрочните заеми за срок от 1 до 5 години за уместни, а около 25% не могат да посочат конкретен вид ФИ. Прави впечатление, че нито един от анкетираните не счита гаранциите по кредити за уместен финансов инструмент в сектор „Води“, а около 6% посочват безлихвените заеми по ДДС6 за най-уместен вид подкрепа. Очаквано това са общини, които вече изпълняват проекти по ПО1. От така обобщените данни следва, че най-уместен вид са дългосрочните заеми, каквито реално се предоставят по ПО1.

Резултати от проучване мнението на потенциалните бенефициенти по ПО 2

Анкетата сред бенефициенти по ПО2 включва само общини. В сравнение с ПО 1, значително по-голяма част от бенефициентите по ПО2 - 43% нямат намерение да ползват финансови инструменти (виж фигурата по-долу). От останалите - 9% вече ползват ФИ, докато 48% твърдят, че ще направят това в бъдеще.

Фигура 20. Отговори на анкетираните на въпроса дали смятат да ползват ФИ по ПО 2

Интерес представляват причините 43% от анкетираните да не възнамеряват да ползват финансови инструменти. Те включват следните мотиви:

- Общината има възможност да осигури собствения принос;
- Не са необходими. Собственото съфинансиране е осигурено чрез банков кредит.
- Съфинансирането се покрива със средства от отчисления по чл.64 от ЗУО;
- Голяма част от дейностите са приключили;
- За изпълнението на проекта няма да ползваме финансови инструменти, защото Общината е преценила, че няма да бъдат необходими.
- Не (защото разполагаме с наличен финансов ресурс, който покрива първоначално направените разходи, съфинансирането по проекта и недопустимите разходи).

Ако приемем, че анкетираните по ПО2 са запознати с условията на програмата и планираните ФИ, то отговорите означават, че общините нямат необходимост от средства за покриване на собствения принос по проекти, генериращи приходи. Това може да е така поради възможността те да ползват отчисленията по ЗУО, както и кредити от фонд ФЛАГ. От друга страна по данни на общините, към настоящия момент те ползват кредитиране от банки, с които имат дългогодишни взаимоотношения с годишни нива на лихва около 0,5%. Това прави лихвените проценти, предлагани от финансовите инструменти непривлекателни за общините.

Почти половината от анкетираните бенефициенти по ПО2 - 48% (съответстващ на % участници, които смятат да ползват ФИ) смятат, че инструментите съответстват на нуждите им (виж фигурата по-долу).

Фигура 21. Отговор на анкетираните на въпроса дали ФИ по ПО2 отговарят на нуждите на проекта им

Повечето от тях заявяват намерение да ползват ФИ, докато само около 8% не планират да правят това, поради ползването на отчисления по ЗУО. Над половината от анкетираните не могат да преценят дали ФИ съответстват на нуждите им, като около две трети от тях съвпадат с тези, които не мислят да ползват ФИ. Самият факт, че над половината от анкетираните не могат да дадат оценка за това дали ФИ са подходящи за целите на проектите им за отпадъци, означава, че те или нямат нужда от такива (повероятно) или не са запознати със съществуващите възможности и поради това не могат да оценят ФИ по този показател. Следва да се обърне внимание, че всички участници в анкетата са общини, което не позволява да се направи извод по отношение на уместността на ФИ за проекти, изпълнявани от юридически лица с нестопанска цел и търговски дружества.

В сектор „Отпадъци“ не се наблюдава подобрене, а напротив, липса на проектна готовност, поради което е взето решение заделеният бюджет да бъде изразходван под формата на заеми, а не за гаранции, според първия вариант на предварителна оценка. Резултатът от промяната на вида ФИ върху ефекта на лоста е значителен – вместо предвидения в първоначалната оценка ефект от 5х или 2,6х според източника финансиране, с промяната се очаква ефектът да спадне до 1,1х. Тази прогноза е консервативна, тъй като както е описано в актуализацията на предварителната оценка на ФИ, поради невъзможност да се проучи в детайли търсенето от страна на частни фирми, прогнозите стъпват само върху данни за проекти на общините в България. В тази връзка, предвид липсата на данни за търсенето и проектната готовност в сектора, решението за промяна на вида на ФИ от гаранции в заеми, може да се счете за адекватно, ако не толкова за осигуряване на максималния възможен ефект на лоста, то поне по отношение гарантиране изразходването на ресурса, заделен за ФИ по ПО2.

Според 35% от анкетираните бенефициенти по ПО2 най-уместни са краткосрочните заеми за срок от 1 до 5 години (виж фигурата по-долу), докато дългосрочните заеми и гаранциите по кредити са посочени за уместни от равен брой участници в изследването, които представляват 13% от всички анкетирани, което потвърждава адекватността на промяната в инвестиционната стратегия.

Фигура 22. Отговор на анкетираните на въпроса кои форми на подкрепа чрез ФИ са най-уместни (ПО2)

Значително по-висок спрямо ПО1 е процентът на тези, които не могат да преценят това по отношение на ПО2 – 35%, което сочи по-ниска необходимост или липса на информация за възможностите за ползване на финансови инструменти по ПО2. От всички анкетирани около 9% считат, че трябва да бъдат финансирани чрез данъчен кредит или средства от отчисленията по ЗУО, което отново може да се тълкува като липса на необходимост от ФИ сред тези бенефициенти. В обобщение на тези данни може да се каже, че въпреки съмненията за необходимостта от ФИ при над 40% от общините, над 50% считат заемите и гаранциите за подходяща форма на подкрепа, което потвърждава уместността на ФИ в сектора.

Уместност на ФИ по отношение на целите на приоритетните оси, нормативните изисквания и пазарните механизми

Концепцията за прилагане на ФИ се основава на разбирането, че дейностите, които водят до генерирането на приходи следва да бъдат финансирани с БФП само дотолкова, доколкото приходите не са достатъчни за покриването на всички необходими разходи за осигуряване на икономически изгодна инвестиция. Ако целите се постигат чрез дейности, които генерират приходи, изпълнението на същите следва да бъде поощрявано и при необходимост подкрепяно, чрез предоставянето на стимули и средства за реализирането им в пазарна среда. В тази връзка прилагането на финансови инструменти по ПО1 и ПО2 на ОПОС е удачно.

Финансовите инструменти целят да дадат възможност за реализирането на дейности, които генерират приходи, но едновременно с това не са достатъчни за изплащането на кредит при пазарни условия. Именно поради това, при осигуряването на по-благоприятни от пазарните условия с ФИ, дейностите могат да бъдат изпълнени и целите постигнати. Предимство на ФИ е възможността за привличането на допълнителен ресурс, който да бъде използван за покриване поне частично на недостига на средства за постигането на стратегическите цели.

Концепцията за ФИ предполага те да бъдат разработвани и прилагани така, че да се насърчава значително участие от страна на **инвеститорите и финансовите институции от частния сектор** на основата на целесъобразно поделение на риска. За да

бъдат достатъчно привлекателни за частния сектор, от особена важност е ФИ да се разработват и **прилагат гъвкаво**. Поради това УО следва да вземе решение кои са най-подходящите форми за прилагането им, за да отговори на специфичните потребности на целевите групи в съответствие с целите на ОПОС, резултатите от предварителната оценка и приложимите правила за държавни помощи.

Когато е приложимо, тази гъвкавост следва да включва също и възможност за **повторно използване на част от средствата**, възстановени през периода на допустимост, с цел да се осигури преференциално възнаграждение за частните инвеститори или за публичните инвеститори, работещи съгласно принципа на инвеститор в условията на пазарна икономика. Това преференциално възнаграждение следва да взема под внимание пазарните стандарти и да гарантира, че всички държавни помощи са в съответствие с приложимите право на Съюза и национално право и са ограничени до минималната сума, необходима, за да се компенсира липсата на наличен частен капитал, като се отчита пазарната неефективност или неоптималните инвестиционни ситуации.

Възнаграждението, заложено в споразумението с ЕБВР отговаря на условията на регламента, а именно: състои се от два компонента - основно възнаграждение в размер 0,5% от средствата за ФИ и възнаграждение, обвързано с резултатите в размер 1% от възстановените средства. В условията за прилагане на ФИ е предвидено целият размер на предимството ползване на средства от ЕСИФ без лихва да бъде прехвърлян на крайните получатели, така че финансовите посредници да избегнат получаването на държавна помощ.

С цел да се отчете възстановимият характер на помощта, предоставяна чрез ФИ, и с оглед на съответствието с пазарните практики, помощта от ЕСИФ, предоставяна на крайните получатели под формата на капиталови или квазикапиталови инвестиции, заеми или гаранции, или други инструменти за поделение на риска, следва да може да покрива извършените от крайните получатели инвестиции в тяхната цялост, без да се прави разграничение за разходите във връзка с ДДС.

Съответно само в случаите, когато ФИ се съчетават с безвъзмездни средства, начинът, по който е отчетен ДДС на равнището на крайния получател, следва да се взема предвид при определяне на допустимостта на разходите във връзка с безвъзмездните средства. Когато някои части от дадена инвестиция не генерират пряка финансова възвръщаемост, би могло да е основателно да се съчетават ФИ с безвъзмездни средства до степента, позволена съгласно приложимите правила за държавни помощи, с цел да се постигне икономическа устойчивост на проектите. В подобни случаи следва да се определят конкретни условия за избягване на двойното финансиране. Съгласно правилата за отчитане и верифициране на разходи по проектите, финансирани с БФП от ОПОС и ФИ, всеки разход се финансира според процентното съотношение между двата вида финансиране. По този начин се осигурява избягване на двойното финансиране на един и същи разход.

Размерът на средствата, изплатени във всеки един момент от ЕСИФ на финансовите инструменти, следва да отговаря на размера, необходим за осъществяване на планираните инвестиции и плащания на крайните получатели, включително разходите и таксите за управление. Съответно заявленията за междинни плащания следва да са поетапни. Размерът, който трябва да се изплаща като междинно плащане, следва да е ограничен с максимален таван от 25 % от общия размер на приноса от програмата,

предвиден за финансовия инструмент съгласно съответното финансово споразумение.. Според информацията, подадена от УО на ОПОС за финансовото изпълнение на програмата към месец май 2019 г. от договорените за ФИ средства в размер на 282 736 722 лв. по ПО1 „Води“ платените, верифицирани и сертифицирани пред ЕК разходи за финансови инструменти са в размер на 70 684 180 лв., което е точно 25%. Същото важи за платените, верифицирани и сертифицирани средства за ФИ по ПО2 „Отпадъци“ в размер на 13 107 895 лв., които представляват 25% от договорените общо 52 431 582 лв.

Оценителен въпрос 4.3. *Какви са основните трудности при използването на финансови инструменти и да се дадат препоръки за подобрения?*

Идентифицирани са трудности при прилагането на финансовите инструменти са както общи за двата сектора така и специфични. Липса на опит в прилагането на ФИ както от страна на УО, така и от бенефициентите е основен фактор при срещаните хоризонтални трудности. Трудностите с прилагането на финансови инструменти в сектор „Отпадъци“ са свързани основно с липсата на ясна концепция за използването им в сектора.

По-долу са посочени основните трудности, които са установени към момента при използването на финансови инструменти. Трудностите са разделени на три групи: хоризонтални такива, отнасящи се и за двете приоритетни оси и специфични трудности съответно по ПО1 и по ПО2.

Хоризонтални трудности при прилагане на ФИ

Хоризонталните трудности пред прилагането на финансови инструменти по програмата са в следните посоки:

- Липса на опит в използването на ФИ от УО;
- Проблеми при структуриране на ФМФИБ и прилагане на конкретните видове ФИ в процеса на изпълнение на програмата;
- Липса на опит и информация за възможностите за ползване на ФИ от бенефициентите

Трудности в процеса на програмиране

Основната трудност при използването на ФИ към момента е неефективното им използване по програмата. Липсват ясни правила за програмиране на дейности, които могат да се финансират с БФП и такива, за които следва да се предвиди използването на ФИ. Съществуват два основни начина, по които може да се увеличи използването на финансови инструменти от УО.

Първият е свързан с необходимостта да се премине към презумпция, че подкрепата за проекти, които потенциално генерират приходи, но които не привличат пазарно финансиране, по принцип трябва да бъдат възстановими. Понастоящем управляващите органи трябва да обосноват използването на финансови инструменти въз основа на предварителна оценка; но не трябва да оправдават използването на безвъзмездно финансиране за един и същ тип проекти. Използването на финансови инструменти може да се улесни, чрез някои процедурни промени. Такава промяна може да бъде възприемането на подхода за финансиране с БФП само на дейности, които не са

стопански по своето същество, както и на стопански дейности, които попадат в обхвата на концепцията за услуга от общ икономически интерес. Всички останали дейности, които са стопански, но чието стимулиране може да осигури постигането на целите на политиката на ЕС и България, могат да бъдат подкрепени, чрез ФИ, структуриран в рамките на оперативната програма. Препоръката е този подход да залегне в процедурния наръчник на УО. Това ще премахне и т.нар. "конкуренция" между ФИ и БФП.

Вторият начин е изясняването на въпроса за реинвестирането. Това е потенциално значим стимул за УО. Реинвестирането се популяризира като едно от основните предимства на финансовите инструменти и съгласно правилата на ЕСИФ има изискване върнатите средства да бъдат изразходвани поне веднъж в областта на оперативната програма за подобна цел. На практика обаче се знае много малко за това как точно ще се случи това и доколко управляващите органи действително имат „собственост“ и контрол върху реинвестираните средства. Разбирането на правилата относно възможностите за контрол върху предвидените за ФИ средства може да стимулира УО да използва финансови инструменти.

От друга страна, натрупването на капацитет при мониторинг и отчитане на ФИ ще преодолее естествената вътрешна съпротива на УО, породена от несигурността както в прилагането на финансовите инструменти, така и в крайните резултати. Препоръка за повишаване на капацитета на УО в тази посока е провеждането на обучения на екипа на УО по темата и запознаване с подобен опит в други страни-членки.

Трудности в процеса на изпълнение на програмата

По данни на УО, до момента не са разработени вътрешни правила и процедури, насочени конкретно към мониторинг на проектите, които ще се финансират с ФИ. Това предстои да бъде направено на база на споразумението между УО и ФМФИБ, чрез което УО възлага на Фонда на фондовете да контролира средствата от ЕСИФ от името на УО. Въпреки че Фонд на фондовете упражнява контрол на тези средства, отговорност за разходването им носи УО. В тази връзка е необходимо да бъдат разписани конкретни правила, регламентиращи действията на УО и ФМФИБ по отношение на средствата от ЕСИФ.

Основен практически проблем, който е възможно да възникне при прилагането на ФИ, е необходимостта от изплащане на част от заемите по финансови инструменти предсрочно. Причина за това би било налагането на финансова корекция от УО на бенефициентите. При възникването на този риск, Фонд на фондовете и съответният финансов посредник ще бъдат задължени да направят частта от кредита, използвана за покриване на разходи, върху които е наложена корекцията, предсрочно изискуема. Това е така, поради нормативната забрана средства от ЕСИФ да се използват за такива разходи. В резултат, в зависимост от размера на разходите, които бенефициентите ще трябва да възстановят или покрят за своя сметка, ефектът ще се отрази върху общото им финансово състояние.

Влошаването на финансовото им състояние може да доведе до невъзможност бенефициентите да обслужват дълга по кредита, както и да изплащат дължимите суми към изпълнителите на обществени поръчки. Последното би поставило под риск изпълнението на проектите, финансирани по ОПОС. Именно поради тази причина и поради високата вероятност от настъпването на този риск, УО следва да предприеме

стъпки към обезпечаване на бъдещите плащания от страна на бенефициентите още преди подписването на ДБФП и договорите за ползване на финансови инструменти. Препоръчително е бенефициентите и собствениците на техните дялове да са подготвени за такива ситуации предварително. Стъпка в тази посока може да бъде ангажимент на собственика за внасяне на допълнителни вноски в капитала, които да послужат за разплащания в процеса на изпълнение на инвестиционните проекти. Спазването на тези изисквания следва да бъде предвидено за проследяване в процедурите за мониторинг на УО.

Трудности пред бенефициентите

Разработването на стабилна комуникационна стратегия, която гарантира, че съответните инициативи са насочени към необходимия профил сред планираните крайни получатели, е важно за всички видове финансови инструменти. Разгласяването на промяната в подхода за финансиране на някои от дейностите по оперативните програми е предпоставка за промяна в нагласите на бенефициентите към ФИ. От една страна това ще даде възможност на бенефициентите да обмислят възможностите за реализирането на проекти с бюджет, надхвърлящ наличните и разполагаеми средства. По този начин може частично да бъде разрешена ситуацията с липсата на готови проекти. От друга страна информирането на бенефициентите за промяна в подхода на УО и разграничаването на видовете финансиране според вида на дейността, ще внесе промяна в очакванията на бенефициентите за възможностите да ползват БФП, базирани на старите практики.

Очаквани трудности при прилагане на ФИ по ПО1

Един от очакваните проблеми е свързан с точността на прогнозата за прилагане на ФИ. Това е така, защото ползването на ФИ е въпрос на избор, а броят на бенефициентите по ПО1 е фиксиран. По данни от проведена среща с един от бенефициентите по ПО1, същият няма намерение да използва ФИ, тъй като разполага с достатъчно собствени средства, с които да финансира собствения си принос по проекта. Това е частен случай, но предвид ниския брой отговорили на анкетата, както и големия бюджет на конкретния проект, може да се вземе предвид при генерирането на препоръки за подобрения. Причината за това е, че дори един бенефициент да се откаже от ползването на ФИ, имайки предвид големия размер на бюджетите на ВиК проектите, може да се очаква това да доведе до промяна в очакваните резултати и прогнозния ефект на лоста от използването на средства от ЕСИФ, и по-конкретно КФ на ЕС.

Очакваните трудности по отношение на ФИ в сектор „Води“ се отнасят до липсата на опит на ВиК операторите в изпълнението на проекти, финансирани от ЕСИФ. Именно поради тази причина и ЕБВР предвижда подпомагането на бенефициентите, чрез осигуряване на техническа помощ. Основните трудности се очаква да възникнат във фазата на изпълнение на проектите. Това означава, че всяко забавяне в предоставянето на указания за изпълнението на проектите на ВиК операторите може да доведе до сериозни трудности, които да се отразят и върху качеството на изпълнените проекти и съответно размера на усвоените средства. Във връзка с тези очаквани трудности е от изключително значение да бъде установена система на координация между УО, ФМФИБ и финансовите посредници, която да заработи при подписване на първите договори с бенефициенти за комбинирано финансиране с БФП и ФИ.

Друг проблем в усвояването на ФИ може да възникне поради нестабилното финансово състояние на част от ВиК операторите. Това може да доведе до невъзможност заемите да бъдат обслужвани. В допълнение липсата на капацитет за управление на дружествата може да застраши устойчивостта на инвестициите по програмата. Препоръка в посока минимизиране на този риск е подпомагане на ВиК операторите да подобрят финансовото си управление.

Очаквани трудности при прилагане на ФИ по ПО2

Видно от забавянето в напредъка по избор на финансови посредници в сектор „Отпадъци“, един от основните очаквани рискове е отпадането на необходимостта от финансиране за реализиране на идентифицираните в рамките на предварителната оценка проекти. Допълнителен риск за реализирането на ФИ в сектора възниква в резултат от липсата на процедури с допустими бенефициенти - фирми. Препоръка за подобрене в тази посока е по програмата да се подготви процедура за конкурентен подбор и същата се огласи сред потенциалните бенефициенти достатъчно време преди обявяването ѝ, така че да се даде възможност на фирмите за подготовка на проектните предложения.

Липсата на търсене на финансиране в сектор „Отпадъци“ може частично да се отдаде на липсата на предвидени по програмата мерки, които да имат потенциал да бъдат финансирани с ФИ. Основната възможност за реализиране на проекти, генериращи приходи, беше заложена в процедурата за финансиране на демонстрационни проекти. Именно там допустими бенефициенти са не само общините, но и фирми. Въпреки това по тази процедура не е предвидено използването на финансови инструменти, а е използвана възможността да бъде отпускана БФП за целия размер на проектните предложения, включително очакваните приходи, до 200 000 евро минимална помощ при условията на Регламент 1407/2013. По програмата не са заложени мерки за финансиране на бизнес инициативи за реализирането на по-големи проекти, които иначе биха били в съответствие с целите, а именно за повторна употреба и рециклиране, например. Такива проекти от една страна биха допринесли за постигане на целите, които страната е поела ангажимент да постигне до 2030г., както и да подпомогне процеса за преминаване към кръгова икономика. В допълнение инвестициите в инсталации за рециклиране обикновено водят след себе си до генериране на приходи, но изискват много средства, което е добра възможност за прилагането на финансови инструменти.

Актуализираната стратегия за прилагане на ФИ в сектор „Отпадъци“ включва нови три мерки, които не са в обхвата на ОПОС 2014–2020 г., но с предложеното изменение на програмата, реализирането им ще стане възможно. Това са:

- проектиране и изграждане на инсталации за рециклиране (не само за биоразградими отпадъци, но и други видове инсталации, като например за пластмаса, метал, опаковки, хартия, стъкло, дървени опаковки);
- проектиране и изграждане на центрове за повторна употреба на строителни отпадъци;
- проектиране и въвеждане на иновативни технологии за събиране на отпадъци.

Поради оценката на пазара на финансиране в сектор „Отпадъци“ като недостатъчно развит, предложеният подход за прилагане на ФИ е да се започне подготовката му за следващия програмен период, в който се очаква ФИ да бъдат по-широко използвани. Тази подготовка може да бъде осъществена чрез изпълнението на проекти, насочени към частния сектор, в текущия програмен период, които ще дадат възможност за тестване на ФИ в относително малък мащаб. Този подход може да осигури на УО опит, аналитични данни и основа при формулирането на Инвестиционната стратегия в дългосрочен план за следващия програмен период.

5. ПРИЛАГАНЕ НА ХОРИЗОНТАЛНИТЕ ПОЛИТИКИ

Този раздел разглежда прилагането на хоризонталните принципи при изпълнението на ОПОС 2014-2020 както и приносът на програмата към целите на макрорегионалната стратегия на ЕС за Дунавския регион и Морската стратегия на Република България.

Оценителен въпрос 5.1. До каква степен са интегрирани хоризонталните принципи (посочени в членове 5, 7 и 8 от Регламент (ЕС) № 1303/2013) и целите на политиката при усвояването на европейските структурни и инвестиционни фондове в инструментите/ документите за предоставяне на помощта?

Хоризонталните принципи за партньорство и многостепенно управление, насърчаване на равенството и недискриминация, както и устойчиво развитие са интегрирани в голяма степен в процесите на подготовка и изпълнение на ОПОС. Принципите са част от текстовете на програмата и процедурите за предоставяне на подкрепа (принципите за подкрепа, насоките за кандидатстване и критериите за оценка). В Комитета за наблюдение по програмата са представени всички заинтересовани страни. Националното законодателство подкрепя прилагането на принципите за равенството и недопускане на дискриминация и опазване на околната среда. Предвид естеството на програмата, голяма част от заложените по програмата и в процедурите индикатори дават възможност за измерване на приноса на програмата към хоризонталния принцип за устойчиво развитие.

Хоризонталните принципи, посочени в чл. 5, 7 и 8 от Регламент (ЕС) №1303/2013 са:

- *Партньорство и многостепенно управление* (чл. 5). Принципът включва партньорство при подготовка и изпълнение на програмата с компетентните публични органи, социално-икономически партньори, организации, представляващи гражданското общество, включително партньорите от областта на опазването на околната среда, неправителствените организации и организациите, отговарящи за утвърждаването на социалното приобщаване, равенството между половете и недискриминацията.
- *Насърчаване на равенството между мъжете и жените и на недискриминацията* (чл.7). Принципът осигурява, че равенството между мъжете и жените и отчитането на социалните аспекти на пола се вземат под внимание и се насърчават през цялото време на подготовката и изпълнението на програмите, включително по отношение на мониторинга, докладването и оценката. Предприети са стъпки, за предотвратяване на дискриминация на основата на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация по време на подготовката и изпълнението на програмите. По-специално през цялото време на подготовката и изпълнението на програмите се взема под внимание достъпността за хората с увреждания.
- *Устойчиво развитие* (чл.8). Принципът включва, изискване по време на подготовката и изпълнението на програмите да се насърчава опазване на околната среда, ресурсната ефективност, смекчаването на изменението на климата и адаптацията към него, опазването на биологичното разнообразие,

устойчивостта на природни бедствия, както и превенцията и управлението на риска.

В текста на оперативната програма, в Раздел 11, съгласно чл. 96 ал.7 на Регламент (ЕС) 1303/2013, са разгледани следните хоризонтални принципи: устойчиво развитие, равни възможности и недопускане на дискриминация и равенство между половете, като е описано как тези принципи ще се прилагат при програмирането и изпълнението на програмата. Отделно, в т. 7.2 на програмата е описано прилагането на принципа на партньорство по време на подготовката и изпълнението на програмата.

Ръководните принципи за подбор на операции по програмата включват изпълнението на хоризонталните принципи законност, партньорство, прозрачност и публичност, равни възможности и предотвратяване на дискриминация, както и устойчиво развитие (включително ресурсна ефективност и борба с изменението на климата). Проследяването на прилагането принципа за устойчиво развитие, предвид, естеството на програмата, е възможно и с някои от **индикаторите** по програмата.

Прилагането на хоризонталните принципи е разписано в **Процедурния наръчник** на ОПОС, в **насоките за кандидатстване** към потенциалните бенефициенти и е част от **критериите за оценка** на проектните предложения. В допълнение при оценка на проектните предложения, там където е уместно, се изискват документи за съответствие с действащото национално законодателство в областта на опазване на околната среда.

Спазването на прилагането на хоризонталните принципи на ниво програма се **докладва** в годишния доклад на програмата. Прилагането на принципите на ниво проект не се докладва, а се следи при проверките на място от УО, което е достатъчно предвид това, че прилагането на принципите, с изключение на принципа за партньорство, е залегнало в националното законодателство както следва:

- Законодателство за извършване на екологична оценка, оценка на въздействието върху околната среда и оценка на съвместимостта с предмета и целите на опазване на защитените зони;
- Закон за устройство на територията, който поставя изискване строежите да се проектират, изпълняват и поддържат в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания (чл. 169, ал. 2);
- Закон за защита срещу дискриминация, който забранява всяка пряка или непряка дискриминация, основана на пол, раса, народност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход, религия или вяра, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна. Закон за равнопоставеност между мъжете и жените.

Прилагането на всеки от хоризонталните принципи е представено по-долу.

Партньорство и многостепенно управление

При изпълнението на програмата принципът за партньорство и многостепенно управление се прилага чрез работата на Комитета за наблюдение, който предоставя форум за наблюдение и обсъждане изпълнението на програмата и вземане на решения.

Членове на Комитета за наблюдение са представители на всички заинтересовани страни сред които са: представители на синдикатите, национално представителни организации на работодателите; членове на националното сдружение на общините; представители на регионалните съвети за развитие; на академичната общност; на национално представителните организации на и за хората с увреждания; и неправителствени организации в следните области: равенство между мъжете и жените и недискриминация; социално включване и интеграция; асоциация на консултантите; екологични организации; организации, работещи в сферата на образованието, науката и културата. Членове на Комитета за наблюдение са и представители на управляващите органи на други оперативни програми; други министерства и администрации; Комисията за защита от дискриминация; Национален статистически институт и държавни агенции или дирекции, ключови бенефициенти по програмата. Като наблюдатели в работата на Комитета за наблюдение участват представители на ЕК, одитния и сертифициращия орган, Агенцията по обществени поръчки и Държавен Фонд Земеделие.

На етап програмиране, принципът се прилага и чрез по-широко обсъждане на Индикативните работни програми¹¹⁶, които се публикуват на интернет страницата на програмата с възможност за предоставяне на коментари. Процедурите за предоставяне на безвъзмездна помощ (както тези на конкурентен подбор, така и тези с пряко договаряне) също са обект на обсъждане и коментари от страна на потенциалните бенефициенти¹¹⁷.

Насърчаване на равенството между мъжете и жените и на недискриминацията

Прилагането на принципа е осигурено, чрез включването в Комитета за наблюдение на представител на Комисията за защита от дискриминация, на национално представителните организации на и за хората с увреждания и на НПО в сферата на равенство между мъжете и жените и недискриминация.

В проектното си предложение бенефициентите декларират и описват прилагането на принципа. Прилагането на равенството между половете и недискриминация се осигурява основно от спазването на законодателството (Закон за защита срещу дискриминация, Закон за устройство на територията и Закон за равнопоставеност между мъжете и жените).

Управляващият орган на ОПОС в годишния доклад за 2018 отбелязва, че в оценените към края 2018 г. проекти не се открива разграничение по етнос, увреждане, възраст, религия и т.н. Всички предвидени за изпълнение дейности са неутрални по отношение на принадлежност на бенефициентите към каквато и да е група по какъвто и да е признак.

УО набира данни за проведените обучения с разбивка по пол.

Устойчиво развитие

ОПОС има специфичен принос към хоризонталния принцип за устойчиво развитие, тъй като подкрепя мерки, които имат пряк принос към опазване на околната среда,

¹¹⁶ Съгласно чл. 26, ал. 3 от ПМС 162/05.07.2016 г.

¹¹⁷ Съгласно чл. 26, ал.4 и ал.5 на Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове

насърчаване на ресурсната ефективност, адаптацията към изменението на климата и превенцията и управлението на риска.

Аналогично на предходния принцип, в проектното си предложение, бенефициентите описват прилагането на принципа и в допълнение, когато това е необходимо, представят изискуемите от закона документи по отношение на извършване на екологична оценка, оценка на въздействието върху околната среда и оценка на съвместимостта с предмета и целите на опазване на защитените зони.

Принципът е допълнително специфициран в ръководните принципи за подбор на операции в зависимост от специфичната цел на подкрепяните дейности.

Повечето от подкрепяните по програмата мерки имат принос към целите на устойчивото развитие и поради това е възможно измерване на приноса чрез заложените в програмата и проектите индикатори, както е представено в таблицата по-долу:

Таблица 35. Индикатори, които могат да се използват за измерване на приноса на ОПОС към целите на устойчивото развитие

Цел	Индикатори по ОПОС
Опазване на околната среда	Товар на замърсяване, който се събира и третира в пълно съответствие с приложимото законодателство (ПО1) Количество на депонираните битови отпадъци (ПО2)
Ресурсна ефективност	Намаляване загубите на вода (ПО1)* Допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци (ПО2) Допълнителен капацитет за оползотворяване на битови отпадъци (за получаване на енергия) (ПО2)
Опазване на биологичното разнообразие	Видове с подобро природозащитно състояние (ПО3) Видове птици с подобро състояние (ПО3) Местообитания с подобро природозащитно състояние (ПО3)
Превенцията и управление на риска	Райони със значителен потенциален риск от наводнения, в които населението няма готовност за адекватна реакция при наводнения (ПО4) Население в риск от свлачища (ПО4)

* специфичен индикатор по процедури и проекти

В допълнение, проектите по ПО1, където е предвидена подкрепа за управление на утайките от ПСОВ, ще допринесат към смекчаването на изменението на климата. Подобен принос може да се очаква и от дейностите по ПО5 за опазване на въздуха, които не се разглеждат в настоящата оценка.

Оценителен въпрос 5.2. *Какъв е приносът на ОПОС към целите на макрорегионалната стратегия на ЕС за Дунавския регион и Морската стратегия на Република България?*

Очакваният принос на ОПОС към стратегията на ЕС за Дунавския регион е в следните направления: опазване на водите (ПО1); управление на рисковете за околната среда (ПО1-част водоснабдяване и ПО4-наводнения) и опазване на биологичното

разнообразие (ПОЗ). Приносът на програмата към морската стратегия е по-ограничен и касае само опазване на качеството на Морската вода чрез изграждане на инфраструктура за отвеждане и пречистване на отпадъчни води от агломерациите, граничещи с Черно море.

Принос към макрорегионалната стратегия на ЕС за Дунавския регион

ОПОС има потенциален принос към следните приоритетни области на Макрорегионалната стратегия за Дунавския регион:

Приоритетна област 4) Възстановяване и запазване на качеството на водите – с основни цели намаляване на замърсяването на водата в р. Дунав, възстановяване на екосистемите в Черно море и опазване популациите на дунавските есетрови видове.

Приоритетна област 5) Управление на рисковете за околната среда – с основни цели да се адресират проблемите с недостиг на вода; да се осигури защита от наводнения; да се допълни базата данни с рискови места, включително замърсени зони и места, използвани за складиране на опасни отпадъци.

Приоритетна област 6) Опазване на биологичното разнообразие, ландшафтите и качеството на въздуха и почвите – с основни цели опазване на биологичното разнообразие, създаване на зелена инфраструктура и възстановяване на екосистемите, борба с инвазивни видове и поддържане на популациите от дунавски есетрови видове и други местни видове риба.

Потенциалният принос на програмата е посочен в таблицата по-долу.

Таблица 36. Потенциален принос на ОПОС към приоритетите на Стратегията за Дунавския регион

Приоритетна област	Принос на ОПОС
Приоритетна област 4	Мерките за изграждане на канализация и пречиствателни станции зауствящи в р. Дунав или във водоприемници, които се вливат в р. Дунав (ПО1);
Приоритетна област 5	Мерките за намаляване загубите на вода по водоснабдителната инфраструктура (ПО1); Мерките за защита от наводнения (ПО4);
Приоритетна област 6	Мерките по ПО 3.

Принос към Морската стратегия на България

Морската стратегия на България 2016-2021 е приета в края на 2016 след одобрението на ОПОС. Основна цел на стратегията е поддържането или постигането на добро състояние на морската околна среда до 2020 г. в изпълнение на Рамкова Директива за Морска стратегия 2008/56/ЕС.

Стратегията включва Програми за мониторинг и Програма от мерки. ОПОС няма принос към програмите за мониторинг, тъй като не подкрепя такива мерки¹¹⁸.

¹¹⁸ Подкрепя за осъществяване на програмите за мониторинг за оценка на състоянието на морската вода и постигане на целите на стратегията се оказва чрез финансовия механизъм на ЕЕП и Норвежкия финансов механизъм

Програмата има потенциален принос към изпълнение на мерки от стратегията, свързани с намаляване замърсяването с отпадъчни води, заустващи в Черно море или във водоприемници, които се вливат в Черно море. Морската стратегия включва и мерки, свързани с опазване на биоразнообразието. Но към момента по ПОЗ на ОПОС не са финансирани и не се планира да бъдат финансирани точно такива мерки (виж таблицата по-долу).

Таблица 37. Потенциален принос на ОПОС към Морската стратегия на България

Мярка от морската стратегия	Потенциален принос на ОПОС
Изграждане на нови, реконструкция и модернизация на съществуващи ПСОВ на агломерации, промишлени обекти и помпени станции, свързани с ПСОВ, в т.ч. изграждане на дълбоководно заустване	Товар на замърсяване, който се събира и третира в пълно съответствие с приложимото законодателство (ПО1).
Изграждане на колектори за битови отпадъчни води, целящо преустановяване изхвърлянето им в области, свързани с настоящо и бъдещо водоизползване.	<i>Само за товари, заустващи в Черно море или във водоприемници, заустващи в Черно море.</i>
Опазване на мигриращия вид Средиземноморски буревестник (<i>Puffinus yelkouan</i>) и Средния (качулат) корморан (<i>Phalacrocorax aristotelis</i>) в крайбрежните, териториални води и ИИЗ на Черноморските държави	Потенциално, може да се търси принос, но на практика, съобразно финансираните до сега дейности ОПОС не се очаква да има принос към Морската стратегия.
Разработване и прилагане на общ план за действие за ранно откриване, и смекчаване, и оценка на въздействието на неместни видове	Двата целеви вида птици не са включени в отворените и/или приключили процедури по ПОЗ. Няма информация за предстоящо разработване на планове за действие или други мерки за неместни/инвазивни видове, които да се финансират по ПОЗ, включително в акваторията на Черно море.

6. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕДВАРИТЕЛНИТЕ УСЛОВИЯ

Предварителните условия представляват задължителни изисквания, които е необходимо да бъдат налице, за да се осигури ефективност и ефикасност на подкрепата по ЕСИФ в програмния период 2014-2020. Те са въведени с изискванията на Регламент (ЕС) № 1303/2013.

При неизпълнение на предварителните условия е възможно задействането на разпоредбите на чл. 19 (5) от Регламент (ЕС) № 1303/2013, които предвиждат спиране на междинните плащания по съответния приоритет.

Оценителен въпрос 6.1. *Какъв е напредъкът в изпълнението на предварителните условия, приложими към програмата?*

Всички тематични и общи предварителни условия, имащи отношение към ОПОС са изпълнени. Едно от четири тематични условия и две от четири общи условия са били изпълнени към датата на стартиране на програмата. Останалите условия са изпълнени през 2017 г.

ОПОС 2014-2020 включва 3 тематични и 4 общи предварителни условия. От тях към датата на одобрение на програмата от ЕК (15.06.2015) са изпълнени едно тематично и две общи предварителни условия, както е представено в таблицата по-долу.

Таблица 38. Предварителни условия, отнасящи се до ОПОС.

Предварително условие	ПО за които се отнася	Изпълнено към 15.06.2015*	Изпълнено към: (дата)
Тематични предварителни условия			
Т.05.1 - Превенция и управление на риска: наличие на национални или регионални оценки на риска за целите на управлението на бедствията, които оценки вземат под внимание приспособяването към изменението на климата	ПО4	Не	29.06.2017
Т.06.1 - Воден сектор: Наличие на: а) политика за определяне на цените на водата, която осигурява на потребителите подходящи стимули да използват водните ресурси ефективно, и б) адекватен принос на различните потребители на вода към възстановяването на разходите за водни услуги на равнище, определено в одобрения план за управление на речни басейни за инвестиции, подкрепени от програмите	ПО1	Не	03.08.2017 г.
Т.06.2 - Сектор на отпадъците: Насърчаване на икономически и екологично устойчиви инвестиции в сектора на отпадъците, по-конкретно чрез съставяне на планове за управление на отпадъците в съответствие с Директива 2008/98/ЕО и с йерархията на отпадъците.	ПО2	Да	15.06.2015
Общи предварителни условия			
Г.4 - Наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	Всички ПО	Частично	25.08.2017 г.
Г.5 - Наличие на уредба за ефективното прилагане на правилата на Съюза за държавните помощи в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	Всички ПО	Да	15.06.2015

G.6 - Наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на Съюза относно околната среда, свързано с ОВОС и СООС.	Всички ПО	Да	15.06.2015
G.7 - Наличие на статистическа база, необходима за оценяване на ефективността и въздействието на програмите. Наличие на система от показатели за резултатите, необходими за подбора на действия, които най-ефективно допринасят за постигане на желаните резултати, за наблюдение на напредъка към постигане на резултатите и за извършване на оценка на въздействието.	Всички ПО	Частично	26.07.2017

Източник: ОПОС 2014-2020, Сметна палата¹¹⁹; Планове за изпълнение на предварителните условия за ЕСИФ; Доклад за напредъка на изпълнение на Споразумението за партньорство, 2018 г.; * Датата на одобрение на програмата от ЕК

Неизпълнените 2 **тематични условия** към датата на одобрение на ОПОС от ЕК касаят превенция и управление на риска с ефект върху ПО4 и наличие на политика за определяне цената на водата (с ефект върху ПО1), насърчаваща ефективно използване на водните ресурси и възстановяване на разходите за водни услуги.

T.05.1 - Превенция и управление на риска при ОПОС 2014-2020 касае ПО4 що се отнася до рисковете при наводнения и свлачищата¹²⁰. Критериите за изпълнение на условието са следните¹²¹: *Въведена е национална или регионална оценка на риска със следните елементи:*

- *Описание на процеса, методологията, методите и неупоредените данни, използвани за оценка на риска, както и на основаните на риска критерии за определяне на приоритетите по отношение на инвестициите;*
- *Описание на сценарии с един риск и множество рискове;*
- *Отчитане, където е целесъобразно, на националните стратегии за приспособяване към изменението на климата.*

Относно риска от наводнения, условието е изпълнено с приемането в края на 2016 г. на планове за управление на риска от наводнения (ПУРН) за четирите района за басейново управление на водите¹²². Приетите ПУРН, включват основани на риска критерии за определяне на приоритетите по отношение на инвестициите, картографиране на рисковите области и програма от мерки за намаляване на неблагоприятните последици за всеки район за басейново управление.

Относно риска от свлачища, е изработен Анализ, оценка и картографиране на геоложкия риск и Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на република България, ерозията и абразията по дунавското и черноморското крайбрежие 2015-2020 г. Документите са приети през януари 2017 г.

¹¹⁹ ОДИТЕН ДОКЛАД, № 0300201016 за извършен одит „Изпълнение на Предварителните условия за Европейските структурни и инвестиционни фондове 2014 - 2020 г.“ за периода от 01.07.2014 г. до 31.12.2016 г., август 2017 г.

¹²⁰ Условието също така включва рискове от горски пожари и ядрена и радиационна авария

¹²¹ Приложение XI на Регламент (ЕС) № 1303/2013

¹²² „Дунавски район“ „Черноморски район“ „Източнобеломорски район“ „Западнобеломорски район“

Условието е потвърдено от ЕК като изпълнено на 29.06.2017 г.¹²³.

Т.06.1 - Воден сектор има отношение към ПО1. Тематичното условие цели да осигури наличие на: а) политика за определяне на цените на водата, която осигурява на потребителите подходящи стимули да използват водните ресурси ефективно, и б) адекватен принос на различните потребители на вода към възстановяването на разходите за водни услуги на равнище, определено в одобрения план за управление на речни басейни за инвестиции, подкрепени от програмите. Критериите за оценка на изпълнението на тематичното условие са следните:

- *В секторите, получаващи подкрепа от ЕФФР и Кохезионния фонд, държавата-членка е осигурила принос на различните потребители на вода към възстановяването на разходите за водни услуги по сектори в съответствие с член 9, параграф 1 от Директива 2000/60/ЕО, като се вземат предвид, където е целесъобразно, социалните, екологичните и икономическите последици от възстановяването, както и географските и климатичните условия на засегнатия регион или региони.*
- *Приемане на план за управление на речни басейни за региона на речния басейн в съответствие с член 13 от Директива 2000/60/ЕО.*

За изпълнение на условието в края на 2016 г. са приети ПУРБ 2016-2021, които включват икономически анализи на водоползването както и анализ на необходимостта, местата и броя на допълнителните мониторингови пунктове за мониторинг на водите и оптимизиране на програмите за мониторинг, съобразно установения конкретен натиск и въздействие от човешка дейност.

Прието е постановление на Министерски съвет (МС) за изменение на Тарифата за таксите за водовземане, за ползване на воден обект и за замърсяване¹²⁴. С промяната на Тарифата за таксите се осигурява възстановяване на разходите в различните сектори, определени в ПУРБ, определят по-високи такси, когато се надвишават нормите за водопотребление и се определят различни такси за замърсяване от пречистени, частично пречистени или непречистени отпадъчни води.

Приета е Наредба за нормите за водопотребление по чл. 117а, ал. 2 от Закона за водите¹²⁵, която се отнася до водопотребление за напояване на земеделски култури.

Също така през 2016 е приета е Наредба за ценообразуването на ВиК услугите¹²⁶. С направените през м. юли 2015 г. промени в Закона за регулиране на водоснабдителните и канализационните услуги, ВиК операторите прилагат принципа на единна цена на ВиК услуга на обособената територия, на която оперират. Не са въведени различни цени на услугата водоснабдяване за абонатите, ползващи вода в рамките на нормите за водопотребление, и абонатите, надвишаващи тези норми, както е било предвидено

¹²³ Сметна палата, ОДИТЕН ДОКЛАД, № 0300201016 за извършен одит „Изпълнение на Предварителните условия за Европейските структурни и инвестиционни фондове 2014 - 2020 г.“ за периода от 01.07.2014 г. до 31.12.2016 г., август 2017 г.

¹²⁴ Постановление № 383 на МС от 29.12.2016 г., (публ. ДВ бр. 2 от 06.01.2017 г.)

¹²⁵ Постановление на МС № 371 от 22.12.2016 г., (обн. ДВ бр. 103 от 27.12.2016 г.)

¹²⁶ Постановление на МС № 8 от 18.01.2016 г.

първоначално в Споразумението за партньорство, тъй като, след направените анализи¹²⁷, това е определено като неприложимо.

Сключени са договори за стопанисване, поддръжка и експлоатация на ВиК мрежите и съоръженията между всички асоциации по ВиК и ВиК операторите във всички 28 области. В началото на 2017 разработените указания и механизъм за обособяване на приходите на базата на пълна амортизация на активите, включително активи, финансирани от безвъзмездна помощ, които да бъдат използвани за реинвестиране във ВиК инфраструктура са изпратени до всички ВиК с държавно участие.

Условието е потвърдено от ЕК като изпълнено на 03.08.2017 г.¹²⁸.

Неизпълнените към датата на одобрение на програмата две **обща тематични условия**, касаят обществените поръчки и наличието на статистическа база данни за оценка на въздействието. Двете условия са изпълнени към средата на 2017 г. както е посочено по-долу:

G4 касае **обществените поръчки** с наличието на следните критерии за изпълнение:

- *Уредба за ефективното прилагане на правилата на Съюза за обществените поръчки посредством подходящи механизми;*
- *Уредба, гарантираща прозрачни процедури за възлагане на договори;*
- *Уредба за обучение на персонала, който участва в привеждането на европейските структурни и инвестиционни фондове в действие, и за разпространение на информация до този персонал;*
- *Уредба, гарантираща административния капацитет за въвеждане и прилагане на правилата на Съюза за обществените поръчки.*

За изпълнение на предавателното условие през февруари 2016 г. е приет нов Закон за обществените поръчки (ЗОП) и нова подзаконова уредба към него (Правилник за прилагане на ЗОП и тарифата за таксите, които се събират за производствата пред Комисията за защита на конкуренцията и Върховния административен съд (април 2016)).

С новия ЗОП се разширява обхватът на осъществяване на предварителния контрол от страна на Агенцията за обществени поръчки (АОП), като се поставя акцент върху контрола чрез случаен избор на два етапа: преди и след откриване на процедурите. За целта от 01.09.2016 г. е въведена система за случаен избор на базата на разработен специализиран софтуер.

В допълнение на ЗОП са разработени електронни варианти на новите стандартни образци на обявления, приети с Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/1986 на ЕК, като е предвидено всички европейски обявления да се използват и за национално възлагане (под европейските прагове). Разработено е и практическо ръководство за прилагане на законодателството по обществени поръчки (от март 2017г.).

¹²⁷ Изготвен доклад от Световна банка за МРРБ

¹²⁸ ОДИТЕН ДОКЛАД, № 0300201016 за извършен одит „Изпълнение на Предварителните условия за Европейските структурни и инвестиционни фондове 2014 - 2020 г.“ за периода от 01.07.2014 г. до 31.12.2016 г., август 2017 г.

Като мерки за засилване на системите за управление и контрол на европейските фондове е предвидено осъществяване на последващ контрол върху обществените поръчки от страна на управляващите органи на оперативните програми, както и от Агенцията за държавен финансов контрол и Сметната палата. За унифициране на последващия контрол двете институции прилагат единно ръководство. С цел координиране и унифициране на работата на контролните органи е създаден методически съвет с участието на Сметната палата, Агенцията по обществени поръчки и Агенцията за държавна финансова инспекция. Роля в процеса на осъществяване на контрол по обществените поръчки имат още Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз“, Национален фонд, Сметната палата и ЦКЗ, като последните осъществяват координация между институциите.

С цел проучване на възможности за оптимизиране на системата за обжалване е Изготвен е доклад за системата за обжалване. Разработена е програма за обучение и развитие на персонала, свързан с ЕСИФ, за повишаване на компетенциите в сектора на обществените поръчки и са проведени обучения. УО предоставя указания към бенефициентите за разработване и провеждане на обществените поръчки и разработил стандартизирани документи за възлагане на някои топове обществени поръчки.

Съгласно ОДИТЕН ДОКЛАД на Сметна палата от август 2017 г., предварителното условие е изпълнено към края на 2016 г. В Доклада за напредъка на изпълнение на Споразумението за партньорство за 2018 г. е посочено, че условието е потвърдено за изпълнено от ЕК на 25.08.2017 г.

G.7 се отнася до наличие на **статистическа база**, необходима за оценяване на ефективността и въздействието на програмите. Критериите за изпълнение на тематичното условие са:

- *Въведена е уредба за своевременно събиране и агрегиране на статистически данни със следните елементи:*
 - *идентифициране на източници и механизми за осигуряване на статистическо валидиране;*
 - *уредба относно публикуването и публичната достъпност на агрегираните данни;*
- *Ефективна система от показатели за резултатите, включително:*
 - *подбор на показатели за резултатите за всяка програма, които предоставят информация за обосновката на подбора на свързани с политиката действия, финансирани от програмата;*
 - *определяне на количествени цели за тези показатели;*
 - *съгласуваност на всеки показател със следните реквизити: солидност и статистическо валидиране, яснота на тълкуването на нормите, реагиране на предприетите мерки на ниво политика, своевременно събиране на данните;*
- *Въведени процедури, които гарантират, че всички операции, финансирани от програмата, възприемат ефективна система от показатели.*

G.7 при ОПОС при одобрение на програмата е изпълнено за всички приоритетни оси с изключение на ПО5 въздух, където не е разработена ефективна система от показатели за резултати за ОПОС.

За изпълнение на условието са определени базови и целеви стойности на индикаторите по ПО5 на ОПОС. Условието е докладвано към ЕК като изпълнено на 23.06.2017 г.

Оценителен въпрос 6.2. Как изпълнението на предварителните условия се отразява на изпълнението на програмата?

Забавянето в изпълнението на двете тематични условия, свързани с води и наводнения и свлачища води до по-късно от планираното изпълнение на мерки за мониторинг на водите, превенция на свлачищните процеси и управление на риска от наводнения. От друга страна изпълнението на условията дава възможност за по-добро фокусиране на подкрепата в областта на риска от наводнения и превенция на свлачищни процеси, както и подпомага реформата във ВиК сектора и създава предпоставки, за по-добра устойчивост на инвестициите. Забавянето в изпълнението на общото предварително условие, свързано със ЗОП реално не оказва негативно въздействие върху изпълнението на програмата, но към момента не е видно и положително такова.

Забавянето в изпълненото на тематичното условие, касаещо риска от **наводнения и свлачища** (Т05.1) затруднява ефективното стартиране на процедурите, свързани с подкрепата по ПО4 за превенция от наводнения и свлачища (4.003¹²⁹ и 4.004¹³⁰). Подготовката на процедурите става възможна след приемането на ПУРН и оценка и картографиране на геоложкия риск, съответно в края на 2016 г. и началото на 2017 г.. Двете процедури са планирани в ИГРП за 2015 г. и 2016 г., но подаването на проектни предложения е отложено 2018 г.

Забавянето в изпълненото на тематичното условие в сектор води (Т06.1), касаещо приемането на ПУРБ като основа за инвестиции в сектора, затруднява дефинирането на нуждите от мониторинг на количественото и химическото състояние на водите. Двете процедури, свързани с мониторинг на водите (1.008¹³¹; 1.010¹³²) изчакват приемането на ПУРБ в края на 2016 г. ПУРБ също, обаче, не могат да дадат изчерпателна информация за това къде и какви да са подобренията по мониторинговата мрежа и съответно допълнително специфициране на нуждите е включено както част от дейностите по процедура 1.10 и в обхвата на задачите за подготовка на вторите ПУРБ 2021-2027.

Поради значителното време, необходимо за подготовка на инвестиционните проекти, забавянето в изпълненото на Т06.1 в частта му, касаеща ценообразуването и регулирането на ВиК услугите и стопанисването и поддръжката на ВиК активите, няма реални негативни последици за процедурите и проектите по ОПОС. От друга страна, изпълнението му подпомага прилагането на реформите в сектор ВиК и създава благоприятни предпоставки за устойчивост на инвестиционните мерки по ПО1.

¹²⁹ BG16M1OP002-4.003 Превенция и противодействие на свлачищните процеси за ограничаване на риска от тях (вкл. по републиканска пътна мрежа)

¹³⁰ BG16M1OP002-4.004 Мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения

¹³¹ BG16M1OP002-1.008 Доизграждане и/или оптимизиране на мрежите за контролен и оперативен мониторинг на химичното състояние на подземните води

¹³² BG16M1OP002-1.010 Доизграждане на системите за мониторинг на количеството на водите

Забавянето в изпълнението на общото условие, касаещо **обществените поръчки** няма съществено отражение върху изпълнението на програмата, тъй като повечето от проектите стартират след 2016 г., а по повечето от проектите през 2016 г. обществените поръчки се провеждат след края на 2016 г. (когато е изпълнено тематичното условие). За съжаление, направените промени в ЗОП видимо не водят до подобряване на ефикасността на провеждане на търгуването. Провеждането на обществени поръчки продължава да бъде проблематично, като основната част от докладваните нередности и наложени финансови корекции по финансираните от ОПОС проекти са свързани с това.

.

V. Заключение и препоръки

В тази раздел са представени заключенията и препоръките от доклада за оценка на приоритетни оси 1, 2, 3, 4 и 6 на ОПОС 2014-2020. Заключениета са представени по основните теми на оценка: уместност, ефективност, ефикасност, финансови инструменти, прилагане на хоризонтални политики и изпълнение на предварителните условия, докато препоръките са общи и могат да касаят повече от една тема.

Заключения

Уместност на подкрепата

Стратегическият подход на ОПОС в разглежданите сектори е уместен спрямо нуждите и допринася за постигане на целите на националните секторни стратегически документи.

Това се отнася в най-голяма степен за **сектор „Води“** (ПО1) където, след научените уроци от предходния програмен период, сега се наблюдава много по-фокусирана и приоритизирана подкрепа в изпълнението на мерки за отвеждане и пречистване на отпадъчни води от населените места. Регионалният подход на предоставяне на подкрепа както и инвестиции в съпътстващи дейности, като водоснабдителна инфраструктура и управление на утайките, създават условия за по-добра устойчивост на резултатите. Подкрепата, свързана с мониторинг на водите, също е уместна, но обхватът ѝ по време на изработване на програмата не е бил достатъчно ясен и конкретен, което се е отразило негативно на програмирането на мерките. Не се отбелязва промяна на нуждите на бенефициентите. По ПО4 също се оказва подкрепа за развитие на системите за мониторинг на водите, макар и от гледна точка на защита от наводнения. Също така изработваната в рамките на проект по ПО1 Информационна система на водостопанските системи и съоръжения ще служи и за целите за защита от наводнения и вероятно ще бъде интегрирана в Националната система за управление на водите в реално време, по която се работи по проект по ПО4. Поради това, инвестициите би трябвало да се разглеждат интегрирано и изпълнението на проектите да бъде координирано.

Стратегическият подход в сектор **„Отпадъци“** (ПО2) кореспондира с нуждите в областта на управление на битовите отпадъци, но заложената цел за изграждане на допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци би могла да бъде и по-амбициозна предвид заделените за целта средства. Предложеното разширяване на обхвата на приоритетната ос към рециклиране на битови отпадъци, различни от биоразградимите, ще даде по-добри възможности за постигане на поставената специфична цел и ще отговори на специфични нужди на бенефициентите. Други важни за бенефициентите дейности, свързани с управлението на битовите отпадъци, са информационни кампании и работа с гражданите, които към момента не се подкрепят от програмата, но могат да бъдат включени като част от дейностите в рамките на предвидените, с последната промяна на програмата, пилотни проекти за иновативни технологии за събиране на

битови отпадъци чрез прилагане на финансови инструменти. С предложената промяна в обхвата на ПО2 се въвежда и подкрепа за строителни отпадъци и рекултивиране на депа, които са уместни към националните нужди. Принос към специфичната цел на ПО 2 би имало намаляването на дела на строителните отпадъци, депонирани на депа за битови отпадъци, докато рекултивацията на депа не е свързана със специфичната цел. Стратегията на приоритетната ос е необходимо да бъде променена, за да отрази предложените промени в програмата.

Подкрепата в сектор „**Натура 2000 и биоразнообразие**“ (ПО3) е програмирана така, че да допринесе за постигане на целите на НППД за Натура 2000 и стратегията на ЕС за биоразнообразието. Поради забавяне и неяснота относно сформирането на органите за управление на мрежата Натура 2000, стратегията по ПО3 се е наложило да бъде променена, като се даде възможност за изпълнението на консервационни мерки не само от очакваните да бъдат сформирани органи за управление на мрежата Натура 2000, а и от други бенефициенти. Това е единствената ос по ОПОС 2014-2020, в която се прилага подходът ВОМР. Подходът се използва основно за подпомагане изпълнението на консервационни мерки. Това обаче не е особено удачно, тъй като изпълнението на такива мерки изисква специфична експертиза, което затруднява бенефициентите, а приносът на проектите, финансирани чрез подхода ВОМР към целите на приоритетната ос е ограничен, тъй като консервационните мерки са насочени към малко на брой строго специфични видове, по-голямата част от които обитават характерни, ограничени по площ местообитания, предмет на опазване в защитени зони. Отчита се слаб интерес към процедурите на МИГ, поради спецификата на подкрепяните дейности. При подхода ВОМР по-удачна би била подкрепа за изпълнение на „меки“ мерки за опазване на биологичното разнообразие, като изготвяне на планове за действие/опазване или организиране на форуми и семинари, което по-добре ще отговори на нуждите на местните общности и ще допринесе за укрепване на капацитета им за прилагане на мерки за опазване на биологичното разнообразие. Разширяване въздействието на проектите, подкрепени чрез ВОМР, е възможно и чрез подкрепа за дейности, свързани с природни местообитания и видове, отбелязани в приложенията на Закона за биологичното разнообразие, като приоритетни за опазване.

Подходът за реализиране на целите в направление **Наводнения и свлачища** (ПО4) предоставя ограничена финансова подкрепа за решаване на приоритетни нужди. Отчита се слаб интерес от страна на общините за участие в дейности по превенция на риска от наводнения и свлачища. Причините за това са комплексни и включват липса на техническа готовност и експертиза и проблеми със собствеността на земята. Поради слабия интерес на общините и трудностите за реализиране на проекти за осигуряване безопасността на язовирите, за следващата оперативна програма може да се разгледа създаденото през 2018 г. държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ като потенциален бенефициент при мерките за намаляване на риска от наводнение. В областта на геозащитните дейности подкрепа е необходима за допълване на регистъра на свлачищата със застрашени от ерозия и абразия площи и за въвеждане на нови методи за наблюдение. Допълването и актуализирането на регистъра би способствало програмирането и изпълнението на геозащитни дейности за следващата оперативна програма.

Стратегията за предоставяне на **техническа помощ** (ПО6) съответства на реалната ситуация по отношение на административния капацитет на УО и на отговорните

структури, свързани с управлението на ОПОС, както и на нуждите от предоставяне на информация за програмата и нуждите от укрепване капацитета на бенефициентите.

Формите на подкрепа (директно договаряне и чрез подбор на проекти) са уместни спрямо естеството на подкрепяните мерки. Директното договаряне е уместно там където има нормативно определени бенефициенти и се използва за приоритизиране на подкрепата. По ПО6 подкрепата се предоставя чрез процедури на директно предоставяне и изготвяне на финансов план за бюджетна линия, което осигурява гъвкавост и навременност при адресиране на нуждите.

Ефективност на изпълнение

Постигането на етапните цели към края на 2018 г. варира между различните оси. Заложените етапни цели по ПО1 и ПО2 са постигнати, както по отношение на фактическото изпълнение, така и по отношение на разходване на средствата. По ПО3 две от трите етапни цели са постигнати, докато третата етапна цел е с нулево изпълнение. Финансовото изпълнение по оста към края на 2018 е много слабо – едва 14%. Непостигнато на етапната цел, както и слабото финансово изпълнение, е свързано със забавянето във вземането на решение за създаване на органите за управление на мрежата Натура 2000. Този въпрос все още не е решен и влияе негативно върху цялостното изпълнение на ПО3. По ПО4 една етапна цел е преизпълнена, а другата е с много слабо изпълнение (1%), за сметка на това етапната цел за финансово изпълнение е значително преизпълнена (227%).

Към **септември 2019** напредъкът в постигането на целите и целевите стойности на **индикаторите за изпълнение** варира от пълно постигане на целта до незначителен напредък. Пълно постигане на целта се наблюдава при един индикатор по ПО2, и един индикатор по ПО3. Един индикатор по ПО1 е близо до целта. Изпълнението на останалите общо 13 индикатора, за четирите приоритетни оси, е слабо.

Не е отчетен напредък при **индикаторите за резултат**. Само при един индикатор за резултат по ПО4 е отчетен несъществен напредък – 12%. Останалите индикатори не отчитат напредък.

Финансовото изпълнение по отношение на договаряне варира от 92% за ПО2 до 35% за ПО3, но общо за програмата, е съобразно планираното и не се налага преразпределение на средства по години.

Процентът на **реално разплатените средства** все още е много нисък (между 6% и 24%), като се има предвид, че това включва и авансови плащания по проектите. Съществува риск големи инвестиционни проекти по ПО1 и ПО2 да не бъдат приключени успешно в рамките на програмата, което крие риск от загуба на средства. За да се смекчи този риск, УО планира наддоговаряне на ресурса по всички приоритетни оси. Анализите засега не сочат нужда от преразпределение на средства между приоритетните оси. Такава нужда обаче, не е изключено да възникне на по-късен етап, ако изпълнението на някои договори стане проблемно и средствата не могат да бъдат усвоени.

Подкрепените интервенции по разглежданите приоритетни оси отговарят на поставените специфични цели на ОПОС 2014-2020 г. и по този начин допринасят за тяхното постигане. Изключение са само планираните мерки за рекултивация на депа,

които нямат принос към специфичната цел на ПО2. Изпълнението, особено по някои мерки, е все още в начален етап и в някои случаи има риск за постигане на целите.

В областта на **водите и отпадъците** (ПО1 и ПО2), ако всички проекти по стартираните процедури завършат успешно в рамките на програмния период, заложените целеви стойности на индикаторите ще бъдат постигнати, а в много случаи и преизпълнени. При по-късно стартираните инфраструктурни проекти по ПО1, както и при проекта на Столична община за оползотворяване на отпадъци, има риск дейностите да не бъдат приключени до края на 2023 г. Поради това, значителното наддоговоряне на индикаторите със стартираните процедури по ПО1 дава по-голяма сигурност за постигане на заложените цели.

В областта на **биоразнообразието** (ПО3) към момента на оценката приносът на процедурите към два от индикаторите за изпълнение е все още малък, но се очаква значително да нарасне след сключване на договорите по процедурите, които към момента се търгуват или са в оценка. Приносът на процедурите към изпълнението на индикаторите за площ на местообитанията трябва да се проследи след сключване на договорите, за да се стартират нови процедури, ако приносът на сегашните процедури е недостатъчен. Също така при приключване на проектите е препоръчително да се направи анализ за необходимостта от включване на нови видове в процедурите, които към 2019 г. са докладвани в неблагоприятно природозащитно състояние. Постигането на един от индикаторите зависи от установяването на управленската структура за мрежата Натура 2000 и е в риск, предвид, че все още не може да бъде постигнат консенсус по този въпрос между заинтересованите страни.

В областта на защитата от **наводнения и свлачища** (ПО4) анализите показват, че генерираното забавяне в изпълнението на стартираните до момента процедури, (с изключение на един индикатор за изпълнение) би могло да създаде риск по отношение постигане на заложените целеви стойности на индикаторите към 2023 г. Това се отнася особено за индикаторите, свързани със защита от свлачища.

В областта на **техническа помощ** (ПО6) стартираните процедури се очаква да доведат до постигане на заложените по оста цели и целеви стойности на индикаторите. По-слабо е изпълнението по отношение на целите, свързани с укрепване капацитета на бенефициентите.

Съществуват редица **критични фактори**, които препятстват или създават риск за постигане на целите, като: липса на финансов капацитет и техническа експертиза сред повечето общини за изпълнение на големи инфраструктурни проекти; липса на готовност за подаване на проектно предложение; закъснения в подготовката и изпълнението, включително поради обжалване на обществени поръчки; необходимост от осигуряване на ефективно партньорство; липсата на политически консенсус за създаването на управленски структури за мрежата Натура 2000; както и рискове, свързани с бъдещо използване на резултатите от подкрепата.

Ефикасност

Насоките за кандидатстване са с добро качество и са ясни и разбираеми за бенефициентите. Бенефициентите намират указанията и насоките за полезни, а сътрудничеството и комуникацията с представители на УО за ефективни. Възможност

за подобряване има по отношение на опростяване на изискванията за доказване на капацитета на бенефициентите. В зависимост от процедурите, е необходимо да се обръща и по-голямо внимание на следните елементи: включване в процедурите на всички избираеми дейности, водещи до постигане на целта; осигуряване на ефективно партньорство; и залагане на най-подходящите за съответната процедура индикатори.

Системата за **предоставяне на БФП** работи добре. Процесите на оценка на проектни предложения протичат в законово определените срокове, а използването на ИСУН за подаване и оценка на проектните предложения значително подобрява ефикасността. Наблюдаваните значителни забавяния в предоставяне на БФП по някои проекти и процедури за директно предоставяне на БФП се дължат на преработване на проектните предложения на база на отправени от УО бележки, както и забавяне при осигуряването на необходимите документи по териториално-устройствените процедури. Основните трудности, които изпитват бенефициентите при подаване на проектни предложения са свързани с осигуряване на пълнота на проектната документация, включително подготовката на техническата част на проектите.

Възможни са подобрения в следните елементи на предоставяне на БФП: прецизиране на критериите за оценка в насоките за кандидатстване с цел по-голяма обективност; мерки за подобряване качеството на проектните предложения, което ще намали времето за оценка; включване в оценителните комисии на експерти със специфична експертиза, когато това е необходимо; по-добро планиране на процедурите и оценките, така че да се избегне струпване на работа.

Основните **рискови фактори** за успешно изпълнение на проектите зависят от вида на дейностите. Освен хоризонталния риск от неуспешно провеждане на обществените поръчки съществуват редица други рискове. Само някои от тях, обаче, се проявят при проектите, финансирани от ОПОС. Това са основно закъснения при изпълнението на инфраструктурните проекти, осигуряване на ефективна координация и вземане на навременни управленски решения при дейности за техническа помощ. Препоръчителни са по-интензивни комуникационни кампании и обучения за бенефициентите, за да се избегнат рисковете от липса на интерес към процедурите, подаване на проектни предложения с недобро качество и затрудненията при управление и отчитане.

Системата за **събиране на данни за индикаторите на ОПОС** дава възможност за отчитане на напредъка на ниво проект, процедура и програма. Осигурено е спазването на йерархията на индикаторите – заложените в програмата индикатори се включват в процедурите, а оттам се пренасят в отделните проекти. Тази последователност, както и подробното описание на Системата от индикатори в Процедурния наръчник, дават възможност за ефективно отчитане на постигнатия напредък. Въпреки това има възможности за подобрене в системата за събиране на данни, които биха оптимизирали процеса на мониторинг на програмата. Те могат да бъдат условно разделени в три групи: поясняване на обхвата на отделни индикатори, прецизиране на методите на изчисление, и събиране на допълнителна информация от бенефициентите, извън отчитането на индикаторите в ИСУН 2020, с цел по-пълно обхващане на постигнатото по процедурите.

Ефикасността на изпълняваните интервенции от гледна точка инвестиции/постигнати или очаквани резултати е трудно да се оцени тъй като подкрепените мерки са специфични. Такава оценка е възможна донякъде само по отношение на еднотипни инвестиционни процедури и проекти по ПО1, ПО2 и ПО4.

Анализите показват, че има процедури и проекти, които от гледна точка на разходи/резултати (тон третиран отпадък; жители с подобрено водоснабдяване или е.ж пречистен товар) са по-ефикасни от други. Разликите в ефикасността се дължат основно на спецификите на проектите и изгражданата инфраструктура, технологичните решения, както и на икономия от мащаба. Много по-неефикасни са малките по мащаб инвестиции, където вероятно е възможно да се търсят и други решения, включително технически, с цел подобряване на ефикасността.

Прилагат се ефективни подходи за диалог и **взаимодействие с външните заинтересовани страни**. В някои случаи се изпитват трудности, свързани най-вече със забавянето в комуникацията и липсата на изчерпателност при предоставянето на информация. Преодоляването на слабостите във взаимодействието с някои от звената и структурите в МОСВ е много важно, тъй като наличието на ефективно сътрудничество с тези звена е ключово за ефективното изпълнение на програмата.

Съществуват възможности за подобряване на **вътрешната координация** и екипната ефективност между отделите в УО, чрез по-добро планиране на работните процеси и разпределението на работата между отделите и създаване на предпоставки за екипна работа.

Прилагане на финансовите инструменти

Предвидените финансови инструменти са адекватни на нуждите за голяма част от ВиК операторите, доколкото ще задоволят потребности в областта на осигуряване на съфинансиране за изпълнение на инвестиционните им проекти. В областта на отпадъците, интересът към финансови инструменти от страна на общините, които са основен бенефициент по стартираните до момента процедури, е много слаб и неопределен. Финансовите инструменти в областта на отпадъците могат да станат атрактивни само при промяна на обхвата на подкрепа и основна насоченост към икономически оператори.

Дизайнът на финансовите инструменти е адекватен на пазарните условия и нормативите изисквания. В същото време, инструментите все още не са приложени на практика. В областта на ВиК това се очаква да стане много скоро, докато изгледите за прилагане на финансови инструменти в областта на отпадъците са неясни.

Идентифицирани са трудности при прилагането на финансовите инструменти, както общи за двата сектора, така и специфични. Липсата на опит в прилагането на ФИ, както от страна на УО, така и от бенефициентите, е основен фактор при срещаните хоризонтални трудности. В процеса на програмиране липсват ясни правила за разграничаване на дейности, които могат да се финансират с БФП и такива, за които следва да се предвиди използването на ФИ. Трудностите с прилагането на финансови инструменти в сектор „Отпадъци“ са свързани основно с липсата на ясна концепция за използването им в сектора и „конкурирането“ между БФП и ФИ.

Прилагането на инструментите на практика ще изисква да се обърне внимание на важни елементи като насърчаване участието на инвеститори и финансови институции от частния сектор; намиране на най-подходящите и гъвкави форми за предоставяне на подкрепа, подходящо съчетаване на финансовите инструменти с БФП, както и

изработване на процедури от страна на УО за наблюдение и контрол на прилагането на инструментите.

Прилагане на хоризонталните политики и изпълнение на предварителните условия

Хоризонталните принципи за партньорство и многостепенно управление, насърчаване на равенството и недискриминация като и устойчиво развитие са интегрирани в процесите на подготовка и изпълнение на ОПОС. Принципите са част от текстовете на програмата и процедурите за предоставяне на подкрепа. Националното законодателство подкрепя прилагането на принципите за равенството и недопускане на дискриминация и опазване на околната среда. Предвид естеството на програмата, голяма част от заложените по програмата и в процедурите индикатори дават възможност за измерване на приноса на програмата към хоризонталния принцип за устойчиво развитие.

ОПОС се очаква да има принос към **стратегията на ЕС за Дунавския регион** в следните направления: опазване на водите (ПО1); управление на рисковете за околната среда (ПО1-част водоснабдяване и ПО4-наводнения) и опазване на биологичното разнообразие (ПО3). Приносът на програмата към **Морската стратегия** е по-ограничен и касае само опазване на качеството на морската вода, чрез изграждане на инфраструктура за отвеждане и пречистване на отпадъчни води от агломерациите, граничещи с Черно море.

Всички **тематични и общи предварителни условия**, имащи отношение към ОПОС са изпълнени. Забавянето в изпълнението на двете тематични условия, свързани с води и наводнения и свлачища, води до по-късно от планираното изпълнение на мерки за мониторинг на водите, превенция на свлачищните процеси и управление на риска от наводнения. От друга страна изпълнението на условията дава възможност за по-добро фокусиране на подкрепата в областта на риска от наводнения и превенция на свлачищни процеси, както и подпомага реформата във ВиК сектора и създава предпоставки за по-добра устойчивият на инвестициите. Забавянето в изпълнението на общото предварително условие свързано със ЗОП реално не оказва негативно въздействие върху изпълнението на програмата, но към момента не е видно и положително такова.

Препоръки

№	Заклучение	Раздели от доклада	Препоръка
1	Предложеното разширяване на ПО2 към рециклиране на битови отпадъци, различни от биоразградимите ще създаде по-добри възможности за постигане на поставената специфична цел, ще отговори на нужди на бенефициентите и ще способства прилагането на финансовите инструменти в областта на отпадъците. Важни за постигане на целта на ПО2 са и дейности за информационни кампании и работа с гражданите, които към момента не се подкрепят от програмата, но могат да бъдат включени като част от дейностите в рамките на предвидените пилотни проекти за иновативни технологии за събиране на битови отпадъци.	<i>Заклучения</i> Уместност Прилагане на финансови инструменти <i>Раздел 1. Уместност</i> Оценителен въпрос 1.1 Оценителен въпрос 1.3 ПО2 „Отпадъци“ <i>Раздел 4. Прилагане на финансови инструменти</i> Оценителен въпрос 4.1 Оценителен въпрос 4.3 ПО2 „Отпадъци	Препоръчва се прецизиране на стратегията за изпълнение на ПО2 „Отпадъци“, за да се отразят предложените промени в програмата, да се създадат условия за по-пълно съответствие на нуждите на бенефициентите и за по-ефективното използване на финансовите инструменти. Новата стратегия трябва да включва планираните процедури до края на програмния период.
2	Подходът BOMP се прилага в рамките на Приоритетна ос 3, основно за изпълнение на консервационни мерки. Това не е особено удачно, тъй като изпълнението консервационни мерки изисква специфична експертиза, което затруднява бенефициентите, а приносът на проектите, финансирани чрез подхода BOMP към целите на приоритетната ос е ограничен. Отчита се слаб	<i>Заклучения</i> Уместност <i>Раздел 1. Уместност</i> Оценителен въпрос 1.1 Оценителен въпрос 1.3 ПО3 „Натура 2000 и	Препоръчва се, през следващия програмен период, чрез подхода BOMP да се подкрепя изпълнение на „меки“ мерки за опазване на биологичното разнообразие като изготвяне на планове за действие/опазване или организиране на форуми и семинари. Това по-добре ще отговори на нуждите на местните общности и ще допринесе за укрепване на капацитета им за прилагане на мерки в областта на опазване на биологичното

№	Заклучение	Раздели от доклада	Препоръка
	интерес към процедурите на Местните инициативни групи, поради спецификата на подкрепяните дейности.	биоразнообразие“	разнообразие.
3	Подкрепа в областта на мониторинг на количеството на водите се предоставя основно по Приоритетна ос 1, но също така и по проект в рамките на Приоритетна ос 4, макар и от гледна точка на защита от наводнения. Мерките в тази област би трябвало да се изпълняват съгласувано с цел оптимизиране на изпълнението и постигане на по-добри резултати. Аналогично, Информационната система на водостопанските системи и съоръжения, по която се работи в рамките на проект по Приоритетна ос 1, ще бъде използвана и за целите на защита от наводнения и вероятно ще бъде интегрирана в Националната система за защита от наводнения, по която се работи в рамките на проект по ПО4.	<i>Заклучения</i> Уместност <i>Раздел 1. Уместност</i> Оценителен въпрос 1.1 ПО1 „Води“ ПО4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“	Препоръчва се координиране изпълненото на следните проекти: - Доизграждане на системите за мониторинг на количеството на водите и (1.013) да се координира с работата по Национална система за управление на водите в реално време (НСУВРВ) - р. Искър (4.002) и следващата процедура за изграждане на системата за територията на цялата страна - Изработването на Информационна система на водостопанските системи и съоръжения (в рамките на проект Подпомагане ефективността, управлението и институционалния капацитет във ВиК (1.03)), да се координира с изпълнението и работата по Национална система за управление на водите в реално време (НСУВРВ) - р. Искър (4.002) и следващата процедура за изграждане на системата за територията на цялата страна.
4	Отчита се слаб интерес от страна на общините за участие в дейности по превенция на риска от наводнения и свлачища, основно поради липса на капацитет, техническа готовност и проблеми със собствеността на земята.	<i>Заклучения</i> Уместност <i>Раздел 1. Уместност</i> Оценителен въпрос 1.1 Оценителен въпрос 1.3 ПО4 „Превенция и управление на риска от наводнения и	Поради слабия интерес на общините и трудностите за реализиране на проекти за осигуряване безопасността на язовирите, като потенциален бенефициент за намаляване на риска от наводнение поради неизправност на водохранилищата, за следващата оперативна програма може да се разгледа създаденото през 2018 г. държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ при съобразяване на приложимите режими на държавни помощи, като се отчете и желанието на Предприятието да бъде включено като

№	Заклучение	Раздели от доклада	Препоръка
		свлачища“	потенциален бенефициент.
5	Ако се изключи държавният бюджет, ОПОС е основен източник за подкрепа на дейности в областта на геозащитните дейности. В тази област съществува необходимост от допълване на регистъра на свлачищата, приоритизиране на застрашени от ерозия и абразия площи и въвеждане на нови методи за наблюдение на свлачища. Допълването и актуализирането на регистъра би способствало програмирането и изпълнението на геозащитни дейности за следващата оперативна програма. Предвидените демонстрационни проекти в рамките на приоритетна ос 4 могат да бъдат използвани за пилотно изпълнение на проекти за прилагане на нови методи за наблюдение на свлачища. Тези проекти биха подкрепили и постигането на индикаторите по ПО4, касаещи защита от свлачища, където приносът на процедурите за постигане на целевите стойности е все още недостатъчен.	<i>Заклучения</i> Уместност <i>Раздел 1. Уместност</i> Оценителен въпрос 1.1 Оценителен въпрос 1.3 ПО4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“	При наличие на финансов ресурс, Управляващият орган на Оперативна програма „Околна среда“, в координация с Министерство на регионалното развитие и благоустройството, може да предвиди нови процедури за (1) допълване на регистъра на свлачищата площи застрашени от ерозия и абразия и (2) изпълнение на демонстрационни проекти в областта на свлачищата с цел прилагане на нови методи за наблюдение. При липса на свободен ресурс в рамките на настоящия програмен период, Управляващият орган на Оперативна програма „Околна среда“ може да разгледа горните мерки като потенциални мерки, които да бъдат включени в новата оперативна програма.
6	Съществува риск за постигане на следните цели: - Допълнителен капацитет за оползотворяване на битови отпадъци (за получаване на енергия) (тон/година) - поради риск от успешното приключване на проекта на Софийска община до края на 2023 г. - СО23 Площ на местообитанията, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост (ха) и 3.4 Площ на местообитания на видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен	<i>Заклучения</i> Ефективност <i>Раздел 1. Уместност</i> Оценителен въпрос 1.4	Препоръчва се проследяване на приноса на процедурите към изпълнението на индикаторите за площ на местообитанията след сключване на договорите и ако този принос е недостатъчен е необходимо да се стартират нови процедури. Също така при приключване на проектите е препоръчително да се направи анализ за необходимостта от включване на нови видове в процедурите, които към 2019 . са докладвани в неблагоприятно природозащитно състояние. Аналогично е необходимо проследяване на приноса на

№	Заклучение	Раздели от доклада	Препоръка
	на съхраненост (ха) - поради недостатъчен принос на активните договори към тези два индикатора. 3.7 Площ от територията на мрежата Натура 2000 с изградена управленска структура – поради риск от навременно вземане на решение за установяване на управленската структура за мрежата Натура 2000. - Укрепени свлачища (ха) и Намаление на населението в риск от свлачища (лица) – поради недостатъчен принос на процедурите и активните към договори към 30.09.2019 г.		процедурните по Приоритетна ос 4 към поставените цели в областта на свлачищата и стартиране на нови процедури, ако това е необходимо. Тази препоръка може да се разглежда интегрирано с препоръка №5.
7	Системата за предоставяне на БФП работи добре. Възможни са мерки за подобряване качеството на проектните предложения и опростяване на изискванията за доказване на капацитета на бенефициентите. Тези мерки ще улеснят бенефициентите, ще намалят времето за оценка и така ще повишат ефикасността на процеса.	Заклучения Ефикасност Раздел 3. Ефикасност Оценителен въпрос 3.2 Оценителен въпрос 3.3 Оценителен въпрос 3.6	- Препоръчва се да се провеждат интензивни информационни кампании при процедури за подбор на проекти и активна комуникация с директни бенефициенти, с цел да се предоставят достатъчно информация и указания, които биха подобрили качеството на подаваните проектни предложения. - Препоръчва се да се преразгледат изискванията за доказване на капацитета на бенефициентите с цел тяхното опростяване.
8	В системата за мониторинг има възможности за подобрения, които биха довели до подобряване на наблюдението изпълнението на програмата. Те са свързани с: (1) поясняване на обхвата на отделни индикатори; (2) прецизиране на методите на изчисление на отделни индикатори; (3) събиране на допълнителна информация от	Заклучения Ефикасност Оценителен въпрос 3.4	Поясняване на обхвата на отделни индикатори: - При индикатора за резултат „<i>Райони със значителен потенциален риск от наводнения, в които населението няма готовност за адекватна реакция при наводнения</i>“ (ПО4) е препоръчително да се събира поясняваща информация, за това в кой район какви мерки са осъществени; - При двата индикатора за резултат по Специфична цел 2 на ПО1, които мерят водни тела с подобрен мониторинг, в

№	Заклучение	Раздели от доклада	Препоръка
	бенефициентите, извън отчитането на индикаторите, с цел по-пълно обхващане на постигнатото по процедурите;		Системата от индикатори, е препоръчително да се пояснят всички отделни случаи, които ще се измерват чрез индикаторите. Препоръчително е тази информация да бъде представена на бенефициентите, за да могат адекватно да отчитат постиженията по проектите. Прецизиране на методите на изчисление: - В Системата от индикатори е препоръчително да се прецизира методът на изчисление на индикатора за резултат по Приоритетна ос 2 „Количество на депонираните отпадъци“. - В Системата от индикатори е препоръчително да се коригира целевата стойност на индикатора „Средно време за одобряване на проектно предложение (брой дни)“, тъй като съгласно ЗУСЕСИФ, оценката трябва да приключи в рамките на 3 месеца (90 дни). Събиране на допълнителна информация от бенефициентите, извън отчитането на индикаторите в ИСУН 2020, с цел по-пълно обхващане на постигнатото по процедурите: - За по-пълно обхващане на постигнатото по СЦ 1 на ПО1, извън индикаторите на програмата е препоръчително да се събират данни за новоизградена канализационна мрежа (км), и за намаляване на загубите на вода в обособените територии, обслужвани от ВиК операторите, които са подкрепени по програмата. - При СЦ 2 на ПО1, тъй като липсват заложи индикатори за изпълнение, е препоръчително да се събира и анализира информация за непосредствените постижения по процедурите, като оборудвани лаборатории, изградени/рехабилитирани мониторингови

№	Заклучение	Раздели от доклада	Препоръка
			пунктове/доставено оборудване. Осигуряване на съответствие между планирани дейности и индикатори по бюджетните линии по ПОБ: Препоръчва се по новите бюджетни линии по ПОБ, залагането на индикаторите за резултат да бъде добре обосновано, като се осигурява съответствие между планираните дейности и индикаторите.
9	Липсата на опит както от страна на УО, така и при бенефициентите е основен фактор за срещаните хоризонтални трудности при прилагането на финансови инструменти.	<i>Заклучения</i> Прилагане на финансови инструменти <i>Раздел 4. Прилагане на финансови инструменти</i> Оценителен въпрос 4.3	Препоръчително е да се проведат обучения както за представителни на УО, така и за бенефициентите относно прилагането на финансови инструменти като: логика и правила за прилагане на финансови инструменти; различия между финансовите инструменти и безвъзмездната помощ; предимства на финансовите инструменти Обученията могат да бъдат под различна форма, включително обмяна на опит. Препоръчва се разработване на комуникационна стратегия за крайни получатели на финансови инструменти. Препоръчително е провеждането на информационна кампания за потенциални бенефициенти, относно прилагането на финансови инструменти в областта на отпадъците.
10	Липсват ясни правила за програмиране на дейности, които могат да се финансират с БФП и такива, за които следва да се предвиди използването на ФИ. Прилагането на ФИ на практика ще изисква изработване на процедури от страна на УО за наблюдение и контрол.	<i>Заклучения</i> Прилагане на финансови инструменти <i>Раздел 4. Прилагане на финансови инструменти</i> Оценителен въпрос 4.3	Препоръчва се да се доразвият процедурите, касаещи осъществяване на наблюдение и контрол от страна на УО при прилагането на финансовите инструменти.

VI. Приложения

Приложение 1. Списък на използваните документи

№	Документ	Източник
Законодателни и стратегически документи		
Хоризонтални		
1.	Стратегия „Европа 2020“	интернет
2.	Национална програма за развитие: България 2020	интернет
3.	Национални програми за реформи и препоръки на Съвета	интернет
4.	Споразумение за партньорство на Република България	интернет
5.	Стратегия на ЕС за Дунавския регион	интернет
6.	Регламент (ЕС) № 1303/2013	интернет
7.	Регламент (ЕС) № 1301/2013	интернет
8.	Регламент (ЕС) № 1305/2013	интернет
9.	Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 за финансовите правила и предходния регламент (ЕС) 966/2012	интернет
10.	Делегиран регламент (ЕС) № 480/2014	интернет
11.	Делегиран регламент (ЕС) № 240/2014	интернет
12.	Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/207	интернет
13.	Рамкова директива за водите 2000/60/ЕО	интернет
14.	Закон за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове	интернет
15.	Закон за устройство на територията	интернет
16.	Наредба № 4 от 22.07.2016 г. за определяне на реда за съгласуване на проектите на документи по чл. 26, ал. 1 от Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове	интернет
17.	Наредба № 4 от 21 май 2001 г. за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти	интернет
18.	Наредба № 8 от 14 юни 2001 г. за обема и съдържанието на устройствените планове	интернет
19.	Наредба за условията и реда за задължително застраховане в проектирането и строителството	интернет
20.	Закон за обществените поръчки и подзаконовите актове по прилагането му	интернет
21.	Закон за опазване на околната среда	интернет
22.	ПМС № 189 от 28.07.2016 г. за определяне на национални правила за допустимост на разходите по програмите, съфинансирани от ЕСИФ за програмнен период 2014-2020 г.	интернет

23.	ПМС № 162 от 05.07.2016 г. за определяне на детайлни правила за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмите, финансирани от ЕСИФ за периода 2014-2020 г.	интернет
24.	ПМС № 160 от 01.07.2016 г. за определяне правилата за разглеждане и оценяване на оферти и сключването на договорите в процедурата за избор с публична покана от бенефициенти на безвъзмездна финансова помощ от Европейските структурни и инвестиционни фондове	интернет
25.	Постановление № 79 на Министерския съвет от 2014 г. за създаване на комитети за наблюдение на Споразумението за партньорство на Република България и на програмите, съфинансирани от ЕСИФ, за програмен период 2014–2020 г.	интернет
26.	Наредба за определяне на условията, реда и механизма за функциониране на информационната система за управление и наблюдение на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове и за провеждане на производства пред управляващите органи посредством ИСУН;	интернет
27.	Съвместна оперативна програма за трансгранично сътрудничество по Европейски инструмент за съседство „Черноморски басейн 2014-2020“	интернет
Води		
28.	Рамкова директива за морска стратегия 2008/56/ЕО	интернет
29.	Рамкова директива за водите 2000/60/ЕО	интернет
30.	Директива 98/83/ЕС относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека	интернет
31.	Директива 91/271/ЕИО относно пречистването на отпадъчните води от населени места	интернет
32.	План за опазване на водните ресурси на Европа до 2020 г. (Blueprint)	интернет
33.	Морска стратегия за опазване на околната среда в морските води в България	интернет
34.	Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор	интернет
35.	Стратегия за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията в Република България за периода 2014-2023 г.	интернет
36.	Доклади на България към ЕК по чл.15 и чл. 17 на Директива 91/271/ЕИО	интернет
37.	Национален стратегически план за управление на утайките от градски пречиствателни станции на отпадъчни води на територията на р. България за периода 2014-2020 г., 2014	интернет
38.	Планове за управление на речните басейни.	интернет
39.	Закон за водите	интернет
40.	Закон за устройство на черноморското крайбрежие;	интернет
41.	Закон за морските пространства, вътрешните морски пътища и пристанищата на Република България;	интернет
42.	Наредба № РД-02-20-8 от 2013 г. за проектиране, изграждане и експлоатация на канализационни системи	интернет
Отпадъци		
43.	Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците	интернет
44.	Тематична стратегия за отпадъците	интернет

45.	Закон за управление на отпадъците	интернет
46.	Пътна карта за ресурсна ефективност (на ЕС)	интернет
47.	Европейска стратегия за пластмасите в кръговата икономика	интернет
48.	Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г.	интернет
49.	Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране	интернет
Натура 2000 и биологично разнообразие		
50.	Стратегия на ЕС за биологично разнообразие до 2020 г.	интернет
51.	Директива за птиците (2009/147/ЕС)	интернет
52.	Закон за биологичното разнообразие	интернет
53.	Закон за защитените територии	интернет
54.	Национална приоритетна рамка за действие за Натура 2000	интернет
55.	Национална информационна и комуникационна стратегия за мрежата Натура 2000 2014-2023 г.	интернет
56.	Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие	интернет
57.	Директива за местообитанията (92/43/ЕЕС.)	интернет
Климатични промени, наводнения и свлачища		
58.	Директива 2007/60/ЕО относно оценката и управлението на риска от наводнения	интернет
59.	Стратегия на ЕС за адаптиране към изменението на климата, 2013	интернет
60.	Планове за управление на риска от наводнения	интернет
61.	Трети Национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г.	интернет
62.	Стратегия за намаляване на риска от бедствия 2014-2020 г. и 2018-2030	интернет
63.	Национална програма за защита при бедствия 2014-2018 г.	интернет
64.	Национална стратегия и План за действие за адаптиране към изменение на климата, предложение от май 2018 г.	интернет
65.	Националната програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Република България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие 2015-2020 г.	интернет
66.	Закон за защита при бедствия	интернет
Документи и данни, свързани с ОПОС		
67.	ОПОС	интернет
68.	Промени в програмата и обосновки	УО на ОПОС
69.	План за оценка на ОПОС 2014-2020 г., одобрен от Комитета за наблюдение на ОПОС 2014-2020 г.;	интернет
70.	Доклад за предварителна (ex-ante) оценка на ОПОС 2014-2020 г.	интернет
71.	Предварителна оценка на финансови инструменти	интернет
72.	Актуализиран доклад за предварителна оценка на прилагане на финансовите инструменти	УО на ОПОС

73.	Споразумения между МОСВ и Фонд на Фондовете	УО на ОПОС – при необходимост
74.	Инвестиционни стратегии за финансови инструменти по ПО1 и ПО2	УО на ОПОС
75.	Доклад за екологична оценка на програмата и Становище по екологична оценка № 15-9/2014 г.	интернет
76.	Вътрешни правила и процедури на Управляващия орган (УО) на ОПОС 2014-2020 г.	Интернет/УО на ОПОС
77.	Наръчници, правила, процедури и указания към бенефициентите	интернет
78.	Годишни доклади за изпълнение на ОПОС 2014-2020	Интернет/УО на ОПОС
79.	Индикативни годишни работни програми (ИГРП)	интернет
80.	Обосновки към ИГРП	УО на ОПОС
81.	Протоколи и материали от заседанията на Комитета за наблюдение (КН) на ОПОС 2014-2020 г.	Интернет
82.	Финансови данни за изпълнението на ОПОС по процедури	ИСУН 2020/УО на ОПОС
83.	Контакти на бенефициенти	УО на ОПОС
84.	Насоки за кандидатстване/ Указанията за директно предоставяне	Интернет
85.	Мотиви за прекратяване на процедури	УО на ОПОС
86.	Анализи, използвани при програмиране на програмата като: Анализ на настоящата ситуация в сектори „околна среда“ и „климатични промени“ за периода 2007 – 2012 г.	УО на ОПОС
87.	Насоки за интеграция на политиката по околна среда и политиката по изменение на климата във фондовете за КП, ОСП и ОПР за периода 2014 – 2020 г.	интернет
88.	Данни от обявени процедури, подадени проектни предложения и сключени договори	ИСУН 2020/УО на ОПОС
89.	Доклади на бенефициенти	УО на ОПОС
90.	Данни за постигнатите стойности на индикаторите	УО на ОПОС
91.	Национална комуникационна стратегия	интернет
92.	Годишни планове за изпълнение на националната комуникационна стратегия	интернет
93.	Данни за проведени обучения, анализи на удовлетвореност и анализ на нуждите от обучения, както за УО така и за бенефициентите	УО на ОПОС
94.	Данни за изпълнените дейности и постигнати резултати по информация и комуникация	УО на ОПОС
95.	Одитни доклади	УО на ОПОС
Други данни и документи		
96.	Анализи и планове за управление на речни басейни, и планове за управление на риска при наводнения	интернет
97.	Данни от доклади за състоянието на околната среда	интернет
98.	Данни и анализи за биоразнообразието и НАТУРА 2000	интернет/ МОСВ
99.	Статистически данни	НСИ и Евростат

100.	Насоки за мониторинг и оценка за програмнен период 2014-2020 г. на ЕК от март, 2014 г.	интернет
101.	Ръководство на ЕК за планове за оценки от февруари, 2015 г.	интернет
102.	Работен документ на Комисията за обобщение на резултатите от оценки и планове по ЕСИФ 2014, издаден през 2016 г.	интернет
103.	Насоки на ЕК относно прегледа на рамките за изпълнението и алокирането на резерва за изпълнение, 2018 г.	интернет

Приложение 2. Графики на логиката на интервенция на ПО1, ПО2, ПО3, ПО4 и ПО6 на ОПОС

Графиките са представени в прикачените файлове в А3 формат.
(Отварят се като се кликне два пъти върху съответната икона на файла).

ПО1 „Води“

ПО2 „Отпадъци“

ПО3 „Натура 2000 и биоразнообразие“

ПО4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“

ПО6 „Техническа помощ“

Приложение 3. Основни данни за процедурите по ПО1, ПО2, ПО3, ПО4 и ПО6 на ОПОС

Таблица 39. Процедури по ПО1 „Води“

Процедура	Бенефициент	ИГРП	Форма на подкрепа	Договорени средства* (%)	Разплатени средства** (%)	Подадени проекти предложения	Сключени договори (брой)	Статус
BG16M1OP002-1.001 Подпомагане регионалното инвестиционно планиране на отрасъл ВиК.	МРРБ	2015	Директно предоставяне	94,96	71,46	1	1	В изпълнение от 10.02.2016 до 30.06.2024
BG16M1OP002-1.002 Изготвяне на екологични оценки за целите на приемане на Плановите за управление на речните басейни за периода 2016 - 2021 г. и Морската стратегия и програмата от мерки.	МОСВ	2015	Директно предоставяне	64,8	85,77	1	1	Приключен договор от 11.04.2016 до 9.11.2017
BG16M1OP002-1.003 Подпомагане ефективността, управлението и институционалния капацитет във връзка с изпълнението на реформата във ВиК отрасъла	МРРБ	2015	Директно предоставяне	97,08	36,67	1	1	В изпълнение от 16.03.2016 до 30.06.2024
BG 16M1OP002-1.004 Разработване и въвеждане на методи за анализ на води, седименти и биота и дооборудване на лаборатории на ИАОС	ИАОС	2015	Директно предоставяне	100	87,35	1	1	Приключен договор от 10.03.2016 до 11.12.2018
BG 16M1OP002-1.005 Втора фаза на проекти за изграждане на ВиК инфраструктура, чието изпълнение е стартирало по ОПОС 2007-2013 г.	Общини Банско, Видин, Враца, Варна, Раднево,	2015	Директно предоставяне	86,49	54,11	8	8	Приключени договори: Банско, Раднево, Шумен Договори в изпълнение: Видин,

	Тервел, Шумен, Ямбол							Враца, Варна, Тервел и Ямбол
BG16M1OP002-1.006 Изпълнение на ранни ВиК проекти	Общини Асеновград, Добрич, Долна Митрополия и Плевен, Пловдив	2015	Директно предоставяне	83,16	59,23	4	4	В изпълнение от 10.2016 до 04.2018, удължени договори
BG16M1OP002-1.007 Подготовка на регионално прединвестиционно проучване за водоснабдяване и канализация за територията на Столична община	Столична община	2015/2016	Директно предоставяне	98,53	29,99	1	1	В изпълнение от 22.11.2016 до 21.04.2020
BG16M1OP002-1.008 Доизграждане и/или оптимизиране на мрежите за контролен и оперативен мониторинг на химичното състояние на подземните води	ИАОС	2016	Директно предоставяне	0	0	0	0	Прекратена поради липса на подадено проектно предложение
BG16M1OP002-1.009 Изпълнение на ранни ВиК проекти - компонент 2.	Общини Айтос, Чирпан, Елхово, Приморско, Тутракан	2016	Директно предоставяне	66,87	32,68	5	5	5 договора в изпълнение от 01.2017 до 04.2018
BG16M1OP002-1.010 Доизграждане на системите за мониторинг на количеството на водите	МОСВ	2016	Директно предоставяне	0	0	0	0	Прекратена поради липса на подадено проектно предложение
BG16M1OP002-1.011 Подобряване	МЗ	2016	Директно предоставяне	100	58,54	1	1	Един договор в изпълнение от

мониторинга на качеството на питейните води								30.03.2017 до 2019
BG16M1OP002-1.012 Доизграждане и/или оптимизиране на мрежите за контролен и оперативен мониторинг на химичното състояние на подземните води	ИАОС	2017	Директно предоставяне	0	0	0	0	Прекратена поради липса на подадено проектно предложение
BG16M1OP002-1.013 Доизграждане на системите за мониторинг на количеството на водите	МОСВ	2017	Директно предоставяне	100	10	1	1	Един договор в изпълнение от 09.10.2017 до 09.09.2020
BG16M1OP002-1.014 Регионален инвестиционен ВиК проект за обособената територия на „ВиК“ ЕООД Смолян“ по ОПОС	ВиК ЕООД Смолян	2016/2017/2018	Директно предоставяне	97,48	0	1	1	В изпълнение от 19.02.2019 до 28.07.2023
BG16M1OP002-1.015 Предоставяне на финансиране по приоритетна ос 1 "Води" на ОПОС 2014-2020 г, за финансови инструменти	ФМФРБ	-	Директно предоставяне	121	25	1	1	В изпълнение от 20.07.2018 до 31.12.2023
BG16M1OP002-1.016 Изграждане на ВиК инфраструктура	14 ВиК оператори	2017/2018	Директно предоставяне	21,35	0	14	9	ВиК Варна, ВиК Видин, ВиК Враца, ВиК Перник, ВиК Пловдив, ВиК Русе, ВиК Силистра, ВиК Сливен, ВиК Смолян, , ВиК Ямбол; (2019-2024) 5 в процес на оценка
BG 16M1OP002-1.017 Подготовка и разработване на трети цикъл	МОСВ	2018	Директно	100	82,92	1	1	В изпълнение от 07.11.2018 до

планове за управление на речните басейни за периода 2022- 2027 г.			предоставяне					07.10.2022
BG16M1OP002-1.018 - Подпомагане на регионалното инвестиционно планиране на отрасъл ВиК – етап 2	МРРБ	2018	Директно предоставяне	0	0	1	0	В оценка
BG16M1OP002-1.019 - Доизграждане и оборудване на мрежите за контролен и оперативен мониторинг на химичното състояние на подземните води	ИАОС	2019	Директно предоставяне	0	0	0	0	Отворена (краен срок 15.10.2019)
Изграждане на ВиК инфраструктура в Столична община	Столична община	2019	Директно предоставяне	Планирана				

Източник: ИСУН и по данни на УО; * спрямо бюджета на процедурата; ** спрямо договорените средства (към 30.09.2019)

Таблица 40. Процедури по ПО2 „Отпадъци“

Процедура	Бенефициент	ИГРП	Форма на подкрепа	Договорени средства* (%)	Разплатени средства** (%)	Подадени проекти предложения	Сключени договори (брой)	Статус
BG16M1OP002-2.001 Проектиране и изграждане на компостиращи инсталации за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци, вкл. осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране на зелени и биоразградими отпадъци	Всички общини в страната	2017	Подбор на проекти	0	0	18	0	Прекратена тъй като всички проектни предложения са отхвърлени като неотговарящи на изискванията
BG16M1OP002-2.002 Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци	26 РСУО*** (118 общини)	2016	Директно предоставяне на БФП	77,32	8,88	21	16	В изпълнение от края на 2017, първата половина на 2018 и едни проект от края на 2018 г. Срок на изпълнение на договорите между 27 до 35 месеца.
BG16M1OP002-2.003 Предоставяне на финансиране по приоритетна ос 2 "Отпадъци" на ОПОС 2014-2020 г. за финансови инструменти	Фонд Мениджър на финансови инструменти в България ЕАД	2016	Директно договаряне	100	25,00	1	1	В изпълнение 10.01.2017 – 31.12.2023
BG16M1OP002-2.004 Проектиране и изграждане на анаеробни инсталации за разделно събрани биоразградими отпадъци	3 РСУО*** (19 общини)	2016	Директно предоставяне на БФП	93,49	0,25	3	3	В изпълнение от края на 2018 до 2022/2023
BG16M1OP002-2.005 Проектиране и изграждане на	39 общини от 7 РСУО	2016/2017	Директно предоставяне	85,71	7,19	19	13	В изпълнение са 13 договора (от началото,

компостиращи инсталации за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци			на БФП					средата и края на 2018 с продължителност между 23 и 25 месеца). Три проектни предложения са в оценка. Три са отхвърлени.
BG16M1OP002-2.006 Втора комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци	4 РСУО*** (22 общини)	2015	Директно предоставяне на БФП	67,65	2,82	4	3	Три договора в изпълнение от средата на 2018, началото на 2019 до 2020/2022. един в оценка
BG16M1OP002-2.007 Завършване на проект "Прилагане на децентрализиран модел за управление на био-отпадъците в един от регионите за управление на отпадъци в България, вкл. изграждане на необходимата техническа инфраструктура – система за разделно събиране и съоръжение за рециклиране на събраните био-отпадъци"	РСУО*** Севлиево (общини Севлиево, Дряново и Сухиндол)	2016/2017	Директно предоставяне на БФП	96,46	39,94	1	1	В изпълнение 08.2018-01.2020
BG16M1OP002-2.008 Проектиране и изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF – трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община	Столична община с партньор „Топлофикация София“ ЕАД	2017/2018	Директно предоставяне на БФП	99,76	39,76	1	1	В изпълнение 11.2018 – 04.2024

BG16M1OP002-2.009 Изпълнение на демонстрационни проекти в областта на управлението на отпадъците	ЮЛСЦ, ЮЛНЦ, Общини	2016/2017 /2018	Подбор на проекти					В оценка Краен срок за подаване на предложения - 26.08.2019
Рекултивация на депа, предмет на процедура по нарушение на правото на ЕС по дело С-145/14	Общини с депа, предмет на процедура по нарушение на правото на ЕС по дело С-145/14 ¹³³	2017/2018	Директно предоставяне на БФП					Планирана

Източник: ИСУН и по данни на УО; * спрямо бюджета на процедурата; ** спрямо договорените средства (към 30.09.2019); *** проектното предложение се подава от една водеща община от всяко РСУО в партньорство с останалите общини

¹³³ С изключение на такива, които са обект на финансиране от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда

Таблица 41. Процедури по ПОЗ „Натура 2000 и Биоразнообразие“

Процедура	Бенефициент	ИГРП	Форма на подкрепа	Договорени средства* (%)	Разплатени средства** (%)	Подадени проекти предложения	Сключени договори (брой)	Статус
BG16M1OP002-3.001 Развитие на управленски подход за мрежата НАТУРА 2000 и за управление на НППРД	НСЗП	2015	Директно предоставяне	100	95,00	1	1	Приключен договор от 16.02.2016 до 04.04.2018
BG16M1OP002-3.002 Определяне и допълване на мрежата от морски защитени зони	НСЗП	2015	Директно предоставяне	0	0	0	0	Прекратена
BG16M1OP002-3.003 Анализи и проучвания на видове и природни местообитания, предмет на докладване по чл. 17 от Директивата за местообитанията и чл. 12 от Директивата за птиците	ИАОС	2015	Директно предоставяне	99,85	10,59	1	1	В изпълнение от 29.08.2016г. до 29.08.2020г.
BG16M1OP002-3.004 „Повишаване на информираността на заинтересованите страни за мрежата Натура 2000“	НСЗП	2015	Директно предоставяне	0	0	0	0	Прекратена
BG16M1OP002-3.005 „Натура 2000 в Черно море“	НСЗП	2015	Директно предоставяне	100	11,97	1	1	В изпълнение от 09.10.201г. до 09.01.2024г.
BG16M1OP002-3.006 „Знания за Натура 2000“	НСЗП	2016	Директно предоставяне	100	57,30	1	1	В изпълнение от 22.11.2016 до 21.04.2020
BG16M1OP002-3.007 Подобряване на	РИОСВ-Русе ДНП „Рила“	2015	Директно предоставяне	83,62	18,43	17	14	В изпълнение от 31.08.2018 до

природозащитното състояние на видове и типове природни местообитания на територията на мрежата Натура 2000, попадащи в национални паркове, природни паркове и поддържани резервати	ДПП „Златни пясъци“ РИОСВ-Хасково РИОСВ-Монтана ДНП „Централен Балкан“ ДНП „Пирин“ РИОСВ-София ДПП „Врачански Балкан“ РИОСВ-Стара Загора РИОСВ-Варна РИОСВ-Пловдив ДПП „Рилски манастир“ РИОСВ-Бургас ДПП „Витоша“ ДПП „Българка“ ДПП „Сините камъни“							27.11.2023 ДНП „Рила“ – до 31.08.2023г. ДНП „Пирин“ до 31.08.2022г. ДНП „Ц. Балкан“-до 27.11.2023г. ДПП „Витоша“ – до 30.06.2021 ДПП „Р. манастир“ – до 30.03.2021г. РИОСВ-Варна-до 20.10.2021г. РИОСВ-Пловдив-до 28.12.2020г. РИОСВ-Хасково – до 10.06.2021г. РИОСВ-Монтана – до 06.06.2022г. РИОСВ-Русе-до 29.09.2021г. РИОСВ-Ст. Загора-до 26.09.2022г. РИОСВ-София, до-30.08.2021г. ДПП „Българка“ – прекратена
BG16M1OP002-3.008 - МИГ Поморие мярка 6 „Подобряване	ЮЛНЦ, Община	2018	Подбор на					Подаване на проектни предложения до

на природозащитното състояние на видове в мрежата натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Поморие”	Поморие		проекти					12.12.2019 г.
BG16M1OP002-3.009 - „МИГ Тутракан-Сливо поле”, Мярка 109 ОПОС „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР“	ЮЛНЦ, Общини Тутракан и Сливо поле	2018	Подбор на проекти					Подаване на проектни предложения до 27.01.2020 г.
BG16M1OP002-3.010 - „Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Свиленград Ареал”	ЮЛНЦ, Община Свиленград	2018	Подбор на проекти					Подаване на проектни предложения до 02.12.2019 г.
BG16M1OP002-3.011 Сдружение „МИГ Хисаря”, Мярка 9 от СВОМР - „Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Хисаря”			Подбор на проекти					Статус: Чернова
BG16M1OP002-3.012 - МИГ „Стамболово – Кърджали 54 “Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“	ЮЛНЦ, Община Стамболово и Община Кърджали	2018	Подбор на проекти			1		Подаване на проектни предложения до 16.09.2019 г.
BG16M1OP002-3.013 - МИГ Белене-Никопол, Подобряване	ЮЛНЦ, Общини Белене	2018	Подбор на					Подаване на проектни предложения до

на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Белене-Никопол	и Никопол		проекти					28.10.2019 г.
BG16M1OP002-3.014 - МИГ "Дряново - Трявна - в сърцето на Балкана", Мярка 109 ОПОС „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР“	ЮЛНЦ, Община Дряново и Община Трявна	2018	Подбор на проекти					Подаване на проектни предложения до 30.09.2019 г.
BG16M1OP002-3.015 Изпълнение на приоритетни мерки във влажни зони	РИОСВ Бургас РИОСВ Варна РИОСВ Русе ДПП „Персина“	2019	Директно предоставяне			4		Подаване на проектни предложения до 30.08.2019 г.
BG16M1OP002-3.016 Мерки да подобряване на природозащитното състояние на птици	Структури/звена в структурата на МОСВ и МЗХГ (ИАГ и нейните структури), ЮЛНЦ, Общини, Научни институти	2019	Подбор на проекти					Подаване на проектни предложения до 24.10.2019 г.

Източник: ИСУН и по данни на УО; * спрямо бюджета на процедурата; ** спрямо договорените средства (към 30.10.2019)

Таблица 42. Процедури по ПО4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“

Процедура	Бенефициент	ИГРП	Форма на подкрепа	Договорени средства* (%)	Разплатени средства** (%)	Подадени проекти предложения	Сключени договори (брой)	Статус
BG16M1OP002-4.001 Установяване на шест центъра за повишаване готовността на населението за адекватна реакция при наводнения и последващи кризи	Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“, МВР	2015	Директно предоставяне	99,85	53,71	1	1	В изпълнение от 27.07.2016 до 30.06.2024
BG16M1OP002-4.002 Пилотен проект по създаване на Национална система за управление на водите в реално време (НСУВРВ) - р. Искър	МОСВ	2015	Директно предоставяне	99,49	10,00	1	1	В изпълнение от 17.11.2016 до 17.05.2021
BG16M1OP002-4.003 Превенция и противодействие на свлачищните процеси за ограничаване на риска от тях (вкл. по републиканска пътна мрежа)	11 (9 общини, АПИ и МРРБ)	2015/2016	Директно предоставяне	26,01	33,50	11 ¹	7 ²	В изпълнение от 03.2018 до 09.2020
BG16M1OP002-4.004 Мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения	265 общини	2016/2017	Подбор на проекти	11,75	15,72	7	3 ³	В изпълнение от 02.2019 до 07.2021
BG16M1OP002-4.005 Изпълнение на проучвания и оценки във връзка с втори ПУРН за периода 2022-2027 г.	МОСВ	2016/2017	Директно предоставяне	100	64,01	1	1	В изпълнение от 09.08.2018 до 29.08.2022
BG16M1OP002-4.006 Интегриране, надграждане и оптимизация на процесите по превенция, готовност и реагиране на рискове от природен характер	Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“,	2019	Директно предоставяне					Срок за подаване на проектно предложение

	МВР							30.09.2019 г.
Втора фаза за създаване на Национална система за управление на водите в реално време (НСУВРВ) - територията на цялата страна	МОСВ	2018	Директно предоставяне	Планирана				
Екосистемно-базирани решения за превенция и управление на риска от наводнения	Общини	2017/ 2019	Процедура чрез подбор на проекти/ директно предоставяне	Планирана				

Източник: ИСУН и по данни на УО; * спрямо бюджета на процедурата; ** спрямо договорените средства (към 30.10.2019)м ; ¹двама бенефициента - община Оряхово и АПИ са подали по две проектни предложения, не са подадени предложения от Община Невестино и община Асеновград ² четири проектни предложения са в процес на оценка; ³ Издаден отказ за предоставяне на БФП на 4 проектни предложения.

Таблица 43. Процедури и бюджетни линии по ПОБ „Техническа помощ“

Процедура/ Бюджетна линия	Форма на подкрепа	Обща стойност (лв.)	Изплатени суми, (лв.)	Изпълнение* (%)	Статус
Процедура „Техническа помощ за Управляващия орган на Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“	Директно предоставяне	26 671 256,79	19 123 847,06	71,7%	Прекратена поради влизане в сила на ЗУСЕСИФ и изменения в Стратегическия план за техническа помощ на ОПОС 2014-2020 от 17.11.2015 до 18.08.2017
Бюджетни линии към процедурата - 6					
Бюджетна линия 2016 за подготовка, изпълнение, наблюдение и контрол на ОПОС 2014-2020 г.	Директно предоставяне	10 627 985	6 180 042,57	58,2%	Приключена
Дейности свързани с популяризирането на ОПОС през 2016 г.	Директно предоставяне	1 020 360	743 902,08	72,9%	Приключена
Изготвяне на план за оценка на оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ (ОПОС), както и дейности в изпълнение на общо предварително условие № 7 по приоритетна ос 5 „Подобряване качеството на атмосферния въздух“ на ОПОС"	Директно предоставяне	72 000	42 229,34	58,7%	Приключена
Укрепване и поддържане на административния капацитет на УО на ОПОС 2014- 2020 г. и бенефициентите на програмата посредством материално- техническо обезпечаване на дейностите, свързани с програмирането, управлението, наблюдението, оценката и контрола на ОПОС съгласно действащото законодателство и съществуващите добри практики	Директно предоставяне	1 136 258,55	970 017,06	85,4%	Приключена
Техническа помощ за реализиране на мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух	Директно предоставяне	4 502 495,24	4 452 398,90	98,9%	В изпълнение
Осигуряване на техническа помощ за изпълнение, наблюдение и контрол на ОПОС 2014-2020 г. през	Директно предоставяне	9 312 158	4 853 082,44	52,1%	Приключена

2017 г.					
Процедура „Техническа помощ за управление и изпълнение на оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“	Директно предоставяне	38 894 089 ¹³⁴	23 704 786,79	60,9%	В изпълнение от 31.08.2017 до 31.12.2023
Бюджетни линии към процедурата - 10					
Осигуряване на възнаграждения във връзка с управлението, изпълнението, наблюдението, оценката и контрола по Оперативна програма „Околна среда“	Директно предоставяне	7 341 108	2 871 636,93	39,1%	В изпълнение от 14.03.2019 до 14.07.2020
Дейности, свързани с популяризиране на ОПОС в изпълнение на Националната комуникационна стратегия 2014- 2020 г. за периода 2017 г. - 2018 г.	Директно предоставяне	2 410 042	1 368 949,21	56,8%	Приключена от 14.11.2017 до 17.07.2019
Осигуряване на възнаграждения във връзка с управлението, изпълнението, наблюдението, оценката и контрола по Оперативна програма „Околна среда“	Директно предоставяне	6 488 304	4 714 584,09	72,7%	Приключена от 21.02.2018 до 17.04.2019
Осигуряване на техническа помощ за повишаване на административния капацитет на УО на ОПОС и бенефициентите, както и осигуряване на дейности свързани с изпълнение, наблюдение и контрол на ОПОС 2014-2020 г.	Директно предоставяне	3 205 000	1 202 890,80	37,5%	В изпълнение от 02.03.2018 до 02.01.2021
Предоставяне на външна експертна и техническа помощ в подкрепа на управлението и изпълнението на ОПОС 2014-2020 г.	Директно предоставяне	1 871 580	993 278,57	53,1%	В изпълнение от 10.04.2018 до 10.08.2020
Извършване на оценки на изпълнението на Оперативна програма „Околна среда 2014-2020г.“	Директно предоставяне	1 320 000	264 000,00	20%	В изпълнение от 03.08.2018 до 05.06.2023

¹³⁴ Максималният размер на средствата, които могат да бъдат предоставени по процедурата, е 76 609 474,67 лв.

Осигуряване функциите на УО на ОПОС за съхранение на документи по оперативна програма "Околна среда" посредством изграждане и оборудване на архивохранилище	Директно предоставяне	2 467 970,40	863 789,64	35%	В изпълнение от 22.08.2018 до 22.02.2021
Предоставяне на експертна подкрепа от ЕИБ при изпълнение на проекти за изграждане на ВиК инфраструктура по ОПОС 2014- 2020 г. в обособените територии на 16 ВиК оператори	Директно предоставяне	9 583 667	8 146 066,95	85%	В изпълнение от 21.11.2018 до 21.02.2024
Материално-техническо обезпечаване на дейностите по управление, оценка и контрол на ОПОС	Директно предоставяне	1 806 418	1 181 490,69	65,4%	В изпълнение от 03.04.2019 до 03.12.2020
Дейности за популяризиране на ОПОС 2014-2020 г. през 2019-2020 г. в изпълнение на Националната комуникационна стратегия 2014-2020 г.	Директно предоставяне	2 400 000	591 120,00	24,6%	В изпълнение от 24.06.2019 до 24.06.2021

Източник: ИСУН * Изпълнение – съотношение на реално изплатените суми спрямо общата стойност на процедурата/ бюджетната линия към 30.09.2019

Приложение 4. Принос на процедурите по ПО1, ПО2, ПО3, ПО4 и ПО6 на ОПОС към индикаторите и целите на програмата

Таблиците по-долу представят планирания принос на всяка от процедурите към индикаторите по съответната ос и към целите на оста.

ПО1. „Води“

Таблица 44. Планиран принос на всяка от процедурите по ПО1 към целите и индикаторите на оста

Опазване и подобряване състоянието на водните ресурси				Подобряване оценката на състоянието на водите			Друг принос
Индикатори за изпълнение			Индикатори за резултат	Индикатори за изпълнение	Индикатори за резултат		
Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване (брой)	Допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчните води (е.ж.)	Изградени/реконструирани ПСОВ (брой)	Товар на замърсяване, който се събира и третира в пълно съответствие с приложимото законодателство (е.ж)*	Нови/Актуализирани аналитични/програмни/стратегически документи (брой)	Водни тела с подобрен мониторинг на количественото състояние (брой)	Водни тела с подобрен мониторинг на химичното състояние (брой)	
BG16M1OP002-1.001 Подпомагане планирането на ВиК							Изработени 14 РПИП
-	-	-	-	-	-	-	Подготвени проектни предложения за финансиране по ОПОС.
BG16M1OP002-1.002 Екологични оценки на ПУРБ 2016 - 2021 г. и Морската стратегия.							Приети ПУРБ и Морска стратегия като база за бъдещо планиране и политики
-	-	-	-	5	-	-	
BG16M1OP002-1.003 Подпомагане ефективността, управлението и институционалния капацитет във ВиК							Разработване на информационна система за ВиК услугите (чл. 198 от Закона за водите); Информационна система на водостопанските системи и съоръжения (чл. 178 ал.1 т.2 от Закона за водите) Регистър на ВиК операторите; Анализи и подкрепа за продължаване на реформите и законодателни промени Укрепен административен капацитет на ВиК
-	-	-	-	10	-	-	
BG 16M1OP002-1.004 Методи за анализ на води, седименти и биота и дооборудване на лаборатории на							Девет лаборатории с подобрен капацитет за

Опазване и подобряване състоянието на водните ресурси				Подобряване оценката на състоянието на водите			Друг принос
Индикатори за изпълнение			Индикатори за резултат	Индикатори за изпълнение	Индикатори за резултат		
Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване (брой)	Допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчните води (е.ж.)	Изградени/рехабилитирани/реконструирани ПСОВ (брой)	Товар на замърсяване, който се събира и третира в пълно съответствие с приложимото законодателство (е.ж)*	Нови/Актуализирани аналитични/програмни/стратегически документи (брой)	Водни тела с подобрен мониторинг на количественото състояние (брой)	Водни тела с подобрен мониторинг на химичното състояние (брой)	
ИАОС							мониторинг на химическото състояние на повърхностните води. Разработени и въведени 7 метода за определяне на приоритетни и специфични замърсители във води, седименти и биота. Възможност за мониторинг на всички задължителни приоритетни и специфични вещества, посочени в Рамковата директива за водите. Възможност за мониторинг на седименти и биота. Възможност за спазване на задълженията за мониторинг по Транснационалната мониторингова мрежа в рамките на конвенцията за опазване на р. Дунав.
-	-	-	-	-	-	20**	
BG 16M1OP002-1.005 Втора фаза на проекти за изграждане на ВиК инфраструктура							
130 276	383 979	8	383979	-	-	-	
BG16M1OP002-1.006 Изпълнение на ранни ВиК проекти							
125 384	723 398	4	723 398	-	-	-	
BG16M1OP002-1.007 Подготовка на РПИП за ВиК Столична община							РПИП За Столична община Подготвено проектно предложение за финансиране по ОПОС.
-	-	-	-	-	-	-	
BG16M1OP002-1.009 Изпълнение на ранни ВиК проекти - компонент 2							Намаляване на загубите на вода с 5% до 7% спрямо съществуващите
1345	112 018	5	112 018	-	-	-	
BG16M1OP002-1.011 Подобряване мониторинга на качеството на питейните води							10 оборудвани лаборатории с осигурен

Опазване и подобряване състоянието на водните ресурси				Подобряване оценката на състоянието на водите			Друг принос
Индикатори за изпълнение			Индикатори за резултат	Индикатори за изпълнение	Индикатори за резултат		
Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване (брой)	Допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчните води (е.ж.)	Изградени/реконструирани ПСОВ (брой)	Товар на замърсяване, който се събира и третира в пълно съответствие с приложимото законодателство (е.ж)*	Нови/Актуализирани аналитични/програмни/стратегически документи (брой)	Водни тела с подобрен мониторинг на количественото състояние (брой)	Водни тела с подобрен мониторинг на химичното състояние (брой)	
-	-	-	-	-	-	-	капацитет за осъществяване на мониторинг на качеството на питейните води в пълно съответствие с изискванията на европейското и националното законодателство
BG16M1OP002-1.013 Доизграждане на системите за мониторинг на количеството на водите							Новоизградени мониторингови пунктове за мониторинг количеството на подземните и повърхностните води Възстановяване на съществуващи пунктове Доставени мобилни измервателни устройства 8 броя програми за мониторинг разделени на териториален принцип за четирите БД, по една за повърхностни и по една за подземни води
-	-	-	-	1	50	-	
BG161M1OP002-1.014 Регионален инвестиционен ВиК „ВиК“ ЕООД Смолян“ 26 071 29 801 1 29 801 - - -							Намаляване на загубите на вода с 22,3% спрямо съществуващите
BG16M1OP002-1.015 Финансови инструменти-							15 проекта, финансирани чрез финансови инструменти Предоставяне на възмездно финансиране за бенефициенти на ОПОС за поемане на финансови нужди при изпълнението на проектите
	-	-	-	-	-	-	
BG161M1OP002-1.016 Изграждане на ВиК инфраструктура 1314841 792 804 5 792804 - - -							Намаляване на общите загуби на вода до 48,75%
BG 16M1OP002-1.017 Трети цикъл планове за ПУРБ 2022- 2027 г.							Приети ПУРБ (заедно с разработените екологични оценки към тях) и като база за бъдещо планиране и политики
-	-	-	-	8	-	-	

Опазване и подобряване състоянието на водните ресурси				Подобряване оценката на състоянието на водите			Друг принос
Индикатори за изпълнение			Индикатори за резултат	Индикатори за изпълнение	Индикатори за резултат		
Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване (брой)	Допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчните води (е.ж.)	Изградени/рехабилитирани/реконструирани ПСОВ (брой)	Товар на замърсяване, който се събира и третира в пълно съответствие с приложимото законодателство (е.ж.)*	Нови/Актуализирани аналитични/програмни/стратегически документи (брой)	Водни тела с подобрен мониторинг на количественото състояние (брой)	Водни тела с подобрен мониторинг на химичното състояние (брой)	
BG16M1OP002-1.018 - Подпомагане планиране на ВиК – етап 2							Разработване на 6 РПИП Подготвени проектни предложения за финансиране по ОПОС
-	-	-	-	-	-	-	
BG16M1OP002-1.019 - Доизграждане и оборудване на мрежите за контролен и оперативен мониторинг на химичното състояние на подземните води							Предложения за нови/актуализирани програми за мониторинг на подземни водни тела
-	-	-	-	-	-	20	
1597917	2 042 000	23	2 042 000	24	50	20	Общо

*Посочен е само приноса на проекта **съгласно системата от индикатори на ОПОС индикатор „Водни тела с подобрен мониторинг на химическото състояние“, включва само подземни водни тела. В този случай, независимо, че по проекта са заложили 20 водни тела с подобрен мониторинг на химическото състояние, процедурата няма принос към индикатора, така както е заложен.

BG 16M1OP002-1.005 Втора фаза на проекти за изграждане на ВиК инфраструктура, чието изпълнение е стартирало по ОПОС 2007-2013 г.

Община бенефициент	Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване (брой)	Новоизградени водоснабдителни мрежи (км)	Рехабилитирани водоснабдителни мрежи (км)	Допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчните води (е.ж.)	Изградени/рехабилитирани/реконструирани ПСОВ (брой)	Новоизградени канализационни мрежи (км)	Рехабилитирани канализационни мрежи (км)	Товар на замърсяване, който се събира и третира в пълно съответствие с приложимото законодателство, (е.ж.)
Банско	29 784	1,28	5,1	29 784	1	6,87	11,79	29 784
Варна	-	-	-	72 122	1	4,80	-	72 122
Видин	-	-	-	56 000	1	-	-	56 000
Враца	78 701	-	50,97	94 000	1	8,16	9,94	94 000
Раднево	-	-	-	16 317	1	-	-	16 317
Тервел	1 956	-	7,60	1 956	1	6,06	3,22	1 956
Шумен	-	-	-	3800	1	-	-	3800

Ямбол	19 835	-	0,98	110 000	1	0,05	1,34	110 000
Общо	130 276	1,28	64,65	383979	8	25,94	26,29	383979

В сиво са отбелязани приключилите проекти към 30.09.2019 г.

BG16M1OP002-1.006 Изпълнение на ранни ВиК проекти

Община бенефициент	Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване (брой)	Намаляване на физическите загуби на вода с (%)	Допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчните води (е.ж.)	Изградени/реhabилитирани/реконструирани ПСОВ (брой)	Товар на замърсяване, който се събира и третира в пълно съответствие с приложимото законодателство (е.ж)
Асеновград	5 500	7	65 350	1	65 350
Добрич	92 498	12,87	111 800	1	111 800
Плевен (Долна Митрополия)	12 686	11,62	130 780	1	130 780
Пловдив	14 700	2,47	415 468	1	415 468
Общо	125 384	-	723 398	4	723 398

BG16M1OP002-1.009 Изпълнение на ранни ВиК проекти - компонент 2

Община бенефициент	Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване (брой)	Намаляване на физическите загуби на вода с (%)	Допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчните води (е.ж.)	Изградени/реhabилитирани/реконструирани ПСОВ (брой)	Товар на замърсяване, който се събира и третира в пълно съответствие с приложимото законодателство (е.ж)
Чирпан	0	0	13 537	1	13 537
Айтос	-	-	22 044	1	22 044
Елхово	412	7	11 100	1	11 100
Приморско	-	-	55 000	1	55 000
Тутракан	933	5	10 337	1	10 337
Общо	1345	-	112 018	5	112 018

BG161M1OP002-1.016 Изграждане на ВиК инфраструктура

ВиК Оператор	Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване (брой)	Намаляване на физическите загуби на вода с (%)	Допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчните води (е.ж.)	Изградени/рехабилитирани/реконструирани ПСОВ (брой)	Товар на замърсяване, който се събира и третира в пълно съответствие с приложимото законодателство (е.ж)
ВиК Враца	77 845	от 68,50% на 48,75%	3 931	2	3 931
ВиК Русе	138 250	от 51% на 32%	20 301	0	20 301
ВиК Перник	79 203	от 76,52% на 72,80%	6 448	1	6 448
ВиК Силистра	45 531	от 62,30% на 52,85%	10 630	0	10 630
ВиК Видин	38 594	от 40,13% на 28,77%	9 900	0	9 900
ВиК Пловдив	430 680	от 60,34%на 56,30%	332 284	0	332 284
ВиК Ямбол	73 283	от 71,9% на 60,78%	10 764	0	10 764
ВиК Варна	330 015	от 61,01 на 56,35%	273 011	0	273 011
ВиК Сливен	101 440	от 78,16% на 63,21%	125 535	2	125 535
ВиК Кърджали					
ВиК Стара Загора					
ВиК Бургас					
ВиК Добрич					
ВиК Шумен					
Общо	1314841		792804	5	792804

ПО2. „Отпадъци“

Таблица 45. Планиран принос на всяка от процедурите по ПО2 към целите и индикаторите на оста

Процедури	Намаляване на количеството депонирани битови отпадъци					Друг принос
	Индикатори за изпълнение				Индикатори за резултат	
	Твърди отпадъци: Допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци (тон/година)	Изграждане на капацитет за предварително третиране (тон/година)*	Подписан договор за БФП за един голям проект (брой)	Допълнителен капацитет за оползотворяване на битови отпадъци за получаване на енергия (тон/година)	Количество на депонирани битови отпадъци (тон)	
BG16M1OP002-2.002 Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци	71 161	248 356	-	-	116 116	Депонирани биоразградими отпадъци: 55 487 т. Обхванато население компостиране: 972 771 т. Обхванато население предв.трет.: 993 489
BG16M1OP002-2.003 Предоставяне на финансиране по приоритетна ос 2 "Отпадъци" на ОПОС 2014-2020 г. за финансови инструменти	-	-	-	-	-	Капацитет на изградени центрове за повторна употреба: 22 572 т.
BG16M1OP002-2.004 Проектиране и изграждане на анаеробни инсталации за разделно събрани биоразградими отпадъци	64 315	-	-	-	129 720	Депонирани биоразградими отпадъци: 60 228 т. Обхванато население: 549 260
BG16M1OP002-2.005 Проектиране и изграждане на компостиращи инсталации за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци	63 924	-	-	-	158 068	Депонирани биоразградими отпадъци: 63 897 т. Обхванато население: 740 684
BG16M1OP002-2.006 Втора комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци	18 925	29 730	-	-	11 194	Депонирани биоразградими отпадъци: 3832 т. Обхванато население компостиране: 136 237 Обхванато население предв. трет.: 142 237

BG16M1OP002-2.007 Завършване на проект "Прилагане на децентрализиран модел за управление на био-отпадъците в един от регионите за управление на отпадъци в България, вкл. изграждане на необходимата техническа инфраструктура – система за разделно събиране и съоръжение за рециклиране на събраните био-отпадъци“	3 900	-	-	-	11 202	Депонирани биоразградими отпадъци: 2942 т. Обхванато население: 42 341
BG16M1OP002-2.008 Проектиране и изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF – трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община	-	-	1	180 000	70 730	-
BG16M1OP002-2.009 Изпълнение на демонстрационни проекти в областта на управлението на отпадъците**	-	-	-	-	-	-
Общо	222 225	278 086	1	180 000	497 030	Депонирани биоразградими отпадъци: 186 386 т. Обхванато население: 2 494 729

* Индикаторът е специфичен индикатор по процедурите и не е включен като индикатор по ПО2

** Към 30.09.2019 г., процедурата е все още в процес на оценка на проектни предложения

ПОЗ. „Натура 2000 и биоразнообразие“

Таблица 46. Принос на всяка от процедурите по ПОЗ към целите и индикаторите на оста (процедури в изпълнение)

Процедури	Подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000								Друг принос
	Индикатори за резултат			Индикатори за изпълнение					
	3.1	3.2	3.3	CO23	3.4	3.5	3.6	3.7	
BG16M1OP002-3.001 Развитие на управленски подход за мрежата НАТУРА 2000 и за управление на НПРД	-	-	-	-	-		-	0	Индикатори: -Разработени анализи/оценки/проучвания/научни изследвания – 8 бр. -Изготвени предложения за управленски подходи на защитени зони от Натура 2000 – 2 бр. -Разработени правила/процедури/наръчници/ насоки/ инструкции – 4 бр. Създаден технически и административен капацитет за управление на мрежата Натура 2000. Резултатите от процедурата са необходима предпоставка за обявяване на процедура „Техническа помощ за подпомагане Националния орган за управление на мрежата Натура 2000“ и процедура „Техническа помощ за подпомагане Регионалните органи за управление на мрежата Натура 2000“
BG16M1OP002-3.003 Анализи и проучвания на видове и природни местообитания, предмет на докладване по чл. 17 от Директивата за местообитанията и чл. 12 от Директивата за птиците	-	-	-	-	-	-	-	-	Процедурата се очаква да допринесе за спазване ангажиментите на страната по Директива за местообитанията и Директива за птиците. Разработени нови и/или актуализирани методики за мониторинг на местообитания и видове. Анализ на цялостното природозащитно състояние на природните местообитания и на дивата флора и фауна и състоянието на птиците в национален мащаб. Ще бъдат изпълнени 6 индивидуални индикатора: Разработени/допълнени методики за мониторинг и оценка на природозащитното състояние на видове – 82 бр. Разработени/допълнени методики за мониторинг и

									оценка на природозащитното състояние на природни местообитания – 85 бр. Разработени/допълнени методики за мониторинг и оценка на природо-защитното състояние на птици – 4 бр. Изготвени оценки на природозащитното състояние на видове – 200 бр. Изготвени оценки на природозащитното състояние на природни местообитания – 85 бр. Изготвени оценки на природозащитното състояние на птици – 300 бр.
BG16M1OP002-3.005 „Натура 2000 в Черно море“	-	-	-	247 723,96 ха.	-	17 бр.	-	-	Нови научни данни за природозащитното състояние на видове и местообитания предмет на опазване в морски защитени зони. Ще бъдат постигнати и 2 индивидуални за процедурата индикатора: Изготвени/актуализирани оценки на природозащитното състояние на видове – брой; Изготвени/актуализирани оценки на природозащитното състояние на природни местообитания – брой.
BG16M1OP002-3.006 „Знания за Натура 2000“	-	-	-	-	-	-	3	-	В рамките на процедурата ще бъде одобрена актуализирана Национална приоритетна рамка за действие за Натура 2000, която ще даде насоки за финансиране на мерки в периода ѝ на действие. Ще бъдат постигнати и 2 индивидуални индикатора: Проведени годишни форуми по актуални теми, свързани с Натура 2000 – 3 броя; Одобрена от министъра на ОСВ актуализирана НПРД – 1 брой.
BG16M1OP002-3.007 Подобряване на природозащитното състояние на видове и типове природни местообитания на	8 бр.	13 бр.	30 бр.	н.д.	н.д.	-	-	-	В рамките на процедурата ще бъдат изготвени методики за наблюдение и контрол на изпълнените мерки за подобряване на състоянието, които ще подпомогнат администрацията в по-нататъшното им прилагане. Предвидено е и закупуване на оборудване, което ще подпомогне съответните администрации в изпълнение на задълженията им.

територията на мрежата Натура 2000, попадащи в национални паркове, природни паркове и поддържани резервати									Ще бъдат изпълнени и 2 индивидуални за процедурата индикатора: Брой видове, подкрепени с цел поддържане/ възстановяване на благоприятен природозащитен статус; Брой местообитания, подкрепени с цел поддържане/ възстановяване на благоприятен природозащитен статус.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

Забележка: н.д – няма данни;

Индикатори: 3.1 Видове с подобро природозащитно състояние; 3.2 Видове птици с подобро състояние; 3.3 Местообитания с подобро природозащитно състояние
CO23 Площ на местообитанията подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост; 3.4 Площ на местообитания на видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост; 3.5 Инвентаризирани защитени зони, включващи в границите си акваторията на Черно море; 3.6 Проведени национални информационни кампании
3.7 Площ от територията на мрежата Натура 2000 с изградена управленска структура

Таблица 47. Принос на всяка от процедурите по ПОЗ към целите и индикаторите на оста (отворени процедури или процедури в оценка)

Процедури	Подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000								Друг принос
	Индикатори за резултат			Индикатори за изпълнение					
	3.1	3.2	3.3	CO23	3.4	3.5	3.6	3.7	
BG16M1OP002-3.008 - МИГ Поморие мярка 6 „Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Поморие”	3 бр.	-	1 бр.	665,57 ха	9 279,5 ха	-	-	-	н.д
BG16M1OP002-3.009 - „МИГ Тутракан-Сливо поле", Мярка 109 ОПОС „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР“	3 бр.	-	-	-	2 773,61ха	-	-	-	н.д
BG16M1OP002-3.010 - „Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Свиленград Арел”	11 бр.	-	-	-	40 776,87 ха	-	-	-	н.д
BG16M1OP002-3.012 - МИГ „Стамболово – Кърджали 54 "Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“	3 бр.	-	-	-	н.д.	-	-	-	н.д
BG16M1OP002-3.013 - МИГ Белене-Никопол, Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Белене-Никопол	8 бр.	-	-	-	16 872,51 ха	-	-	-	н.д

BG16M1OP002-3.014 - МИГ "Дряново - Трявна - в сърцето на Балкана", Мярка 109 ОПОС „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода BOMP“	4 бр.	-	-	-	3 810,85 ха	-	-	-	н.д
BG16M1OP002-3.015 Изпълнение на приоритетни мерки във влажни зони	-	5 бр..	н.д.	н.д.	н.д.	-	-	-	н.д
BG16M1OP002-3.016 Мерки за подобряване на природозащитното състояние на птици	-	н.д. (мин. 8 бр.)	н.д.	н.д.	н.д.	-	-	-	н.д

Забележа: н.д – няма данни;

Индикатори: 3.1 Видове с подобро природозащитно състояние; 3.2 Видове птици с подобро състояние; 3.3 Местообитания с подобро природозащитно състояние

СО23 Площ на местообитанията подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост; 3.4 Площ на местообитания на видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост; 3.5 Инвентаризирани защитени зони, включващи в границите си акваторията на Черно море; 3.6 Проведени национални информационни кампании

3.7 Площ от територията на мрежата Натура 2000 с изградена управленска структура

Таблица 48. Общ принос на процедурите по ПОЗ към целите и индикаторите на оста

Процедури	Подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000							
	Индикатори за резултат			Индикатори за изпълнение				
	3.1	3.2	3.3	СО23	3.4	3.5	3.6	3.7
Общо	19* бр.	20** бр.	31 бр.	Мин. 248 389,5 ха	Мин. 73 514 ха	17 бр.	3 бр.	4 105 306 ха

Забележа: н.д – няма данни; * общият брой видове е 40, но при отчитане на припокриването в различните процедури реално броят на видовете е 19 бр. ** общият брой на видовете птици е 26, а отчитане на припокриването е 20 бр.

ПО4. „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“

Таблица 49. Принос на всяка от стартираните процедури по ПО4 към целите и индикаторите на оста

Процедури	СЦ4.1 Повишаване защитата и готовността за адекватна реакция на населението при наводнения			СЦ.4.2 Повишаване защитата на населението от свлачищни процеси		Друг принос
	Индикатори за изпълнение		Индикатори за резултат	Индикатори за изпълнение	Индикатори за резултат	
	Жители, които се ползват от мерки за защита от наводнения (брой)	Центрове за повишаване готовността на населението за адекватна реакция при наводнения (брой)	Райони със значителен потенциален риск от наводнения, в които населението има готовност за адекватна реакция при наводнения (брой)	Укрепени свлачища (ха)	Население с намален риск от свлачища (брой)	
BG16M1OP002-4.001 Шест центъра за повишаване готовността на населението при наводнения	91 114	6	47	-	-	Създаден технически и административен капацитет в бте центъра за реакция при бедствия и наводнения
BG16M1OP002-4.002 Национална система за управление на водите в реално време (НСУВРВ) - р. Искър	1 300 000	-	4	-	-	Подобрена информационна база за наблюдение и прогнозиране на наводнения Подобрена координация между институциите
BG16M1OP002-4.003 Превенция и противодействие на свлачищните процеси	-	-	-	2,99 (АПИ) 0,48 (Луковит) 18 (Лом) 3,50 (Оряхово) 5,21 (Оряхово) 0,08 (Сливен)	8 200 (АПИ) 4 000 (МРРБ) 2 000 (Лом) 2 726 (Луковит) 4 065 (Оряхово) 607 (Оряхово) 750 (Сливен)	Установени контролно измервателни системи на свлачища (658 ха (МРРБ); 0,10 (Лом))
BG16M1OP002-4.004 Превенция и управление на риска от наводнения	53 063 (Габрово); 11 844 (Гълъбово); 1 518	-	1 (Габрово) 1(Свиленград)	-	-	3 язовира с подобро техническо състояние Повишена защита на социална, критична, техническа инфраструктура

	(Свиленград)					
BG16M1OP002-4.005 Проучвания за втори ПУРН за периода 2022- 2027 г.	-	-	-	-	-	Подобрена стратегическа база за планиране на мерки за защита от наводнения
BG16M1OP002-4.006 Интегриране, надграждане и оптимизация на процесите по превенция, готовност и реагиране на рискове от природен характер	?		?		?	Членовете на първореагиращите екипи екипирани със специализирани лични предпазни и комуникационни средства. Актуализиране/разработени нови планови документи в областта на защита от бедствия, включително наводнения и свлачища.
Общо	1 457 539	6	53	30,26	22 348	

ПОБ. „Техническа помощ“

Таблица 50. Принос на процедурите по ПОБ към специфична цел 6.1

СЦ 6.1 Укрепване на административния капацитет на отговорните структури с цел ефективно и ефикасно изпълнение на дейностите, свързани с програмирането, управлението, наблюдението, оценката и контрола на ОПОС						Друг принос
Индикатори за изпълнение				Индикатори за резултат		
Обучени служители и на УО	Обучения за служители на УО	Заети лица (на пълно работно време), чиито заплати се съфинансират по ТП	Извършени оценки по програмата	Средно време за одобряване на проектно предложение	Средно време за верификация на искане за средства	
BG16M1OP002-6.001-0001-C02 - Бюджетна линия 2016 за подготовка, изпълнение, наблюдение и контрол на ОПОС 2014-2020 г.						Закупуване на техническо оборудване; Извършване на устни и писмени преводи; Външна финансова и инженерна експертиза; Юридически услуги; Анализ на човешките ресурси и изготвяне на план за обучения за УО; Проверки на място по операциите; Обучения на служители от общата администрация на МОСВ; Обезпечаване на заседанията на КН; Разработена методика за изчисляване на опростени разходи по ПО 3; Изготвени насоки за бенефициенти по ПО 2 за изготвянето на обосновки и анализи за управлението на отпадъците на регионално и общинско ниво.
128	60	123	-	-	-	
BG16M1OP002-6.001-0003-C01 - Изготвяне на план за оценка на оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ (ОПОС), както и дейности в изпълнение на общо предварително условие № 7 по приоритетна ос 5 „Подобряване качеството на атмосферния въздух“ на ОПОС						1) Експертен преглед на Методологията за определяне на базови и целеви стойности на индикаторите за резултат по ПО 5; Събиране на информация (включително свързана с количествата на емисиите от източниците на замърсяване); Определяне на базови и целеви стойности на индикаторите. 2) Изготвяне на план за оценка на ОПОС 2014-2020 г.
-	-	-	-	154	-	
BG16M1OP002-6.001-0004-C02 - Укрепване и поддържане на административния капацитет на УО на ОПОС и бенефициентите посредством материално-техническо обезпечаване на дейностите, свързани с програмирането, управлението, наблюдението, оценката и контрола на ОПОС съгласно действащото законодателство и съществуващите добри практики						Оптимизиране на материално-техническата база на УО; Модернизиране на залите за провеждане на срещи и обучения с бенефициенти
-	-	-	-	-	47	
BG16M1OP002-6.001-0005-C02 - Техническа помощ за реализиране на мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух						1) Разработване на Национална програма за качество на атмосферния въздух и Национална програма за намаляване на общите годишни емисии на серен диоксид, азотни оксиди, летливи органични съединения, фини прахови частици и амоняк в атмосферния въздух. 2) Актуализацията на оценката за прилагането на финансовите инструменти по ос 5 „Подобряване качеството на атмосферния въздух“, както и по останалите приоритетни оси.
-	-	-	1	-	-	

BG16M1OP002-6.001-0006-C01 - Осигуряване на техническа помощ за изпълнение, наблюдение и контрол на ОПОС 2014-2020 г. през 2017 г.						Извършване на устни и писмени преводи; Наемане на външни експерти за участие в подготовка на процедури за кандидатстване, оценка на проекти, провеждане на обучения на бенефициенти, проверки на място, контрол на проведени процедури за избор на изпълнител, мониторинг и верификация; Юридически услуги; Обучения на служители от общата администрация на МОСВ; Обезпечаване на заседанията на КН.
87	51	115	-	-	-	
BG16M1OP002-6.002-0002-C02 - Осигуряване на възнаграждения във връзка с управлението, изпълнението, наблюдението, оценката и контрола по Оперативна програма "Околна среда"						Осигуряване на възнаграждения за служителите на УО и за служителите от общата и специализирана администрация на МОСВ, които подпомагат функциите на УО
-	-	117	-	-	-	
BG16M1OP002-6.002-0008-C01 - Осигуряване на възнаграждения във връзка с управлението, изпълнението, наблюдението, оценката и контрола по Оперативна програма "Околна среда"						Осигуряване на възнаграждения за служителите на УО и за служителите от общата и специализирана администрация на МОСВ, които подпомагат функциите на УО
-	-	119	-	-	-	
BG16M1OP002-6.002-0003-C01 - Осигуряване на техническа помощ за повишаване на административния капацитет на УО на ОПОС и бенефициентите, както и осигуряване на дейности свързани с изпълнение, наблюдение и контрол на ОПОС 2014-2020 г.						Проверки на място по операциите; Осигуряване на разходи за гориво на автомобили на ГД ОПОС
170	100	-	-	-	-	
BG16M1OP002-6.002-0004-C02 - Предоставяне на външна експертна и техническа помощ в подкрепа на управлението и изпълнението на ОПОС 2014-2020 г.						Устни и писмени преводи; Юридически услуги; Подбор на експерти за управлението и изпълнението на ОПОС; Обработка и окомплектоване на документи; Наемане на лектори във връзка с обучения; Подготовка на становища, доклади, проучвания, изследвания, анализи; Копирни и хамалски услуги.
-	-	-	-	152	-	
BG16M1OP002-6.002-0005-C01 - Извършване на оценки на изпълнението на Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“						Извършване на оценки на изпълнението на програмата съгласно Плана за оценка на ОПОС 2014-2020 г.
-	-	-	4	-	-	
BG16M1OP002-6.002-0006-C01 - Осигуряване функциите на УО на ОПОС за съхранение на документи по оперативна програма "Околна среда" посредством изграждане и оборудване на архивохранилище						Изграждане на архивохранилище за съхранение на документи по ОПОС; Доставка и монтаж на оборудване и съоръжения, необходими за архивохранилището
-	-	-	-	-	88	
BG16M1OP002-6.002-0007-C01 - Предоставяне на експертна подкрепа от ЕИБ при изпълнение на проекти за изграждане на ВиК инфраструктура по ОПОС 2014- 2020 г. в обособените територии на 16 ВиК оператори						Експертна подкрепа за ефективно изпълнение на стратегическите инвестиции във водния сектор по ОПОС 2014- 2020 г. чрез прилагане на регионален подход в 16 консолидирани области, обслужвани от по 1 ВиК оператор: Смолян, Бургас, Варна, Видин, Враца, Добрич, Кърджали, Перник, Пловдив, Русе, Силистра, Сливен, Стара Загора, Шумен, Ямбол и София
-	-	-	-	-	88	

Таблица 51. Принос на процедурите по ПОБ към специфична цел 6.2

СЦ 6.2 Повишаване на осведомеността сред широката общественост за програмата и за приноса на ЕСИФ и осигуряване на прозрачност и информация от практическо значение за всички идентифицирани целеви групи		Друг принос
Индикатор за изпълнение	Индикатор за резултат	
Информационни кампании	Ниво на обществена осведоменост за ОПОС	
BG16M1OP002-6.001-0002-C03 - Дейности свързани с популяризирането на ОПОС през 2016 г.		Печатни и рекламни материали; Социологическо проучване; Медия мониторинг; Разработване и администриране на интернет страницата на ОПОС 2014-2020; Информационно-образователна кампания; Провеждане на 13 информационни събития в страната; Провеждане на събития (семинари и Зелена олимпиада) и срещи с ученици.
1	5,70%	
BG16M1OP002-6.002-0001-C03 - Дейности, свързани с популяризиране на ОПОС в изпълнение на Националната комуникационна стратегия 2014- 2020 г. за периода 2017 г. - 2018 г.		Печатни и рекламни материали; Социологическо проучване; Медия мониторинг; Администриране на интернет страницата на ОПОС 2014-2020; Информационно-образователна кампания; Провеждане на информационни събития (семинари за журналисти, пресконференции и др.); Провеждане на Зелена олимпиада за ученици; Изработване на аудио и телевизионни клипове.
3	76%	
BG16M1OP002-6.002-0010-C01 - Дейности за популяризиране на ОПОС 2014-2020 г. през 2019-2020 г. в изпълнение на Националната комуникационна стратегия 2014-2020 г.		Печатни и рекламни материали; Изработване и прожектиране на 3D видео мапинг анимация; Социологически проучвания; Администриране на интернет страницата на ОПОС; Проучване на медийния пазар и медийно планиране на кампания; Провеждане на информационни събития; Образователно-информационна кампания; Изработване на аудио и телевизионни клипове; Изготвяне на мобилни приложения за популяризиране на ОПОС; Публикуване на материали в интернет издания; Разработване и позициониране на интерактивна инсталация.
5	50%	

Таблица 52. Принос на процедурите по ПОБ към специфична цел 6.3

СЦ 6.3 Укрепване капацитета на бенефициентите на ОПОС за успешно реализиране на проекти по програмата			Друг принос
Индикатори за изпълнение		Индикатор за резултат	
Обучения за служители на бенефициентите	Обучени служители на бенефициентите	Степен на удовлетвореност на бенефициентите от мерки по техническа помощ и проведени обучения	
BG16M1OP002-6.001-0004-C02 - Укрепване и поддържане на административния капацитет на УО на ОПОС 2014- 2020 г. и бенефициентите на програмата посредством материално- техническо обезпечаване на дейностите, свързани с програмирането, управлението, наблюдението, оценката и контрола на ОПОС съгласно действащото законодателство и съществуващите добри практики	8	499*	-
BG16M1OP002-6.001-0006-C01 - Осигуряване на техническа помощ за изпълнение, наблюдение и контрол на ОПОС 2014-2020 г. през 2017 г.	40	192	-
BG16M1OP002-6.002-0003-C01 - Осигуряване на техническа помощ за повишаване на административния капацитет на УО на ОПОС и бенефициентите, както и осигуряване на дейности свързани с изпълнение, наблюдение и контрол на ОПОС 2014-2020 г.	20	350	-
BG16M1OP002-6.002-0009-C01 - Материално-техническо обезпечаване на дейностите по управление, оценка и контрол на ОПОС	-	40%	-

*В дейностите не са предвидени обучения за бенефициенти, а оптимизиране на материално-техническата база на УО, но по данни на УО бенефициентите са реално обучени в оборудваните помещения.

Приложение 5. Обобщени резултати от проучването сред общини и ВиК оператори, бенефициенти по ПО1, ПО2 и ПО4

Статус:	Затворен	Респонденти:	72
Начална дата:	24-06-2019	Отхвърлени мейли:	0 (0%)
Крайна дата:	05-08-2019	Отклонени мейли:	0 (0%)
Отворен:	43 дни	Частично попълнена анкета:	1 (2,3%)
Въпроси:	35	Прегледана:	0 (0%)
Език:	Български	Напълно попълнена анкета:	43 (97,7%)
		Общо респонденти:	44 (61,1%)

Идентификация

1. Моля отбележете вида на организацията(ите), участвала(и) в ОПОС, която/които представлявате:

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Община	38		86
ВиК оператор	6		14
Общо респонденти: 44		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 0			

2. Моля отбележете ролята на ВиК компанията в ОПОС

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Бенефициент по ПО1 на ОПОС	4		67
Потенциален бенефициент по ПО1 на ОПОС	2		33
Общо респонденти: 6		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 38			

3. Моля отбележете ролята на общината в ОПОС, за поректа за който отговаряте:

(Възможен е само един отговор)

Отговор	Общо	%	%
Бенефициент по ПО1 'Води' на ОПОС	11		29
Бенефициент по ПО2 'Отпадъци' на ОПОС	23		61
Бенефициент по ПО4 'Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища' на ОПОС	4		11
Общо респонденти: 38		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 6			

Уместност на подкрепата

4. Доколко, според Вас, стартираните процедури по ОПОС, отговарят на нуждите на общината/ВиК компанията?

(Възможен е само един отговор)

Отговор	Общо	%	%
Напълно	24		55
Донякъде	18		41
В малка степен	0		0
Не отговарят	0		0
Не мога да преценя	2		5
Общо респонденти: 44		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 0			

5. Смятате ли, че подкрепата по ОПОС отговаря на реалните нужди в сектор 'Води'?

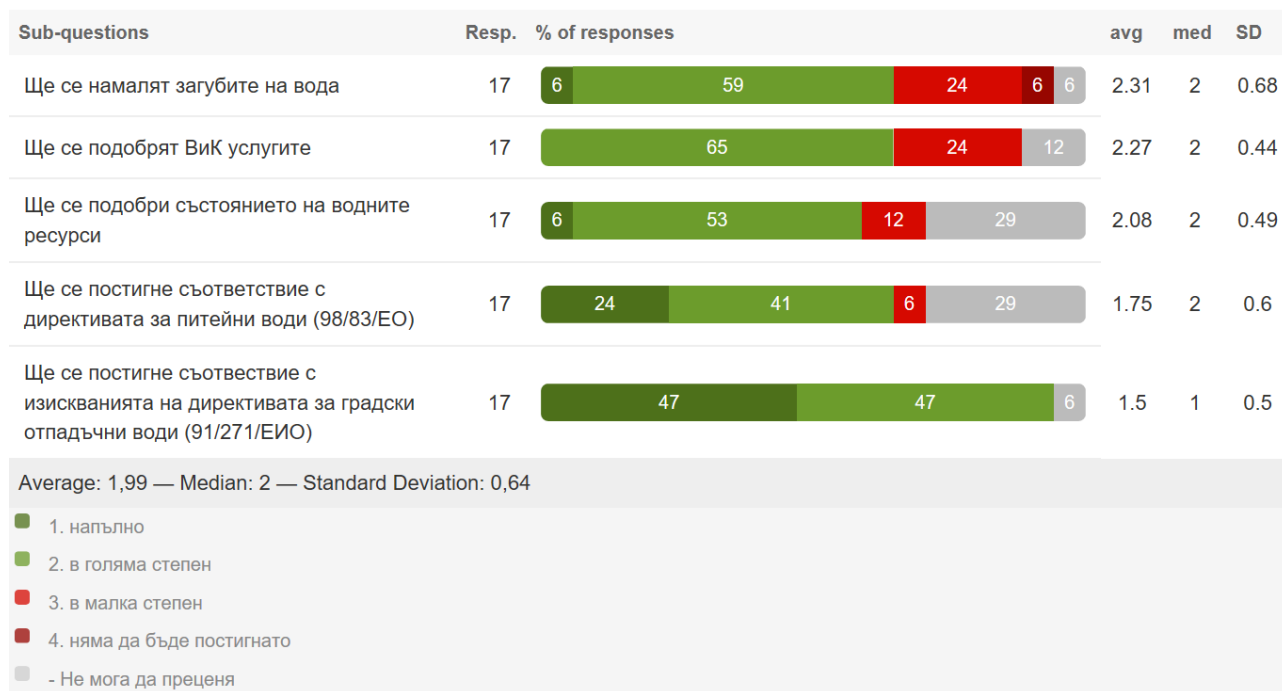
(Възможен е само един отговор)

Отговор	Общо	%	%
Отговоря напълно	9		53
Донякъде отговаря	7		41
Отговаря в малка степен	1		6
Не отговаря	0		0
Не мога да преценя	0		0
Общо респонденти: 17		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 27			

6. Кои от следните мерки, финансирани по ОПОС, считате че отговарят на нуждите в сектор 'Води'?

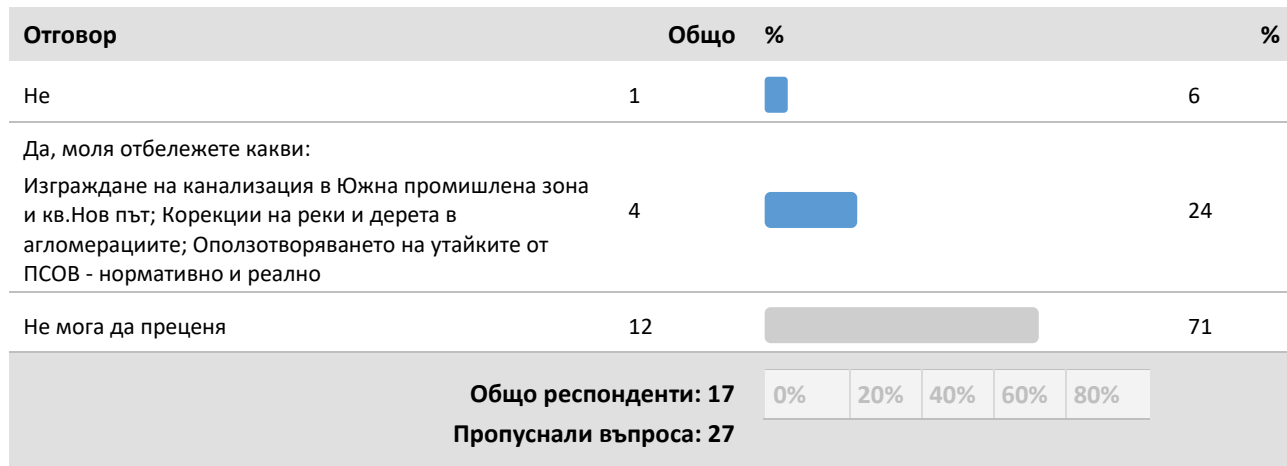
Sub-questions	Resp.	% of responses				avg	med	SD	
Оборудване на лаборатории с цел подобряване мониторинга на водите	17	6	41	6	6	41	2.2	2	0.75
Инвестиции за подобряване мониторинга на водите	17		47	12		41	2.2	2	0.4
Подпомагане реформата във ВиК отрасъла и институционалния капацитет	17	6	35	18		41	2.2	2	0.6
Инвестиции за разработване на стратегически документи и планове	17		59			41	2	2	0
Инвестиции във водоснабдителна инфраструктура	17	35	47	12	6		1.75	2	0.66
Инвестиции с цел намаляване на загубите на вода	17	41	29	18	12		1.73	1.5	0.77
Изграждане на канализация	17	59	35		6		1.38	1	0.48
Изграждане на пречиствателни станции за отпадъчни води	17	71	18		12		1.2	1	0.4
Average: 1,76 — Median: 2 — Standard Deviation: 0,67									
1. отговарят напълно 2. донякъде отговарят 3. в много малка степен отговарят 4. не отговарят - Не мога да преценя									

7. В каква степен, според Вас, след изпълнението на проекта, в съответната агломерация, ще бъдат постигнати следните цели?

8. Има ли според Вас мерки, които ОПОС би могла да подкрепи, така че да отговори по-пълно на нуждите в сектор 'Води'?

(Възможен е само един отговор)

9. Смятате ли, че подкрепата по ОПОС отговаря на реалните нужди в сектор 'Отпадъци'?

(Възможен е само един отговор)

Отговор	Общо	%	%
Отговоря напълно	13		57
Донякъде отговаря	9		39
Отговаря в малка степен	1		4
Не отговаря	0		0
Не мога да преценя	0		0

Общо респонденти: 23

Пропуснали въпроса: 21

0%

20%

40%

60%

80%

10. Кои от следните мерки, финансирани по ОПОС, считате че отговарят на нуждите в сектор 'Отпадъци'?

Sub-questions	Resp.	% of responses	avg	med	SD
Инвестиции в допълнителен капацитет за повторна употреба	23	26 35 22 17	1.95	2	0.76
Информационни кампании и демонстрационни/ пилотни проекти	23	30 39 13 17	1.79	2	0.69
Инвестиции в дейности по оползотворяване на битови отпадъци чрез получаване на енергия	23	39 26 13 4 17	1.79	1.5	0.89
Инвестиции в допълнителен капацитет за рециклиране	23	35 35 13 17	1.74	2	0.71
Проектиране и изграждане на центрове за повторна употреба, за поправка и подготовка за повторна употреба	23	30 43 9 17	1.74	2	0.64
Проектиране и изграждане на анаеробни и/или компостиращи инсталации за разделно събрани биоразградими и/или зелени отпадъци	23	65 26 4 4	1.36	1	0.57
Проектиране и изграждане на площадки и инсталации за предварително третиране на битови отпадъци	23	65 30 4	1.32	1	0.47
Осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране на биоразградими и зелени отпадъци	23	78 17 4	1.26	1	0.53

Average: 1,60 — Median: 1 — Standard Deviation: 0,71

- 1. отговарят напълно
- 2. донякъде отговарят
- 3. в много малка степен отговарят
- 4. не отговарят
- Не мога да преценя

11. С изпълнението на одобрения проект, считате ли, че общината(те) ще успее(ят) да постигне(нат) следните цели:

Sub-questions	Resp.	% of responses	avg	med	SD
Рециклиране, възстановяване/регенериране или други форми на оползотворяване	23	74 22 4	1.23	1	0.42
Намаляване или ограничаване образуването на отпадъци, както и на степента на тяхната опасност	23	83 17	1.17	1	0.38

Average: 1,20 — Median: 1 — Standard Deviation: 0,40

- 1. Да
- 2. Частично
- 3. Не
- Не мога да преценя

12. Има ли според Вас мерки, които ОПОС би могла да подкрепи, така че да отговори по-пълно на нуждите в сектор 'Отпадъци'?

(Възможен е само един отговор)

Отговор	Общо	%	%
Не	8		35
Да, моля отбележете какви: <i>Частична или пълна забрана за използване на пластмасови опаковки!!!</i> <i>Провеждане на национална кампания за насърчаване на разделното събиране, за повторната употреба, за отговорно използване на инфраструктурата за отпадъци, включително контейнерите за местосъбиране</i> <i>Разширение на съществуващи депа</i> <i>Утилизация на отпадъците и получаване на енергия от тях, а не ръчно разделяне и трупане на депа, които поради неефективността на първото се пълнят изключително бързо и са на висока цена!</i> <i>За рециклиране</i> <i>Намаляване количеството депонирани отпадъци от гражданите.</i> <i>По-масова работа с обществеността за необходимостта от разделно събиране и най-вече разумно потребление</i>	7		30
Не мога да преценя	8		35

Общо респонденти: 23
Пропуснали въпроса: 21

0% 20% 40% 60% 80%

13. Смятате ли, че подкрепата по ОПОС отговаря на реалните нужди в сектор 'Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища'?

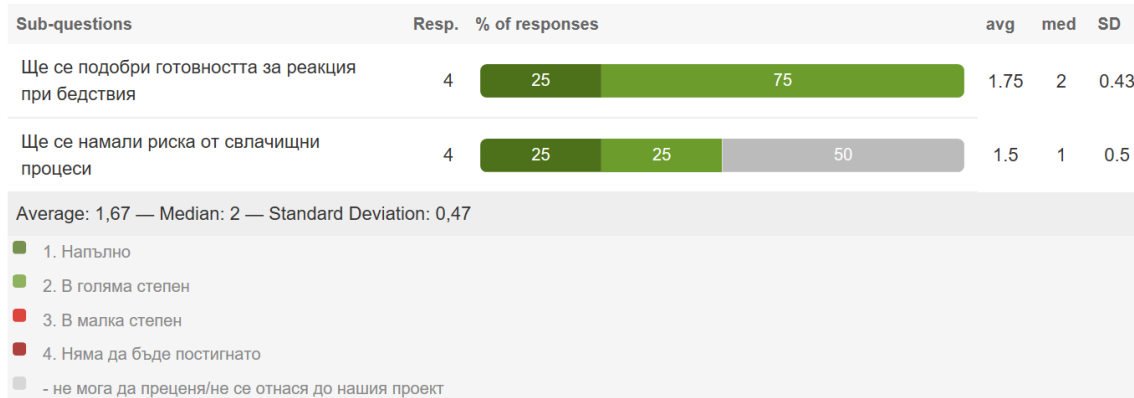
(Възможен е само един отговор)

Отговор	Общо	%	%
Отговоря напълно	2		50
Донякъде отговаря	1		25
Отговаря в малка степен	0		0
Не отговаря	0		0
Не мога да преценя	1		25
Общо респонденти: 4 Пропуснали въпроса: 40			

14. Кои от следните мерки, финансирани по ОПОС, считате че отговарят на нуждите в сектор 'Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища'?

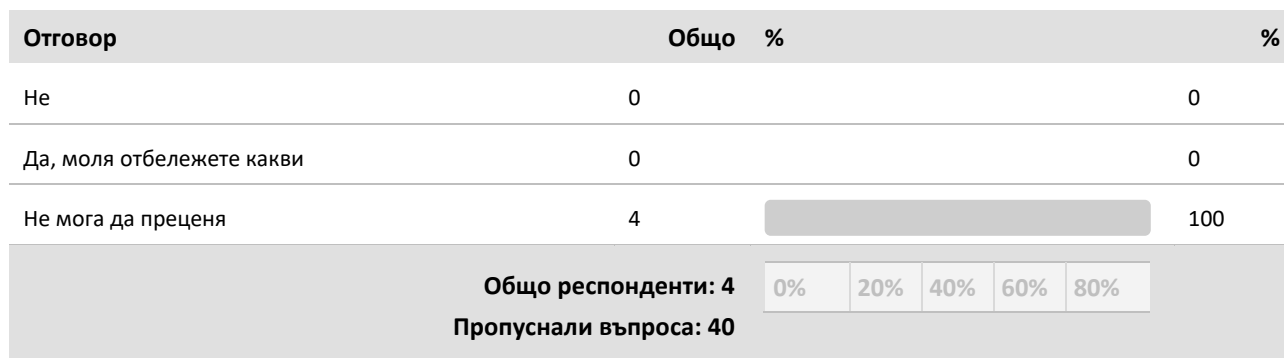
Sub-questions	Resp.	% of responses	avg	med	SD
Информационни кампании за повишаване на общественото съзнание	4	25 25 25 25	2.5	2	1.12
Установяване на 6 центъра за повишаване готовността на населението за адекватна реакция при наводнения	4	50 25 25	2.33	2	0.47
Изпълнение на демонстрационни/пилотни проекти	4	50 25 25	2.33	2	0.47
Изпълнение на проучвания и оценки във връзка с втори ПУРН за периода 2021-2027 г.	4	25 50 25	1.67	1.5	0.47
Създаване на Национална система за управление на водите в реално време	4	50 50	1.5	1	0.5
Мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения	4	75 25	1.25	1	0.43
Изграждане/ възстановяване на контролно-измервателни системи в регистрирани свлачищни райони за мониторинг на свлачищните процеси	4	100	1	1	0
Извършване на геозащитни мерки и дейности в регистрирани свлачищни райони за ограничаване на свлачищните процеси	4	100	1	1	0
Осъществяване на превантивни геозащитни мерки и дейности в регистрирани свлачищни райони	4	100	1	1	0
Average: 1,58 — Median: 1 — Standard Deviation: 0,78					
1. отговарят напълно 2. донякъде отговарят 3. в много малка степен отговарят 4. не отговарят - Не мога да преценя					

15. В каква степен, според Вас, след изпълнението на Вашия проект ще бъдат постигнати следните цели в района на проекта?

16. Има ли според Вас мерки, които ОПОС би могла да подкрепи, така че да отговори по-пълно на нуждите в сектор 'Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища'?

(Възможен е само един отговор)

Финансови инструменти

17. Моля отбележете статуса на Вашия проект

(Възможен е само един отговор)

Отговор	Общо	%	%
В изпълнение	35		80
Приключил	1		2
Временно спрян	2		5
В оценка	6		14
Общо респонденти: 44			
Пропуснали въпроса: 0			

18. Смятате ли да ползвате финансови инструменти за осъществяването на проекта?

Отговор	Общ о	%	%
Да, моля посочете защо и какви: <i>Кредит; фонд ФЛАГ; заем за съфинансиране; дългосрочен заем; средства от ЕБВР; фонд на фондовете, Краткосрочно кредитиране за осигуряване на ресурс за покриване на недопустими разходи</i>	23		53
Не, моля посочете защо: <i>Общината има възможност да осигури собствения принос; не са необходими; съфинансиране от отчисления по чл.64 от ЗУО; разполагаме с наличен финансов ресурс, който покрива първоначално направените разходи, съфинансирането по проекта и недопустимите разходи; оперираме със собствени средства</i>	13		30
Вече ползваме такива, моля посочете какви: <i>заем от фонд 'ФЛАГ'; безлихвен заем по ДДСБ; банков кредит</i>	7		16
Общо респонденти: 43			
Пропуснали въпроса: 1			

19. Смятате ли, че наличните финансови инструменти отговарят на нуждите на Вашия проект?

(Възможен е само един отговор)

Отговор	Общо	%	%
Да	23		53
Не, моля посочете защо: неприложимо, ДДС остава за сметка на общината; не са необходими	3		7
Не мога да преценя	17		40
Общо респонденти: 43		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 1			

20. Кои от следните форми на подкрепа чрез финансови инструменти са най-уместни за нуждите на Вашия проект? (възможен е повече от един отговор)

(Възможен е повече от един отговор)

Отговор	Общо	%	%
Гаранции по кредити	3		7
Дългосрочни заеми (6-20 години)	12		28
Краткосрочни заеми (1-5 години)	14		33
Други, моля посочете	4		9
Не мога да преценя	13		30
Общо респонденти: 43		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 1			

Ефективност на изпълнение

21. Какви са очакванията по отношение постигане на целите на Вашия проект?

Отговор	Общо	%	%
Проектът ще постигне (постигна) напълно целите си	37		97
Проектът ще постигне (постигна) частично целите си	1		3
Проектът няма да постигне (не постигна) целите си	0		0
Не мога да преценя	0		0
Общо респонденти: 38 Пропуснали въпроса: 6 0% 20% 40% 60% 80%			

22. Моля пояснете защо?

Отговор	Общо	%	%
Ще бъде постигната техническата база за изпълнение на целите. Но за тяхното изпълнение (на целите) е необходимо и активното участие на домакинствата и бизнеса. Например: в контейнерите за зелени отпадъци, следва да се изхвърлят единствено такива зелени отпадъци и да не се замърсяват с отпадъци от опаковки. Уличните контейнери за битови отпадъци, следва да бъдат със затворени капаци (за да не се овлажняват при дъжд отпадъците - при което картоната и хартията стават неотделяеми и негодни за рециклиране). Без активното участие на гражданите целите ще бъдат частично изпълнени. Промяната следва да бъде обвързана и с новата система за изчисляване на таксата за битовите отпадъци (отложена за пореден път), в която следва да има стимули за разделно събиране, за управление на отпадъците в домакинството.	1		2
Общо респонденти: 1 Пропуснали въпроса: 43			

23. Налице ли са вече продукти и резултати от изпълнението на Вашия проект?

Отговор	Общо	%	%
Не, все още няма продукти/резултати от изпълнението на проекта	31		82

Да, моля посочете какви:

- Реконструкция на Пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ - Акт16, Разрешение за ползване, Сертификат за изпълнение. Реконструкция на водопроводната и реконструкция и удължаване на канализационната мрежа на град Враца - Етап 1 - Акт16, Разрешение за ползване;
- Спомагателни информационни материали по проекта
- Доставена е необходимата мобилна техника
- Към момента са възложени всички обществени поръчки по проекта. Започва изпълнение на предвидените СМР
- Избрани изпълнители на част от дейностите заложи в проекта
- Готови работни проекти
- изградена ВиК мрежа, новоприсъединени жители към водоснабдителната система, намалени загуби на вода.

7 18

Общо респонденти: 38
Пропуснали въпроса: 6

24. Какви са основните фактори, според Вас, които препятстват(ха) успешното изпълнение на проекта и реализирането на неговите цели? (може да посочите повече от един отговор)

(Възможен е повече от един отговор)

Отговор	Общо	%
Липса на достатъчен финансов ресурс за съ-финансиране на дейностите	13	34
Трудности с провеждане на обществените поръчки	12	32
Липсата на опит за управление на проекта	1	3
Липсата на достатъчно човешки ресурси за управление на проекта	5	13
Трудности с изпълнителите по обществените поръчки	6	16
Промени в стратегически и политически приоритети	2	5
Неясноти относно бъдещото използване на реализираното по проекта	3	8
Други, моля отбележете.	4	11
Неприложимо	11	29
Общо респонденти: 38 Пропуснали въпроса: 6		

Подкрепа от УО

25. Получихте ли подкрепа от Управляващия орган на ОПОС за укрепване на капацитета на Вашата община/ВиК компания за управление и изпълнение на проекта?

(Възможен е само един отговор)

Отговор	Общо	%
Не	4	11
Да, моля посочете каква	24	63
Не знам	10	26
Общо респонденти: 38 Пропуснали въпроса: 6		

26. Подкрепата, оказана от УО на ОПОС за укрепване на капацитета на Вашата община/ВиК компания за управление на проекта, беше ли уместна на нуждите?

(Възможен е само един отговор)

Отговор	Общо	%	%
Да, напълно	15		62
В голяма степен	8		33
В малка степен	1		4
Не	0		0
Не мога да преценя	0		0
Общо респонденти: 24 Пропуснали въпроса: 20 0% 20% 40% 60% 80%			

27. Имате ли препоръки за подобряване на ефективността на дейностите на УО по укрепване капацитета на бенефициентите? Моля посочете:

Отговор	Общо	%	%
УО би могъл да подпомага бенефициентите по отношение на Методиките за оценка на обществените поръчки, за да се избегнат финансови корекции Точни, ясни и примерни методики за изготвяне на обществени поръчки Провеждане на редовни срещи с бенефициентите и по - чести посещения на място. Повече обучения с практическа насоченост във връзка с управление и отчитане на проектите. Даване на писмени указания към бенефициентите и по-добра комуникативност и приемственост при смяната на експертите на УО и изискванията и препоръките които те дават на бенефициентите. Да се организират повече обучения по различни теми, касаещи бенефициентите Да разработят повече образци на процедури (за бенефициенти) приложими за тяхната програма - като процедури на община Х за искане за плащане и верификация на разходите, процедура за проверка на място, процедура за съхранение на документи и т.н.	15		34
Общо респонденти: 15 Пропуснали въпроса: 29			

Трудности при подготовка на проектни предложения и изпълнение на проектите

28. Моля отбележете доколко трудно, според Вас, беше подготовката на проектното предложение?

(Възможен е само един отговор)

Отговор	Общо	%	%
Много трудно	12		27
Сравнително трудно	15		34
Имахме малки затруднения	14		32
Не беше трудно	3		7
Общо респонденти: 44		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 0			

29. Какви трудности изпитвахте при подготовката на проектното предложение? (може да посочите повече от един отговор)

(Възможен е повече от един отговор)

Отговор	Общо	%	%
Да разберем изискванията на насоките за кандидатстване	11		25
Да подготвим техническата част от проектите	21		48
Да разпишем целите	3		7
Да идентифицираме и посочим индикатори	7		16
Да подготвим бюджета	12		27
Да осигурим съпътстващите документи	20		45
Да подготвим административната документация	10		23
Да подадем предложението в ИСУН	4		9
Други, моля отбележете.	4		9
Не сме изпитвали трудности	2		5
Общо респонденти: 44		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 0			

30. Моля отбележете доколко трудно, според Вас, е (беше) изпълнението на проекта?

(Възможен е само един отговор)

Отговор	Общо	%	%
Много трудно	2		5
Сравнително трудно	8		22
Изпитваме малки затруднения	14		38
Не е трудно	7		19
Не мога да преценя	6		16
Общо респонденти: 37		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 0			

31. Какви трудности срещате/срещнахте при изпълнението на проекта?

(Възможен е повече от един отговор)

Отговор	Общо	%	%
Да разберем изискванията на УО на ОПОС	2		5
Да подготвим документите за верификация на разходите	3		8
Да отчитаме напредъка по проекта	2		5
Да управляваме изпълнителите по обществените поръчки	7		19
Да осигурим достатъчен вътрешен човешки ресурс за управлението на проекта	4		11
Да докладваме изпълнението на индикаторите	2		5
Да осигурим префинансиране на дейностите	8		22
Други, моля отбележете:			
<i>Партньорите по проекта (по малките общини) да разработят морфологични анализи и други съпътстващи документи</i>			
<i>Имотът в чийто обхват е третираното свлачище е държавна собственост, но в службата по земеделие беше вписан като земеделска земя, въпреки че е реално урбанизиран от десетилетия. Последното бе пречка да бъде издадено разрешение за строеж, процедурите на земеделските служби бяха бавни, което единствено удължи времето за изготвяне и подаване в срок чрез ИСУН 2020 на проектното предложение</i>			
<i>'Компетентността' на оценителите</i>			
<i>Да се преборим с УО по отношение на дейностите по управление, които считаме че са важни за нас</i>			
Не изпитваме(хм) затруднения	10		27
Общо респонденти: 37			
Пропуснали въпроса: 0			

32. Вие достигнахте до края на анкетата. Благодарим ви за участието! Ако има нещо друго, което искате да спделите във връзка с ОПОС 2014-2020, моля направете го по-долу

Отговор	Общо	%	%
не	1		2
Общо респонденти: 1			
Пропуснали въпроса: 0			

Приложение 6. Обобщени резултати от проучването сред бенефициенти по ПОЗ

Статус:	Затворен	Респонденти:	29
Начална дата:	08-07-2019	Отхвърлени мейли:	0 (0%)
Крайна дата:	05-08-2019	Отклонени мейли:	0 (0%)
Отворен:	29 дни	Частично попълнена анкета:	2 (10,5%)
Въпроси:	22	Прегледана:	0 (0%)
Език:	Български	Напълно попълнена анкета:	17 (89,5%)
		Общо респонденти:	19 (65,5%)

Идентификация

1. Моля отбележете вида на организацията/ведомството, участвала в ОПОР, която представлявате

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Дирекция на Национален/Природен парк	6		32
РИОСВ	4		21
Местна инициативна група	7		37
Структури/звена в структурата на Министерство на околната среда и водите (включително ИАОС)	2		11
Общо респонденти: 19		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 0			

2. Моля отбележете ролята на Вашата организация/ведомство в ОПОР

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Бенефициент по ПОЗ на ОПОР	14		74
Потенциален бенефициент по ПОЗ на ОПОР	5		26
Общо респонденти: 19		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 0			

Уместност на подкрепата

3. Доколко, според Вас, стартираните процедури по ОПОС в областта на управлението на мрежата Натура 2000 и опазване на биоразнообразието, отговарят на нуждите на Вашата организация/ ведомство/местна инициативна група?

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Напълно	8		42
Донякъде	8		42
В малка степен	3		16
Не отговарят	0		0
Не мога да преценя	0		0
Общо респонденти: 19		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 0			

4. Смятате ли, че подкрепата по ОПОС отговаря на реалните нужди в сектор 'Натура 2000 и Биоразнообразие'?

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Отговоря напълно	9		53
Донякъде отговоря	6		35
Отговоря в малка степен	2		12
Не отговоря	0		0
Не мога да преценя	0		0
Общо респонденти: 17		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 0			

5. До каква степен следните мерки, финансирани по ОПОС, отговарят на нуждите в сектор „Натура 2000 и Биоразнообразие

Sub-questions	Resp.	% of responses	avg	med	SD
Инвестиции за подобряване мониторинга на защитени зони по отношение устойчивост при бедствия и превенция и управление на риска	17		2.07	2	1
Инвестиции за разработване на стратегически документи, планове и програми	17		1.93	2	0.85
Информационни кампании и демонстрационни/пилотни проекти	17		1.93	2	0.7
Инвестиции за изграждане на специфична инфраструктура към съществуващи обекти: карриери, мини, ВЕЦ, патища, сгради и др., с цел намаляване въздействието от тяхната експлоатация върху природозащитното състояние на видове и природни местообитания	17		1.85	2	0.86
Поставяне на фотокалани	17		1.79	1	0.94
Подпомагане на институционалния капацитет и реформа в сектора	17		1.77	1	1.05
Изработване на мобилно електронно приложение с информация за регламентирани маршрути на територията на националните паркове, природни резервати и ЗМ	17		1.73	1.5	0.85
Ограничаване и минимизиране на площите от горските масиви, нагледни от вредители	17		1.57	1	0.82
Отстраняване и ограничаване разпространяването на инвазивни видове	17		1.57	1	0.82
Изграждане на инфраструктура за предотвратяване и/или борба с горски пожари	17		1.54	1	0.93
Осигуряване на условия за прецизно определяне местоположението на природните местообитания и изработване на детайлни карти, отразяващи основните им характеристики	17		1.53	1	0.61
Популяризиране и повишаване на обществената ангажираност по проблемите с опазване на консервационно значимите хабитати от национална и европейска значимост	17		1.53	1	0.61
Предвиждане и провеждане на пасовъдни дейности за подобряване на благоприятния природозащитен статус (БПС) на целеви местообитания	17		1.5	1	0.73
Изграждане на подходяща инфраструктура за диви птици	17		1.46	1	0.83
Определяне и провеждане на охранителни мерки за опазване на природни местообитания	17		1.41	1	0.49
Подобряване природозащитното състояние на горски природни местообитания	17		1.31	1	0.46
Инвестиции за изпълнение на консервационни дейности, пряко свързани с опазването и възстановяването на целевите природни местообитания	17		1.24	1	0.42
Инвестиции с цел намаляване на загубите на природни местообитания и местообитания на видове от Натура 2000	17		1.18	1	0.38
Average: 1.59 — Median: 1 — Standard Deviation: 0.78					
1. отговарят напълно 2. до някъде отговарят 3. в много малка степен отговарят 4. не отговарят - Не мога да преценя					

6. В каква степен, според Вас, след изпълнението на проекта ще бъдат постигнати следните цели?

Sub-questions	Resp.	% of responses	avg	med	SD
Ще се повиши информираността на заинтересованите страни за мрежата Натура 2000	17	12 65 18 6	2.06	2	0.56
Ще се намали риска от загуба на местообитания	17	12 76 6 6	1.94	2	0.43
Ще се постигне по-добра степен на съхраненост на местообитанията	17	24 65 12 6	1.88	2	0.58
Ще допринесе за подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от Натура 2000	17	29 65 6 6	1.76	2	0.55
Average: 1,91 — Median: 2 — Standard Deviation: 0,54					
1. напълно 2. в голяма степен 3. в малка степен 4. няма да бъде постигнато - Не мога да преценя					

7. Има ли според Вас други мерки, които ОПОС би могла да подкрепи, така че да отговори по-пълно на нуждите в сектор 'Натура 2000 и Биоразнообразие'?

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%
Не	1	6
Да, моля отбележете какви: Защита на птиците, защитените животни и защитените растения. Ние имаме само за прилепите, което е недостатъчно. ОПОС би следвало да прилага мерки, които касаят АКТУАЛНОТО състояние на видовете от мрежата НАТУРА 2000, а не да се използват проучвания от преди няколко години, които не са актуални днес. Програмата следва да е по-гъвкава, за да бъдат разходвани средствата реално за нуждите на видовете в риск, а не просто да се усвоят едни пари. Въвеждането на активно управление на защитените зони от мрежата 'Натура 2000', вкл. възлагане на плановете им за управление	3	18
Не мога да преценя	13	76
Общо респонденти: 17 Пропуснали въпроса: 0 0% 20% 40% 60% 80%		

Ефективност на изпълнение

8. Моля отбележете статуса на Вашия проект

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
В изпълнение	12		71
Приключил	0		0
Временно спрян	0		0
В оценка	0		0
В подготовка	5		29
Общо респонденти: 17		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 0			

9. Какви са очакванията/реално постигнатото по отношение на изпълнението на Вашия проект?

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Всички дейности ще бъдат (бяха) изпълнени успешно	12		100
Ще бъдат (бяха) изпълнени само част от дейностите	0		0
Повечето дейности няма да бъдат (не бяха) изпълнени	0		0
Не мога да преценя	0		0
Общо респонденти: 12		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 5			

10. Моля пояснете защо?

Отговор	Общо	%	%
Open answer	0		0
Общо респонденти: 0		0%	20%
Пропуснали въпроса: 17		40%	60%
		80%	

11. Какви са очакванията по отношение постигане на целите на Вашия проект?

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Проектът ще постигне (постигна) напълно целите си	12		100
Проектът ще постигне (постигна) частично целите си	0		0
Проектът няма да постигне (не постигна) целите си	0		0
Не мога да преценя	0		0
Общо респонденти: 12		0%	20%
Пропуснали въпроса: 5		40%	60%
		80%	

12. Моля пояснете защо?

Отговор	Общо	%	%
Open answer	0		0
Общо респонденти: 0		0%	20%
Пропуснали въпроса: 17		40%	60%
		80%	

13. Налице ли са вече продукти и резултати от изпълнението на Вашия проект?

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Не, все още няма продукти/резултати от изпълнението на проекта	9		75
Да, моля посочете какви: <i>Изготвени са и са приети предпроектни проучания за оводняване на резерватните територии на ПР 'Балабана' и ПР 'Долна Топчия'</i> <i>Изпълнена е Дейност 2 от проекта - разработени са Анализи, Концепция и Техническо задание за Дейност 3, както и частично изпълнение на Дейност 5 - изработени са и доставени информационните материали по проекта.</i> <i>Инфраструктура и оборудване за възстановяване популации на застрашени видове</i>	3		25
Общо респонденти: 12 Пропуснали въпроса: 5			

14. Какви са основните фактори, според Вас, които препятстват(ха) успешното изпълнение на проекта и реализирането на неговите цели? (може да посочите повече от един отговор)

(Възможен е повече от един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Липса на достатъчен финансов ресурс за съфинансиране на дейностите	3		25
Трудности с провеждане на обществените поръчки	5		42
Липсата на опит за управление на проекта	1		8
Липсата на достатъчно човешки ресурси за управление на проекта	3		25
Трудности с изпълнителите по обществените поръчки	0		0
Промени в стратегически и политически приоритети	1		8
Неясноти относно бъдещото използване на реализираното по проекта	1		8
Други, моля отбележете.	0		0
Неприложимо	3		25
Общо респонденти: 12 Пропуснали въпроса: 5			

Подкрепа от УО

15. Получихте ли подкрепа от Управляващия орган на ОПОС за укрепване на капацитета на Вашата организация/ведомство/инициативна група за управление и изпълнение на проекта?

(Възможен е само един отговор.)

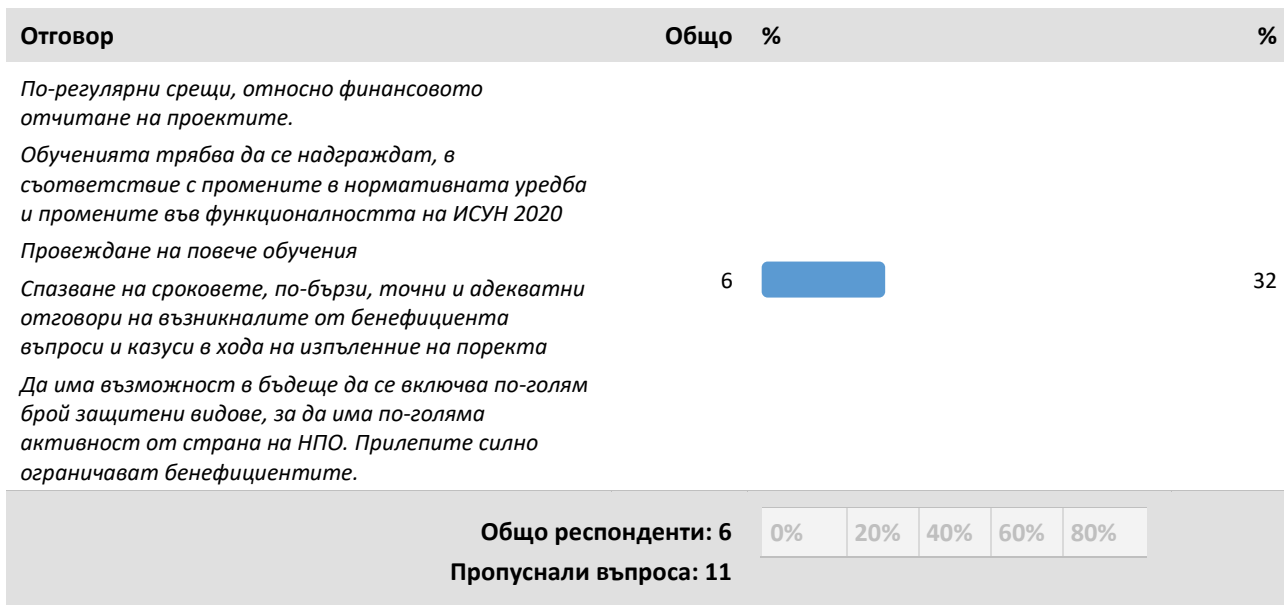
Отговор	Общо	%
Не	3	25
Да, моля посочете каква: Бързо се работи с УО, оказват необходимата методологическа помощ и подкрепа на екипа на МИГ. Проведено обучение Проведено въвеждащо обучение на екипа за управление на проекта Обучения, методическа помощ при разработване на Насоките Обучение по ЗОП и въвеждащо обучение за ИСУН Проведени обучения Работни семинари.	7	58
Не знам	2	17
Общо респонденти: 12 Пропуснали въпроса: 5		

16. Подкрепата, оказана от УО на ОПОС за укрепване на капацитета на Вашата организация/ведомство/инициативна група, беше ли уместна на нуждите?

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%
Да, напълно	3	43
В голяма степен	4	57
В малка степен	0	0
Не	0	0
Не мога да преценя	0	0
Общо респонденти: 7 Пропуснали въпроса: 10		

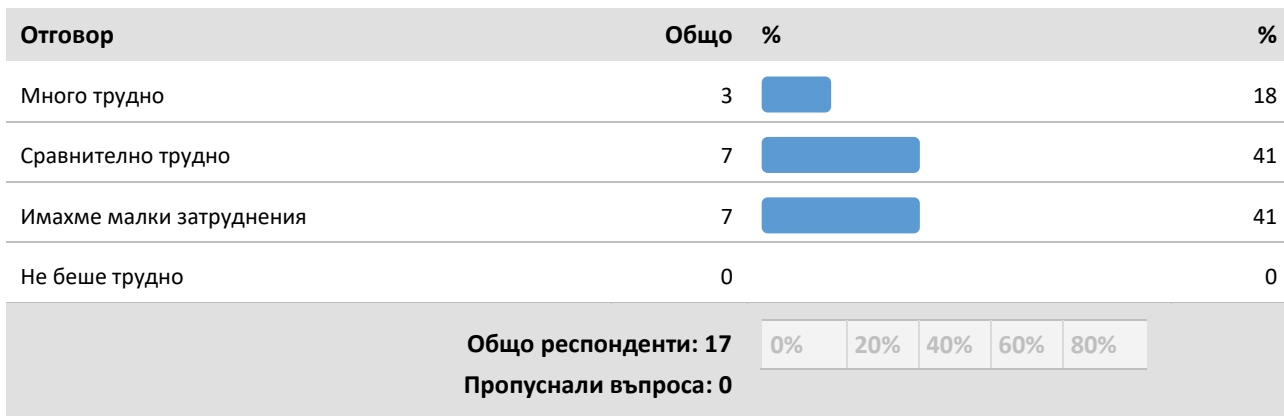
17. Имате ли препоръки за подобряване на ефективността на дейностите на УО по укрепване капацитета на бенефициентите? Моля посочете:

Трудности при подготовка на проектни предложения и изпълнение на проектите

18. Моля отбележете доколко трудна, според Вас, е (беше) подготовката на проектното предложение?

(Възможен е само един отговор.)

19. Какви трудности изпитвате (изпитвахте) при подготовката на проектното предложение? (може да посочите повече от един отговор)

(Възможен е повече от един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Да разберем изискванията на насоките за кандидатстване	2		12
Да подготвим техническата част от проектите	8		47
Да разпишем дейностите	4		24
Да разпишем целите	1		6
Да идентифицираме и посочим индикатори	3		18
Да подготвим бюджета	5		29
Да осигурим съпътстващите документи	8		47
Да подготвим административната документация	4		24
Да подадем предложението в ИСУН	0		0
Други, моля отбележете.	3		18
Не сме изпитвали трудности	0		0
Общо респонденти: 17		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 0			

20. Моля отбележете доколко трудно, според Вас, е (беше) изпълнението на проекта?

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Много трудно	0		0
Сравнително трудно	3		25
Изпитваме малки затруднения	6		50
Не е трудно	1		8
Не мога да преценя	2		17
Общо респонденти: 12		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 0			

21. Какви трудности срещате (срещнахте) при изпълнението на проекта?

(Възможен е повече от един отговор.)

Отговор	Общо	% of Отговори	%
Да разберем изискванията на УО на ОПОС	2		17
Да подготвим документите за верификация на разходите	2		17
Да отчитаме напредъка по проекта	2		17
Да управляваме изпълнителите по обществените поръчки	2		17
Да осигурим достатъчен вътрешен човешки ресурс за управлението на проекта	3		25
Да докладваме изпълнението на индикаторите	0		0
Да осигурим префинансиране на дейностите	2		17
Други, моля отбележете (Не сме го реализирали още)	1		8
Не изпитваме(хме) затруднения	1		8
Общо респонденти: 12		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 0			

22. Вие достигнахте до края на анкетата. Благодарим ви за участието! Ако има нещо друго, което искате да спделите във връзка с ОПОС 2014-2020, моля направете го по-долу

Отговор	Общо	%	%
	0		0
Общо респонденти: 0		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали въпроса: 0			

Приложение 7. Обобщени резултати от проучването сред служители на УО

Статус:	Затворен	Респонденти:	105
Начална дата:	03-10-2019	Отхвърлени мейли:	0 (0%)
Крайна дата:	15-10-2019	Отклонени мейли:	0 (0%)
Отворен:	13 дни	Частично попълнена анкета:	14 (21,9%)
Въпроси:	28	Прегледана:	0 (0%)
Език	Български	Напълно попълнена анкета:	50 (78,1%)
		Общо респонденти:	64 (61%)

Забележка: С цел да се запази анонимността на респондентите и да се изключат повтарящи се констатации, отговорите на отворените въпроси за обобщени

Идентификация

1. Моля, посочете нивото на заеманата от Вас длъжност в Главна дирекция 'Оперативна програма 'Околна среда':

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Ръководна	8		12
Експертна	52		81
Технически или друг персонал	4		6
Общо респонденти: 64		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали отговора: 0			

2. Моля, посочете, от колко години работите в УО на ОПОС:

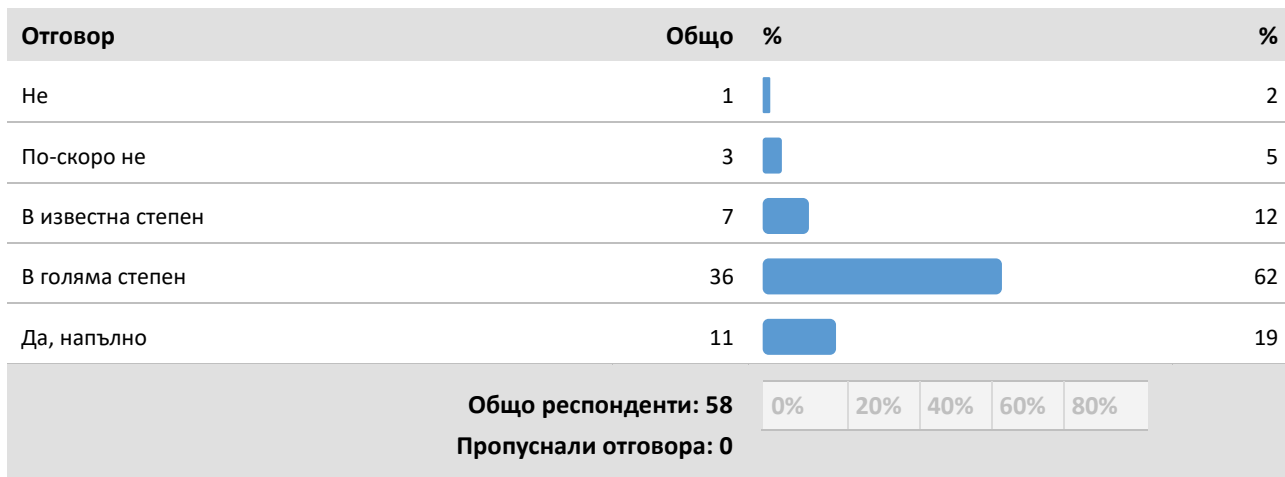
(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
По-малко от 2 години	18		28
Между 2 и 5 години	14		22
Над 5 години	32		50
Общо респонденти: 64		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали отговора: 0			

Процедури и вътрешна комуникация

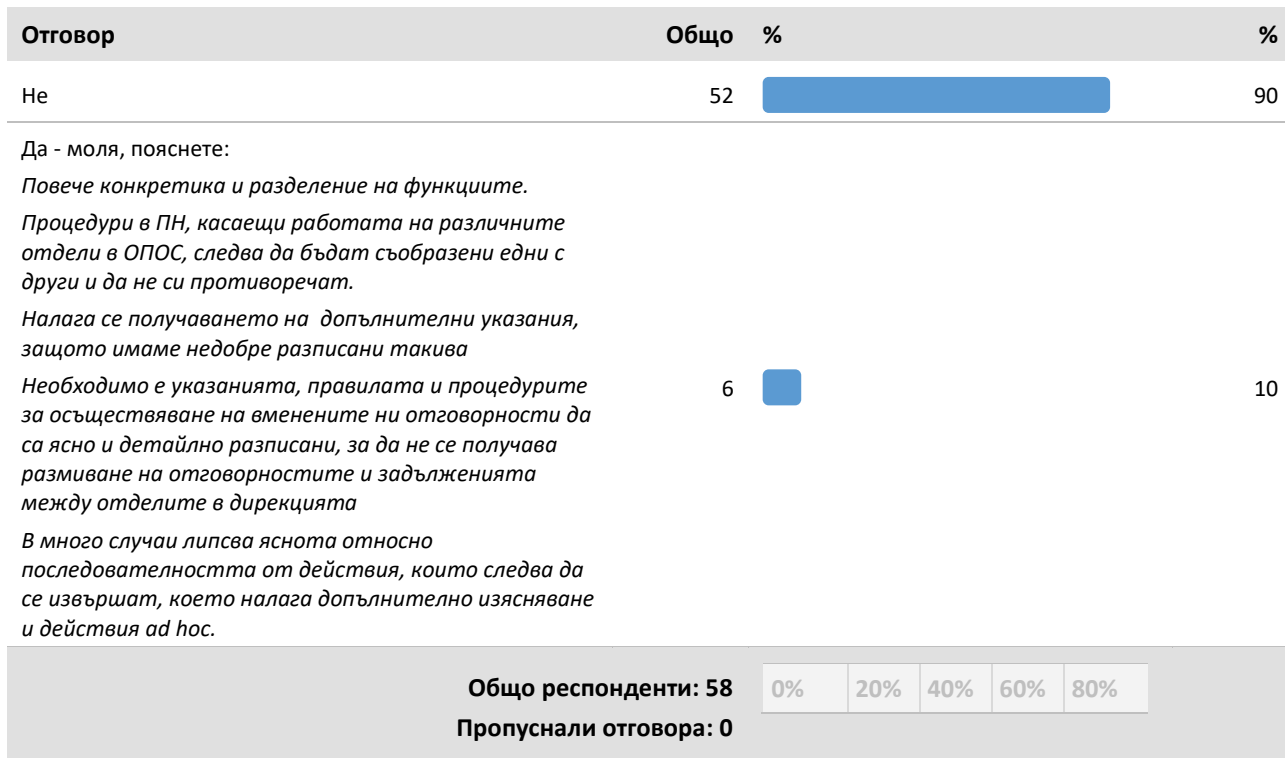
3. Смятате ли, че Процедурният наръчник и другите документи, описващи правилата и процедурите на работа в Главна дирекция 'ОПОС', са достатъчно ясни и изчерпателни за осъществяване на Вашата работа?

(Възможен е само един отговор.)

4. Имате ли нужда от допълнителни указания, правила и процедури за осъществяване на вменените Ви отговорности?

(Възможен е само един отговор.)

5. Как оценявате вътрешната координация и екипната ефективност между отделите в УО?

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Слаба	10		17
Задоволителна	25		43
Много добра	17		29
Отлична	6		10
Общо респонденти: 58		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали отговора: 0			

6. Участвали ли сте в работни групи с Ваши колеги от други отдели на УО при подготовката на процедури или при дейности по изпълнението, наблюдението, оценката и контрола на ОПОС 2014-2020 г.?

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Да, веднъж	2		3
Да, няколко пъти	33		57
Да, редовно провеждаме съвместни работни групи	9		16
Не, никога не съм участвал/а.	14		24
Общо респонденти: 58		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали отговора: 0			

7. Как смятате, че могат да бъдат подобрени вътрешната координация и екипната работа между отделите в УО?(възможен е повече от един отговор)

(Възможен е повече от един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Чрез редовни срещи на ръководителите на отделите	30		52
Чрез създаване на съвместни работни групи	25		43
Чрез промени във вътрешните правила и процедури на работа в УО	15		26
Чрез дейности за сплотяване на екипа в УО (напр. тимбилдинг събития)	34		59
Няма нужда от подобрения	5		9
Друго, моля, отбележете: По-голяма ангажираност на експертите Централизиране на функциите Споделяне на добри практики от други УО	3		5
Общо респонденти: 58 Пропуснали отговора: 0			

Ефективност и ефикасност на работните процеси

8.1. Моля, оценете ефективността и ефикасността на следните процеси от управлението и изпълнението на ОПОС:

Sub-questions	Resp.	% of responses	avg	med	SD
Мониторинг	55	22 58 18	2.93	3	0.68
Информация и комуникация	55	27 51 20	2.89	3	0.73
Верификация и плащане	55	4 20 60 16	2.89	3	0.71
Последващ контрол	55	5 20 58 16	2.85	3	0.75
Програмиране	55	4 25 55 16	2.84	3	0.73
Оценка	55	4 25 55 16	2.84	3	0.73
Average: 2,87 — Median: 3 — Standard Deviation: 0,72					
1. Слабо 2. Задоволително 3. Много добро 4. Отлично					

9. Според Вас кои са факторите, които влияят върху ефективността и ефикасността на работа на УО?(възможен е повече от един отговор)

(Възможен е повече от един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Текучество на служителите	22		40
Липса на специфична експертиза в тематичните области на подкрепа	18		33
Липса на достатъчно човешки ресурси	20		36
Голяма натовареност на служителите	29		53
Липса на мотивация на служителите	14		25
Лошо качество на подаваните проектни предложения	23		42
Лошо качество на подаваните от бенефициентите отчетни документи	16		29
Затруднена комуникация и координация с бенефициентите	6		11
Затруднена комуникация и координация с външни заинтересовани страни	7		13
Недостатъчни или недостатъчно добре разработени процедури в УО	4		7
Недостатъчно ефективни работни процеси	15		27
Необходимост от подобряване на вътрешната координация между отделите	26		47
Лошо качество на представените документи от външни изпълнители	7		13
Други, моля, отбележете.	0		0
Не мога да преценя	2		4
Общо респонденти: 55		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали отговора: 0			

10. Какво създава най-голяма трудност и/или административна тежест в изпълнението на Вашите индивидуални задължения и как може тя да бъде преодоляна?

Отговор	Общо	%	%
Неуместната намеса на част от ръководството в комуникацията с бенефициентите			
Разнопосочна работата			
Комплектоването на една преписка в множество варианти и попълването на общодостъпна информация			
Недостатъчен състав, Свърхнатовареност			
Липсата на конкретика и разделение на отговорностите			
Липсата на реакция от страна секторните дирекции по въпроси от тяхната компетентност			
Голяма натовареност, поради неправилно планиране на обема на работа			
Съгласувателните процедури	27		42
Извънредно възникнали задачи с кратки срокове за изпълнение			
Недоброто разпределяне на работата от страна на ръководството			
Координацията с други отдели			
Неясно и неточно разписани правила за начина на работа			
Липса на ясно разграничаване на задълженията и отговорностите между отделите.			
Прехвърляне на отговорности между отделите.			
Необходимостта от допълнителни анализи/ приоритизация на мерки от стратегическите документи с които се работи в отделните сектори			
Необходимост от спазване на множество формалности			
Общо респонденти: 27			
Пропуснали отговора: 28			

11. Според Вас има ли възможности за оптимизиране на процеса на оценка на проектните предложения? (Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Не	28		51
Да - моля, посочете какви:			
Експерти със специфична експертиза			
Увеличаване на броя на експертите разпределение на експертите по тематични области			
Представяне на по-качествени проекти от кандидатите.			
По-добро планиране, за да не се натрупва голям обем работа в определен период			
Провеждане на разяснителни кампании и обучения на бенефициентите за основните правила и изисквания на ОПОС за подготовка на проектни предложения	27		49
Въвеждане на ясни и еднозначни правила, които не допускат различно тълкуване от оценителите.			
Предварителни консултации с кандидатите, при директно предоставяне			
По-добро разпределяне на работния процес			
Ясни критерии за оценка и ясни насоки за кандидатите в процеса на програмиране			
Ненамеса в процеса на оценка			
Общо респонденти: 55			
Пропуснали отговора: 0			

12. Според Вас събирането на данни чрез системата за мониторинг, включително събирането на данни за индикаторите на ОПОС 2014-2020 г. дава ли достатъчно информация за целите на управление на програмата и за регулярно отчитане на напредъка на изпълнение?

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Не	1		2
По-скоро не	3		5
В известна степен	13		24
В голяма степен	22		40
Напълно	7		13
Не мога да преценя	9		16
Общо респонденти: 55 Пропуснали отговора: 0 0% 20% 40% 60% 80%			

13. Имате ли препоръки за оптимизиране на системата за мониторинг и събиране на данни за индикаторите на ОПОС 2014-2020 г.?

Отговор	Общо	%	%
Да се ползва в по-голяма степен информацията в ИСУН 2020			
Подобряване работата на информационната система ИСУН			
Понякога липсват данни на ниво програмиране			
Повече проверки на място			
Посочване на ясно проследими базови и целеви стойности на индикатори	55		86
Да бъдат окрупнени индикаторите			
Залагане на ефективни индикатори			
Разработване на допълнителна информационна система за мониторинг и събиране на данни за индикаторите, различна от ИСУН 2020			
Общо респонденти: 55 Пропуснали отговора: 0 0% 20% 40% 60% 80% 100%			

Бенефициенти и външни заинтересовани страни

14. По Ваши наблюдения, кои са най-често срещаните грешки, допускани от бенефициенти, при кандидатстване за отпускане на безвъзмездна финансова помощ?(възможен е повече от един отговор) (Възможен е повече от един отговор.)

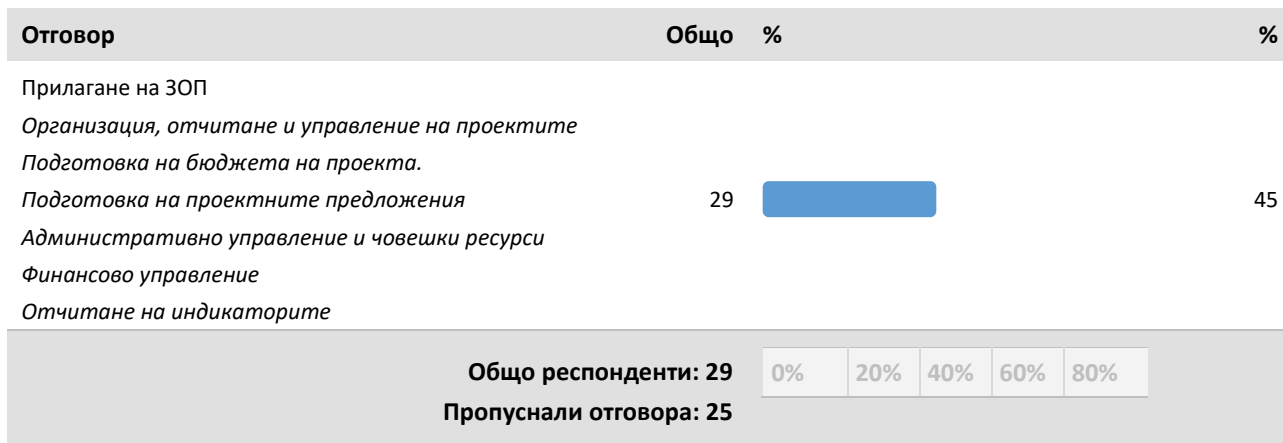
Отговор	Общо	%	%
Технически грешки при попълване на електронния формуляр за кандидатстване в ИСУН 2020	28		52
Грешки при попълване на бюджетните пера и определянето на приложимия режим на минимални/държавни помощи	26		48
Липса на обоснована връзка между дейностите и целите на проектното предложение	14		26
Трудности при избора на приложими за проекта индикатори	10		19
Наличие на разминаваща се информация в прикачените в ИСУН 2020 електронно подписани документи	16		30
Грешки при представянето на административния, финансов и оперативен капацитет на кандидата	13		24
Неспазване на крайния срок за подаване на проектното предложение	5		9
Не мога да преценя	18		33
Други, моля, отбележете: <i>Недобре подготвени предложения; Не се четат всички указания и насоки</i>	2		4
Общо респонденти: 54 Пропуснали отговора: 0			

15. По Ваши наблюдения, кои са най-често срещаните трудности сред бенефициентите при изпълнението на проекти по ОПОС 2014-2020 г.?(възможен е повече от един отговор)

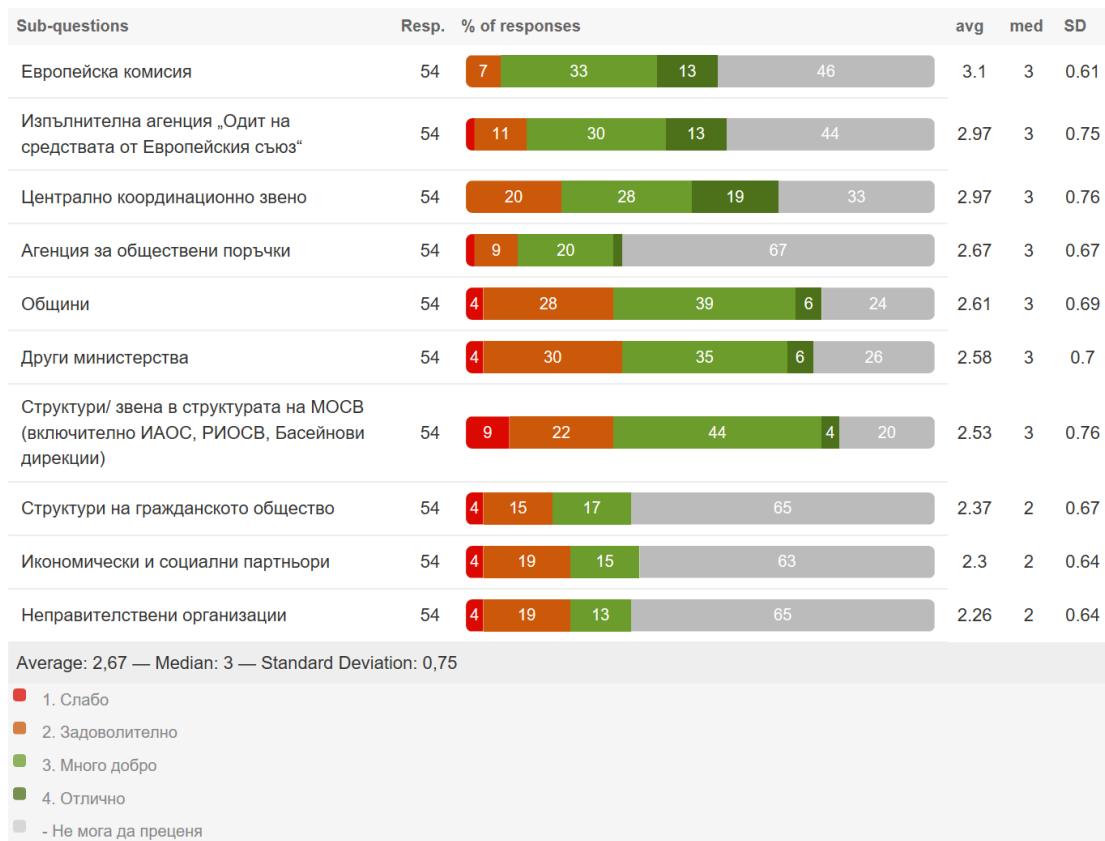
(Възможен е повече от един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Подготовка и провеждане на обществени поръчки	43		80
Докладване на напредъка и постигнатите резултати по проектите	10		19
Изчисляване на различни видове разходи при искания за плащане	9		17
Осигуряване на устойчивост на постигнатите резултати по проектите	14		26
Липса на достатъчно финансов, организационен и/или административен капацитет	28		52
Не мога да преценя	11		20
Други, моля, отбележете: <i>Текучество на служителите при бенефициентите; Отчитане на индикатори</i>	2		4
Общо респонденти: 54 Пропуснали отговора: 0			

16. Според Вас в кои области бенефициентите имат нужда от (допълнително) укрепване на капацитета?

17.1. Как оценявате взаимодействието със следните външни заинтересовани страни при подготовката и изпълнението на програмата?

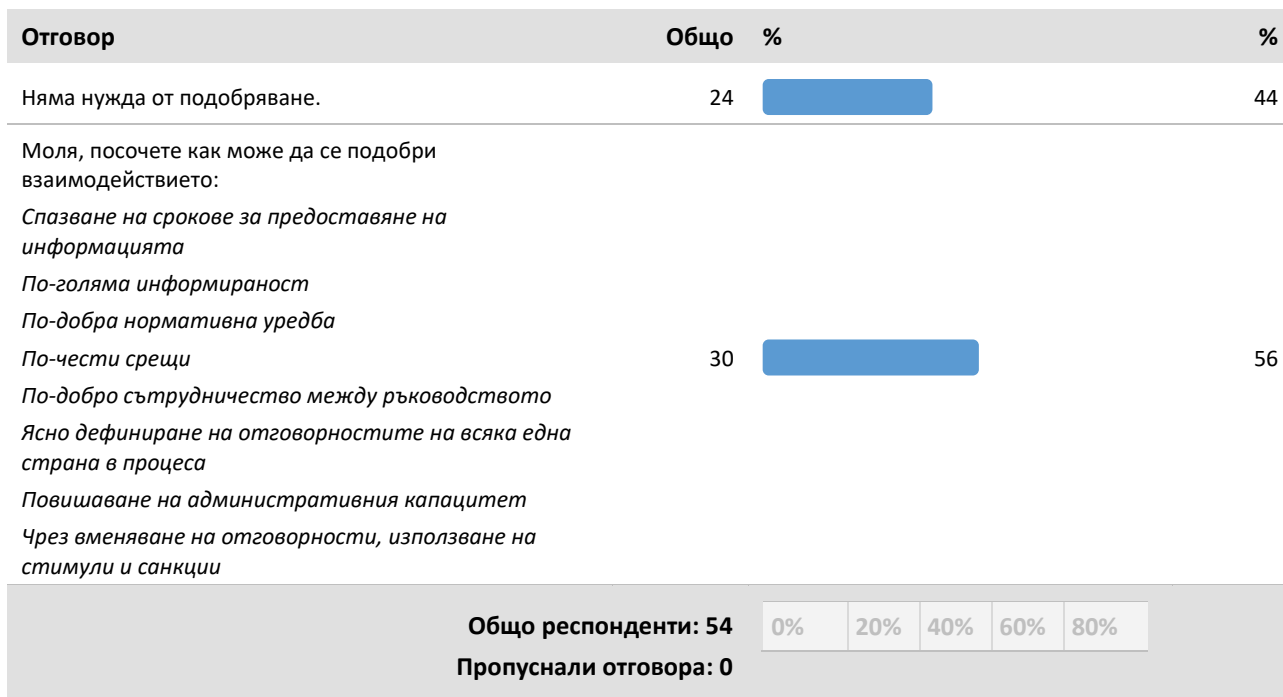
18. Какви са основните трудности при взаимодействието с външни заинтересовани страни? (Възможен е повече от един отговор)

(Възможен е повече от един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Няма трудности	12		22
Трудности при установяване на контакт	3		6
Забавяне при предоставянето на информация	17		31
Недостатъчно предоставена информация	16		30
Лошо качество на предоставената информация	14		26
Липса на желание за сътрудничество	10		19
Друго, моля, отбележете: <i>Не са срещани трудности</i>	1		2
Не мога да преценя	17		31
Общо респонденти: 54 Пропуснали отговора: 0			

19. Как според Вас би могло да се подобри взаимодействието с външни заинтересовани страни?

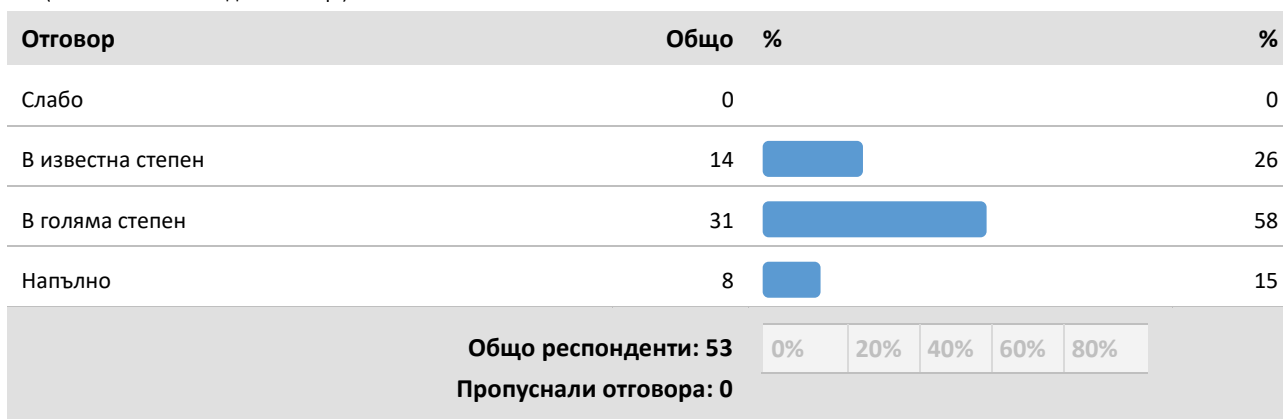
(Възможен е само един отговор.)

Приоритетна ос 6 'Техническа помощ'

20. Според Вас до каква степен нуждите на Управляващия орган (УО) са отразени в целите и предвидените дейности по ПО 6 „Техническа помощ“ на ОПОС 2014-2020 г.?

(Възможен е само един отговор.)

21. Настъпиха ли промени в нуждите на УО в периода от програмирането на ОПОС 2014-2020 г. до настоящия момент?

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Не	41		77
Да - моля, пояснете: <i>Увеличен е обема на работа</i> <i>Нужда от специфични компетенции</i>	12		23
Общо респонденти: 53 Пропуснали отговора: 0			

22. Необходима ли е промяна в обхвата на дейностите в бюджетните линии по Приоритетна ос 6 „Техническа помощ“, за да бъдат посрещнати нови нужди на Управляващия орган?

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Не	6		50
Да - моля, пояснете: <i>Прецизиране на обхвата на новите дейности</i>	6		50
Общо респонденти: 12 Пропуснали отговора: 41			

23. Кой от следните дейности, подкрепени по ПО6 на ОПОС, смятате за най-удачни за повишаване капацитета на УО да управлява и изпълнява ОПОС 2014-2020? Моля, подредете, като „1“ означава най-удачни.

Отговор	Общо	%	Ранг 1%
Обучения, работни посещения и форуми за обмяна на опит за служителите на УО	39		74
Подобряване на материално техническата база за работа на УО	3		6
Предоставяне на външна техническа помощ за осъществяване на дейности в обхвата на УО	1		2
Осъществяване на анализи, оценки и проучвания	9		17
Други - моля, отбележете.	1		2
Общо респонденти: 53 Пропуснали отговора: 0			

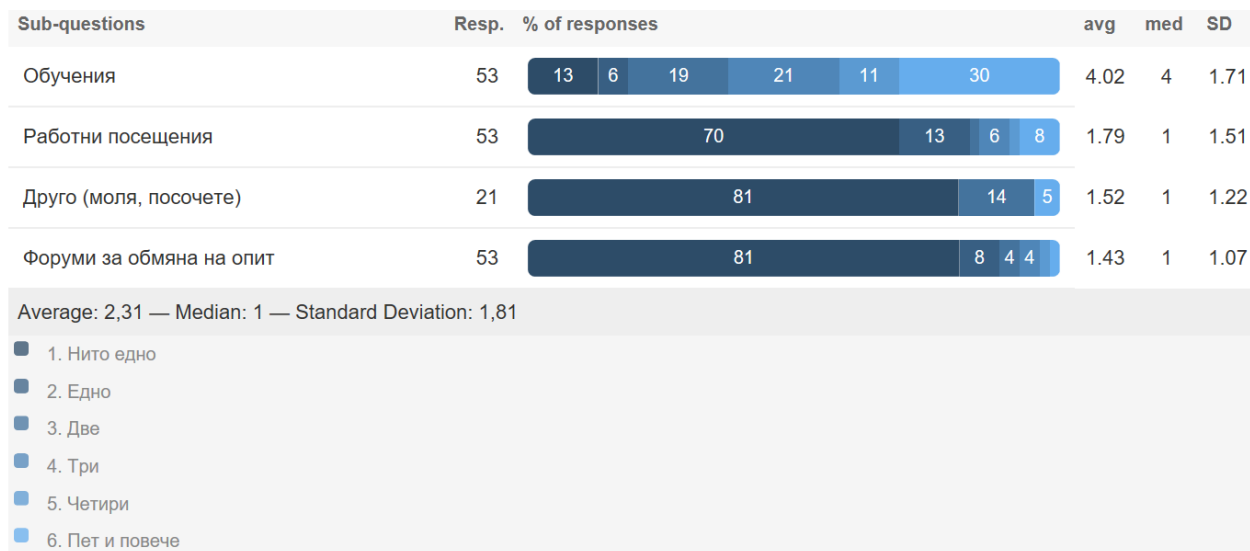
Отговор	Общо	%	Ранг 2%
Обучения, работни посещения и форуми за обмяна на опит за служителите на УО	7		15
Подобряване на материално техническата база за работа на УО	17		37
Предоставяне на външна техническа помощ за осъществяване на дейности в обхвата на УО	13		28
Осъществяване на анализи, оценки и проучвания	8		17
Други - моля, отбележете.	1		2
Общо респонденти: 46 Пропуснали отговора: 0			

Отговор	Общо	%	Ранг 3%
Обучения, работни посещения и форуми за обмяна на опит за служителите на УО	3		7
Подобряване на материално техническата база за работа на УО	8		18
Предоставяне на външна техническа помощ за осъществяване на дейности в обхвата на УО	21		48
Осъществяване на анализи, оценки и проучвания	12		27
Други - моля, отбележете.	0		0
Общо респонденти: 44 Пропуснали отговора: 0			

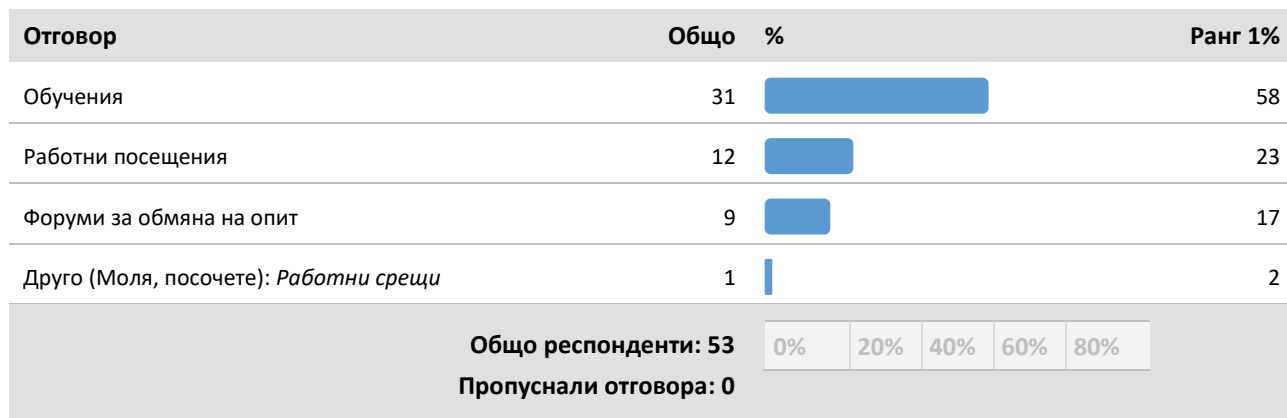
Отговор	Общо	%	Ранг 4%
Обучения, работни посещения и форуми за обмяна на опит за служителите на УО	1		2
Подобряване на материално техническата база за работа на УО	18		42
Предоставяне на външна техническа помощ за осъществяване на дейности в обхвата на УО	7		16
Осъществяване на анализи, оценки и проучвания	16		37
Други - моля, отбележете.	1		2
Общо респонденти: 43 Пропуснали отговора: 0			

Отговор	Общо	%	Ранг 5%
Обучения, работни посещения и форуми за обмяна на опит за служителите на УО	1		5
Подобряване на материално техническата база за работа на УО	2		10
Предоставяне на външна техническа помощ за осъществяване на дейности в обхвата на УО	6		30
Осъществяване на анализи, оценки и проучвания	0		0
Други - моля, отбележете.	11		55
Общо респонденти: 20		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали отговора: 0			

24. В колко на брой обучения, работни посещения, форуми за обмяна на опит или други дейности за укрепване на капацитета, финансирани по Приоритетна ос 6 „Техническа помощ“ на ОПОС 2014-2020 г., сте участвали от началото на програмата до настоящия момент?

25. Кой от горните форми на укрепване на капацитета в най-голяма степен отговарят на Вашите нужди и са най-полезни за Вас? Моля, подредете, като „1“ означава най-полезни.

Отговор	Общо	%	Ранг 2%
Обучения	7		16
Работни посещения	19		43
Форуми за обмяна на опит	16		36
Друго (Моля, посочете): <i>Семинари, Работни срещи</i>	2		5
		Общо респонденти: 44 Пропуснали отговора: 0	0% 20% 40% 60% 80%

Отговор	Общо	%	Ранг 3%
Обучения	11		26
Работни посещения	13		31
Форуми за обмяна на опит	18		43
Друго (Моля, посочете):	0		0
		Общо респонденти: 42 Пропуснали отговора: 0	0% 20% 40% 60% 80%

Отговор	Общо	%	Ранг 4%
Обучения	3		23
Работни посещения	1		8
Форуми за обмяна на опит	1		8
Друго (Моля, посочете): <i>Семинари, Работни срещи</i> <i>Участие в разработване/изпълнение на поректи</i>	8		62
		Общо респонденти: 13 Пропуснали отговора: 0	0% 20% 40% 60% 80%

26. В кои от следните области имате нужда от (допълнителни) обучения за укрепване на капацитета? (възможен е повече от един отговор)

(Възможен е повече от един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Държавни помощи	30		57
Финансови инструменти	29		55
Обществени поръчки и прилагане на електронни търгове	15		28
Специфични тематични области в обхвата на ОПОС (напр. биоразнообразие, управление на отпадъците, политики по изменение на климата и др.)	29		55
Борба с измамите и прилагане на антикорупционни мерки	11		21
Законодателство на ЕС	13		25
Промени в стратегическата рамка на национално ниво	12		23
Промени в стратегическата рамка на ниво ЕС	15		28
Друго (моля, отбележете):			
Прилагане на националното законодателство в процеса на изпълнение на програмата.	2		4
Специализирани обучения			
Общо респонденти: 53		0% 20% 40% 60% 80%	
Пропуснали отговора: 0			

27. Какви други форми за укрепване на капацитета на УО, финансирани по Приоритетна ос 6 „Техническа помощ“, биха били полезни според Вас?

(Възможен е само един отговор.)

Отговор	Общо	%	%
Наличните форми са достатъчни.	47		89
Други - моля, отбележете. Не се прилагат всички налични форми за голяма част от служителите. По-добро материално стимулиране на служителите Следва да бъдат създадени предпоставки и условия за функциониране на европейски тип административно звено, като бъдат приложени модерни придобивки и условия за служителите като кухненски помещения за всеки от отделите, такива за почивка, възможност за работа от вкъщи, когато спецификата на работа позволява това, осигуряване на възможност за ползване на електрически превозни средства от страна на служителите като ел. тротинетки, ел. велосипеди и др Съвместни неформални и работни срещи и (вкл. тим билдинги) с експерти от сходни структури за управление на ЕСИФ. Обучения по компютърни умения и програми Пряко участие в написването/изпълнението на проекти ('размяна на ролите')	6		11
Общо респонденти: 53 Пропуснали отговора: 0			

28. Вие достигнахте до края на анкетата. Благодарим ви за участието! Ако има нещо друго, което искате да споделите във връзка с ОПОС 2014-2020, моля, направете го в полето по-долу. Вашето мнение ще спомогне за подобряване на ефективността и ефикасността на управление и изпълнение на програмата!

Отговор	Общо	%	%
За кратък период служители да изпълняват задачи в рамките на друг отдел, в структурата на бенефициент. Служителите да са наясно с един процес от самото начало до неговия край. Процесите се 'накъсват' между отделите и често един отдел не е напълно наясно как протича процеса в следващия. Регулярни анкети с подрбно запознаване, анализ и приложение на констатираните слабости на системата, оценени от преките участници в работните процеси (служителите). Реална оценка на извършената работа при атестация и достойно материално стимулиране на експертите	4		6
Общо респонденти: 4 Пропуснали отговора: 0			